THEOLOGIA MORALIS, JUXTA SACRAE SCRIPTURAE, CANONUM, &...

Francois Genet

THEOLOGIA MORALIS,

JUXTA SACRAM SCRIPTURAM, Canones, & Sanctos Patres.

AUTHORE

FRANCISCO GENETTO,

Avenionensi, Episcopo Vasionensi.

TOMUS QUINTUS.

Continens Tractatus de Ordine, & de Matrimonio: Instructionem super absolutionibus & dispensationibus Sacræ Pœnitentiariæ: Varias Sacrarum Congregationum resolutiones super matrimonio: Et aliqua Sum. Pontificum Decreta.

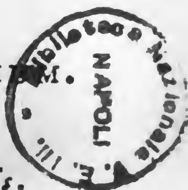
Editio secunda Latina, auctior, variisque præsertim Conciliorum Provincialium, & Synodorum Italiæ Decretis illustrior.

VENETIIS,
Apud PAULUM BALLEONIUM.

M. DCCV.

Superiorum Permissu, ac Privilegiis.

INDEX
TRACTATUUM, CAPITUM, & Quæstionum
TOMI QUINTI.

TRACTATUS OCTAVUS.
De Sacramento Ordinis.

CAPUT PRIMUM.
De definitione & divisione Sacramenti Ordinis.

CAPUT II.
De necessariis Dispositionibus ad recipiendos Ordines.

CAPUT III.

De Ministro Sacramenti Ordinis, & quibus temporibus conferri debeat.

Caput IV.

De Tonsura & Minoribus Ordinibus.

CAPUT V.

De Ordinibus Sacris.

rum

TRACTATUS NONUS.

De Sacramento Matrimonii.

CAPUT PRIMUM.

De Sponſalibus.

CAPUT II.

De Proclamationibus seu denuntiationibus Matrimonii.

CAPUT III.

De nomine & definitione Matrimonii, & motivis quæ in eo contrahendo haberi debent.

CAPUT IV.

De Materia, Forma, & Ministro Sacramenti Matrimonii.

Q. 10.

Caput V.

De consensu ad Matrimonium necessario.

CAPUT VI.

De Impedimentis Matrimonii.

Q. 11.

CAPUT VII.

De Dispensationibus ab impedimentis Matrimonii.

CA-

CAPUT VIII.

De Matrimonio filiorum, & de ætate requisita ad contrahendum Matrimonium.

CAPUT IX.

De Divortio.

Q. 3.

Q. 16.

alio

Caput X.

De debito Conjugali.

Q. 6.

De-

TRA-

TRACTATUS OCTAVUS.

DE

SACRAMENTO ORDINIS.

CAPUT PRIMUM.

De Definitione & divisione Sacramenti Ordinis.

Quæst. 1. Uid est Sacramentum Ordinis?

Resp. Ordo est signaculum quoddam Ecclesiæ, quo Spiritualis potestas traditur Ordinato; ita Magister Sententiarum distinctione vigesimâ quartâ.

Hanc definitionem explicat Divus Thomas, dum ait: *Definitio quam Magister ponit de Ordine, convenit Ordini, secundùm quod est Ecclesiæ Sacramentum: & ideò duo ponit, scilicet signum exterius, ibi, signaculum quoddam, id est, signum quoddam; & effectum interiorem, ibi, quo spiritualis potestas*; quæ est proprius hujus Sacramenti effectus, per quem distinguitur ab aliis S. Tho. in suppl. q. 34. a. 2. in corp.

Sacramentis, ſicut Ordines diſtinguuntur inter ſe per diverſas poteſtates.

Quæſt. 2. Ordo eſt-ne verum novæ Legis Sacramentum, à Chriſto Domino inſtitutum?

Reſp. Ordinem eſſe verum Sacramentum, patet ex Apoſtolo, cùm ait: *Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*; Et ſanctus Leo magnus ſic de Ordinatione loquitur: *Intelligamus, quanta devotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis Sacramentum, negligenter videatur impletum*. Denique Concilium Tridentinum id definit & probat evidenter his verbis: *Cùm Scripturæ teſtimonio, Apoſtolica traditione, & Patrum unanimi conſenſu perſpicuum ſit, per Sacram Ordinationem, quæ verbis & ſignis exterioribus perficitur, gratiam conferri: dubitare nemo debet, Ordinem eſſe verè & propriè unum ex ſeptem ſanctæ Eccleſiæ Sacramentis*.

2. ad Timoth. c. 1.

S. Leo. Ep. 81. ad Dioſcorum, c. 1.

Seſſ. 23. c. 3.

Quæſt. 3. Quomodo dividitur Sacramentum Ordinis?

Reſp. Septem Ordines à Theologis recenſentur, poſt Concilium Carthaginenſe quartum, & Concilium Tridentinum ſeſſione vigeſimatertia, capite ſecundo; iique ſunt Oſtiarii, Lectoris, Exorciſtæ, Acolythi, Subdiaconi, Diaconi, & Sacerdotis. Ratio hujus diviſionis traditur à ſancto Thoma, dum ait: *Diſtinctio Ordinum eſt accipienda* ſecundùm relationem ad Euchariſtiam, quia poteſtas Ordinis, aut eſt ad conſecrationem ipſius Euchariſtiæ, aut aliquod miniſterium ordinatum ad hoc Sacramentum Euchariſtiæ. Si primo modo, ſic eſt Ordo Sacerdotum; & ideò cùm ordinantur, accipiunt poteſtatem conficiendi Corpus & ſanguinem Chriſti. Cooperatio

In ſup pl. q. 37. a. 2. in corp.

ratio autem Ministrorum est vel in Ordine ad ipsum Sacramentum, vel in Ordine ad suscipientes. Primò est Ministerium, quo Minister cooperatur Sacerdoti in ipso Sacramento, quantùm ad dispensationem: & hoc pertinet ad Diaconum. Secundò est Ministerium ordinatum ad materiam Sacramenti ordinandam in sacris Vasis: & hoc pertinet ad Subdiaconum. Tertiò est Ministerium ordinatum ad præsentandam materiam Sacramenti, & hoc competit Acolytho: sed Ministerium ad præparationem recipientium ordinatum, non potest esse nisi super immundos, quia qui mundi sunt, jam sunt ad Sacramenta percipienda idonei. Triplex autem est genus immundorum, secundùm Dionysium, libro de Cœlesti Hierarchia, capite tertio. Quidam enim sunt omninò infideles credere nolentes: & hi totaliter etiam à visione divinorum, & à cœtu fidelium arcendi sunt; & hoc pertinet ad Ostiarios. Quidam autem sunt volentes credere, sed nondum instructi, scilicet Catechumeni: & ad horum instructionem ordinatur Ordo Lectorum. Quidam verò sunt impedimentum habentes ex dæmonis potestate, scilicet Energumeni; & ad hoc habet ministerium Ordo Exorcistarum.

Quæst. 4. Episcopatus est-ne Ordo?

Resp. Episcopatus est verus Ordo & Sacramentum, quia Episcopi in sua consecratione recipiunt gratiam & characterem, in quo consistit omnis Sacramenti Ordinis effectus. Et quidem, quod ad gratiam pertinet, patet ex Concilio Tridentino, dum ait: *Si quis dixerit per Sacram Ordinationem non dari Spiritum-sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere*, Accipe Spiritum

Sess. 23. de Ordine Can. 4.

tum ſanctum: *Anathema ſit*. Cùm igitur eædem voces proferantur tam in Epiſcoporum quàm Presbyterorum Ordinatione, aſſerere debemus, in utraque gratiam conferri, ne dicere cogamur, fruſtra & inaniter hæc verba: *Accipe Spiritum-ſanctum*, ab Epiſcopo proferri; quod affirmant ii quos Eccleſia Anathemate percutit. Quod probatur etiam auctoritate ſancti Leonis magni, qui Ordinationem ſuam in ſummum Pontificem, Sacramentum vocat, in quo gratia collata eſt: *Denique*, inquit, *cùm hujus divini Sacerdotii Sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem currit, nec quod Caro & Sanguis creavit, eligitur: ſed ceſſante privilegio Patrum, & familiarum ordine prætermiſſo, eos Rectores Eccleſia accipit, quos Spiritus-ſanctus præparavit, ut in populo adoptionis Dei, cujus univerſitas Sacerdotalis, atque regalis eſt, non prærogativa terrenæ originis obtineat functionem, ſed dignatio cæleſtis gratiæ gignat Antiſtitem.*

S. Leo, ſer. 2. in die Anniv. aſſumpt. ejus ad Pontificat.

Conſtat etiam, Epiſcopos in ſua Ordinatione recipere caracterem, quoniam, ut diximus capite ſeptimo de Sacramentis in genere, caracter eſt ſignum ſpirituale indelebiliter impreſſum in anima, quo diſtinguuntur ii qui illud receperunt, ab iis qui non ſuſceperunt. Cùm igitur Epiſcopi recipiant ſpiritualem poteſtatem ad conferendum Sacramentum Ordinis, & Confirmationis, quâ poteſtate carent Presbyteri, & hæc poteſtas ſit indelebilis, aſſerendum eſt, Epiſcopos recipere in eorum Ordinatione caracterem, eos à Presbyteris diſtinguentem, quibus eadem non eſt conceſſa poteſtas.

Nec ideò tamen plura ſunt quàm ſeptem Ordi-

Ordinis Sacramenta; quia, ut ait sanctus Ambrosius: *In Episcopo omnes Ordines sunt, quia primus Sacerdos est*. Quare Sacerdotium propriè est unus Ordo, qui dividitur in Episcopatum & Presbyteratum, non tanquam in duo membra totaliter distincta, sed tantùm in duos Ordines, quorum perfectior continet minùs perfectum. S. Ambr. in Ep. ad Ephes. c. 4.

Et probatur ex Anacleto Papa, in Epistola tertia in principio, ubi Episcopatus & Presbyteratus distinctionem tradit: *Sacerdotum Ordo*, inquit, *bipartitus est. Scitis autem à Domino Apostolos esse electos: cùm verò messis cœpisset crescere, operarios ad eorum adjumentum septuaginta eligi præcepit discipulos. Episcopi verò Domini Apostolorum, Presbyteri septuaginta discipulorum locum tenent*. Idem definivit Concilium Tridentinum his verbis: *Sacrosancta Synodus declarat, præter cæteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc Hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere, & positos sicut idem Apostolus ait, à Spiritu-sancto regere Ecclesiam Dei; eosque Presbyteris superiores esse*. Quamobrem licèt, ut habetur in Canone *Sollicitudo*, distinctione 52. licèt qui reciperet, verbi gratiâ, Diaconatum, non priùs percepto Subdiaconatu, validè ordinatus fuisset, quamvis suspensus esset exercitio sui Ordinis, eò quòd ita promotus esset contra Ecclesiæ prohibitionem; attamen qui ordinatus fuisset Episcopus, priùsquam Sacerdos, non esset validè Ordinatus; quia Episcopatus non solùm eminenter, sicut Sacerdotium, continet inferiores Ordines, sed etiam formaliter & essentialiter in se continet Ordinem Sacerdotii. Côc. Trid. sess. 23. de Ord. c. 4.

S. Aug. verus & Novum Testam. qu. 101.

Quid est Episcopus, inquit Divus Augustinus, *nisi primus Presbyter, hoc est, summus Sacerdos?*

Tertull. lib. De Bapt. c. 17.

Et Tertullianus explicans subordinationem quæ est inter Episcopum, Presbyterum, & Diaconum, non alio Episcopum nomine appellat, quàm summi Sacerdotis: *Summus Sacerdos*, inquit, *qui est Episcopus, dehinc Presbyteri & Diaconi*. Ex quo patet, Presbyteros esse Episcopis inferiores de jure Divino, cùm id primis Ecclesiæ sæculis traditum innotuerit; ac proinde eum qui consecratus fuisset Episcopus ante Presbyteratum, validè Ordinatum non fore; quia potestas quam Episcopi habent in Mysticum Christi Corpus, nempè Fideles, supponit potestatem in Corpus naturale ejusdem Christi, per potestatem illud consecrandi, quam recipiunt Presbyteri in Presbyteratus Ordine. Unde ut diximus cum sancto Thoma, Ordinum distinctio accipienda est ex habitudine quam dicunt ad Eucharistiam, quia potestas Ordinis tribuitur, aut ad consecrationem Corporis & Sanguinis Christi, aut ad aliquod Ministerium respiciens ad hanc consecrationem, & sic Episcopatus consideratus etiam prout distinguitur à Presbyteratu, refertur ad Eucharistiam, quatenus confert Ordinem, qui præbet potestatem Presbyteris consecrandi Corpus & Sanguinem Christi.

S. Epiph. Hæresi, 75.

Hinc sanctus Epiphanius in libro quem de hæresibus scripsit, hæresi septuagesima quinta, de illa Aerii loquens, ait: *Est autem illius dogma supra hominis captum furiosum & immane. Imprimis enim: Quanam, inquit, in re Presbytero Episcopus antecellit? nullum inter utrumque discrimen est. Est enim amborum unus Ordo, par & idem*

honor

honor & dignitas. Manus imponit Episcopus, imponit & Presbyter. Baptizat Episcopus, idem facit & Presbyter. Divinum omnem cultum administrat Episcopus, non minùs id facit & Presbyter.

Sanctus Epiphanius non aliis utitur rationibus, ut hanc hæresim oppugnet, nisi dicendo: *Episcoporum Ordo ad gigendos Patres præcipuè pertinet: hujus enim est Patrum in Ecclesia propagatio: alter cùm Patres non possit, Filios Ecclesiæ regenerationis lotione producit; non tamen Patres aut Magistros. Quinam verò fieri potest, ut is Presbyterum constituat, ad quem creandum manuum imponendarum jus nullum habeat? aut quomodo Presbyter Episcopo dici potest æqualis?* Iis sancti Epiphanii verbis satis declarari videmus, subordinationem Presbyterorum ad Episcopos ideò pertinere, quia jus habent consecrandi Presbyteros, qui potestatem habeant consecrandi Corpus & Sanguinem Christi Domini.

Quæst. 5. Quomodo intelligi debent verba sancti Hieronymi, quibus in aliquibus suis operibus innuere videtur, Episcopos jure divino non esse Presbyteris superiores?

Resp. Ut Divi Hieronymi mentem intelligamus, scire juvat imprimis eum intendisse Diaconorum Romanorum superbiam reprimere, qui non solùm se Presbyteris æquales esse asserebant, verùm etiam se iis præferre audebant. Sanctus Hieronymus, ut ostenderet, Diaconos injustè voluisse se Presbyteris præferre, probat, quantùm potest, Presbyteros esse æquales Episcopis, quibus se subjectos esse fatebantur sine controversia Diaconi.

Hoc supposito, respondeo cum sancto

S. Th. 2.2. q. 184. art. 6. ad 1.

Thoma: *Dicendum, quod de Presbytero & Episcopo dupliciter loqui possumus vario modo, quantùm ad nomen; & sic olim non distinguebantur Episcopi & Presbyteri ... sed secundùm rem semper inter eos distinctio, etiam tempore Apostolorum, ut patet per Dionysium*, capite septimo Eccles. Hierarch. Et Luc. 10. super illud: *Post hoc autem designavit Dominus, &c.* dicit Glossa: *Sicut in Apostolis forma est Episcoporum, sic in septuaginta duobus discipulis norma est Presbyterorum secundi Ordinis: Postmodum tamen ad schisma vitandum, necessarium fuit ut etiam nomina distinguerentur; ut scilicet majores dicerentur Episcopi, minores autem Presbyteri. Dicere autem Presbyteros non differre ab Episcopis, inter dogmata hæretica numerat*, Aug. in lib. de Hæresib. hæresi 53. ubi dicit: *Quòd Aeriani dicebant, Presbyterum ab Episcopo nulla differentia discerni*. Ita sanctum Hieronymum explicat Divus Thomas. Enim verò hæc verba hujus sancti Doctoris: *Sed quia eosdem Episcopos illo tempore, quos & Presbyteros appellabant: Propterea indifferenter de Episcopis, quasi de Presbyteris, est locutus*, satis ostendunt, eum locutum esse de nomine, quod est Episcopis & Presbyteris commune.

S. Hieron. in Epist. 85. ad Evagrium.

Idem autem sanctus Hieronymus alio loco fatetur, Episcopos habere potestatem conferendi Ordines, quam non habent Presbyteri: *Quid enim*, inquit, *facit, excepta Ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat?* Idem etiam sanctus Doctor asserit, Episcopos stabilire posse Presbyteros in omnibus suæ Diœceseos locis.

S. Hier. c. 1. Epist. ad Titum.

Audiant Episcopi, inquit, *qui habent constituendi Presbyteros per urbes singulas potestatem*. Sed clariùs de potestate & Episco-

coporum Jurisdictione, quâ jure divino superiores sunt Presbyteris, loqui videtur, cùm hortatur eos his verbis: *Imitantes Moysen, qui cùm haberet in potestate solus præesse populo Israel, septuaginta elegit, cum quibus populum judicaret.* Qui plura de hac quæstione scire volunt, consulant Patrem Petavium, libro 2. De Cœlest. Hierarch. cap. 5.

S. Hier. c. 2. Epist. ad Titum.

Quæst. 6. Tonsura est-ne Ordo?

Resp. Divus Thomas, & sanctus Bonaventura, Magistrum sententiarum secuti, asserunt, eam non esse Ordinem, sed solùm sanctam Cæremoniam in Ecclesiâ Apostolicâ traditione stabilitam, quâ qui eam recipit, à sæculo separatur, Deum in hæreditatis partem suscipit, & ita se disponit ad recipiendos Ordines.

Cùm, inquit Divus Thomas, *per coronam nulla potestas peculiaris tradatur, sed ad communia quædam Ecclesiæ Ministeria deputatio tantùm fiat, non Ordo est, sed ad ipsum potiùs est præambulum.*

S. Tho. in suppl. qu. 40. art. 2. in corp.

Quæst. 7. Cùm sint plures Ordines, quare non erunt plura Ordinis Sacramenta?

Resp. Quamquam, secundùm sanctum Thomam & sanctum Bonaventuram aliosque Theologos, unusquisque Ordo separatim sumptus Sacramentum sit, non ideò tamen plura sunt Ordinis Sacramenta; quia, ut ait sanctus Thomas: *Tota plenitudo hujus Sacramenti est in uno Ordine, scilicet Sacerdotio; sed in aliis est quædam participatio Ordinis, & hoc significatum est in hoc quod Dominus dicit, Num. undecimo, Moysi: Auferam de Spiritu tuo, & tradam eis, ut sustentent tecum onus populi; & ideo omnes Ordines sunt unum Sacramentum.*

S. Th. in 4. sent. dist. 24. q. 2. a. 1. q. 1. ad 2.

Quæst. 8. Quare Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus dicuntur Ordines Sacri, & cæteri non Sacri?

Resp. Ex Divo Thoma ibidem quæstiunculâ tertiâ: *Ordo dicitur Sacer dupliciter; uno modo secundùm se, & sic quilibet Ordo est Sacer, cùm sit Sacramentum quoddam; alio modo ratione materiæ, circa quam habet aliquem actum, & sic Ordo Sacer dicitur, quia habet aliquem actum circa rem aliquam consecratam: & sic sunt tantùm tres Ordines Sacri, scilicet Sacerdos, & Diaconus, qui habent actum circa Corpus Christi & Sanguinem consecratum, & Subdiaconatus, qui habet actum circa vasa consecrata: & ideò etiam eis continentia indicitur, ut Sancti & mundi sint qui Sancta tractant.*

CAPUT II.

De necessariis Dispositionibus ad recipiendos Ordines.

Quæst. 1. QUAENAM sunt dispositiones necessariæ ad suscipiendos Ordines?

Resp. Duplicis sunt generis; quædam sunt externæ, cæteræ verò internæ.

Quæst. 2. Quænam sunt dispositiones externæ?

Resp. Requiritur primò, ut ad Ordines promovendi, nullâ sint irregularitate implicati: est autem irregularitas, inhabilitas jure divino, vel Ecclesiastico introducta, quâ directè impeditur susceptio Tonsuræ, & Ordinum, & indirectè eorumdem Ordinum jam susceptorum usus interdicitur: Irre-

Irregulares autem esse possunt aliqui, aut per defectum, aut per crimen. Irregulares per defectum sunt ii qui non sunt nati ex legitimo thoro, aut insigni quodam defectu corporis laborant, qui reddit eos incapaces ad ritè obeunda Ordinum munia, aut insignem efficit deformitatem, seu scandalum causare potest. Propter animæ verò defectus irregulares sunt stulti, dæmoniaci, lunatici, seu qui morbo caduco laborant; infames, Bigami, sive qui duas duxerint uxores, sive viduam duxerint, aut alio quovis modo. Neophyti, qui noviter ad fidem sunt conversi; illi etiam qui tutelam aut officium aliquod publicum administrarunt, & rationem receptorum reddere tenentur; qui mortis aut mutilationis alicujus causæ fuerunt, aut ei contribuerunt, justè licèt & licitè, ut in bello aut in judicio; graffarii quoque, testes, accusatores, ipsique judices sunt irregulares.

Irregularitas quoque contrahitur variis diversisque criminibus, ut hæresi; quin etiam filii hæreticorum censentur irregulares, si Patres eorum hæresi ante mortem suam non renunciaverint. Qui bis baptizati sunt, & ii qui bis eos baptizarunt, irregulares sunt. Qui aliquem Ordinem susceperunt, aut eum exercuerunt, cùm censuræ alicui Ecclesiasticæ subessent, aut Ordinem ipsum validè non receperunt. Denique qui occiderunt aliquem, aut injustè mutilaverunt, delicti seu criminis irregularitatem incurrunt. Quæ omnia præscribuntur in variis Canonibus.

Ut Filii Presbyterorum & cæteri ex fornicatione nati, ad sacros Ordines non promoveantur. Cap. 1. De Filiis Presbyter.

Can. Infames, 17. 6. q. 1. » *Infames esse eas* personas dicimus, quæ » pro aliqua culpa notantur infamia, id est, » omnes qui Christianæ legis normam abjiciunt, & statuta Ecclesiastica contemnunt: » similiter fures, sacrilegos & omnes capitalibus criminibus irretitos; sepulchrorum » quoque violatores, & Apostolorum atque successorum eorum, reliquorumque » Patrum statuta libenter violantes, & omnes qui adversus Patres armantur, qui in » omni mundo infamia notantur: similiter & » incestuosos, homicidas, perjuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de » bellis publicis fugientes, & qui indigna sibi petunt loca temerè, aut facultates Ecclesiæ abstrahunt injustè, & qui fratres calumniantur, aut accusant, & non probant, » vel qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam provocant; & omnes » Anathematizatos vel pro suis sceleribus ab » Ecclesia pulsos, & omnes quos Ecclesiasticæ vel sæculi leges infames pronuntiant.... Hi nimirùm omnes, nec servi ante legitimam libertatem, nec pœnitentes, » nec Bigami, nec illi qui Curiæ deserviunt, » vel non sunt integri corpore, aut sanam » non habent mentem vel intellectum, aut » inobedientes sanctorum Decretis existunt, » aut furiosi manifestantur. Hi omnes, » inquam, nec ad sacros gradus debent provehi.

Can. Si quis, 8. dist. 50. » Si quis viduam aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad Clericatum: » quòd si irrepserit, dejiciatur. Similiter si » homicidii, aut facto, aut præcepto, aut » consilio, aut defensione, post Baptismum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad Clericatum venerit, dejiciatur.

Canone *Priscis*, dist. 55. Can. *Communiter*,

niter, & seq. dist. 35. cap. 1. & seqq. de Bigamis. Can. *Quoniam.* dist. 48. Canon. *Legem.* dist. 51. cap. *Magnus.* De Obligat. ad ratioc. Can. *Qui in aliquo.* dist. 51. cap. *Quicumque.* parag. *Hæretici.* De Hæret. in 6. cap. *Statutum felicis.* ibid. Can. *Qui hi-.* De Consecr. dist. 4. Can. *Confirmandum.* dist. 50. cap. *Cùm illorum.* De sentent. excommunic. tot. tit. *De eo qui furtivè Ord. suscep.* tot. tit. *De Clerico excommun. &c. ministrante.* cap. *Si quis.* De Clerico non ord. ministr. cap. *De cætero.* De Homicid.

Necessarium etiam est, ut aliquis dispositus sit ad recipiendos Ordines, ut nulla sit censurâ Ecclesiasticâ innodatus; debet esse baptizatus, confirmatus, ut Tonsuram susceperit, ut ætatem habeat convenientem, & interstitia servet ab Ecclesia statuta.

Quæst. 3. Si quis ante Baptismum ordinatus fuisset, esset-ne validè ordinatus?

Resp. Cùm Baptismus sit Sacramentorum janua, sequitur, eum qui fuisset ordinatus ante Baptismum, non fore validè ordinatum, ut dicitur in Canone. *Si quis Presbyter ordinatus, deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.* Can. Si quis. De Presbyter. non baptizato.

Quæst. 4. Confirmatio est-ne necessaria ad suscipiendos Ordines?

Resp. Ecclesia sanctissimè statuit in Concilio Tridentino, ne Tonsura & Ordines conferantur non Confirmatis: *Prima Tonsura*, inquit, *non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.* Et ratio est, quia per Confirmationem perfecti fimus Christiani, ut habetur in Can. 1. De Consecrat. dist. 5. *Ut pleni Christiani inveniantur.* Et juxta Sanctum Dionysium, Concilio Trid. sess. 23. de ref. cap. 4.

Per-

S. Dionys. Ecclesiast. Hierarch. cap. 2.

Perficiens Unctio sacra divini ortus perfectio est; Quæ perfectio necessaria est iis qui ad Ordines & statum Ecclesiasticum promoveri debent: nihilominùs tamen qui sacros Ordines ante Confirmationem suscepisset, validè foret ordinatus. Verùm si id ex negligentiâ, aut culpabili ignorantiâ fecisset, graviter peccasset.

Quæst. 5. Si quis reciperet Ordines nondum Tonsurâ initiatus, esset-ne validè Ordinatus?

Resp. Validè foret ordinatus, sicut etiam qui susciperet Ordinem superiorem, nondum suscepto inferiori, quod Canones vocant promoveri per saltum: sed præter peccatum quod committeret, suspensus esset ab execution e Ordinis suscepti sine Tonsurâ. Cum promotis tamen per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitimâ causâ potest dispensare, & illis conferre Tonsuram aut Ordinem non susceptum, ut dicitur in Concilio Tridentino:

Concilio Trident. sess. 23. de refor. c. 14. Can. Solicitudo, dist. 52.

Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare. Idem habet Innocentius Papa III. relatus in Canone *Tuæ*: *De Clerico per saltum promoto*. Et Alexander II. in Canone *Sollicitudo*, dist. 52. his verbis: *Sollicitudo dilectionis tuæ statuit consulere, utrum portator istarum litterarum, Diaconatus & Presbyteratus Officium idoneus sit peragere, nec-ne, cùm ad id præpostero cursu, Subdiaconatus Ordine postposito, negligentia potiùs quàm superbia cognoscatur ascendisse. Unde nos mandamus, ut ab Officio Sacerdotali eum prohibeas, donec Subdiaconatus Ministerium sibi ritè imponas, & sic deinceps ad majora Officia eum redire concedas*.

Quæst. 6. Quænam interstitia servari debent in Ordinum susceptione?

Resp.

Resp. Interstitia ab Ecclesiâ constituta diversa sunt, pro diversâ Ordinum dignitate. Ea quidem prioribus sæculis Ecclesiæ accuratiùs servabantur: singulique Ordines Minores diuturno tempore exercebantur, priusquam superiores Ordines concederentur; id à pluribus Canonibus facilè demonstrari posset: Ecclesiastici siquidem viri per plures annos in diversis interstitiis stabant. Sufficiat hìc constitutionem Zozimo Papæ attributam in Canone referre, in qua sic habetur: *Sive inter Lectores, sive inter Exorcistas quinquennio teneatur; exinde Acolytus vel Subdiaconus quatuor annis; & sic ad benedictionem Diaconatus, si mereatur accedat: in quo Ordine quinque annis, si inculpatè se gesserit, hærere debebit.* Zozimo Papa, Ep. ad Hesyc. cap. 3. relatus in Can. In Singulis, dist. 77.

Concilium Tridentinum diversa hæc intervalla moderari, & stabilire voluit, ut ordinandi tempus modumque haberent quo pleniùs instrui, & exerceri in Ordinis uniuscujusque functionibus possint, ut eas secundùm Ecclesiæ constitutiones administrent, & ut Ecclesiastici viri ita gradatim ascendentes, possint majorem scientiam, majusque meritum cum ætatis profectu comparare, & ut ait Joannes Papa VIII. Epistola 199. *Qui in minoribus officiis sic diu perdurent, & vota eorum pariter, & obsequium comprobentur, ut per tempora à majoribus instituta, comprobatis priùs moribus, & bonæ vitæ meritis refulgentibus, ad summum Sacerdotium postmodum veniant.*

Quæst. 7. Quænam interstitia servari debent in minoribus Ordinibus?

Resp. Quamvis Concilium Tridentinum positivè non statuerit, seu præscripserit interstitia servanda in Minoribus Ordinibus, liquet tamen ex his quæ decrevit, optare, ut serventur quatuor temporum inter-

terſtitia, ita ut unus tantùm ex Minoribus Ordinibus quatuor temporibus recipiatur, omneſque ita unius anni ſpatio ſuſcipiantur. Sic enim legitur: *Minores Ordines iis qui ſaltem latinam linguam intelligant, per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, conferantur.* Enimverò interſtitia ideò ſunt introducta, ut aſſiduitas, induſtria, pietaſque Eccleſiaſticorum in Eccleſiæ ſervitio comprobentur. Et ut ait idem Concilium Tridentin. ibidem, *Vt in eis cum ætate, vitæ meritum, & doctrina major accreſcat: Quod & bonorum morum exemplum, & aſſiduum in Eccleſia Miniſterium, atque major erga Presbyteros & ſuperiores Ordines reverentia, & crebrior quàm antea, Corporis Chriſti Communio maximè comprobabunt.*

Concilio Trident. ſeſſ. 23. de refor. c. 11.

Ex his Concilii verbis ſatis conſtat, neceſſe eſſe tres ſaltem menſes ad uniuſcujuſque Ordinis exercitium ſervari, ut quis comprobari poſſit; & hanc eſſe veram Concilii intentionem, cùm ait, Minores Ordines ſervatis temporum interſtitiis conferri debere. Reliquit quidem Concilium liberam Epiſcopis poteſtatem hanc regulam non obſervandi, ubi id magis expediens judicaverint, ideſt, ubi ratio aliqua ex Eccleſiæ bono & utilitate profecta, diſpenſationem à legitimis illis intervallis poſtulat.

Quæſt. 8. Quænam obſervari debent interſtitia in ſacris Ordinibus?

Reſp. Cùm Ordines Sacri majoris ſint ponderis & momenti, eorumque functiones in Religione magis conſiderandæ; ita quoque Eccleſia noluit, ut ii tam facilè & promptè conferantur, atque adeò in eodem Concilio Tridentino ſtatuit, ut *Non niſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus Minorum*

Concilio Trident. ſeſſ. 23. de refor. c. 11.

norum

norum Ordinum ad sacros Ordines promoveantur, nisi necessitas aut Ecclesiæ utilitas, judicio Episcopi, aliud exposcat; Ideoque ad minus anni interstitium inter Subdiaconatum & Diaconatum, eundemque Diaconatum & Presbyteratum esse servandum, ut videre est in eodem Concilio, eâdem sessione, cap. 14. *Qui ad Presbyteratus Ordinem assumuntur, hi sint qui in Diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem ac necessitatem aliud Episcopo videretur, ministraverint.*

Quamobrem Sanctus Carolus in Concilio Mediolanensi ait, *Statuta illa temporum intervalla Ordinibus tum Minoribus, tum Majoribus suscipiendis, Concilii Tridentini Decreto præscripta, ne facilè ac passim sine ullo delectu prætermittantur, omittanturve: quòd si de iis aliquid ab Episcopo remitti dispensarive contigerit, id in litteris dimissoriis testimonialibusve Ordinum, adscripta etiam dispensationis causa testatum planè fiat.* Qui sacros Ordines tanta cum præcipitatione suscipere volunt, coram Deo considerare debent ea quæ dicit Sanctus Gregorius: *Ordinatè ad Ordines ascendendum est: Nam casum appetit, qui ad summa loci fastigia, postpositis gradibus, per abrupta quærit ascensum.* Sanctus Yvo Carnotensis Episcopus ad Canonicos Senonenses illud ex Proverbiis petitum applicat; *Hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.* Quæ tamen benedictio viris Ecclesiasticis est planè necessaria, ut ritè Sanctorum & simul tremendorum Ordinum munia possint obire.

Concilio Mediol. 4. tit. Quæ pertinent ad Sacr. Ordinis.

S. Greg. epist. 112. vel 100. ad Siagr. lib. 7

Yvo Carnotensis Ep. 58. ad Canonicos Senon.

Quæst. 9. Quænam sunt dispositiones internæ, quæ ad suscipiendos Ordines exiguntur?

Resp.

Resp. Plures assignari possunt, quæ tamen ad duas revocari licet, nempè ad vocationem Dei, & ad vitæ Sanctitatem.

Quæst. 10. Vocatio Dei est-ne necessaria ad ritè Ordines suscipiendos?

Resp. Vocationis divinæ necessitas in Scripturâ sanctisque Patribus evidenter patet, ut quis dignè & cum utilitate Ecclesiasticum statum amplectatur, sanctosque Ordines suscipiat: atque ut prætermittamus id quod in lege naturæ fiebat, in quâ Sacerdotium primogenito tribuebat Deus: ita ut cùm in hominum potestate non esset, ut primi nascerentur, ita nec ad hunc statum pervenire per seipsos poterant: sed eadem providentia, quâ primogeniti nascebantur, eos ad Sacerdotium destinabat, gratiasque præparabat ad illud suscipiendum: neve de lege scriptâ loquamur, in quâ Deus Tribum Levi sibi delegerat, ut ex illâ solâ Tribu essent Ministri Altaris, ut ipse ait: *Ego tuli Levitas à Filiis Israel, eruntque Levitæ mei*: Deus etiam voluit, ut sola Aaronis familia Sacerdotium exerceret: *Applica quoque ad te Aaron Fratrem tuum cum Filiis suis de medio filiorum Israel, ut Sacerdotio fungantur mihi*. Potiori igitur jure opus est eâdem vocatione Dei in Lege novâ, cujus Ministerium & sanctius, & sublimius est. Unde Christus Dominus cùm suam fundaret Ecclesiam, ejus quoque Ministros elegit, ut expresse habetur, Marci capite tertio: *Et vocavit ad se quos voluit ipse, & venerunt ad eum.* Quin etiam Joannis decimo quinto ait, *Non vos me elegistis, sed Ego elegi vos, & posui vos, ut eatis & fructum afferatis*; Et Joannis capite 6. *Nonne ego vos duodecim elegi?* Voluit etiam indicare Deus electionem Ministrorum à

Numer. cap. 3.

Exod. c. 28.

sola

ſola voluntate Jeſu-Chriſti pendere. S. Paulus clariſſimis verbis ait: *Nec quiſquam ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron;* Et ibidem ait loquens de Chriſto Domino: *Chriſtus non ſemetipſum clarificavit, ut Pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum: Filius meus es tu.* Unde etiam Apoſtoli cùm ſubſtituere vellent alium in Collegio Apoſtolico, loco Judæ prævaricatoris, Deum humiliter precantur his verbis, *Tu Domine, oſtende quem elegeris.* *Per eum nempe ſi quis introjerit,* ait D. Bernardus, *ſalvabitur, & inveniet paſcua. Si verò aſcenderit aliundè, planè fur eſt & latro.* Et ibidem capite 5. ait: *Videte vocationem veſtram, ait vocatus Apoſtolus: Conſideremus & nos, an vocati venerimus, & vocati à Deo, cujus nimirum hæc vocatio eſt: nec communem modò vocationem dixerim, qua ſanè juxta eundem Apoſtolum quos prædeſtinavit, hos & vocavit: ſed qua vocaverit nos in honorem Cleri.*

ad Hæbr. cap. 5.

Actor. c. 1.

S. Bern. de vit. & morib. Cler. cap. 4.

Quæſt. II. Quænam ſunt divinæ Vocationis ſigna ſeu indicia?

Reſp. Ad duo reduci poſſunt, nempè ad Spiritum Eccleſiaſticum, & ad rectam intentionem. Conſtat, neminem vocari ad ſtatum Eccleſiaſticum, ſi ejus Spiritu careat. Deus enim neminem ad aliquem ſtatum vocat, quem ejuſdem ſtatus Spiritu ſtatim non repleat, ut patet ex Scriptura ſacra: videmus enim in lege antiqua ita vocatum fuiſſe Bezeleel ad Tabernaculum fabricandum: *Ecce vocavi eum nomine Bezeleel, & implevi eum Spiritu Dei, ſapientia & intelligentia, & ſcientia in omni opere, ut facias cuncta quæ præcepi tibi, Tabernaculum fœderis, & Arcam Teſtimonii, & Propitiatorium quod ſuper eam eſt, & cuncta vaſa Tabernaculi.* Ita Dominus præcipiens Moyſi

Exod. c. 31.

Moysi, ut eligeret septuaginta ex prudentioribus Israelitis, qui cum eo populum judicarent, ait: *Auferam de Spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi.* Ideoque hanc necessitatem intuens Ecclesia, hunc Spiritum postulat à Deo, in prima pro Tonsura donandis oratione, *Vt donet illis Spiritum sanctum.* Propterea Pater æternus hunc dedit Spiritum Filio suo ad indicandum, quòd ipsum elegerat, & vocaverat ad Sacerdotium. Ait enim per Prophetam suum: *Electus meus, complacuit sibi in illo anima mea: Dedi Spiritum meum super eum.* Et in Euangelio Matthæi sic habetur: *Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meæ: ponam Spiritum meum super eum.*

Numer. cap. 11.

Isa. c. 42.

Matt. c. 12.

Quæst. 12. Quid est Spiritus Ecclesiasticus, & quænam sunt ejus signa?

Resp. Spiritus Ecclesiasticus nihil aliud est, quàm plenitudo gratiæ seu Spiritus-sancti sese uberiùs & liberaliùs in Ecclesiasticorum juxta eorum gradus & officia animos, quàm in aliorum Fidelium corda effundentis, ut promptè, facilè, & debitè Ecclesiastica munia peragere possint.

Hujus Spiritus indicia sunt: Primum, summo in pretio habere & maximi facere Ecclesiasticum Statum, etiam ejus Minores gradus, ut quis Tonsuram sublimius quid esse putet supremis mundi dignitatibus. Secundò libenter deferre suæ conditionis signa, verbi gratia, talarem vestem, capillos breviores, Tonsuram, &c. Et, ut habetur in libro de contemptu mundi Divi Augustini, Tomo nono: *Quisquis igitur Clericus ad sortem Domini vocatus, comam nutrit, & capillos radere, vel tondere erubescit, profectò se non de Dei, sed de mundi sorte esse testatur.* Tertium signum est lubenter velle

velle minimas quasque Ecclesiastici status functiones obire, verbi gratia, Candelabrum gestare, Missæ servire. Quartum est, magnum habere Ecclesiasticæ disciplinæ zelum, ejusque instaurandæ desiderium, ita ut enitantur pro viribus illam in pristinum decorem revocare optimis exemplis, exhortationibus, orationibus, &c. Quintum, odio habere mundum & quæ in eo sunt, juxta illud S. Pauli, ad Romanos duodecimo; *Nolite conformari huic sæculo*; & è contra Divus Petrus admonet nos, ut fugiamus concupiscentiam mundi: *Fugientes*, inquit, *ejus quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionem*. Nam, ut ait S. Joannes, *Mundus totus in maligno positus est*. Et, ut habetur Jacobi cap. 4. *Amicitia hujus mundi inimica est Deo; quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi ejus, inimicus Dei constituitur*. Amicus autem mundi censetur, quisquis amat, quærit, aut sectatur voluptates, honores, & divitias: Nam ut habet Divus Joannes, *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ*. Sextum denique indicium est Ecclesiastici Spiritus, aptitudo ad scientias necessarias, ut Ecclesiæ inserviatur in hoc statu; amare lectionem & studium; quotidie aliquas horas in intimo cubiculi recessu, lectioni studioque cum voluptate impendere; quæ quidem ad studia inclinatio ita viro Ecclesiastico necessaria est, ut vix fieri possit sine illa propensione, ut quis diu vitam ducat huic statui convenientem; ut enim ait Concilium Aquisgranense, *Sicut iniqui & peccatores Ministerium Sacerdotale assequi prohibentur, ita indocti & imperiti à tali Officio retrahuntur*. Locuti sumus de signis Vocationis, Tract. de Beneficiis cap. 2. Tom. 2.

2. Petr. c. 1.

1. Joan. c. 5

1. Joan. c. 2.

Concillo Aquisgr. sub Steph. 4. an. 816. Can. 16.

Quest.

Quæst. 13. In quo posita est recta intentio, quæ requiritur ad Ordines suscipiendos?

Resp. Oportet, ut sola adsit intentio sese Deo ejusque Ecclesiæ consecrandi, ut una Dei gloria, animarumque salus, propriæque perfectionis cura intendatur; ut ait Concilium Tridentinum loquens de illis qui prima Tonsura initiantur, *Sed ut Deo Fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse*. De hac bona intentione copiosè satis locuti sumus, Tom. 2. Tract. de Benef. c. 3. ubi explicavimus, quænam essent malæ intentiones, quæ diligenter vitandæ sunt cùm suscipiuntur Beneficia, quæ non minùs fugiendæ sunt in ipso sanctorum Ordinum ingressu; Et præcipuè illud quod damnat Divus Bernardus, cùm ait: *Curritur in Clero passim ab omni ætate & ordine, à doctis pariter & indoctis, ad Ecclesiasticas curas; tanquam sine curis jam quisque victurus sit, cùm ad curas pervenerit.* Valdè etiam necessarium est evitare intentionem quæ satis communis est, dum aliquis Clero adscribitur, ut habeat unde vivat; quod Divus Augustinus damnat, dum ait: *Quæcumque res propter aliud quæritur, sine dubio inferior est quàm id propter quod quæritur. Si propterea euangelizamus, ut manducemus, vilius habemus Euangelium quàm cibum.*

Sess. 23. de refor. c. 4.

S. Bern. ep. 414. ad Henric. Archiep. Senon.

S. Aug. lib. 2. de serm. Domini in monte, cap. 16.

Quæst. 14. Potest-ne quis Ordines suscipere intuitu alicujus Beneficii?

Resp. Si Beneficia quærerentur dumtaxat ut media serviendi Ecclesiæ, & majori cum vi, & assiduitate, & diligentia laborandi in vinea Domini, ut par est, & ut quisque tenetur, Concilia & sancti Patres non tam acriter eos damnassent, qui Ordines intuitu alicujus Beneficii suscipiunt. Verùm cùm

cùm certum sit ex deploranda cæcitate, honores & commoda temporalia in Ecclesiasticis Beneficii sæpiùs quæri, quàm laborem & opus, ac propriam potiùs quàm Dei divinique cultus utilitatem; ideò intentio suscipiendi Ordines ad obtinenda Beneficia, expressè damnata est: *Alios*, inquit Catechismus Concilii Tridentini, *honorum cupiditas, & ambitio ad Sacerdotalem Ordinem ducit; alii verò ut divitiis affluant initiari volunt: cujus quidem rei illud argumento est, quòd nisi opulentum aliquod Ecclesiasticum Beneficium iis deferatur, nullam sacri Ordinis cogitationem habent. Hi verò sunt quos Salvator noster Mercenarios appellat, & quos Ezechiel dicebat semetipsos, & non oves pascere...... Quæstus & lucri causa ad Altare accedere, maximum sacrilegium est.* De Ordin. Sacr. n. 7.

Hinc est, quòd Divus Bernardus ait: *Qui gradus Ecclesiasticos, & Ministeria Sanctuarii eo quærit, aut tenet animo, eoque intuitu, ut hujus vitæ habeat necessaria; euangelizat ut manducet, & perverso nimis ordine cœlestibus terrena mercatur.* S. Bern. de vit. & morib. Cleric. cap. 5.

Concilium etiam Constantinopolitanū generale octavum, verbis expressis hanc habendi Beneficii intentionem damnat, cùm ait: *Prioribus Canonibus* concordantes „ definimus, neminem de mundana conver- „ satione nuper tonsum, super intentione „ vel expectatione Pontificatus honoris, „ Clericum aut Monachum factum, ad hu- „ jusmodi ascendere gradum; neque enim „ propter Religionem, vel amorem Dei, „ aut propter expectationem transeundi „ viam virtutum, sed ob amorem gloriæ, aut „ principatus tonsus hujusmodi reperitur..... „ Si verò quis per nullam suspicionem præ- „ dictæ concupiscentiæ & expectationis, sed „ Concil. Constā. tinopol. gener. 8. an. 870. Act. 10. c. 5.

propter

„ propter ipsum bonum humilitatis, quæ est „ circa Christum Jesum, abrenuntians mundo, fiat Clericus, &c. beneplacuit huic „ sanctæ & universali Synodo, eligi hunc & „ admitti.

S. Greg. Pastor. p.1.c.8. Et, ut ait Divus Gregorius, *Sacrum Officium non solùm non diligit omninò, sed nescit, qui in occulta meditatione cogitationis ad honorem cor elevat, rerum affluentium abundantia exultat: Mundi ergo lucrum quæritur, sub ejus honoris specie, quo mundi destrui lucra debuerant.* Cui concordat quod dicit S. Gregorius Nazianzenus: Orat. 1. *Tanquam non virtutis exemplum, sed victus parandi occasionem & subsidium hunc Ordinem esse judicantes.* S. Bonav. in opusc. de Præpar. ad Missam cap.8. S. Bonaventura amarè deplorat infelicitatem illorum qui ea intentione suscipiunt Ordines aut Beneficia, ut ditentur: *Væ væ væ*, inquit, *Domine Deus, quanti hodie infelices ad sacros Ordines accedunt, & divina Mysteria accipiunt, non cælestem panem, sed terrenum quærentes; non Spiritum, sed lucrum; non Dei honorem, sed suam ambitionem; non salutem animarum, sed quæstum pecuniarum: Non Christo servire mundo corde & corpore in sacris Mysteriis, sed deliciari, ditari, superbire, & luxuriari de patrimonio Christi, & de eleemosynis pauperum: ac Ecclesiasticas dignitates ambiendo, multis litigiis & simoniis potiùs rapiunt quàm assequuntur, non vocati à Deo, sed impulsi à diabolo tanquam Dathan & Abiron. Tu autem, ò homo Dei, dirige vota tua & desideria ad Deum, & vide quibus affectionibus & desideriis trahi debes.*

Quæst. 15. Qualis Sanctitas ad statum Ecclesiasticum amplectendum desideratur?

Resp. Consideranda tantùm est sublimitas, pondus & sanctitas Ecclesiasticorum mu-

munerum, ut perſpectam habeamus neceſſitatem, ut ii qui hoc ſublime vitæ genus amplectuntur, ſint in perfecta vitæ innocentia ſtabiliti; ut enim ait ſanctus Dionyſius: *Qui cum Deo verſatur, ad maximam ſimilitudinem, quoad ejus fieri poteſt, effectum expreſſumque eſſe oportet.* Perfectè ſiquidem in ſeipſis exhibere debent vitam Jeſu-Chriſti, qui Princeps primuſque Sacerdotum eſt, cujuſque veræ ſunt imagines, in Sacrificiis quæ ejus loco Patri æterno debent offerre. Si enim, ut ait Apoſtolus: *Talis decebat, ut nobis eſſet Pontifex ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cœlis factus, qui non haberet neceſſitatem quotidie, quemadmodum Sacerdotes, priùs pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi:* Qualis tandem non debet deſiderari perfectio in illis qui ejus Sacerdotii eſſe participes volunt? Juſtum profectò eſt, æquumque videtur, ut aliquam habeant proportionem cum Capitis ſui perfectione; deſtinati enim ſunt, ut ſint mediatores inter Deum & homines: qua verò ratione tanti ponderis officium exercere poſſunt, ſi vitæ innocentia non ſint commendati? Ut enim ait Divus Gregorius: *Si homo apud hominem, de quo minimè præſumit, fieri interceſſor erubeſcit, qua mente apud Dominum interceſſoris locum pro populo accipit, qui familiarem ſe ejus gratiæ eſſe per vitæ merita neſcit? aut quomodo ab eo pro aliis veniam poſtulat, qui utrum ſibi ſit placatus, ignorat? Qua in re eſt adhuc aliud ſollicitiùs formidandum, ne qui placare iram poſſe creditur, hanc ipſe ex proprio reatu mereatur; cuncti enim liquidò novimus, quia cùm is qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.* Et ſanctus Bernardus ait: *Væ Miniſtris infidelibus,*

S. Dionyſ. Ep. 8. ad Demoph.

ad Hebr. c. 7.

S. Greg. Paſtor. p. 1. c. 11.

S. Bern. De Convers. ad Cleric. c. 19. *bus, qui necdum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia, quasi homines qui justitiam fecerint, apprehendunt: Væ filiis iræ, qui se ministros gratiæ profitentur: Væ filiis iræ, qui pacificorum sibi usurpare gradus & nomina non verentur: Væ filiis iræ, qui fideles sese mediatores pacis, ut peccata populi comedant, mentiuntur.*

Hac de causâ antiqui Canones repellebant à statu Ecclesiastico, non solùm eos qui subditi fuerant pœnæ publicæ, sed etiam qui aliquo fuerant gravi crimine implicati, licèt postea de peccato Pœnitentiam egissent in Monasterio: *Si quis*, ait Gelasius Papa relatus in Canone, *monasterialibus disciplinis eruditus, ad Clericale munus accedit, etiam de Laicis, ante acta ejus vita requiratur, ne sit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adolescentia sordidatus.*

Can. Priscis, dist. 55.

Si verò, inquit Concilium Nicænum, *præcedente tempore aliquod mortale peccatum admiserit, & convictus duobus vel tribus testibus fuerit: cesset à Clero, qui hujusmodi est.*

Conc. Nicæno 1. c. 2.

Et Divus Augustinus relatus in Canone, ait: *Apostolus Paulus quando elegit ordinandos Presbyteros vel Diaconos, & quicumque ordinandus est ad præposituram Ecclesiæ, non ait: Si quis sine peccato est; hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur; sed ait: Si quis sine crimine est; sicut est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornitationis, furtum, fraus, sacrilegium, & cætera hujusmodi. Quolibet itaque horum implicatus, ordinari non debet.*

Can. Apostolus, dist. 81.

Ex hactenùs dictis patet, optandum fore, ut accedentes ad Ordines vitam ab omni scelere prorsus innocuam egissent. Nam ut ait sanctus Ambrosius: *Merita debent præire bonorum operum, ut dignus habeatur ad*

S. Ambr. in 1. ad Timoth. c. 5.

ad ordinationem. Quòd si in hac portentosa sæculi corruptione, difficile planè foret tales reperire, qui nuptialem illam vestem, quam in Baptismo receperunt, conservaverint: requiritur saltem, ut ante ordinationem diuturnos egerint Pœnitentiæ fructus; ita ut quodammodò reparaverint injuriam præteritæ vitæ peccatis Deo illatam, & ut spes concipi possit, ex eorum in omni virtutum Christianarum genere perseveranti exercitio, fore ut reconciliati sint Deo; cùm, ut ait sanctus S.Chrysost. Chrysostomus, Sacerdos *Debet vitam* hom.10.in *habere immaculatam, atque compositam,* 1. ad Ti- *ut omnes in illum, & ejus vitam, velu-* moth. c.3. *ti in aliquod exemplar excellens, intueantur*.

O Pœnitentia, inquit idem sanctus Chry- S.Chrysost. sostomus, *quæ statum restauras, honorem* Ser.de Pœ- *renovas, fiduciam das, gratiam abundan-* nit. *tiorem refundis*! Nihilominus tamen, qui diu in peccati sordibus jacuit, ad sacros Ordines non nisi tremens debet accedere, quoniam jure timere debet, iis se prorsus esse indignum, ac vereri, ne satis à suis delictis purgatus sit, ut ad sancta illa tremendaque Ministeria possit accedere, animo sæpè revolvens, quod ait sanctus Gregorius Nazianzenus: *Hic est Ordo na-* Oratione *turalis, purgari priùs, deinde purgare:* 1. *Sapientia instrui, atque ita demùm alios sapientia instruere: Lux fieri, & alios illuminare: Ad Deum appropinquare, & ita alios deducere: Sanctificari, & postea sanctificare*.

Quæst. 16. Quænam sunt indicia, quòd quis vocatus minimè sit ad Ecclesiasticum statum?

Resp. Ea diversa sunt, quæ communiter loquendo satis indicant, eos in quibus

reperiuntur, nec statum Ecclesiasticum ingredi, nec in eo admitti debere: quoniam à Deo non videntur vocati. Et primò locus est credendi, quòd quis ad eum statum non sit à Deo vocatus, cùm in se nullum deprehendit ex eis vocationis signis, de quibus mox egimus. Secundò qui aliquam contraxerunt irregularitatem, aut nati sunt irregulares, in se signum habent, quòd ad hujus sanctitatem status minimè sunt vocati; quare nisi aliundè præclaris dotibus fulgeant, ex quibus colligi possit, eos aliquando Ecclesiæ fore utilissimos, eique magna præstituros obsequia, videntur arcendi; nec omninò expedit, ut aliquam petant dispensationem.

Tertium signum est, cùm quis caret prudentia naturali, cùm stupidus est & rudis, si sit levis ingenii, aut indocilis, à litteris abhorrens & à studio; qui enim hujusmodi vitiis laborat, sacris non potest esse aptus officiis, aut proximi salutem procurare. Ait enim Divus Paulus, de Ministris Ecclesiæ loquens: *Oportet esse sobrium, prudentem; Litteris carens, sacris non potest esse aptus officiis*, ut dicitur in Canone *Illiterato*, dist. 36. Quartò cùm quis adeò inops est, ut nequeat sibi constituere Patrimonium, nec aliàs expensas necessarias suppeditare possit, verbi gratia, ut maneat per aliquod tempus in Seminario Clericorum: cùm enim Deus quempiam ad aliquem statum vocat, dat illi media necessaria, ut in eo degere possit.

1. ad Timoth. c. 3.

Quintum signum est, cùm quis caret zelo salutis animarum, instructionis ignorantium, ad procurandum pauperibus subsidium spirituale & temporale; ut enim habet

bet sanctus Joannes Chrysostomus: *Qui sua contentus salute, alienam negligit, nec suam consequi potest.* Sextò, cùm quis nullum erga Ecclesiam Dei amorem habet, ejusque utilitates procurare non curat; ut enim ait Divus Augustinus: *Quantùm quisque amat Ecclesiam Christi, tantùm habet Spiritum-sanctum.* Cùm parvi facit regulas morum & disciplinæ, quas hæc sancta Mater nobis tradidit in suis Conciliis & sacris Canonibus: Verbi gratia, Si quis interstitia nolit servare; quod nunquam fieri deberet, nisi motu proprio ipsius Episcopi, qui super his dispensare potest, ob solam necessitatem, aut utilitatem Ecclesiæ: Verùm qui hujusmodi dispensationes solicitè quærunt, satis indicant se verè à Deo non esse vocatos. Septimum signum est, cùm quis non satis reveretur nec æstimat Ecclesiæ cæremonias, illas præsertim quas præscribit, & servat in administratione Sacramentorum, & Sacrosancti Missæ Sacrificii; cùm quis debitam non impendit operam, ut de iis instruatur, & omnia munia ritè obeat, Ordinum Minorum, aut Majorum, quos aut suscepit, aut mox suscepturus est: *Si quis dixerit*, inquit Concilium Tridentinum, *receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, Anathema sit.* Octavum signum est, cùm quis Ordines suscipit cum spiritu prorsus mundano & terrenarum rerum amore pleno; cùm litigiosus est, contra id quod dicit Apostolus: *Non litigiosum, non cupidum*; cùm quis Beneficia Ecclesiastica, ac privata

Hom. 6c. in c. 18. Math.

S. August. tract. 32. in Joan.

Côc. Trid. sess. 7. Can. 13.

ad Timot. 1. c. 3.

B 3 com-

commoda solummodò insectatur; ut enim inquit sanctus Bernardus: *Universos in ordinibus Ecclesiasticis, cæterisque ad Sanctuarium pertinentibus, honorem quærentes proprium, aut divitias, seu corporis voluptatem, postremò quæ sua sunt, non quæ Iesu-Christi; manifestè prorsus & indubitanter, non ea, quæ Deus est, charitas, sed aliena à Deo, & quæ omnium radix malorum cupiditas introducit.* Nonò cùm quis paratus non est ad abdicandum ea omnia quæ aut dedecent, aut à sacris Canonibus interdicuntur Clericis, verbi gratiâ, venationem, comedias, cauponas; mulierum familiaritatem, saltationes, ludos, vitam otiosam, & similia; ut enim dicitur in Canone, Clericus *Ab omnium bestiarum & volucrum venatione penitùs alienus existat*, & in Canone, *Nullus* 21. quæst. 4. dicitur: *Nullus vestimentum indecens habeat, sive in civitate degens, sive in itinere ambulans, sed stolis utatur quæ concessæ sunt Clericis.* Videri potest, quod de venatione dictum est, Tom. 7. Tract. 6. cap. 3. num. 8. in fine. Denique decimum & ultimum signum est, aliquem à Deo non vocari ad Ecclesiasticum statum, dum sæculi amat vanitates, etiam in habitu Clericali; nam in Concilio Nicæno statuitur, quòd *Omnis luxus & ornatus corporis, est à sacerdotali statu alienus ... quidquid enim, non propter usum, sed ostentationem assumitur, in nequitiæ reprehensionem incurrit*, ut enim habet Concilium Mediolanense 1. *Omnem habitus & ornamenti novitatem Clerici fugiant; nec serico vestimento aut ornamento utantur: à venatione abstineant.* Et Concilium Senonense anni 1524. ait: *Ne omnino ludant ad taxillos & aleas, neque ad cartas.* Qui enim in his rebus, quemadmodum in iis

S. Bern. De Vit. & morib. Cleric. c. 4. n. 15.

Can. Quorumdam, dist. 34.

Conc. Nicæn. 2. Can. 16.

quæ

quæ ad Tonſuram, Comas, Coronam, Eccleſiæ placitis, & ſtatutis non obtemperat, & modeſtiſſimos quoſque, beneque moratos Eccleſiaſticos viros non imitari conatur, aut qui faciliùs quàm par eſt, & ſine ullâ neceſſitate, talarem veſtem non gerit contra Eccleſiæ intentionem, quæ cùm olim prohibuiſſet in generali Concilio veſtes breviores, eas ne hodie quidem tolerat, niſi cùm induuntur ad vitanda incommoda longiorum veſtium in itineribus. Denique quoties ſæcularem potiùs veſtem quàm Clericalem breviorem quis gerit, & Laicos potiùs quàm Clericos imitari curat, Eccleſiaſticæ vitæ minùs ſe aptum eſſe probat.

CAPUT III.

De Miniſtro Sacramenti Ordinis & quibus temporibus conferri debeat.

Quæſt. I. QUISNAM eſt legitimus Sacramenti Ordinis Miniſter?

Reſp. Proprius Epiſcopus, ut decrevit Concil. Tridentinum his verbis: *Vnuſquiſque autem à proprio Epiſcopo ordinetur. Quòd ſi quis ab alio promoveri petat, nullatenùs id ei, etiam cujuſvis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel privilegii prætextu, etiam ſtatutis temporibus, permittatur; niſi ejus probitas ac mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur.* Seſſ. 23. de refor. c.8.

Quæſt. 2. Quiſnam eſt proprius Epiſcopus?

Reſp. Secundùm Bonifacium octavum

Cap. Cùm nullus, de temp. Ordin. in 6.

relatum in Canone, ita definitur proprius Episcopus: *Cùm nullus Clericum Paræciæ alienæ, præter Superioris ipsius licentiam debeat ordinari: Superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cujus Diæcesi est is, qui ad Ordines promoveri desiderat, orimdus, seu in cujus Diæcesi Beneficium obtinet Ecclesiasticum; seu habet, licèt alibi natus fuerit, domicilium in eadem.* Advertendum hìc est quòd licèt Tonsura non sit Ordo, ut diximus, conferri tamen non potest nisi à proprio Episcopo, aut alio de ejus expressâ licentiâ, ut habetur in capite, *Nullus*, De temp. Ordin. in 6. *Nec absque sui superioris licentia homini Diæcesis alienæ Clericalem præsumat conferre Tonsuram.*

Quæst. 3. Episcopus loci, in quo quis natus est, est-ne semper proprius Episcopus Originis?

Resp. Possunt contingere casus, in quibus Episcopus originis non censeretur proprius Episcopus: ut cùm uxor Legati alicujus Principis filium parit in terris alienis; in hoc casu cùm dictus filius non judicetur esse ex illa natione aliena, sed ex loco Patris sui, Episcopus loci, in quo Pater plerumque degit, est proprius Episcopus originis illius pueri: idem dicendum est de eo, qui natus est in eo loco, in quo eius Mater erat tantùm transeunter, sine intentione constituendi ibi domicilium, ut in itineribus terrâ marique susceptis: & hoc quidem secundùm Legem Civilem, in quâ sic habetur: *Filios apud originem Patris, non in materna civitate, etsi ibi nati sint, ad honores, seu munera posse compelli, explorati juris est.* Videatur Bulla Innocentii Papæ XII. in fine Tomi hujus quinti apposita.

L. Filios, Cod. de Municip. & origine.

Quæst. 4.

Quæst. 4. Quiſnam eſt Epiſcopus domicilii?

Reſp. Eſt Epiſcopus Diœceſeos, in quâ quis perpetuam habitationem conſtituit, licèt in eâ natus non ſit: *Domicilium enim*, ut habetur in Lege, *re & facto transfertur, non nuda conteſtatione*. Verùm quia multa ſimul concurrere debent, ut Epiſcopus domicilii poſſit Ordines conferre, in præjudicium Epiſcopi originis; ideò Epiſcopus domicilii in praxi locum non habet quoad Ordines, præſertim in Gallia: neceſſe enim eſt, ut quis probet ſe intentionem habere conſtanter reſidendi in Patriâ, in qua natus non eſt, nec ullam habere voluntatem redeundi ad locum originis, ut ibi reſideat: neceſſe etiam eſt, ut majorem partem bonorum ſuorum eò transferat, aut perpetuum aliquod munus ibi acquirat, & ut ibi manſerit ſaltem per decem annos continuos, ſine ullo deſiderio expreſſo aut declarato eum locum deſerendi: ſecùs enim nec decem quidem anni, imò nec viginti ſufficerent, ut quis ad Ordines promoveatur ab Epiſcopo domicilii: ut accidit Scholaribus, gubernatoribus locorum, aliiſque ſimilibus, qui veri domicilii jus non contrahunt, quia præſumi poteſt eos non planè renuntiare intentioni redeundi in proprios lares; & hoc juxta legem, in qua ſic habetur: *Nec ipſi qui ſtudiorum cauſâ aliquo in loco morantur, domicilium ibi habere creduntur, niſi decem annis tranſactis, eo loco ſedes ſibi conſtituerint*. In praxi Epiſcopus domicilii locum non habet, niſi in eo qui per tres annos continuos commoratus eſt in familia alicujus Epiſcopi, qui in hoc caſu jus habet illum promovendi ad Ordines, modò teſtimoniales

L. Domicilium, ff. ad municip. & de incolis.

L. Nec ipſi, Cod. de incolis.

B 5 litte-

litteras proprii Episcopi habeat; ut habetur in constitutione Innocentii Papæ duodecimi, quæ incipit: *Speculatores*, quam in fine tom. hujus ad longum referemus: dummodò illi statim conferat Beneficium citra omnem fraudem, ut ait Concilium Tridentinum: *Episcopus familiarem suum non subditum ordinare non possit, nisi per triennium secum fuerit commoratus: & Beneficium, quacumque fraude cessante, statim re ipsa illi conferat*: Hoc tamen locum non habet in Episcopis titularibus, seu in partibus infidelium, ut ait idem Concilium Tridentinum: *Nemo Episcoporum qui titulares vocantur, alterius subditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ, commensalitatis suæ, absque sui proprii Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis, ad aliquos sacros, aut Minores Ordines, vel primam Tonsuram, promovere seu ordinare valeat.*

Cōc. Trid. sess. 23. de refor. c. 9.

Sess. 14. de ref. 1. c. 2.

Quæst. 5. Quisnam est Episcopus Beneficii?

Resp. Cùm omnia Beneficia olim residentiam postularent, certisque essent affixi muniis & officiis in Ecclesiis particularibus, licèt exiguus esset redditus, ut ex multis Canonibus satis constat, & præsertim Canone: *Si quis*, in quo sic legitur: *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel quilibet Clericus deserta sua Ecclesia, ad aliam transeundum esse crediderit, & ibi paulatim tentet, quò migravit, perpetuò manere, ulteriùs ministrare non debet, præsertim si ab Episcopo suo ad revertendum fuerit exhortatus: quòd si post evocationem sui Episcopi, non obedierit, omni modo ab Officio deponi debere, nec aliquando spem restitutionis habere decernimus.* Et Alexander Papa tertius relatus in Canone, ait: *Cùm in Lateranensi Concilio statutum sit, ut personæ tali, Ecclesia, vel Benefi-*

Can. Si quis, 7. q. 1.

Can. Relatum, de Clerico nõ residente.

neficium Ecclesiasticum conferatur, quæ residere in loco, & curam ejus per se valeat exercere: nonnulli ad Ecclesiam præsentati hoc se posse affirmant, sed efficere contradicunt. Cùm igitur verba accipienda sint cum effectu, tales si præsentati fuerint, non debent admitti, & admissi poterunt amoveri. Et Canone *Conquerente*, ibidem ait idem Pontifex: *Conquerente Presbytero accepimus, quòd Clericus ab eo pro Ecclesia sua, annuatim viginti solidos extorquere conatur, asserens, Beneficium illud in eadem Ecclesia sibi fuisse collatum; mandamus, quatenùs, si tibi constiterit, quòd eidem Ecclesiæ non deserviat, sibi super præscripto Beneficio silentium imponas.* Can. Conquerente, eod. tit.

Propter hanc rationem Bonifacius Papa, secundùm antiquum Ecclesiæ morem, constituit, Episcopum Beneficii illum esse, in cujus Diœcesi Clericus habet Beneficium; cùm enim Beneficium obligaret Beneficiarium ad residentiam in propriâ Diœcesi, poterat Episcopus majori cum facilitate probos ejus vitæ mores perspectos habere, aliasque dotes perquirere, quibus aptus esse posset ad sacros Ordines recipiendos.

Prætereà cùm in eadem Diœcesi servire teneretur, & Episcopi authoritati subesse, ad eum pertinebat, in ejus vitam moresque inspicere, qui in vineâ Domini laborare debebat, quæ Episcopo principaliter commissa erat: Verùm cùm in his ultimis sæculis multa sint Beneficia, in quibus nulla fit residentia, quæque communiter simplicia dicuntur, ut ab iis distinguantur, quæ particularem aliquam annexam functionem habent: certum est, rationem quâ Pontifex inductus est, ut assignaret pro

proprio Episcopo, Episcopum Beneficii, nullum jam habere locum, atque adeò ad solum Episcopum originis ad recipiendos Ordines recurrendum esse., secundùm Regulam Juris Canonici: *Certum est, quòd is committit in legem, qui legis verba complectens, contra Legis nititur voluntatem*: Et ut ait Ulpianus: *Fraus enim Legi fit, ubi quod fieri noluit, fieri autem non vetuit, id fit.*

Cap ult. de regul. jur. in 6.
L. Fraus. ff. de legib.

Enim verò magnus foret abusus, si licitum foret sub prætextu alicujus Beneficii, in Diœcesi in qua aliquis non residet, nec Ecclesiasticam aliquam functionem exercet, ibi Ordines suscipere, cum præjudicio Episcopi originis, qui solus respondere potest de moribus, cæterisque talentis ad Ordines suscipiendos necessariis; quique solus observare debet, ut ii qui sunt & resident in sua Diœcesi, sint in eo statu, ut dignè & utiliter inserviant Ecclesiæ, cujus administratio divina providentia Episcopo commissa est. Omnis profectò regiminis Ecclesiastici foret eversio, & periculosæ confusionis in Clerum introductio, si talis licentia Clericis daretur, ut proprii Episcopi Jurisdictionem contemnerent, prætextu Beneficii aliquot nummorum redditus, quod vel fundari potest, vel haberi per resignationem, aliove quovis modo; facilè potest, quodque quis non alia intendit servare intentione, quàm ut Ordines per fraudem suscipiat. Quis credat Jus Canonicum talibus voluisse unquam favere intentionibus, quarum exitus perniciosissimi futuri sunt?

Quocirca generalis Cleri Gallicani conventus celebratus Parisiis annis 1635. & 1636. innuit Archiepiscopis & Episcopis, ne Ordines conferrent iis, qui non sunt de sua

Diœ-

Diœcesi, sine litteris dimissoriis in legitimâ formâ Episcopi loci originis, cujus sunt qui promoveri volunt ad Ordines. Et conventus Melodunensis ejusdem Cleri anno 1665. prudenter observavit, magna sequi incommoda, si proprius Episcopus censeretur Episcopus Beneficii, quoniam Clerici non jam ut olim certæ Ecclesiæ sunt adscripti, & Beneficium relinqui potest sine ulla Episcopi participatione, pluraque simplicia possideri Beneficia in multis Diœcesibus; quod proinde magnam generaret confusionem, & occasionem inobedientiæ apertam Clericis præberet.

Quin etiam *Sacra Congregatio Concilii censuit, satius quidem esse, Oratorem ab Episcopo Dirasonensi, in cujus Diœcesi ortus est, ad Ordines promoveri. Cæterùm posse etiam Episcopum Valvensem, in cujus Cathedrali Canonicatum obtinet, eundem ordinare; verumtamen instructionem de vita, moribus, natalibus, cæterisque qualitatibus ordinandi ab Episcopo Tirasonensi sumere ipsum Valvensem Episcopum debere, præterquam quoad doctrinam, circa quam ab eodem Episcopo ordinante diligenter examinandus est.*

Sacra Congregatio Concilii tom. 8. Decret. p. 164. in Archivio Congreg. Concilii Tirasonen. 15. Febr. 1596.

Observandum autem est, in casu proposito, Congregationem loqui de Clerico qui Beneficium habebat, quod residentiam requirebat, erat enim Canonicus Cathedralis Ecclesiæ; nihilominùs tamen docti illi Cardinales & Theologi celebris illius Congregationis, satius esse statuerunt, ut ille Canonicus Ordines susciperet ab Episcopo originis, quàm ab Episcopo Beneficii; qui tamen si eum vellet ordinare, instructionem de vita, moribus, cæterisque habere deberet ab Episcopo originis, juxta antiquum Canonem Concilii Arausicani I.

Can. 8.

Can. 8. *Si quis alibi consistentem Clericum ordinandum putaverit, priùs definiat, ut cum ipso habitet. Sic quoque, non sine consultatione ejus Episcopi, cum quo habitavit, eum ordinare præsumat.* Quomodo igitur posset quis velle ad Ordines promoveri ab alio quàm ab Episcopo originis, prætextu alicujus Beneficii simplicis, absque debita fide de vita & moribus, & plerumque in fraudem legis? Videatur Bulla Innocentii Papæ XII. in fine hujus Tomi quinti.

Quæst. 6. In quamnam incidunt pœnam, qui ut se eximant ab examine Episcopi originis, Beneficium suscipiunt in alia Diœcesi, ut sic facilè absque litteris dimissoriis proprii Episcopi ad Ordines promoveantur?

Resp. Secundùm sacros Canones suspensionem incurrunt; sic enim legitur in Canone: *Eos qui Clericos Parochiæ alienæ, absque superioris ordinandorum licentia, scienter, seu affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quæsito, præsumpserit ordinare; per annum à Collatione Ordinum decernimus esse suspensos, his quæ jura statuunt contra taliter ordinatos, in suo robore duraturis.*

Cap. Eos qui, de temp. Ordin. in 6.

Et Glossa in eodem capite, verbo *Figmento*, sic ait: *Vel in fraudem constitutionis hujus, aliquem in suum familiarem recepit, vel ei Beneficium contulit: Hæc & similia sunt figmenta.*

Quocirca possumus asserere, quoties vel fundatur, vel acquiritur possessio alicujus Beneficii in aliena Diœcesi, in qua quis residere non intendit, præsumi debere id fieri in fraudem, ejusque Beneficii possessorem eo facto velle se subtrahere à legitima debitaque proprio Episcopo obedientia,

tia, ejusque examen fugere, & ideò tantùm ad alium Episcopum confugere, ut Ordines recipiat, quia eos faciliùs confert, nec tam diligenter examinat, an ii qui ad Ordines suscipiendos veniunt, scientiâ, pietate, aliisque dispositionibus ad Ordines suscipiendos necessariis polleant.

Certum etiam est, secundùm constitutionem Gregorii X. in Concilio generali Lugdunensi, relatam in cap. *Eos qui*, quòd quoties aliquis in fraudem accipit Ordines ab alio Episcopo, quàm ab illo originis, pœnas à sacris Canonibus inflictas incurrit, & à Concilio Tridentino renovatas, his verbis: *Taliter verò promoti, ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso jure sint suspensi*. Et *Si contingeret, eos sic suspensos divina Officia exequi, sicut priùs, irregularitatem non effugient juxta Canonicas Sanctiones*, ut dicitur in cap. 1. De sententia Excomm. in 6.

Concilio Trident. sess. 14. de refor. c. 2.

Et ut dicitur in praxi Episcopali: *Caveri debet, ne Beneficium conferatur in fraudem, ad hoc, ut quis extrahatur ex aliena Diœcesi; talis enim fraus non prodesset*. Quoniam, secundùm dispositionem Juris tam Civilis, quàm Canonici: *Fraus & dolus alicui patrocinari non debent*, ut habetur in Can. Et in alio Canone legitur: *Ne ipse commodum ex dolo vel fraude reportet*. Et in Lege Civili etiam habetur: *Nec pœnas insertas Legibus evitabit, qui contra Iuris sententiam, sæva prærogativa verborum fraudulenter excusat*.

Praxis Episcopal. p. 1. cap. 1.

Can. Ex tenore, de rescript.

Can. Statuimus de Officio & potestate Judicis delegat. in 6.

L. Non dubium, Cod. De Leg.

Legimus quoque in libro de sacra Ordinatione Italicè conscripto à Presbytero tunc Secretario Cardinalis Carracioli, nunc Episcopo Amerino, & à Cardinali Francisco Maria Ursino Archiepiscopo Sipon-

Trattato Della sagra Ordinatione di Giuseppe Crispino. §. 3. De

pon-

Collatori de gl' ordini §. 11. & 12.

pontino in lucem edito, celebrem Episcopum Cadurcensem, Alanum de Solminiac, consuluisse sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini, ut sciret quam pœnam incurrisset suę Diœcesis Clericus, qui Ordines suscepisset ab alio Episcopo, sub prætextu Beneficii per fraudem acquisiti, ut effugeret examen proprii Episcopi: Congregatio sic respondit: *Congregatio Concilii sæpiùs declaravit: tametsi quis possit ordinari ab Episcopo loci Beneficii, si tamen adeptus sit Beneficium in fraudem, esse malè promotum; ac si in susceptis Ordinibus ministraverit, irregularitatem contrahere. Cæterùm an ipsa fraus intercesserit ex legitimis conjecturis, ad præscriptum Iuris esse dignoscendum.* Idem auctor refert, Cardinalem Aquavivam Archiepiscopum Neapolitanum summo Pontifici exhibuisse fraudes, quibus nonnulli utebantur, ut suum fugerent examen, his verbis: *Alii sunt, qui cùm Neapoli primam Tonsuram, vel quatuor Minores Ordines susceperint, deinde ad subterfugiendum examen & probationem patrimonii sufficientis, prout Constitutiones Synodales Neapolitanæ requirunt, ad eum aliquem ex vicinis Episcopis, putà Cavensem, Accerrarum, Viceaquensem, Litterensem, Nucerinum, Amalphitanum, à quo provideri sibi de aliquo vel tenuissimo Beneficio curant, cujus ratione, tanquam illi Episcopo subditi, ab eo ad Subdiaconatus, Diaconatus & Presbyteratus Ordines promoventur, ac mox Neapolim reversi, Ordines per supradictam fraudem susceptos in hac Diœcesi exercent.*

Ex Tomo Decretorũ an. 1662. in Archivio Congreg. Cadurcen. 7. Octob. 1662.

Congregatio Concilii censuit, nec item hos ad effectum Ordinationis Beneficium adipiscentes, debere ordinari ab Episcopo conferente Beneficium, ordinatosque in suspensionem

Ex Tomo 58. Memorialium. pag. 548. in Archivio Congr. Concil.

nem incidisse, & Episcopum à collatione Ordinum per annum etiam suspensum esse. Videatur Constitutio Innocenti XII. in fine hujus Tomi.

Caput IV.

De Tonsura & Minoribus Ordinibus.

Quæst. I. TOnsura est-ne antiqua in Ecclesia?

Resp. Ex sancto Isidoro de Ecclesiasticis Officiis, libro 2. cap. 4. relato in Concilio Aquisgranensi, cap. I. *Tonsuræ Eccclesiasticæ usus* à Nazaræis, ni fallor, exortus est, qui priùs crine servato, denuò post magnam vitæ continentiam devotione completa, caput radebant, & capillos in igne Sacrificii ponere jubebantur, scilicet ut perfectionem devotionis suæ Domino consecrarent: hujus ergo exempli usus ab Apostolis introductus est; ut hi qui in divinis cultibus mancipati Domino consecrantur, quasi Nazaræi, id est, sancti Dei, crine præciso innoventur; hoc quippè & Ezechieli Prophetæ jubetur, &c. Hoc & Nazaræos illos Priscillam & Aquilam in Actibus Apostolorum primùm fecisse legimus. Paulum quoque Apostolum, & quosdam Discipulorum Christi, qui in hujusmodi cultu mirandi extiterunt. Est autẽ Clericis Tonsura signum quoddam quod in corpore figuratur, sed in animo agitur, scilicet ut hoc signo in Religione vitia resecentur, & in criminibus carnis nostræ, quasi crinibus exuamur, atque inde innovati sensibus, ut comis rudibus enitescamus, expoliantes nos; juxta Apostolum, vete-

Concil. Aquisgr. an. 816.

„ veterem hominem cum actibus suis, induentes novum, qui renovatur in agnitione Dei. Quam renovationem in mente oportet fieri, sed in capite demonstrari, ubi ipsa mens noscitur habitare. Quòd verò detonso capite superiùs, inferiùs circuli corona relinquitur, Sacerdotium regnumque Ecclesiæ in eis existimo figurari.

Quæst. 2. Quare tonsurati vocantur Clerici?

Can. Clericus, 12. q. 1.

Resp. Ut dicitur in Canone: *Clericus qui Christi servit Ecclesiæ, interpretetur primò vocabulum suum: & nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Si enim* κλῆρος *Græcè, sors Latinè appellatur, propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Domini sors, id est, pars Clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino*: Hoc est peculiari quodam modo, & quidem magis quàm cæteri Christiani.

Can. Cui portio, 12. q. 1.

Et ex S. Ambrosio relato in Canone: *Cui portio Deus est, nihil debet curare nisi Deum, ne alterius impediatur necessitatis munere; quod enim ad alia Officia confertur, hoc Religionis cultui, atque huic nostro Officio decerpitur.*

Quæst. 3. Quænam præparatio requiritur ad Tonsuram?

Concilio Mediol. 4. tit. quæ pertinent ad Sacr. Ordinis.

Resp. Didicimus à S. Carolo in Concilio Provinciali IV. *Quoniam*, inquit, *prima Tonsura, ut Catechismi etiam Romani litteris traditur, ad Ordines suscipiendos quædam præparatio iis est, qui Dei Ministerio dicandi sunt: permultùm propterea refert, omnem in illa conferenda & suscipienda diligentiam studiosè adhiberi.*

Con-

Concilium Tridentinum ſatis indicat, opus eſſe, ut Epiſcopi Tonſuram non conferrent, niſi probatis, ſeu exploratis in aliquo Seminario illis qui eam recipere vellent; ait enim: *De quibus probabilis conjectura ſit, eos ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe*. Et ibidem, c.18. ait: *Quorum indoles & voluntas ſpem afferat, eos Eccleſiaſticis Miniſteriis perpetuò inſervituros*. Quæ Concilii verba ſatis declarant, Tonſuram ab Epiſcopis paſſim conferri non debere, niſi iis, quos per aliquod tempus notabile in aliquo Seminario ſeu in domi receſſu probaverint.

Concilio Trident. ſeſſ. 23. de refor.c.4.

Quis enim non facilè videt, Epiſcopos alio modo habere non poſſe certitudinem, quam poſtulat Concilium Tridentinum, quàm cogendo eos qui Tonſuram petunt, notabili quodam tempore ſtare in Seminario, in quo poſſint addiſcere, quænam ſint obligationes ſacri ſtatus, quem amplecti cupiunt? ubi vocationem ſuam examinare poſſint, & ſigna dare fideli ſuâ perſeverantiâ in exercitiis pietatis & aliarum virtutum Clericalium, & præſertim conſtantis voluntatis quam ſignificant, ſe nolle unquam Eccleſiaſtici ſtatus habitum, quem in Seminario ſuſceperunt, exuere, ac tandem ſe penitùs conſecrare per totam vitam ſanctis Eccleſiæ & Altarium Miniſteriis. Quod quidem eò verius eſt, quòd experientia quotidiana nos docet, plures, ubi Tonſuram receperunt, ſtatim Clericalem habitum rejicere, quem induerunt; qui ideo videntur, in hac ipsâ ſanctâ actione, non ſine horribili contemptu, preces Epiſcopi irridere, quas fudit, cùm ipſos Tonſurâ donavit: *Vt donet eis*, inquit Epiſcopus, *Spiritum-ſanctum, qui habitum Religionis in eis in perpetuum conſervet*; qui gra-

Pontificale Rom.

gratias, quæ necessariæ sunt, ut piam illam ac religiosam vestem, quam semel acceperunt, semper conservari possint à Deo instanter petit: Cùm in eodem tempore veram habeant eam exuendi intentionem, nec aliâ de causâ re tam sanctâ uti velint, quàm ut aliquod Beneficium quocumque tandem modo assequantur.

Concilio Provinc. Neapol. ann. 1699. tit. 3. cap. 7. num. 2.

Unde prudenter in Concilio Neapolitano decernitur his verbis: *Quoniam* non quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, *diligenter primùm Episcopus inquirat, quo quisque spiritu ad petendos Ordines rapiatur, atque ad primam Tonsuram eos duntaxat admittat, quos probabili conjectura constet,* hoc vitæ genus elegisse, ut Deo fidelem cultum præstent. *Quamobrem Clericalem habitum per sex menses, Episcopi facultate gratis concedenda, gestantes antea probentur; ii verò repellantur, qui vel sæcularis judicii declinandi fraude, vel lucri cupiditate, aut aliis temporalibus commodis inhiantes, nullo cælestis gratiæ instinctu supernaque vocatione adducti, ut disperdant & rapiant, non per ostium intrare, sed aliunde in Ecclesiam irrumpere moliuntur. Illi etiam ab Ordinibus arceantur, qui talarem habitum & tonsuram, ad præscriptum Sacrorum Canonum, deferre negligunt, sed in vestibus propè laicalibus, laicalem animum præ se ferunt.*

Synodo Cæsenat. an. 1693. in Addition. pag. 426.

Et in Synodo Cardinalis Denoff, plura notantur, quæ tam pro Tonsura quàm pro aliis Ordinibus expetenda sunt ab Episcopo, his verbis: *Fides requisitorum pro promovendis.*

Pro prima Tonſura.

1. De baptiſmo, natalibus, & ætate.
2. De Confirmatione.
3. De vita & moribus, Doctrinæque christianæ frequentatione.
4. De ſchola.
5. De denunciatione nominis & deſiderii factâ in Eccleſiæ ſuæ Parochiæ.

Pro minoribus Ordinibus.

1. De prima Tonſura, vel ultimo Ordine ſuſcepto.
2. De vita & moribus, & habitus clericalis geſtatione.
3. De frequenti perceptione Sacræ Communionis.
4. De frequentatione Doctrinæ Chriſtianæ.
5. De exercitio Ordinum ſuſceptorum, & ſervitio Eccleſiæ cui eſt adſcriptus præſtito, niſi ſtudiorum causâ abſit.
6. De ſchola.
7. De frequentatione Collationum caſuum conſcientiæ.

Pro Subdiaconatu.

1. De ultimo Ordine minore ſuſcepto.
2. De denunciationibus in Eccleſia Parochiali factis, tam quoad nomen & deſiderium perſonæ ordinandæ, quàm quoad beneficium, ſeu penſionem, ſeu patrimonium; & de pacifica poſſeſſione ejuſdem.
3. De ætate viginti duorum annorum inceptorum.

4. De

4. De Ordinis ſuſcepti exercitio, & ſervitio Eccleſiæ cui eſt adſcriptus præſtito, & Clericalis habitus geſtatione.

5. De frequentatione ſacræ Communionis.

6. De natalibus, vita & moribus, Doctrinæque chriſtianæ frequentatione.

7. De frequentatione Collationum caſuum conſcientiæ.

8. De titulo, ad quem ordinari petit, ejuſque pacifica poſſeſſione, & fructuum inde perceptione.

Pro Diaconatu.

1. De Ordine Subdiaconatus ſuſcepti.
2. De denunciationibus, ut ſupra.
3. De ætate viginti trium annorum inceptorum.
4. De Subdiaconatus exercitio, & ſervitio Eccleſiæ cui eſt adſcriptus præſtito, & clericalis habitus geſtatione.
5. De frequentatione ſacræ Communionis.
6. De natalibus, vita, & moribus, Doctrinæque chriſtianæ frequentatione.
7. De frequentatione caſuum conſcientiæ.
8. De titulo ad quem ordinari petit, ejuſque pacifica poſſeſſione, & fructuum inde perceptione.

Pro Presbiteratu.

1 De Ordine Diaconatus ſuſcepti.
2. De denunciationibus, ut ſupra.
3. De ætate viginti quinque annorum inceptorum.
4. De exercitio Ordinis Diaconatus in Ec-

Ecclesia cui est adscriptus, & clericalis habitus gestatione.

5. De frequentatione sacræ Communionis.

6. De natalibus, vita & moribus, Doctrinæque christianæ frequentatione.

7. De frequentatione Collationum casuum conscientiæ.

8. De titulo ad quem ordinari petit, ejusque pacifica possessione, & fructuum inde perceptione.

Prætereà in celebri Synodo Nucerina sic prudenter statuitur: *Quoniam magnoperè refert, ut fidelis populus noverit, quibus maximè impedimentis à Sacrorum Ordinum limine aliqui arceantur: Parochi partes erunt, eos sacrarum Ordinationum præsertim tempore adveniente, vulgari lingua populo enunciare.* Synodo Nucerina ann. 1608. De Sacr. Ordinis.

Hi verò sunt, hæresis nomine suspecti, irregulares, homicidæ, qui tulere sententiam capitis, aut capitalis criminis acta & sententiam testificationesque edixerunt aut conscripserunt, quive causas criminales egerunt: vagi, insigniter deformes, & corpore vitiati; manci, servi, criminosi, illegitimè nati, bigami, peregrini, ignoti, neophiti, ebrietati & gulæ dediti: impudici, incontinentes, scurræ, mimi, histriones, infames quoquomodo, & vitiis dediti: usurarii manifesti, & ratiociniis obligati: suspensi, interdicti, excommunicati: amentes, morbo caduco laborantes, energumeni, ante tempus sive per saltum promoti, aut aliis hujusmodi criminibus, censuris, aut canonicis impedimentis irretiti.

Prætereà qui aliorum precibus, ordinationem sacram consequi conantur, ut plurimum verâ Dei vocatione carent; ideoque in Synodo Bituntina statuitur, ut

ad

Synodo Bituntina ann. 1682. tit. 13. §. 12. *ad Ordines ascendere cupientes, nullo modo audeant adhibere intercessores pro suscipiendis Ordinibus; aliàs ad Ordines non admittentur.* Vide Tomo 2. Tractatu 2. cap. 3. quæst. 12.

His addere possumus, quod prudenter notatum est in Conventu generali Cleri Gallicani anno 1655. Summa cum cura Episcopos Tonsuram conferre debere; quoniam qui semel Tonsuram acceperunt nunc faciles variosque modos inveniunt quibus cogant Episcopos, ut sibi Ordines omnes conferant: nec alia superest via, quâ indigni à sacris Ordinibus excludantur, quàm ipsis ostium, seu introitum status Ecclesiastici occludendo, nec facilè, aut leviter eos ad primam Tonsuram admittendo.

Quæst. 4. Quænam sunt status Ecclesiastici obligationes, quas quis per Tonsuram amplectitur.

Resp. Eæ certè tantæ sunt, tantique ponderis & momenti, ut vix justo volumine pro rei dignitate possint explicari; enimverò de his integri conscripti sunt libri, nobis verò sufficiet referre hìc Canonem desumptum ex operibus Sancti Isidori, in quo sic habetur: *His igitur, lege Patrum*

Can. His igitur, dist. 23.

„ cavetur, ut à vulgari vita seclusi, à mundi „ voluptatibus sese abstineant; non spectaculis, non pompis intersint, convivia publica fugiant, privata non tantùm pudica, „ sed & sobria colant, usuris nequaquàm „ incumbant, neque turpium occupationes „ lucrorum, fraudisque cujusquam studium „ appetant; amorem pecuniæ quasi materiam cunctorum criminum fugiant, & sæcularia officia negotiaque abjiciant, honoris gradus per ambitionem non subeant, „ pro Beneficiis medicinæ Dei munera non

acci-

accipiant, dolos & conjurationes caveant; "
odium, æmulationem, obtrectationem, "
atque invidiam fugiant: non vagis oculis, "
non effræni lingua, aut petulanti fluidoque "
gestu incedant; sed pudorem & verecun- "
diam mentis, simplici habitu incessuque "
ostendant: obscœnitatem etiam verbo- "
rum, sicut & operum, penitùs execrentur: "
viduarum & virginum frequentationem "
fugiant, contubernia extranearum fœmi- "
narum nullatenùs appetant, castimoniam "
quoque inviolati corporis perpetuò con- "
servare studeant; senioribus quoque debi- "
tam obedientiam præbeant, nec ullo "
jactantiæ studio semetipsos attollant; po- "
stremò doctrinæ, Lectionibus, Psalmis, "
Hymnis, Canticis, exercitio jugi incum- "
bant. Tales enim debent esse, qui divinis "
cultibus se mancipandos student exhibe- "
re, scilicet, ut, dum scientiæ operam "
dant, doctrinæ gratiam populis admini- "
strent. "

Clericorum obligationes accuratè eleganterque comprehenduntur in præclara relatione de statu Ecclesiæ Sarsinatensis, ab Illustrissimo Joanne Baptista Braschio Episcopo in lucem Romæ edita ann. 1704. his verbis: *Cæterùm communi Ecclesiasticorum sanctimoniæ operam dantem, hæc universaliter profiteor me cavisse; ne quis personatus incedat: choreas agat aut spectet: comœdiis ludisve indulgeat, aut nocte sonans aut cantans obambulet: nemo canes aut accipitres alat, clamorosis venationibus aut aucupio tempus insumat, cauponas frequentet, pagellis pictis ludat, armatus incedat; ecclesiasticos tandem reditus in pravos usus profundat. Annulis & armillis, qui in Clero sunt, non utantur: non crepidis calceisve speciosis: non calamistratis crinibus vel perru-*

Relatio status Ecclesiæ. pag. 53. & seqq.

chis: non crispatis vel pretiosis indusiis, vel splendidis in amictu coloribus: laicis vili officio non inserviant: pro aliis non fidejubeant: negociationibus non incumbant: sæcularia munia non exerceant: mulierum amores fugiant, non eas doceant, cum illis non cohabitent, nec earum præcursores sint aut vernæ. A mensis laicorum se abstineant: scurræ partes non exequantur: commessationes tandem abhorreant, ac ebrietates devitent.

Laudabilis autem disciplinæ formam tenentes, omnes decenti utantur amictu, neneleganti nimium, nec sordido: Tonsura brevi, competenti rasura: collari rotundo, ac pallio vestem tegente. Omnes ocium fugiant: benignitate affluant: sint à criminibus & criminum suspicione immunes, Divinisque officiis ac scientiarum studiis intenti: laicos virtutibus, & præcipuè doctrina & pietate præeant: quod verbis docent, factis exprimant: adeo tandem sanctè vivant, ut & laudantium encomia mereantur, & maledicorum effugiant obloquia.

Præcipuas quoque Clericorum obligationes habemus in sæpiùs laudata Synodo Farfensi, in qua sic statuitur: Clerici *choreis, spectaculis scenicis, aliisque cœtibus, ubi amatoria & turpia obscœnis verbis, atque indecoris corporis motibus, lasciroque cantu exprimuntur, nullo modo intersint; ipsos autem Clericos, præsertim sacris Ordinibus initiatos, in prophanis comœdiis, aut etiam sine nostra licentia, in spiritualibus repræsentationibus actores fieri; aut denique laruatos, seu personatos, in publicum prodire, sub suspensionis, aliisque arbitrariis pœnis prohibemus. Nocte domi se contineant, & si qua urgente causa exeundum erit, in habitu clericali, ac etiam, post secundam noctis horam*

Synodo Farfensis, sub Carolo Cardin. Barberino c.21.p.185.

ram

ram, cum lumine, nec voce nec fidibus canendo canentesve comitando, sub severis pœnis, modestè incedant.

Cum Clericis per sacros Canones districtè prohibitum sit, secum in eadem habitatione retinere quascumque fœminas, etiam non suspectas, præterquam usque ad secundum consanguinitatis vel affinitatis gradum conjunctas, nempe matres, avias, sorores, materteras, amitas, fratrum & sororum filias, & filiorum uxores; propterea edicimus, ne ullam mulierem, sub quovis etiam ancillæ seu famulæ nomine, licèt honestæ semper famæ & quinquagenaria majorem, sinè nostra, vel Vicariorum prædictorum nostrorum licentia, sub gravissimis pœnis, domi secum habere præsumant. Monemus insuper, ut omne incontinentiæ periculum ac suspicionem cautè vitantes, extranearum quoque fœminarum ædes, familiaritates, congressus, secreta colloquia, quovis officii aut pietatis prætextu, nullatenùs frequentent; ne fortè vigilantissima per Curiam nostram super talibus habenda inquisitione, in impudicitiæ sordibus versari deprehensi, indignationis nostræ, ad sacrorum Canonum & Concilii Tridentini præscriptum, experiantur severitatem.

Quia Deo militantes, nec lucrum sectari, nec negociis sæcularibus implicari decet; ideo nullum mercaturæ aut negociationis genus, per se vel per alium exerceant: aliena prædia, reditus, vectigalia non conducant, nec ulla cum conductoribus communione jungantur: fructus, bona, jura suorum beneficiorum fideliter & diligenter tuentes, aliena non usurpent. Publicis Universitatum Conciliis non intersint, nec earum negociis se immisceant. Tabellionatus in profanis rebus officium non capessant. Non advocati vel procuratoris, extra casus à jure permissos & absque

nostra licentia, munus suscipiant; nec pariter fidejussoribus pro laicis, sine dicta licentia, inserviant. Non aliis Clericis in occupatione vili, nec sæcularibus personis, præcipuè fœminis, in ulla, ne in procurandis quidem negociis, aut domus gubernatione, famulentur. In nullo demùm commercio, officio, aut arte sæculari, præsertim inhonesta ac sordida ullatenùs versentur. Qui in aliquo ex præmissis deliquerit, se pœnis juris, aliisque arbitrio nostro, severè puniendum noverit. Super venatione; videatur Tom. 7. Tract. 6. cap. 3. quæst. 8. Super ebrietate; videatur Tom. 7. Tract. 7. cap. 3. quæst. 13. Super castitate; videatur Tom. 7. Tract. 7. cap. 1. q. 13. & 14. Super ludo; videatur Tom. 1. Tract. 6. cap. 4. Videatur in fine hujus Tomi 5. Edictum Cardinalis Cantelmi, Archiepiscopi Neapolitani.

Synodo Auximana ann. 1593. De vita & honestat. Clericor. cap. 11.

In Synodo etiam Auximana Antonii Mariæ Cardinalis Galli sic decernitur: *Ludos omnes alearum & taxillorum, fomites ocii, infamiæ ministros, mendaciorum, perjuriorum, blasphemiarum, & scelerum omnium parentes, Clericis districtè prohibemus. Nec solùm ludere interdicimus, sed etiam eos prohibitorum ludorum spectatores aut participes esse nolumus; nec lusores in propriis ædibus recipere & permittere; sique aliquis in præmissis deliquerit, præter alias pœnas à Sacris Canonibus impositas, graviter etiam arbitrio nostro punietur.*

Synodo Venusina ann. 1614. cap. 10.

Eadem ferè Decreta reperiuntur in eleganti Synodo Venusina, quam Episcopus Andreas Perbenedictus congregavit: *Caveant*, inquit, *Clerici omnes cujusvis generis, ne personati incedant, ne choreas publicas vel privatas agant, nec comediis aliisve profanis & inanibus rerum spectaculis intersint, diurno vel nocturno tempore; nec cœtibus*

se

ſe immiſceant, in quibus amatoria & turpia decantantur; neque nocturno tempore vagari, niſi juſta de cauſa, & tunc cum lumine poſt ſecundam noctis horam; neque etiam in nuptialibus laicorum conviviis, aut menſis, operam ſuam ulli præſtent ad canendum, vel inſerviant; & omninò publica convivia & commeſſationes, & compotationes vitent, maximè quibus interſunt mulieres ſuſpectæ. Et quia in cauponis & tabernis, ac in cellis vinariis deeſſe non ſolent flagitiorum occaſiones; ideo omnibus Clericis earum uſum & aditum interdicimus, niſi in itinere, neceſſitatis cauſa. Et denique nullum venationis genus à ſacris Canonibus eis vetitum exerceant, ac nemini ipſorum canes, aut accipitres, vel ejus generis alia ad venandum habere liceat, atque alere ipſi non præſumant. Neque audeant ſe immiſcere taxillorum, ſeu teſſerarum, alearumque ſeu chartarum ludis, aliiſque minùs honeſtis & licitis, neque eis intereſſe, nec quemquam ludentem in ædibus ſuis admittere, ſub pœna 25. ducatorum operibus piis applicandorum, & carceris, arbitrio noſtro. Cardinalis Bonifacius Cajetanus ſic etiam ſtatuit; *Alearum, teſſerarum, & taxillorum ludos Clericis omninò interdicimus.* Synodo Tarentina ann. 1614. tit.28.

Concilium Provinciale Beneventanum Cardinalis Jacobi Sabelli, ſtatuit his verbis: *Precipimus Clericis, ne cum ipſos ſpectaculum fieri oporteat mundo, Angelis, & hominibus, ſpectaculis ab eorum vitæ ratione alienis, & quæ Chriſtum non ſapiunt, interſint. Itaque comedias, fabulas, choreas, haſtiludia, aut ludicrum & profanum ullum ſpectaculi genus ne agant vel ſpectent. Nec talis, teſſeris, pagellis pictis, & omninò alea, aut ullo præterea vetito aut indecoro ludi genere ludant, neve ejus ſpectatores ſint,* Concilio Benevent. ann. 1567. De Vita & honeſtat. Clericor. cap.8.

que indignam non esse usurum. Cui verò hæc facultas concessa fuerit, sexto quoque mense coram Vicario generali se sistat, & ad menstruas Congregationes conveniat. Qui contrafecerint, arbitrio Episcopi, pœna etiam pecuniaria plectantur.

Unde etiam Innocentii Papæ XII. jussu, scriptæ sunt litteræ circulares ad Episcopos, quarum exemplar reperitur insertum Synodo Bononiensi, Jacobi Cardinalis Boncompagni, an. 1698. ut sequitur.

Litteræ circulares, jussu Sanctitatis suæ, ab Eminentiss. Cardinali Carpineo transmissæ: Ne Sacerdotes, cum eorum status dedecore, laicis inserviant.

Eminentissimo e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo.

TRà le più assidue sollecitudini, che occupano la mente zelantissima di nostro Signore per il bene spirituale della Chiesa, una si è di conservare e ravvivare nel suo vero decoro la santità e dignità del Sacerdotio; poi che dipendendo da gli Offizi di quest'Ordine l'istruzzione, la correzione, e la santificazione de fedeli: conviene ancora, che l'esemplarità della vita, e la gravità de costumi sia in esso così distinta, e superiore ad ogn'altro, che corrisponda alla sublimità del grado, e al fine della sua istituzione.

Quindi è, che con l'oracolo di sua viva voce, hà sua Beatitudine ordinato, che si scriva a tutti i Pastori di Diocesi la presente lettera circolare, a fine di eccitare una più esatta vigilanza in procurare l'adempimento e osservanza delle Ordinationi de

Sagri

Sagri Concilii ecumenici, e ſpecialmente di quello di Trento, in ordine all'oneſtà della vita del Clero; e ſingolarmente in non permettere, ed onninamente impedire, che i Sacerdoti non s'impieghino in offizi vili del ſecolo, e de laici, e ſpecialmente di donne, improprii a Miniſtri dell' Altare, ed al carattere ſagroſanto; il quale, quando venga conferito ſecondo le diſpoſitioni del ſagro Concilio di Trento, e con l'attuale ſervigio di una Chieſa, ceſſerà l'occaſione di ſimili ſcandali, e ſi toglierà all'otioſità e povertà di un numero ſtraordinario e diſapplicato, ogni ſcuſa ò compatimento, per tollerargli, contro i ſagri divieti, in impieghi abietti & indecenti.

Saprà Voſtra Eminenza, col fervente ſuo zelo, conformarſi coll'eſecutione a quello di ſua Beatitudine, communicando queſti medeſimi ſentimenti della Santità ſua, a i Prelati ſuoi Suffraganei. Et a Voſtra Eminenza baccio per fine umilmente le mani.

Di V. Eminenza.

Roma 16. Marzo 1697.

Vmiliſs. & Affettionatiſs. ſervo
G. Card. Carpegna.

Quæſt. 5. Peccant-ne qui ſuſcipiunt Tonſuram abſque intentione perſeverandi in ſtatu Eccleſiaſtico?

Reſp. Quamvis abſolutè quis non teneatur perſeverare in ſtatu Eccleſiaſtico poſt ſuſceptam Tonſuram, certum tamen eſt, eos graviter peccare, qui eam ſine tali in-

tentione recipiunt; quia impudenter suo mentiuntur Episcopo, & Ecclesiam decipiunt in re gravissima, si in animo habent occultam voluntatem, aut intentionem, datâ primâ occasione, subducendi se ab ejus servitio, tunc cùm solemniter protestantur coram Deo suisque Altaribus, velle se penitùs divino cultui mancipare. De illis profanatoribus dici potest, qui tam indignè hanc sanctam Cæremoniam tractant, illud Actuum Apostolorum: *Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Et cùm tali fallaciâ utuntur, Ecclesiasticum statum amplectendo, utique non intrant per ostium, quod ipsis occluderetur, si sciret Episcopus eos id vitæ genus non elegisse ut perpetuò permanerent in Ecclesia Dei: juxta Decretum Concilii Tridentini, in quo sic habetur: *De quibus probabili conjectura sit, eos ut Deo fidelem cultum præstent hoc vitæ genus elegisse;* Proindeque fures sunt & latrones, ut ait Christus Dominus in Euangelio: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliundè, ille fur est & latro;* & eò quidem magis rei, quòd domestici fures sunt.

Act. Apost. cap. 5.

Concilio Trident. Sess. 23. de refor. c. 4.

Joan. c. 10

Enimverò non aliâ plerumque intentione Clericatum suscipiunt, quàm ut Beneficium aliquod quamprimùm consequantur, & Tonsurâ prorsùs abutuntur propter fines omninò temporales & sæculares, nullo modo reflectendo ad terribile judicium, in quo Deo reddent rationem fidei publicè, & solemniter præstitæ, cùm Deum in hæreditatis partem susceperunt, & omni bonorum sæcularium affectui penitùs renuntiarunt.

Hac de causâ, sic dicitur in Concilio Toletano: *Quisquis vel abolitione Tonsuræ, vel sæcularis vestis assumptione, detectus fuerit*

Concilio Tolet. 10. Canon. 6. an. 656.

rit attigisse transgressionem, excommunicationis censuram accipiet.

Concilium Mexicanum ait: *Nullus nisi priùs juramento præstito, de intentione permanendi in habitu Clericali, admittatur, nec ad primam Tonsuram promoveatur.* Concilio Mexican. ann. 1585. lib. 1. tit. 4. §. 2. Tarentina Synodus à Bonifacio Cardinali Cajetano edita tit. 26. cap. 2. idem exigit. Statuta Ecclesiæ Rhemensis anno 1633. cap. 13. ita habent: *Nulli Tonsura detur, nisi idoneo, & postea ad sacros Ordines probabiliter ascensuro; quid enim opus mittere panem filiorum Canibus, & spiritualia mundi amatoribus?*

Quæst. 6. Quanam ætate conferenda est prima Tonsura?

Resp. Ut ait Concilium Coloniense: *Quid indecorum magis, quàm admoveri infantes, qui non intelligant quid agatur, imò ne capiant quidem, quid Clerici nomen significet? Qui enim in Clerum alleguntur, rem profitentur minimè ridiculam; nempè se particulariter in sortem Domini adscitos, quibus post hæc omnia sordeant, ac solus Dominus sors & pars hæreditatis futurus sit.* Concilio Colon. ann. 1536. p. 1. c. 27. Quare in variis statutis Synodalibus cavetur, ne Tonsura iis conferatur, qui decimum-quartum ætatis annum non attigerint, quæ est vera discretionis ætas; & Eminentissimus Cardinalis Grimaldi Archiepiscopus Aquensis in suis statutis Synodalibus ait: *Circa primam Tonsuram, è qua velut è radice totius Ecclesiastici Ordinis integritas pendet, statuimus neminem illa fore initiandum, qui natus non sit ad minùs annorum quatuordecim.* Cardinalis Hieron. Grimaldi, in statu de Sacram. Ordinat. Ex dictis de hoc Ecclesiastici status ingressu, colligere facilè licet, hanc ætatem omninò expectandam ordinariè esse, ne pueri leviter in Ecclesiam introducantur, qui præ ætatis infirmitate, satis pon-

derare non possunt fidem, quam solemniter Deo præstant coram sacris ipsis Altaribus.

Quæst. 7. Clerici non Beneficiati, tenentur-ne gestare Tonsuram, & capillos breviores, ac vestem talarem?

Resp. Cùm Tonsura sit dispositio, & veluti institutio seu novitiatus ad Ordines suscipiendos, sequitur, à Tonsuratis deferri debere habitum Ecclesiasticum, dum permanent in intentione perseverandi in hoc sancto statu; ut enim ait Sanctus Carolus: *Quoniam prima Tonsura ad Ordines suscipiendos quædam præparatio iis est, qui Dei Ministerio dicandi sunt*: Enimverò justum planè & æquum est, ut hic tanti ponderis novitiatus, qui est ingressus in magnæ perfectionis statum, eodem modo peragatur ac reliqui novitiatus, habitum conditioni suæ convenientem deferendo: Quomodo enim Episcopus certus esse posset, eos in exercitio Officiorum sacrorum Ordinum, quos illis esset collaturus, fideles fore, & perseveraturos in vita exemplari & Ecclesiastico homine dignâ, si illos à primo ingressu non sine contemptu videat negligere illius status indicia? Nonne è contrario judicare debet Episcopus, eos, non, *Vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse*, ut ait Concilium Tridentinum: *Et ad deponendum comas capitum pro ejus amore non festinasse*, cùm tam citò vestes mutent, comas crescere sinant, quibus ostendunt id quod ait Sanctus Augustinus: *Quisquis igitur Clericus ad sortem Domini vocatus, comam nutrit, & capillos radere vel tondere erubescit; profectò se non de Dei, sed de mundi sorte esse testatur.* Quare licèt Concilia & summi Pontifices adigentes Clericos, ut gestent vestem statui congruen-

Concilio Mediol. 4. tit. Quæ pertinent ad Sacr. Ordinis.

Concilio Trident. sess. 23. de refor. c. 4. Pontifical. Rom. S. Aug. lib. unico de contẽptu mundi.

gruentem, videantur in pœnis, quas ſtatuunt, eos tantummodò complecti, ſeu involvere, qui ſunt in Ordinibus ſacris, aut aliquod Beneficium poſſident; id unicè contingit, quia cùm Eccleſia de internis judicare non poſſit, meritò præſumit, Clericos deponentes veſtem Clericalem, ſimul depoſuiſſe intentionem, quam habuerant perſeverandi in Eccleſiæ ſtatu; ac proindè iis pœnis ſubeſſe nequeunt, quæ ſolos Clericos complecti videntur: ideoque eos privilegiis omnibus & commodis ad Clericalem ſtatum pertinentibus privat, & eos tantùm ut Laicos conſiderat, juxta illud Concilii Tridentini: *Is etiam fori privilegio non gaudet, niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum & Tonſuram deferat; Quoniam ignominiam ſæcularis habitus*, juxta Pontificale Romanum, quam depoſuerant, iterùm induunt.

Concilio Trid. ſeſſ. 23. de ref. cap. 6.

Plures Synodi eos ſacris Ordinibus indignos planè declarant, aut Beneficium aliquod poſſidendi. Synodus Aquenſis ab Eminentiſſimo Cardinali Grimaldo edita ait: *Clericali Tonſura initiatos, illam ſemper deferre, & in habitu Clericali continuò incedere: Dominicis & diebus feſtis cum ſuperpelliceo in Eccleſia Parochiali deſervire, & Sacerdotibus miniſtrare, præcipimus & jubemus. Si ſecus fecerint, privilegiis Clericatus ſui non gaudere, & ab Ordinibus ac Beneficiis rejiciendos tanquam inhabiles declaramus.*

Stat. de Sacram. Ord. ab Emin. Cardin. Grimaldo Archiep. Aquenſi. parag. 1.

Synodus Nucerina de Sacramento Ordinis ait: *Qui Clericalem habitum Epiſcopi authoritate ſuſceptum, eo inconſulto, depoſuerit, non ſolùm graves ejuſdem arbitrio pœnas luet: ſed ſciat etiam, ſe omni ſpe ulteriùs in Ordinibus progrediendi, aut eundem habitum obtinendi cariturum.*

Theo-

Theodorus quoque Balzamon, Patriarcha Antiochenus, in Canones Apostolicos scribens, ait: *Si quis Clericus propter metum humanum, vel Iudæi, vel Græci, vel Hæretici negaverit: Si quidem nomen Christi, ejiciatur: Si aûtem nomen Clerici, deponatur, Pœnitentiam autem agens, ut Laicus recipiatur.* Nota, *Ex hoc, quòd qui Tonsuræ signaculum, seu caracterem acceperunt, & deindè in Lectorum Ordine constituti sunt; si sacras vestes projecerint, & instar Laicorum conversati fuerint, non possunt quidquam ut Lectores agere. Si rursus ad Cleri habitum redierint, vel etiam Monachi facti fuerint, sed ut Laici vitam agent. Si enim qui, propter metum, Clericatum suum negavit, deponitur, & tanquam Laicus solùm post Pœnitentiam admittitur; multò magis qui talem sua sponte abnegationem admisit, & sanctum amictum illusit, dignus priori Ordine non censebitur.* Optandum certè foret, ut hæc disciplina eodem rigore tunc servaretur.

Can. 62.

Hujus disciplinæ aliquam speciem reperimus in recenti Synodo Cremensi, in qua sic habetur: *Qui Clericalem habitum semel legitimè sumptum dimiserit, & instar laici, animo iterum illud sumendi, per dies in publicum prodierit; si postea, Nobis inconsultis, dimissum Clericalem habitum ausu temerario reassumpserit, noverit se omni spe frustratum in posterum clericandi.* Videatur id quod dictum est Tom. 2. Tract. 1. c. 9.

Synodo Cremensis ann. 1688. cap. 14.

Et in Synodo Derthonensi sic decernitur: *Quemadmodum nulli habitum clericalem assumere licet, nisi de licentia & approbatione Ordinarii; ita nemini fas est, etiam si prima tonsura sit insignitus, eum denuò induere, quem semel deposuit aut reliquit; imò declaramus, hunc prorsùs privatum esse potestate deferendi habitum clericalem, suspensum-*

Synodo Derthon. an. 1687. De vita & honest. Cleric.

sumque esse ab aliis Ordinibus sacris imposterum suscipiendis, & pœna carceris punitum iri, sine spe ut denuò in Ordinem clericalem admittatur; nisi evidenter ex probatione morum eum resipuisse constiterit: quo casu, si ex sanctitate muneris quod obire debet, futurus verus Ecclesiæ minister dignoscetur; eidem habitum deferendi nova in scriptis facultas, arbitrio nostro, si placuerit, concedi poterit.

Omnes Canones, quibus Ecclesiastici viri Tonsuram & habitum Ecclesiasticum ferre tenentur, simplices quoque Clericos complectuntur; æquè ac eos qui ad Ordines sunt promoti, soloque Clerici nomine semper utuntur, sub quo sine dubio Tonsurati comprehenduntur. Quamobrem celebris ille Guillelmus Episcopus Parisiensis, in Synodo sic habet: *Præcipitur Presbyteris, ut Clericos cujuscumque sint Ordinis in Parochia sua commorantes moneant, quod Tonsuram congruentem, & honestum habeant habitum juxta Canones: & si aliqui in hoc inobedientes, vel rebelles fuerint, monitione præmissa, ab ingressu Ecclesiæ arceantur.*

Concilium Bituricense expresse etiam de omnibus Clericis loquitur: *Clerici omnes Tonsuram gerant, crines calamistratos aut retortos non habeant, vestibus talaribus utantur.* Concilio Bituric. an. 1584.

Et in præclara Synodo Farfensi sic habetur: *Ad sacram militiam jam admissi, sibi deinceps in clericali habitu & tonsura incedendum esse meminerint, si quidem privilegiis clericalibus gaudere, & ad ordines ascendere volunt.* Vide Tom. 2. Tract. 1. c. 9. q. 1. & 2. Synodo Farfensis, sub Carolo Cardin. Barberino c. 13. n. 3. pag. 130.

Hoc decretum distinctiùs exponunt plura Concilia Provincialia, præsertim Italiæ, & Synodus benè multæ, ut videre est Synodo Genuen. ann. 1619. De vita &

Tom. 2.

nec in eorum domibus ludere permittant: pilæ verò ludum, & illorum globorum qui malleis propelluntur, in locis publicis, aut pecunia intercedente, nullo modo exerceant.

Cõc. Prov. Salisburg. ann. 1568. Constit. 27. de alea.

Et in Concilio Provinciali Salisburgensi, à Summo Pontifice Gregorio XIII. expressè approbato, prohibetur: *Ne Clerici in majoribus Ordinibus constituti ad aleas, taxillos, vel chartas, neque etiam in privato lucri gratia in pecunias ludant; cui nostro statuto si quispiam contra fecerit, juxta Canones puniatur; & si quis sæpius, vel in hospitio publico, aut aliàs palam idem perpetraverit, duplici pœna plectatur.*

Conc: Provin. Salernitan. an. 1615. De Vita & hon. Cler. c. 2.

In Concilio quoque Provinciali Salernitano statuitur inter alia, quòd *Clerici, sive in Ecclesia, sive extra, habitum talarem induant; cum verò iter sunt facturi, tunc habitum contractiorem gestare eis liceat, infra tamen genua ... comediis aliisque profanis repræsentationibus nullo pacto intersint: alearum ac talorum ludos omninò eis interdicimus, neque hujusmodi ludorum spectatores esse patimur. Si verò valetudinis causa, parva pila, vel non indecenti alio ludi genere, exercere se se contigerit, id non publicè fiat, neque in eis pecunia intercedat, vel si intercedat, minima sit.*

Synod. Nolana an. 1588. de vita & hon. Cler. c. 6.

Similia decernit Episcopus Nolanus, Fabricius Gallus, in Synodo: *A venationibus*, inquit, *fabulis, comediis, hastiludiis, choreis, amatoriis cantilenis, comessationibus, & ebrietatibus: à taxillorum, tesserarum, pictarumque pagellarum lusu, publicè & privatim ita abstineant, ut illorum non modò factores, sed nec spectatores sint.*

Synod. Possanen. an. 1594. c. 10.

Lucius Sanseverinus, Archiepiscopus Rossanensis, harum circa Clericos prohibitionum aliquam rationem insinuat his ver-

verbis: *Clericorum honeſtatem magnoperè ludus offendit; ſtatuimus, quod nedum aleis, taxillis, aliiſque hujuſmodi ludere ullo modo præſumant; ſed nec ludorum, comediarum, aliudve publici ſpectaculi genus proſpiciendum accedant, ſub pœna carceris bimeſtris.*

Synod. Sabinen. an. 1590. c. 1.

Præterea Cardinalis Ptolomæus Gallius, dictus vulgò Comenſis, in Synodo Sabrinenſi ſtatuit: Clerici *fœminas nobiles, aut alias cujuſvis generis mulieres non comitentur, nec eis famulentur, aut in earum domibus, ſine licentia noſtra vel Vicarii noſtri, commorentur. Luſus cartarum aut taxillorum non exerceant, nec ludentibus locum præbeant; & hoc ſub pœna decem aureorum pro qualibet vice, qui Eccleſiæ, aut aliis piis locis applicentur. Puniantur etiam Clerici, qui ludorum, chorearum, & ſpectaculorum ſpectatores fuerint.*

Conc. Mediol. 7. an. 1609. de Miſſis.

Nec prætereundum duxi ſalubre Decretum Concilii Provincialis Mediolanenſis ſeptimi à Federico Cardinali Borromæo congregati, in quo ſic habetur: *Quoniam compertum eſt, Clericos qui ſunt in hominum ſæcularium famulatu, indignis plerumque eo gradu miniſteriis occupari; decet autem clericalem dignitatem ab omni genere ſordium, quoad ejus fieri poteſt, puram atque integram conſervari: Statuimus, Decreto Concilii primi inhærentes, ne quis in poſterum Clericus ſacris initiatus, cujuſquam famulatui, vel ad inſtituendos pueros, vel ad aliud quodvis munus & officium obeundum ſe ſe addicat, niſi permiſſu Epiſcopi. Hortamur autem Epiſcopos omnes, ut in dandis hujuſmodi facultatibus velint eſſe parciſſimi, atque eam maximè cautionem adhibeant, ut vir, in cujus ille famulatu futurus eſt, tam muneroſa familia ſit inſtructus, ut credi veriſimiliter poſſit, ejus opera ad rem ullam ſordidam at-*

que indignam non esse usurum. Cui verò hæc facultas concessa fuerit, sexto quoque mense coram Vicario generali se sistat, & ad menstruas Congregationes conveniat. Qui contrafecerint, arbitrio Episcopi, pæna etiam pecuniaria plectantur.

Unde etiam Innocentii Papæ XII. jussu, scriptæ sunt litteræ circulares ad Episcopos, quarum exemplar reperitur insertum Synodo Bononiensi, Jacobi Cardinalis Boncompagni, an. 1698. ut sequitur.

Litteræ circulares, jussu Sanctitatis suæ, ab Eminentiss. Cardinali Carpineo transmissæ: Ne Sacerdotes, cum eorum status dedecore, laicis inserviant.

Eminentissimo e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo.

TRà le più assidue sollecitudini, che occupano la mente zelantissima di nostro Signore per il bene spirituale della Chiesa, una si è di conservare e ravvivare nel suo vero decoro la santità e dignità del Sacerdotio; poi che dipendendo da gli Offizi di quest'Ordine l'istruzzione, la correzione, e la santificazione de fedeli: conviene ancora, che l'esemplarità della vita, e la gravità de costumi sia in esso così distinta, e superiore ad ogn'altro, che corrisponda alla sublimità del grado, e al fine della sua istituzione.

Quindi è, che con l'oracolo di sua viva voce, hà sua Beatitudine ordinato, che si scriva a tutti i Pastori di Diocesi la presente lettera circolare, a fine di eccitare una più esatta vigilanza in procurare l'adempimento e osservanza delle Ordinationi de

Sagri

Sagri Concilii ecumenici, e ſpecialmente di quello di Trento, in ordine all'oneſtà della vita del Clero; e ſingolarmente in non permettere, ed onninamente impedire, che i Sacerdoti non s'impieghino in offizi vili del ſecolo, e de laici, e ſpecialmente di donne, improprii a Miniſtri dell' Altare, ed al carattere ſagroſanto; il quale, quando venga conferito ſecondo le diſpoſitioni del ſagro Concilio di Trento, e con l'attuale ſervigio di una Chieſa, ceſſerà l'occaſione di ſimili ſcandali, e ſi toglierà all'otioſità e povertà di un numero ſtraordinario e diſapplicato, ogni ſcuſa ò compatimento, per tollerargli, contro i ſagri divieti, in impieghi abietti & indecenti.

Saprà Voſtra Eminenza, col fervente ſuo zelo, conformarſi coll'eſecutione a quello di ſua Beatitudine, communicando queſti medeſimi ſentimenti della Santità ſua, a i Prelati ſuoi Suffraganei. Et a Voſtra Eminenza baccio per fine umilmente le mani.

Di V. Eminenza.

Roma 16. Marzo 1697.

Vmiliſs. & Affettionatiſs. ſervo
G. Card. Carpegna.

Quæſt. 5. Peccant-ne qui ſuſcipiunt Tonſuram abſque intentione perſeverandi in ſtatu Eccleſiaſtico?

Reſp. Quamvis abſolutè quis non teneatur perſeverare in ſtatu Eccleſiaſtico poſt ſuſceptam Tonſuram, certum tamen eſt, eos graviter peccare, qui eam ſine tali in-

tentione recipiunt; quia impudenter suo mentiuntur Episcopo, & Ecclesiam decipiunt in re gravissima, si in animo habent occultam voluntatem, aut intentionem, datâ primâ occasione, subducendi se ab ejus servitio, tunc cùm solemniter protestantur coram Deo suisque Altaribus, velle se penitùs divino cultui mancipare. De illis profanatoribus dici potest, qui tam indignè hanc sanctam Cæremoniam tractant, illud Actuum Apostolorum: *Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Et cùm tali fallaciâ utuntur, Ecclesiasticum statum amplectendo, utique non intrant per ostium, quod ipsis occluderetur, si sciret Episcopus eos id vitæ genus non elegisse ut perpetuò permanerent in Ecclesia Dei: juxta Decretum Concilii Tridentini, in quo sic habetur: *De quibus probabili conjectura sit, eos ut Deo fidelem cultum præstent hoc vitæ genus elegisse;* Proindeque fures sunt & latrones, ut ait Christus Dominus in Euangelio: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliundè, ille fur est & latro;* & eò quidem magis rei, quòd domestici fures sunt.

Act. Apost. cap. 5.

Concilio Trident. Seff. 23. de refor. c. 4.

Joan. c. 10

Enimverò non aliâ plerumque intentione Clericatum suscipiunt, quàm ut Beneficium aliquod quamprimùm consequantur, & Tonsurâ prorsùs abutuntur propter fines omninò temporales & sæculares, nullo modo reflectendo ad terribile judicium, in quo Deo reddent rationem fidei publicè, & solemniter præstitæ, cùm Deum in hæreditatis partem susceperunt, & omni bonorum sæcularium affectui penitùs renuntiarunt.

Concilio Tolet. 10. Canon. 6. an. 656.

Hac de causâ, sic dicitur in Concilio Toletano: *Quisquis vel abolitione Tonsuræ, vel sæcularis vestis assumptione, detectus fuerit*

rit attigisse transgressionem, excommunicationis censuram accipiet.

Concilium Mexicanum ait: *Nullus nisi priùs juramento præstito, de intentione permanendi in habitu Clericali, admittatur, nec ad primam Tonsuram promoveatur.* Tarentina Synodus à Bonifacio Cardinali Cajetano edita tit. 26. cap. 2. idem exigit. Statuta Ecclesiæ Rhemensis anno 1633. cap. 13. ita habent: *Nulli Tonsura detur, nisi idoneo, & postea ad sacros Ordines probabiliter ascensuro; quid enim opus mittere panem filiorum Canibus, & spiritualia mundi amatoribus?*

Concilio Mexican. ann. 1585. lib. 1. tit. 4. §. 2.

Quæst. 6. Quanam ætate conferenda est prima Tonsura?

Resp. Ut ait Concilium Coloniense: *Quid indecorum magis, quàm admoveri infantes, qui non intelligant quid agatur, imò ne capiant quidem, quid Clerici nomen significet? Qui enim in Clerum alleguntur, rem profitentur minimè ridiculam; nempè se particulariter in sortem Domini adscitos, quibus post hæc omnia sordeant, ac solus Dominus sors & pars hæreditatis futurus sit.* Quare in variis statutis Synodalibus cavetur, ne Tonsura iis conferatur, qui decimum-quartum ætatis annum non attigerint, quæ est vera discretionis ætas; & Eminentissimus Cardinalis Grimaldi Archiepiscopus Aquensis in suis statutis Synodalibus ait: *Circa primam Tonsuram, è qua velut è radice totius Ecclesiastici Ordinis integritas pendet, statuimus neminem illa fore initiandum, qui natus non sit ad minùs annorum quatuordecim.* Ex dictis de hoc Ecclesiastici status ingressu, colligere facilè licet, hanc ætatem omninò expectandam ordinariè esse, ne pueri leviter in Ecclesiam introducantur, qui præ ætatis infirmitate, satis pon-

Concilio Colon. ann. 1536. p. 1. c. 27.

Cardinalis Hieron. Grimaldi, in statu de Sacram. Ordinat.

derare non possunt fidem, quam solemniter Deo præstant coram sacris ipsis Altaribus.

Quæst. 7. Clerici non Beneficiati, tenentur-ne gestare Tonsuram, & capillos breviores, ac vestem talarem?

Resp. Cùm Tonsura sit dispositio, & veluti institutio seu novitiatus ad Ordines suscipiendos, sequitur, à Tonsuratis deferri debere habitum Ecclesiasticum, dum permanent in intentione perseverandi in hoc sancto statu; ut enim ait Sanctus Carolus: *Quoniam prima Tonsura ad Ordines suscipiendos quædam præparatio iis est, qui Dei Ministerio dicandi sunt*: Enimverò justum planè & æquum est, ut hic tanti ponderis novitiatus, qui est ingressus in magnæ perfectionis statum, eodem modo peragatur ac reliqui novitiatus, habitum conditioni suæ convenientem deferendo: Quomodo enim Episcopus certus esse posset, eos in exercitio Officiorum sacrorum Ordinum, quos illis esset collaturus, fideles fore, & perseveraturos in vita exemplari & Ecclesiastico homine dignâ, si illos à primo ingressu non sine contemptu videat negligere illius status indicia? Nonne è contrario judicare debet Episcopus, eos, non, *Ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse*, ut ait Concilium Tridentinum: *Et ad deponendum comas capitum pro ejus amore non festinasse*, cùm tam citò vestes mutent, comas crescere sinant, quibus ostendunt id quod ait Sanctus Augustinus: *Quisquis igitur Clericus ad sortem Domini vocatus, comam nutrit, & capillos radere vel tondere erubescit; profectò se non de Dei, sed de mundi sorte esse testatur*. Quare licèt Concilia & summi Pontifices adigentes Clericos, ut gestent vestem statui congruen-

Concilio Mediol. 4. tit. Quæ pertinent ad Sacr. Ordinis.

Concilio Trident. sess. 23. de refor. c. 4. Pontifical. Rom. S. Aug. lib. unico de contẽptu mundi.

gruentem, videantur in pœnis, quas statuunt, eos tantummodò complecti, seu involvere, qui sunt in Ordinibus sacris, aut aliquod Beneficium possident; id unicè contingit, quia cùm Ecclesia de internis judicare non possit, meritò præsumit, Clericos deponentes vestem Clericalem, simul deposuisse intentionem, quam habuerant perseverandi in Ecclesiæ statu; ac proindè iis pœnis subesse nequeunt, quæ solos Clericos complecti videntur: ideoque eos privilegiis omnibus & commodis ad Clericalem statum pertinentibus privat, & eos tantùm ut Laicos considerat, juxta illud Concilii Tridentini: *Is etiam fori privilegio non gaudet, nisi Beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum & Tonsuram deferat; Quoniam ignominiam sæcularis habitus,* juxta Pontificale Romanum, quam deposuerant, iterùm induunt. Concilio Trid. sess. 23. de ref. cap. 6.

Plures Synodi eos sacris Ordinibus indignos planè declarant, aut Beneficium aliquod possidendi. Synodus Aquensis ab Eminentissimo Cardinali Grimaldo edita ait: *Clericali Tonsura initiatos, illam semper deferre, & in habitu Clericali continuò incedere: Dominicis & diebus festis cum superpelliceo in Ecclesia Parochiali deservire, & Sacerdotibus ministrare, præcipimus & jubemus. Si secus fecerint, privilegiis Clericatus sui non gaudere, & ab Ordinibus ac Beneficiis rejiciendos tanquam inhabiles declaramus.* Stat. de Sacram. Ord. ab Emin. Cardin. Grimaldo Archiep. Aquensi. parag. 1.

Synodus Nucerina de Sacramento Ordinis ait: *Qui Clericalem habitum Episcopi authoritate susceptum, eo inconsulto, deposuerit, non solùm graves ejusdem arbitrio pœnas luet: sed sciat etiam, se omni spe ulteriùs in Ordinibus progrediendi, aut eundem habitum obtinendi cariturum.*

Theo-

Theodorus quoque Balzamon, Patriarcha Antiochenus, in Canones Apostolicos scribens, ait: *Si quis Clericus propter metum humanum, vel Iudæi, vel Græci, vel Hæretici negaverit: Si quidem nomen Christi, ejiciatur: Si autem nomen Clerici, deponatur, Pœnitentiam autem agens, ut Laicus recipiatur.* Nota, *Ex hoc, quòd qui Tonsuræ signaculum, seu caracterem acceperunt, & deindè in Lectorum Ordine constituti sunt; si sacras vestes projecerint, & instar Laicorum conversati fuerint, non possunt quidquam ut Lectores agere. Si rursus ad Cleri habitum redierint, vel etiam Monachi facti fuerint, sed ut Laici vitam agent. Si enim qui, propter metum, Clericatum suum negavit, deponitur, & tanquam Laicus solùm post Pœnitentiam admittitur; multò magis qui talem sua sponte abnegationem admisit, & sanctum amictum illusit, dignus priori Ordine non censebitur.* Optandum certè foret, ut hæc disciplina eodem rigore tunc servaretur.

Can. 62.

Hujus disciplinæ aliquam speciem reperimus in recenti Synodo Cremensi, in qua sic habetur: *Qui Clericalem habitum semel legitimè sumptum dimiserit, & instar laici, animo iterum illud sumendi, per dies in publicum prodierit; si postea, Nobis inconsultis, dimissum Clericalem habitum ausu temerario reassumpserit, noverit se omni spe frustratum in posterum clericandi.* Videatur id quod dictum est Tom. 2. Tract. 1. c. 9.

Synodo Cremensis ann. 1688. cap. 14.

Et in Synodo Derthonensi sic decernitur: *Quemadmodum nulli habitum clericalem assumere licet, nisi de licentia & approbatione Ordinarii; ita nemini fas est, etiam si prima tonsura sit insignitus, eum denuò induere, quem semel deposuit aut reliquit; imò declaramus, hunc prorsùs privatum esse potestate deferendi habitum clericalem, suspen-*

Synodo Derthon. an. 1687. De vita & honest. Cleric.

sum-

ſumque eſſe ab aliis Ordinibus ſacris impoſterum ſuſcipiendis, & pœna carceris punitum iri, ſine ſpe ut denuò in Ordinem clericalem admittatur; niſi evidenter ex probatione morum eum reſipuiſſe conſtiterit: quo caſu, ſi ex ſanctitate muneris quod obire debet, futurus verus Eccleſiæ miniſter dignoſcetur; eidem habitum deferendi nova in ſcriptis facultas, arbitrio noſtro, ſi placuerit, concedi poterit.

Omnes Canones, quibus Eccleſiaſtici viri Tonſuram & habitum Eccleſiaſticum ferre tenentur, ſimplices quoque Clericos complectuntur; æquè ac eos qui ad Ordines ſunt promoti, ſoloque Clerici nomine ſemper utuntur, ſub quo ſine dubio Tonſurati comprehenduntur. Quamobrem celebris ille Guillelmus Epiſcopus Pariſienſis, in Synodo ſic habet: *Præcipitur Presbyteris, ut Clericos cujuſcumque ſint Ordinis in Parochia ſua commorantes moneant, quod Tonſuram congruentem, & honeſtum habeant habitum juxta Canones: & ſi aliqui in hoc inobedientes, vel rebelles fuerint, monitione præmiſſa, ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur.*

Concilium Bituricenſe expreſsè etiam de omnibus Clericis loquitur: *Clerici omnes Tonſuram gerant, crines calamiſtratos aut retortos non habeant, veſtibus talaribus utantur.* Concilio Bituric. an. 1584.

Et in præclara Synodo Farfenſi ſic habetur: *Ad ſacram militiam jam admiſſi, ſibi deinceps in clericali habitu & tonſura incedendum eſſe meminerint, ſi quidem privilegiis clericalibus gaudere, & ad ordines aſcendere volunt.* Vide Tom. 2. Tract. 1. c. 9. q. 1. & 2. Synodo Farfenſis, ſub Carolo Cardin. Barberino c. 13. n. 3. pag. 130.

Hoc decretum diſtinctiùs exponunt plura Concilia Provincialia, præſertim Italiæ, & Synodus benè multæ, ut videre eſt Synodo Genuen. ann. 1619. De vita &

Tom. 2.

honestat. Clericor. Tom. 2. *Clerici veste talari utantur*, inquit Archiepiscopus Genuensis, Dominicus de Marinis, in Synodo, *quæ dicitur sottana; quæ itinerantibus permittitur brevior aliquantulùm, dummodò ad media crura pertingat.*

Synod. Novarien. De vita & hon. Clericor. ann. 1553. Celebris Cardinalis Joannes Moronus, in Synodo Novariensi sic decernit: *Statuimus, quod omnes Clerici & Sacerdotes, & alii in Sacris Ordinibus constituti, & Ecclesiastica beneficia obtinentes in Civitate nostra vel Diæcesi Novariensi, termino decem dierum, induant se vestibus superioribus usque ad talos, quæ non sint sericeæ.*

Synod. Eugubina, ann. 1638. de Vita & hon. Clericor. Cardinalis Videricus Carpineus, in Synodo Eugubina statuit, quòd *omnes tam sacerdotes quam Clerici in quocumque ordine constituti, veste usque ad talos demissa utantur, & breviorem non nisi itineris causa adhibeant.*

Synod. Rossanen. an. 1594. de vita & hon. Cler. c. 3. Lucius Sanseverinus, Archiepiscopus Rossanensis, in Synodo decernit: *Omnibus Clericis & Presbyteris quibuscumque Diæcesis nostræ mandamus, quòd talari veste semper utantur, omni tempore ad talos extensa; itinerantibus tamen contractiori veste concessa, quæ non sit à Clericalis modestiæ terminis aliena.*

Prolixior essem, si Concilia omnia Provincialia Synodosque afferre vellem, quæ secundùm Ecclesiæ spiritum & intentionem, volunt, ut omnes Tonsurati summâ cum fide Religiosum hunc habitum, quo non sine honore induti sunt, cùm Clericatum susceperunt, conservent. Videri possunt quæ ea de re fusiùs dicta sunt, Tom. 2. Tract. 1. cap. 9. ubi de veste lugubri non ferenda.

Quæst. 8. Quænam est materia propria Minorum Ordinum?

Resp.

Resp. Duplex est horum Ordinum materia; remota scilicet, & proxima; instrumenta singulis ordinibus propria, sunt materia remota; & traditio eorumdem facta ab Episcopo, est materia proxima; ideòque Claves Ecclesiæ quas Ostiarii tangunt sunt materia Ostiariatus; Scriptura sacra Lectoratus; liber Exorcismorum, Exorcistatus; Urceola vacua & Candelabrum cum cera, sunt materia Acolytatus; ut videre licet in Concilio Cathaginensi quarto relato in Canone, *Acolytus*, & quinque seq. dist. 23.

Quæst. 9. Quænam est forma Minorum Ordinum?

Resp. Horum Ordinum forma verbis continetur ab Episcopo prolatis, cùm porrigit ordinandis instrumenta cuique propria, ut videre licet ex Decreto Eugenii Papæ in Concilio Florentino: *Et sic de aliorum formis, prout in Pontificali Romano latè continetur.*

Quæst. 10. Est-ne necesse ad validitatem Sacramenti, ut ordinandi verè & realiter tangant instrumenta, quæ sunt materia remota Ordinum quos suscipiunt?

Resp. Sanctus Thomas, & post ipsum celebriores Theologi affirmant: *Ipsa verba formæ*, inquit, *videntur ostendere, quòd tactus materiæ sit de essentia Sacramenti, quia dicitur: Accipe hoc, vel illud.* Requiritur etiam, ut ordinandi tangant hæc instrumenta eodem tempore, quo Episcopus profert verba formæ, quia materia debet esse conjuncta formæ; id tamen intelligitur moraliter, & non rigorosè; quare licèt intercederet breve aliquod intervallum inter tactum & prolationem verborum formæ, censeretur tamen unita materiæ: morali-

S. Tho. in suppl. q. 34. art. 5. ad ult.

raliter etiam accipi debet tactus, qui requiritur; ideòque sufficit tangere instrumentum continens, quamvis non tangatur contentum in illo, sicut sufficit, quòd ordinati in Presbyteratum tangant Calicem, licèt non tangant vinum quod continetur in Calice.

Quæst. 11. Quodnam est Ostiarii Officium?

Conc. Mediol. 1. tit. De Ostiario.

Resp. Officia Ostiarii exactè describit sanctus Carolus in Concilio Mediolanensi primo his verbis: *Ostiarius fores Ecclesiæ custodiat: Ecclesiam suo tempore claudat & aperiat. Infideles & Hæreticos, excommunicatos & alios quibus jure interdictum est, ab Ecclesia arceat & ejiciat: ne populum propiùs ad Sacerdotem rem divinam facientem accedere patiatur. Campanas pulset. In Ecclesia dormientes, vendentes, ementes deambulantes, colloquentes, aliavè ratione Officia divina perturbantes, & quovis modo indecorè atque irreverenter se habentes moneat; si pertinaces sint, expellat aut ad superiorem deferat, mendicantes excludat, Ecclesiam verrendam curet. Bruta denique canesque expellat, quidquidve in Ecclesia dedecet, amoveat.*

Quæst. 12. Quodnam est Lectoris Officium?

Resp. Lectoris Officium magni semper ponderis in Ecclesia visum est: unde Concilium Carthaginense quartum, relatum in

Can. Lect. dist. 23.

Canone, ait: *Lector cùm ordinatur, faciat de illo Episcopus verbum ad plebem, indicans ejus fidem ac vitam, atque ingenium; post hæc spectante plebe, tradat ei codicem de quo lecturus est, dicens ad eum, Accipe & esto relator verbi Dei, habiturus, si fideliter, & utiliter impleveris Officium, partem cum eis qui verbum Dei bene administraverunt*

runt ab initio. Et in Pontificali Romano sic habetur: *Lectorem oportet legere ea quæ prædicat, & lectiones cantare, & benedicere panem & omnes fructus novos*. Sanctus quoque Carolus in Concilio Provinciali primo, de Lectore ait: *Pueros, si ita Episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat*.

Quæst. 13. Quodnam est Officium Exorcistæ?

Resp. Exorcistæ in Ecclesia stabiliti sunt, ut ipsius Domini nostri Jesu-Christi officio fungantur, dæmones è possessorum corporibus expellendo; nunc quidem hoc munus plerumque non obeunt, quia ab Episcopis Presbyteris committitur frequentiùs. Exorcistarum est, ut ait Pontificale Romanum: *Dicere populo, ut qui non communicat, det locum. Exorcistæ est aquam in ministerio fundere*: Observare quoque debet, ne aqua benedicta deficiat; & Parocho servire in Baptismi administratione, in Exorcismis qui fiunt in hujus Sacramenti cæremoniis, ut diximus loquendo de Baptismo.

Quæst. 14. Quodnam est Acolyti Officium?

Resp. Acolyti Officium est sequi & inservire Diaconis & Subdiaconis in Ministerio Altaris. Præterea eidem conceditur facultas parandi vinum & aquam in urceolis ad peragendum Sacrificium, quod ut ritè fiat hoc etiam Acolytorum munus est. Traditur ei etiam potestas deferendi accensos cereos, cùm Missæ Sacrificium celebratur, præsertim verò cùm Euangelium legitur; & ideò à Latinis Acolyti, Ceroferarii dicuntur; ait enim Yvo Carnotensis: *Acolyti, qui latinè dicuntur Ceroferarii, quia cereos accensos deferunt, dum legitur Euangelium*,

S. Ivo Episcopus Carnoten. in Serm.

de Excell. Sacram. Ord. *gelium, vel dum offertur Sacrificium, non ut tenebras hujus aeris illuminent: sed ob hoc, ut sicut visibile lumen manibus gestant, ita opera lucis, errantibus viam, in tenebris palpantibus ducatum præstent.* Hæ enim tenebræ solo Euangelio dissipantur. Unde Christus Dominus asserit, se venisse, ut hoc officium Acolytorum exerceret, cùm ait: Joan. c. 8. *Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.*

Quæst. 15. Cùm quatuor Minorum Ordinum officia tanti sint ponderis, nonne deberent in usum revocari in Ecclesia Dei?

Resp. Non hodie tantùm gemitibus & suspiriis optat Ecclesia antiquæ disciplinæ restitutionem tam utilem, ut Deo majori cum decore & diligentiâ in templis divinæ Majestati dicatis serviatur. Certum enim est, quòd si diversa hæc officia exercerentur ab iis, qui horum Ordinum spiritum in ordinatione recepissent, & qui ad hæc munera specialiter à suis Episcopis fuerunt destinati, divinus cultus majori cum gratiâ & reverentiâ fieret: minimèque dubium est, quin hoc exercitium majorem venerationem in populorum animos inspiraret, cùm tremendorum Mysteriorum Christianæ Religionis celebrationi intersunt. Clerici quoque horum diversorum Ordinum exercitio ad sacros Ordines promoti, faciliùs & pleniùs Dei gratias haurirent, verumque sui status spiritum acciperent, dum fideles se præstarent Ministros in Minorum Ordinum functionibus. Possent etiam Episcopi, majori cum facilitate, hâc adhibitâ probatione, eos eligere, quos Sacerdotio dignos & idoneos esse putarent, idoneosque judicarent, qui populum sibi commissum regerent, & instruerent.

Unde

Unde Concilium Tridentinum summo cum desiderio volens hanc disciplinam secundùm sacros Canones restituere, ex qua magnos fructus, & commoda sperare posset Ecclesia, sic loquitur: *Vt sanctorum Ordinum à Diaconatu* ad Ostiariatum functiones, ab Apostolorum temporibus in Ecclesia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermissæ, in usum juxta sacros Canones revocentur; nec ab Hæreticis tanquam otiosæ traducantur; illius pristini moris restituendi desiderio flagrans sancta Synodus decernit, ut in posterum hujusmodi ministeria nonnisi per constitutos in dictis ordinibus exerceantur, omnesque & singulos Prælatos Ecclesiarum in Domino hortatur, & illis præcipit, ut quantùm fieri commodè poterit, in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis & Parochialibus suæ Diœcesis, si populus frequens & Ecclesiæ proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent restituendas, & ex aliqua parte redituum aliquorum simplicium Beneficiorum, vel Fabricæ Ecclesiæ, si proventus suppetant, aut utriusque illorum, eas functiones exercentibus stipendia assignent. Quibus si negligentes fuerint, Ordinarii judicio aut ex parte mulctari, aut in totum privari possint.

Concil Trident. sess. 23. de refor. c. 17.

Sanctus Carolus, quem solicitudo Pastoralis gloriosum reddidit, quæque illius sanctitatis particularis character est, eam imprimis manifestavit, sacri Concilii Tridentini Decreta fideliter exequendo: ubi decrevisset in primo suo Concilio Provinciali, ut Episcopi omnem suam curam impenderent, ut Minorum Ordinum functiones in usum revocarent, efficaciùs de his loquitur in quarto Concilio, cùm ait:

S.Carol. in Cōc. Prov. 4.

„ *Ut & Minorum Ordinum* functiones ad usum
„ revocentur, & per eos tantùm præstentur
„ exerceanturve, qui in illis constituti ad-
„ scriptive sunt, ad Tridentinæ Constitutio-
„ nis præscriptum: hæc decernimus. Ubi
„ Fabricæ Ecclesiæ, Capitula, Monasteria,
„ Universitates, Confratriæ, Collegiave
„ item cujusvis generis, ac alii præterea qui-
„ vis homines, Laicum, Custodis, aut Mo-
„ nachi vel alio nomine certis etiam olim
„ huic muneri attributis, bonis, fructibus,
„ redditibus, aut alio quovis modo, nomi-
„ neve etiam pro libito suo constituta merce-
„ de habere adhibereve solent, qui Eccle-
„ siam custodiat, claudat & aperiat, Cam-
„ panas pulset, aliasve hujusmodi Ecclesia-
„ sticas functiones obeat, aut alius census est
„ quavis ratione huic sustentationi attribu-
„ tus; ejus Laici hominis loco, Clericus
„ deligatur: qui pro ratione Ordinum Mino-
„ rum quos susceperit, earum functionum
„ munus præstet; atque is constitutam illi
„ mercedem, aut attributos fructus reddituss-
„ ve capiat: qui si satis non sint, illa vel Capi-
„ tula, vel Monasteria, vel Collegia, vel alii
„ ut supra, ad quos ullo modo pertinet, quod
„ deest, suppleant.

Caput V.

De Ordinibus sacris.

Quæst. I. Quid est Subdiaconatus, & quænam ejus materia?

Resp. Subdiaconatus est Ordo sacer per quem confertur gratia, & potestas apparandi vasa sacra ad peragendum Missæ Sacrifi-

crificium necessaria, & ad decantandam Epistolam in Missis solemnibus. Hic autem Ordo dicitur Subdiaconatus, eo quòd Subdiaconus, in Altaris Ministerio, Diacono, qui inter Sacrificii Ministros primum locum obtinet, inserviat.

Quoad Subdiaconatus materiam, constat esse traditionem Calicis vacui, cum patena vacua superposita, ut declaratum est à Concilio Carthaginensi relato in Canone his verbis: *Subdiaconus cùm ordinatur, patenam de manu Episcopi accipiat & Calicem vacuum.* Quod etiam declaratur ab Eugenio Papa in Decreto unionis his verbis: *Subdiaconatus verò per Calicis vacui cum Patena vacua traditionem confertur.* Videtur etiam ex verbis Episcopi, dum librum Epistolarum Subdiaconis tradit, porrectionem libri Epistolarum esse materiam Subdiaconatus. Sic enim legitur in Pontificali Romano: *Accipite librum Epistolarum, & habete potestatem legendi eas in Ecclesia.*

Can. Subdiaconus. dist. 23.

Quæst. 2. Quid est Diaconatus, & quænam ejus materia.

Resp. Diaconatus est Ordo sacer, in quo confertur gratia, & traditur præcipua potestas ministrandi Episcopo, & Presbytero in Missæ Sacrificio, cui potestati Euangelii inter Missarum solemnia legendi facultas adjicitur. Ista vox *Diaconus*, Ministrum significat, & istud nomen peculiariter Diaconis attributum est, quippè qui principatum obtinet in Ministrorum Ordine, qui omnes infra Episcopos, & Presbyteros in Ecclesia deservire solitos amplectitur. Omnibus igitur ordinibus Ministrorum præstat Diaconatus, eo præsertim nomine, quod propiùs ad Altare accedant Diaconi, & Episcopo, seu Presbytero

bytero

bytero cœleſtibus Myſteriis operantibus maximè deſerviant.

Quod ſpectat ad materiam, juxta communiorem ſententiam Scolaſticorum, impoſitio manuum, & liber Euangeliorum videntur eſſe duplex materia eſſentialis hujus Ordinis. Patet ex Concilio Carthaginenſi relato in Canone, his verbis: *Diaconus cùm ordinatur, ſolus Epiſcopus qui eum benedicit, manus ſuper caput illius ponat.* Et Eugenius Papa in Decreto unionis ad Armenos: *Diaconatus verò,* ait, *per libri Euangeliorum dationem confertur.* Denique ex Pontificali Romano, in quo ſic legitur, *Accipite Spiritum-ſanctum, &c. Accipite poteſtatem legendi Euangelium, &c.*

Can. Diaconus, diſt.23.

Quæſt. 3. Quid eſt Presbyteratus & quænam ejus materia?

Reſp. Presbyteratus eſt Ordo Sacer, in quo gratia, & Corpus Chriſti conſecrandi, & illud æterno Patri in Sacrificium offerendi, necnon peccata remittendi poteſtas accipitur. Quoad ejus materiam, quoniam hic Ordo duplicem eamque diſtinctam confert poteſtatem, alteram in Corpus Chriſti naturale, alteram in ejus Corpus Myſticum, id eſt, Fideles, conſtare videtur duplici materia eſſentiali, nempè porrectione Calicis cum vino, & Patenæ cum pane, necnon impoſitione manuum Epiſcopi, ut patet ex Pontificali Romano, *Accipite poteſtatem offerendi Sacrificium, &c. Accipe Spiritum-ſanctum, quorum remiſeris peccata, &c.*

Quæſt. 4. Quænam eſt forma prædictorum Ordinum?

Reſp. Conſiſtit in verbis, quæ profert Epiſcopus, ſive porrigendo inſtrumenta cuique Ordini propria, ſive imponendo manus: quæ verba in Pontificali Romano latè

latè continentur, ut habentur in Decreto Eugenii unionis Armenorum, inutile fore existimavi pleniùs de his materiis formisque Ordinum disserere, & sufficere saniorem earum cognitionem tradere, nec diutiùs immorari in dissertationibus, quæ legentium mentem fatigarent, magis quàm iis prodessent. Hoc solùm observandum est, quòd ut quis variis se expediat difficultatibus, quæ in hac materia occurrunt, stare potest sententiæ doctissimi Cardinalis Bellarmini, qui ait: *Credibile autem est, Dominum instituisse istas omnes materias Ordinum, non quidem in particulari, sed generaliter: monendo Apostolos, ut Ordines conferrent per cæremoniam instrumentorum, quibus significaretur eorum potestas.* Card. Bellarm. c.9. De Sacr. Ord. i

Hoc modo facile erit respondere objectionibus, quæ fieri possunt circa prætentas mutationes materiæ, & formæ singulorum Ordinum, & circa diversam consuetudinem Ecclesiæ Græcæ; neque necessarium est longiùs excurrere in varias quæstiones & disputationes, quæ confusionem potiùs, quàm eruditionem ullam parerent. Verè quidem doctissimus Pater Morinus, in Commentario *De sacris Ecclesiæ Ordinationibus*, alium excogitavit medium, ut his difficultatibus satisfaceret, nimirùm asserendo, materias Diaconatus & Presbyteratus solâ manuum impositione contineri: formas verò horum Ordinum constare verbis in Pontificali Romano notatis, quæque profert Episcopus, cùm manus ordinandis imponit; quod quidem stabilire conatur, universali Ecclesiarum omnium traditione, quarum Pontificalia refert, quibus ostendit, manuum impositionem, cum verbis ei correspondentibus,

ubique ſemper fuiſſe uſurpatam: è contra verò inſtrumentorum traditionem, cæteraque, quæ communiter materia, & forma Ordinum eſſe dicuntur, ab aliquot ſæculis eſſe introducta, & nequidem hodie in Eccleſiis orientalibus obſervari. Verùm cùm hæc opinio, validis licèt niti videatur rationibus, non admodùm tamen inter Theologos communis ſit, aut ab iis recepta: hìc ſententiam communem ſequi potius exiſtimavi.

Quæſt. 5. Quænam ſunt diſpoſitiones neceſſariæ ad Ordines ſacros ſuſcipiendos?

Reſp. Præter ſanctitatem vitæ, ſpecialem Dei vocationem, ſpiritum Eccleſiaſticum, propenſionem ad ſtudium, & ingenium ad ſcientias ſtatui accommodatas comparandas, de quibus ſupra diſſeruimus agendo de diſpoſitionibus ad Ordines in communi; quæ quidem in excellentiori gradu deſiderantur in iis, qui ad ſacros Ordines promoventur; requiritur integræ & inviolabilis caſtitatis obſervatio; unde Innocentius Papa tertius relatus in Canone, ait: *Erubeſcant impii & intelligant, judicio Spiritus-ſancti, eos qui in ſacris Ordinibus ſunt poſiti, ſi caſtè non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate: nemo ad ſacrum Ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ caſtitatis exiſtat.* Quamobrem cùm Subdiaconatus traditur, qui primus eſt ſacrorum Ordinum, monentur ordinandi, ut ſeriò cogitent de cælibatu, caſtâque vitâ & obligatione quàm contrahunt, Deo ſemper, dum vivunt, ſerviendi in Eccleſiaſtico ſtatu, ſacriſque Altarium functionibus. Ideoque neceſſe eſt, ut titulum habeant ad honeſtè vivendum ſufficientem: ut

Can. A multis, de ætate & qualit. & Ordine præficiendorum.

ait

ait Concilium Tridentinum, his verbis: *Cùm non deceat, eos qui divino Ministerio adſcripti ſunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere.* Cõc. Trid. ſeſſ. 21. de refor. c. 2.

Ut Epiſcopus poſſit agnoſcere, utrum qui Ordines, præſertim ſacros, petunt, ſint rectè diſpoſiti, ſtatuitur in Concilio Neapolitano, ut *Vicarii foranei, Parochi, aliive Commiſſarii, diligenter ac diſtinctè referant requiſiti, ſuper capitibus infraſcriptis.* Conc. Provinc. Neapolitan. ann. 1699. Inſtruct. pro Ordinandis, §. 2. pag. 234.

An Ordinandus, ab Ordine poſtremùm ſuſcepto, habitum clericalem ac tonſuram congruentem abſque fuco vanitatis geſtarit?

An erga majoribus Ordinibus inſignitos reverenter ſe geſſerit?

An laudabili vitâ, an potiùs improbâ pareat? an in plateis aut officinis vagari ſolitus, & an cum laxioris vitæ hominibus converſetur?

An cum mulieribus cohabitet, & cujus ætatis illæ ſint? an conſanguineæ, & quo gradus; & an mulieres legere, ſcribere, aut canere doceat?

An & qualiter Eccleſiæ cui fuit adſcriptus inſerviat, & quatenùs exerceatur?

An Eccleſias frequentet, maximè cum Sanctiſſimum expoſitum fuerit, ſive ad infirmos defertur, aut proceſſiones ſive conciones habentur?

An & quatenùs Parochos adjuvet in Doctrinâ Chriſtiana, aliiſque ſacris functionibus?

An Sacramentorum uſum frequentet, & quoties in menſe?

An ſolitus ſit arma deferre, aut ſæcularibus ſe immiſcere? & quatenùs? an ludis

illicitis aut comœdiis vacet, sive intersit, & an licitis publicè?

An laicorum servitio sit addictus? & an officio statu Clericali indigno?

Quæst. 6. Quotuplex est titulorum genus, sub quibus ordinari possunt Subdiaconi?

Resp. Per multa sæcula non licebat ordinare Ministros, nisi propter necessitatem Ecclesiarum; ac proinde nullus erat titulus ad recipiendos Ordines præter titulum alicujus Beneficii, juxta dispositionem Concilii Calcedonensis relati in Canone his verbis: *Sanctorum Canonum statutis consona sanctione decernimus, ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur, & in qua Ecclesia quilibet ordinatus est, in ea perpetuò perseveret.*

Can. Sanctorum, dist. 70.

Verùm progressu temporis indultum est Episcopis, ut promovere possent ad Ordines sub titulo patrimoniali. Quare Concilium Tridentinum ait: *Patrimonium verò vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.* Hinc triplex distingui solet titulus, nimirùm Beneficii, Patrimonii, vel paupertatis, quam solemni voto in approbato quopiam Ordine quis professus fuerit.

Cōc. Trid. sess. 21. De refor. c. 2.

Quæst. 7. Quænam esse debent qualitates titulorum Beneficii, aut Religiosæ paupertatis?

Resp. Beneficium debet pacificè possideri, & sufficere ad alendum eum, à quo obtinetur. Titulus Religionis censetur sufficiens ad Ordinum susceptionem, dummodò juxta Constitutionem Pii Papæ quinti; de qua sanctus Carolus in Provinciali Concilio secundo ita loquitur: *Ut quod summus Pontifex Pius quintus in explicatione Decreti Concilii Tridentini, quod est,*

Conc. Mediol. 2. Decreto 23.

est, sess. 22. cap. 2. constituit, executionem habeat: Episcopus nec Clericum ullum regularem, neque sæcularem, qui regularium more, in communi vitæ disciplina sit, Beneficiumque Ecclesiasticum non habeat, Ordinibus sacris adscribat, nisi à superiore fidem ille attulerit, se Religionis, cui ille adscriptus est, professionem confecisse: juratusque affirmet scripto manu sua subsignato coram Episcopo, se id spontè fecisse, aut ratum habuisse; illud autem scriptum in Archivio asservandum Episcopus curet.

Conventus Cleri Gallicani anni 1628. 1635. 1645. art. 18. præterea desiderat, ut aliam conditionem exigant Episcopi à Religiosis ordinandis, his verbis: Cùm experientiâ constet, plures regulares propter diversas causas, è domibus religiosis expelli, & societatibus, postquam sacros Ordines susceperunt titulo societatis, & paupertatis religiosæ; & ubi ex talibus Monasteriis sunt expulsi, omni titulo carere, pauperes & indigentes cum contemptu & opprobrio Ecclesiæ, quod sacris Canonibus prorsus contrarium est: ut iis incommodis obviam eatur, Episcopi deinceps cavebunt, ne Religiosum aliquem ad sacros Ordines admittant, nisi priùs domum, ex qua est, coegerint protestari eum se retenturam, & conservaturam, aut ei sufficienter ut honestè possit vivere provisuram, si egressus, aut expulsus fuerit quâcumque tandem de causâ. Sin autem prædicta domus fundata non sit, stipulabitur cum ea prædictus Episcopus, ne religiosus inde possit expelli, sine suo aut Vicarii sui generalis consensu. Ita statutum fuit in Concilio Rotomagensi approbato à Gregorio decimo-tertio, titulo de Monasteriis, paragrapho 34. à

Concilio Burdigalensi anno 1624. cap. de Ordinationibus, tit. 4. de Subdiaconatu. Idem decrevit Eminentissimus Cardinalis Grimaldus Archiepiscopus Aquensis in statutis Synodalibus. Sed hæc Decreta vix in praxi observantur.

Quæst. 8. Quid intelligis per titulum Patrimonii?

Resp. Oportet, ut bona illa Patrimonialia ad honestè alendum Clericum sufficiant per totum vitæ spatium, juxta usum cujusque Diœceseos, & Ordinationem Episcopi; vult prætereà Concilium Tridentinum, ut Ordinati sub titulo Patrimonii eodem tempore alicui Ecclesiæ particulari adscribantur his verbis: *Cùm nullus debeat ordinari, qui judicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis Ecclesiis: Sancta Synodus vestigiis sexti Canonis Concilii Chalcedonensis inhærendo, statuit, ut nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ aut pio loco, pro cujus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur.*

Cōc. Trid. sess. 23. De ref. c. 16.

Quæst. 9. In quasnam incidunt pœnas qui Ordines suscipiunt sub aliquo falso, aut ficto titulo, quique utuntur variis ad id fraudibus, verbi gratia, promissis sive in scripto sive verbo tenus, se nihil inde percepturos, & similia ad decipiendum Episcopum?

Resp. Constat, omnes hujusmodi qui ita ordinantur, fraudulentos exhibendo titulos, ipso facto suspensos esse ab executione suorum Ordinum, eosdemque fore irregulares, si sine dispensatione Ordines susceptos exerceant; ut patet ex Concilio

Tridentino, cùm ait: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando:* Quæ pœnæ côntinentur in capite, *Per tua nobis*, De Simonia, ubi sic legitur: *Nec ad superiores Ordines ascendere, nec in suscepto debet Ordine ministrare.* Et in cap. *Si quis*, De Simonia, legitur: *Ordinatus ab Ordine sic suscepto, donec dispensationem super hoc per sedem Apostolicam obtinere meruerit, noverit se suspensum.* Idem habetur in Bulla beati Pii quinti 75. quæ incipit: *Romanus Pontifex.* Constat etiam ex declaratione sacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, his verbis: *Sacra Congregatio Cardinalium censuit, Clericum qui adhibito dolo, confictoque titulo Ordinatorem decepit, esse ipso jure suspensum, carereque Ordinum executione.* Die 27. Novembris 1610. apud Fagnanum in cap. *Cùm secundùm*, De Præbendis, nu. ultimo. Sess.21. de ref.c.2.

Quæst. 10. Quænam sunt præcipua Subdiaconatus munia?

Resp. Primò Subdiaconi est sacra Vasa, & alia Sacrificio deservientia munda procurare. Secundò præparare aquam, & in Calicem vino superinfundere. Tertiò cantare Epistolam in Missis solemnibus. Quartò deferre codicem Euangeliorum, & sustinere, cantante Diacono. Quintò deferre crucem in processionibus. Sextò populi Oblationes accipere, Sacerdotis manus abluendas aquâ perfundere, Diacono ministrare, & Patenam in usum Sacrificii eidem offerre. Tenetur etiam recitare Officium divinum cum attentione debita: De qua tom.2. tract. 1. cap. 10.

Quæst. 11. Quibus præsertim virtutibus Diaconum fulgere oportet, & quænam sunt hujus Ordinis munia?

bytero cœlestibus Mysteriis operantibus maximè deserviant.

Quod spectat ad materiam, juxta communiorem sententiam Scolasticorum, impositio manuum, & liber Euangeliorum videntur esse duplex materia essentialis hujus Ordinis. Patet ex Concilio Carthaginensi relato in Canone, his verbis: *Diaconus cùm ordinatur, solus Episcopus qui eum benedicit, manus super caput illius ponat*. Et Eugenius Papa in Decreto unionis ad Armenos: *Diaconatus verò*, ait, *per libri Euangeliorum dationem confertur*. Denique ex Pontificali Romano, in quo sic legitur, *Accipite Spiritum-sanctum, &c. Accipite potestatem legendi Euangelium, &c.*

Can. Diaconus, dist. 23.

Quæst. 3. Quid est Presbyteratus & quænam ejus materia?

Resp. Presbyteratus est Ordo Sacer, in quo gratia, & Corpus Christi consecrandi, & illud æterno Patri in Sacrificium offerendi, necnon peccata remittendi potestas accipitur. Quoad ejus materiam, quoniam hic Ordo duplicem eamque distinctam confert potestatem, alteram in Corpus Christi naturale, alteram in ejus Corpus Mysticum, id est, Fideles, constare videtur duplici materia essentiali, nempè porrectione Calicis cum vino, & Patenæ cum pane, necnon impositione manuum Episcopi, ut patet ex Pontificali Romano, *Accipite potestatem offerendi Sacrificium, &c. Accipe Spiritum-sanctum, quorum remiseris peccata, &c.*

Quæst. 4. Quænam est forma prædictorum Ordinum?

Resp. Consistit in verbis, quæ profert Episcopus, sive porrigendo instrumenta cuique Ordini propria, sive imponendo manus: quæ verba in Pontificali Romano latè

latè continentur, ut habentur in Decreto Eugenii unionis Armenorum, inutile fore existimavi pleniùs de his materiis formisque Ordinum disserere, & sufficere saniorem earum cognitionem tradere, nec diutiùs immorari in dissertationibus, quæ legentium mentem fatigarent, magis quàm iis prodessent. Hoc solùm observandum est, quòd ut quis variis se expediat difficultatibus, quæ in hac materia occurrunt, stare potest sententiæ doctissimi Cardinalis Bellarmini, qui ait: *Credibile autem est, Dominum instituisse istas omnes materias Ordinum, non quidem in particulari, sed generaliter: monendo Apostolos, ut Ordines conferrent per cæremoniam instrumentorum, quibus significaretur eorum potestas.* Card. Bellarm. c.9. De Sacr. Ord.

Hoc modo facile erit respondere objectionibus, quæ fieri possunt circa prætentas mutationes materiæ, & formæ singulorum Ordinum, & circa diversam consuetudinem Ecclesiæ Græcæ; neque necessarium est longiùs excurrere in varias quæstiones & disputationes, quæ confusionem potiùs, quàm eruditionem ullam parerent. Verè quidem doctissimus Pater Morinus, in Commentario *De sacris Ecclesiæ Ordinationibus*, alium excogitavit medium, ut his difficultatibus satisfaceret, nimirùm asserendo, materias Diaconatus & Presbyteratus solâ manuum impositione contineri: formas verò horum Ordinum constare verbis in Pontificali Romano notatis, quæque profert Episcopus, cùm manus ordinandis imponit; quod quidem stabilire conatur, universali Ecclesiarum omnium traditione, quarum Pontificalia refert, quibus ostendit, manuum impositionem, cum verbis ei correspondentibus,

ubique ſemper fuiſſe uſurpatam: è contra verò inſtrumentorum traditionem, cæteraque, quæ communiter materia, & forma Ordinum eſſe dicuntur, ab aliquot ſæculis eſſe introducta, & nequidem hodie in Eccleſiis orientalibus obſervari. Verùm cùm hæc opinio, validis licèt niti videatur rationibus, non admodùm tamen inter Theologos communis ſit, aut ab iis recepta: hìc ſententiam communem ſequi potius exiſtimavi.

Quæſt. 5. Quænam ſunt diſpoſitiones neceſſariæ ad Ordines ſacros ſuſcipiendos?

Reſp. Præter ſanctitatem vitæ, ſpecialem Dei vocationem, ſpiritum Eccleſiaſticum, propenſionem ad ſtudium, & ingenium ad ſcientias ſtatui accommodatas comparandas, de quibus ſupra diſſeruimus agendo de diſpoſitionibus ad Ordines in communi; quæ quidem in excellentiori gradu deſiderantur in iis, qui ad ſacros Ordines promoventur; requiritur integræ & inviolabilis caſtitatis obſervatio; unde Innocentius Papa tertius relatus in Canone, ait: *Erubeſcant impii & intelligant, judicio Spiritus-ſancti, eos qui in ſacris Ordinibus ſunt poſiti, ſi caſtè non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate: nemo ad ſacrum Ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ caſtitatis exiſtat.* Quamobrem cùm Subdiaconatus traditur, qui primus eſt ſacrorum Ordinum, monentur ordinandi, ut ſeriò cogitent de cælibatu, caſtâque vitâ & obligatione quam contrahunt, Deo ſemper dum vivunt, ſerviendi in Eccleſiaſtico ſtatu, ſacriſque Altarium functionibus. Ideoque neceſſe eſt, ut titulum habeant ad honeſtè vivendum ſufficientem: ut

Can. A multis, de ætate & qualit. & Ordine præficiendorum.

ait

ait Concilium Tridentinum, his verbis: *Cùm non deceat, eos qui divino Ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere.* Cõc. Trid. sess. 21. de refor. c. 2.

Ut Episcopus possit agnoscere, utrum qui Ordines, præsertim sacros, petunt, sint rectè dispositi, statuitur in Concilio Neapolitano, ut *Vicarii foranei, Parochi, aliive Commissarii, diligenter ac distinctè referant requisiti, super capitibus infrascriptis.* Conc. Provinc. Neapolitan. ann. 1699. Instruct. pro Ordinandis, §. 2. pag. 234.

An Ordinandus, ab Ordine postremùm suscepto, habitum clericalem ac tonsuram congruentem absque fuco vanitatis gestarit?

An erga majoribus Ordinibus insignitos reverenter se gesserit?

An laudabili vitâ, an potiùs improbâ pareat? an in plateis aut officinis vagari solitus, & an cum laxioris vitæ hominibus converserur?

An cum mulieribus cohabitet, & cujus ætatis illæ sint? an consanguineæ, & quo gradus; & an mulieres legere, scribere, aut canere doceat?

An & qualiter Ecclesiæ cui fuit adscriptus inserviat, & quatenùs exerceatur?

An Ecclesias frequentet, maximè cum Sanctissimum expositum fuerit, sive ad infirmos defertur, aut processiones sive conciones habentur?

An & quatenùs Parochos adjuvet in Doctrinâ Christiana, aliisque sacris functionibus?

An Sacramentorum usum frequentet, & quoties in mense?

An solitus sit arma deferre, aut sæcularibus se immiscere? & quatenùs? an ludis

illicitis aut comœdiis vacet, sive intersit, & an licitis publicè?

An laicorum servitio sit addictus? & an officio statu Clericali indigno?

Quæst.6. Quotuplex est titulorum genus, sub quibus ordinari possunt Subdiaconi?

Resp. Per multa sæcula non licebat ordinare Ministros, nisi propter necessitatem Ecclesiarum; ac proinde nullus erat titulus ad recipiendos Ordines præter titulum alicujus Beneficii, juxta dispositionem Concilii Calcedonensis relati in Canone his verbis: *Sanctorum Canonum statutis consona sanctione decernimus, ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur, & in qua Ecclesia quilibet ordinatus est, in ea perpetuò perseveret.*

Can. Sanctorum, dist.70.

Verùm progressu temporis indultum est Episcopis, ut promovere possent ad Ordines sub titulo patrimoniali. Quare Concilium Tridentinum ait: *Patrimonium verò vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.* Hinc triplex distingui solet titulus, nimirùm Beneficii, Patrimonii, vel paupertatis, quam solemni voto in approbato quopiam Ordine quis professus fuerit.

Cōc. Trid. sess.21. De refor.c.2.

Quæst. 7. Quænam esse debent qualitates titulorum Beneficii, aut Religiosæ paupertatis?

Resp. Beneficium debet pacificè possideri, & sufficere ad alendum eum, à quo obtinetur. Titulus Religionis censetur sufficiens ad Ordinum susceptionem, dummodò juxta Constitutionem Pii Papæ quinti; de qua sanctus Carolus in Provinciali Concilio secundo ita loquitur: *Ut quod summus Pontifex Pius quintus in explicatione Decreti Concilii Tridentini, quod est,*

Conc. Mediol.2. Decreto 23.

est, sess. 22. cap. 2. constituit, executionem habeat: Episcopus nec Clericum ullum regularem, neque sæcularem, qui regularium more, in communi vitæ disciplina sit, Beneficiumque Ecclesiasticum non habeat, Ordinibus sacris adscribat, nisi à superiore fidem ille attulerit, se Religionis, cui ille adscriptus est, professionem confecisse: juratusque affirmet scripto manu sua subsignato coram Episcopo, se id spontè fecisse, aut ratum habuisse; illud autem scriptum in Archivio asservandum Episcopus curet.

Conventus Cleri Gallicani anni 1628. 1635. 1645. art. 18. prætereà desiderat, ut aliam conditionem exigant Episcopi à Religiosis ordinandis, his verbis: Cùm experientiâ constet, plures regulares propter diversas causas, è domibus religiosis expelli, & societatibus, postquam sacros Ordines susceperunt titulo societatis, & paupertatis religiosæ; & ubi ex talibus Monasteriis sunt expulsi, omni titulo carere, pauperes & indigentes cum contemptu & opprobrio Ecclesiæ, quod sacris Canonibus prorsus contrarium est: ut iis incommodis obviam eatur, Episcopi deinceps cavebunt, ne Religiosum aliquem ad sacros Ordines admittant, nisi priùs domum, ex qua est, coegerint protestari eum se retenturam, & conservaturam, aut ei sufficienter ut honestè possit vivere provisuram, si egressus, aut expulsus fuerit quâcumque tandem de causâ. Sin autem prædicta domus fundata non sit, stipulabitur cum ea prædictus Episcopus, ne religiosus inde possit expelli, sine suo aut Vicarii sui generalis consensu. Ita statutum fuit in Concilio Rotomagensi approbato à Gregorio decimo-tertio, titulo de Monasteriis, paragrapho 34. à

Concilio Burdigalensi anno 1624. cap. de Ordinationibus, tit. 4. de Subdiaconatu. Idem decrevit Eminentissimus Cardinalis Grimaldus Archiepiscopus Aquensis in statutis Synodalibus. Sed hæc Decreta vix in praxi observantur.

Quæst. 8. Quid intelligis per titulum Patrimonii?

Resp. Oportet, ut bona illa Patrimonialia ad honestè alendum Clericum sufficiant per totum vitæ spatium, juxta usum cujusque Diœceseos, & Ordinationem Episcopi; vult prætereà Concilium Tridentinum, ut Ordinati sub titulo Patrimonii eodem tempore alicui Ecclesiæ particulari adscribantur his verbis: *Cùm nullus debeat ordinari, qui judicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis Ecclesiis: Sancta Synodus vestigiis sexti Canonis Concilii Chalcedonensis inhærendo, statuit, ut nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ aut pio loco, pro cujus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur.*

Coc. Trid. sess. 23. De ref. c. 16.

Quæst. 9. In quasnam incidunt pœnas qui Ordines suscipiunt sub aliquo falso, aut ficto titulo, quique utuntur variis ad id fraudibus, verbi gratia, promissis sive in scripto sive verbo tenus, se nihil inde percepturos, & similia ad decipiendum Episcopum?

Resp. Constat, omnes hujusmodi qui ita ordinantur, fraudulentos exhibendo titulos, ipso facto suspensos esse ab executione suorum Ordinum, eosdemque fore irregulares, si sine dispensatione Ordines susceptos exerceant; ut patet ex Concilio

Tri-

Tridentino, cùm ait: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando*: Quæ pœnæ continentur in capite, *Per tua nobis*, De Simonia, ubi sic legitur: *Nec ad superiores Ordines ascendere, nec in suscepto debet Ordine ministrare*. Et in cap. *Si quis*, De Simonia, legitur: *Ordinatus ab Ordine sic suscepto, donec dispensationem super hoc per sedem Apostolicam obtinere meruerit, noverit se suspensum*. Idem habetur in Bulla beati Pii quinti 75. quæ incipit: *Romanus Pontifex*. Constat etiam ex declaratione sacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, his verbis: *Sacra Congregatio Cardinalium censuit, Clericum qui adhibito dolo, confictoque titulo Ordinatorem decepit, esse ipso jure suspensum, carereque Ordinum executione*. Die 27. Novembris 1610. apud Fagnanum in cap. *Cùm secundùm*, De Præbendis, nu. ultimo. Sess. 21. de ref. c. 2.

Quæst. 10. Quænam sunt præcipua Subdiaconatus munia?

Resp. Primò Subdiaconi est sacra Vasa, & alia Sacrificio deservientia munda procurare. Secundò præparare aquam, & in Calicem vino superinfundere. Tertiò cantare Epistolam in Missis solemnibus. Quartò deferre codicem Euangeliorum, & sustinere cantante Diacono. Quintò deferre crucem in processionibus. Sextò populi Oblationes accipere, Sacerdotis manus abluendas aquâ perfundere, Diacono ministrare, & Patenam in usum Sacrificii eidem offerre. Tenetur etiam recitare Officium divinum cum attentione debita: De qua tom. 2. tract. 1. cap. 10.

Quæst. 11. Quibus præsertim virtutibus Diaconum fulgere oportet, & quænam sunt hujus Ordinis munia?

Resp. Sanctus Hieronymus de Ordinibus Ecclesiasticis disserens, cap. 5. relatus in Canone, ait: *Diaconi sunt quos in Apocalypsi legimus septem Angeli Ecclesiarum. Hi sunt septem Candelabra aurea; hi voces tonitruorum, puri mentibus, animabus candidi, virtutum operatione præclari, humilitate præditi & quieti; humiles, euangelizantes pacem, annuntiantes bona, dissensiones & rixas & scandala resecantes, docentes, soli Deo colloquentes, in templo nihil de mundo penitùs cogitantes, dicentes Patri & Matri: Non novi vos.* Successores enim sunt Levitarum, de quibus dicitur in Canone: *Levitæ ex nomine autoris vocati; de Levi enim Levitæ exorti sunt, à quibus in templo Dei, Mystici Sacramenti ministeria explebantur. Hi Græcè Diaconi, Latinè ministri dicuntur.* Et, ut ait Moyses in Deuteronomio: *Qui dixit patri suo & matri suæ, Nescio vos, & fratribus suis, Ignoro vos, & nescierunt filios suos; hi custodierunt eloquium tuum.* De quibus scribit idem Moyses Exodi cap. 32. *Hodie consecrastis manus vestras Domino, unusquisque in filio & in fratre suo, ut detur vobis benedictio:* Quando scilicet sine ullo discrimine proximos quosque interfecerunt, ad vindicandam injuriam Deo illatam, studiis omnibus affectibusque naturæ renuntiando: quod quidem exemplum Levitarum in Lege scripta, qui tantùm figura fuerunt Diaconorum novæ Legis, eos excitare potenter debet, ut Carni & Sanguini, omnique naturali cognationi renuntient, cùm Ordinem Diaconatus suscipiunt, quo ad Sacramenta administranda incipiunt participes fieri: olim enim Diaconi solemniter baptizabant, quod idem nunc quoque præstare possent in absentia Presbyteri: Eucharistiam etiam popu-

In Can. Diaconi, dist. 93.

Can. Cleros, parag. Levitæ, dist. 21.

Cap. 33.

populo Christiano distribuebant, post consecrationem à Presbytero factam. Presbyteris & Episcopis in Missæ celebratione inserviunt; debent Euangelium cantare, & populo explicare, alia quoque munia primis Ecclesiæ sæculis gerebant, circumspiciebant omnia quæ in Ecclesia gerebantur, & ea ad Episcopum referebant: nomine Episcoporum Xenodochia ad egenorum & ægrotantium Christianorum consolationem invisebant, pauperum Virginum, ac viduarum peculiarem curam gerebant, redditus Ecclesiæ administrabant.

Quales Diaconi ordinarentur, Apostolus Paulus plenissimè scribit, dum ait: *Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos*, quia ubi ebrietas, ibi libido dominatur & furor: *Non turpe lucrum sectantes*: ne de cœlesti Ministerio, lucra terrena sectentur: est quoque turpis lucri appetitio, plus quàm de æternis, de præsentibus cogitare: *Habentes Mysterium fidei in conscientia pura*; id est habentes fidem Mysteriorum Christianæ Religionis, seu fidem Christianam conjunctam cum pura conscientia, id est cum animo sincero & fervida charitate. Post hoc autem subjecit Apostolus: *Et hi autem probentur primùm; & sic ministrent, nullum crimen habentes*. 1. ad Timoth. c. 3.

Quæst. 12. Quænam sunt dispositiones ad suscipiendum Ordinem Presbyteratus? Et quæ ejus munia?

Resp. Hujusmodi dispositiones colligi facilè possunt ex summa Sacerdotis dignitate, quæ tam augusta tamque sublimis est, ut verba nostra eam satis exprimere non valeant: consequens est, eos, qui ad hunc Ordinem planè divinum promoventur, eum vitæ sanctitatis gradum assecutos

esse, in eoque stabilitos, ita ut aliquam habeant cum tanta dignitate proportionem; dicitur enim in Canone: *Sacerdos nomen habet compositum ex Græco & Latino, quasi sacrum dans: sicut enim Rex à regendo, ita Sacerdos à Sacrificio vocatus est: consecrat enim & sacrificat.* Et in alio Canone dicitur: *Sacerdotes verò beatus Petrus sal terræ & mundi lumen docens, præcipit in splendore bonorum operum, patrem glorificare Deum.* Si in sacra Scriptura Sacerdotes veteris Testamenti Dii & Angeli vocantur, ut patet ex capite secundo Malachiæ: *Labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est*: Et in Psalmo 81. legitur: *Ego dixi, Dii estis, & Filii excelsi omnes*: Denique Exodi, cap. 22. *Diis non detrahes*. Si à populo Israelitico Sacerdotes colebantur admodùm reverenter propter Ministerium suum, quod figura tantùm erat, & rudis quidam typus Sacerdotum novi Testamenti: majori profectò jure hi honorum tituli ipsis tribuendi sunt, majorque ipsis debetur veneratio à supremis mundi potestatibus. Quocirca Divus Gregorius Magnus scribens Imperatori Mauritio, ut refertur in Canone, eum hortatur, ut eos potiùs revereatur, quàm judicare velit: *Sacerdotibus autem, inquit, non ex terrena potestate dominus noster citiùs indignetur, sed excellenti consideratione, propter eum, cujus servi sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat: nam in divinis eloquiis Sacerdotes aliquando Dii, aliquando Angeli vocantur.* Eorum certè virtus proportionem aliquam, & quantam humana fragilitas pati potest, habere debet cum iis nominibus Deorum & Angelorum, & cum

Can. Cleros, §. Sacerdos, dist.21.

Can. Sacerdotes dist.93.

In Can. Sacerdos, 11. q.1.

& cum sacris Ministeriorum functionibus.

Concilium Tridentinum paucis complectitur dispositiones ad Presbyteratum necessarias, qui est veluti finis & complementum cæterorum Ordinum: *Qui piè & fideliter in Ministeriis ante actis se gesserint, & ad Presbyteratus Ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium: & hi sint qui non modò in Diaconatu ad minùs annum integrum nisi ob Ecclesiæ utilitatem ac necessitatem aliud Episcopo videretur, ministraverint; sed etiam ad populum docendum, ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur; atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.* S. Isidor. Clusiota, sess.2. ep. refor.

Sacerdotum potestas amplissima est, cùm per verba consecrationis è cœlis in terris advocent Christum Dominum: *Obediente Deo voci hominis*; qui profundâ humilitate, quæ annihilationis quamdam speciem habet, eorum ministerio se sub speciebus panis & vini abscondit. Vitam gratiæ peccatoribus restituunt in Sacramento Pœnitentiæ, eisque Ecclesiæ cælique portas aperiunt: non possunt tamen hanc potestatem exercere, nisi de expressa Episcopi licentia, ut ait Concilium Tridentinum: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absolvendi potestatem accipiant; decernit tamen sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem quæ* Côc. Trid. sess.23. De ref.c.15.

 gra-

illicitis aut comœdiis vacet, sive intersit, & an licitis publicè?

An laicorum servitio sit addictus? & an officio statu Clericali indigno?

Quæst. 6. Quotuplex est titulorum genus, sub quibus ordinari possunt Subdiaconi?

Resp. Per multa sæcula non licebat ordinare Ministros, nisi propter necessitatem Ecclesiarum; ac proinde nullus erat titulus ad recipiendos Ordines præter titulum alicujus Beneficii, juxta dispositionem Concilii Calcedonensis relati in Canone his verbis: *Sanctorum Canonum statutis consona sanctione decernimus, ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur, & in qua Ecclesia quilibet ordinatus est, in ea perpetuò perseveret.*

Can. Sanctorum, dist. 70.

Verùm progressu temporis indultum est Episcopis, ut promovere possent ad Ordines sub titulo patrimoniali. Quare Concilium Tridentinum ait: *Patrimonium verò vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.* Hinc triplex distingui solet titulus, nimirùm Beneficii, Patrimonii, vel paupertatis, quam solemni voto in approbato quopiam Ordine quis professus fuerit.

Cōc. Trid. sess. 21. De refor. c. 2.

Quæst. 7. Quænam esse debent qualitates titulorum Beneficii, aut Religiosæ paupertatis?

Resp. Beneficium debet pacificè possideri, & sufficere ad alendum eum, à quo obtinetur. Titulus Religionis censetur sufficiens ad Ordinum susceptionem, dummodò juxta Constitutionem Pii Papæ quinti; de qua sanctus Carolus in Provinciali Concilio secundo ita loquitur: *Ut quod summus Pontifex Pius quintus in explicatione Decreti Concilii Tridentini, quod est,*

Conc. Mediol. 2. Decreto 23.

est, sess. 22. cap. 2. constituit, executionem habeat: Episcopus nec Clericum ullum regularem, neque sæcularem, qui regularium more, in communi vitæ disciplina sit, Beneficiumque Ecclesiasticum non habeat, Ordinibus sacris adscribat, nisi à superiore fidem ille attulerit, se Religionis, cui ille adscriptus est, professionem confecisse: juratusque affirmet scripto manu sua subsignato coram Episcopo, se id spontè fecisse, aut ratum habuisse; illud autem scriptum in Archivio asservandum Episcopus curet.

Conventus Cleri Gallicani anni 1628. 1635. 1645. art. 18. prætereà desiderat, ut aliam conditionem exigant Episcopi à Religiosis ordinandis, his verbis: Cùm experientiâ constet, plures regulares propter diversas causas, è domibus religiosis expelli, & societatibus, postquam sacros Ordines susceperunt titulo societatis, & paupertatis religiosæ; & ubi ex talibus Monasteriis sunt expulsi, omni titulo carere, pauperes & indigentes cum contemptu & opprobrio Ecclesiæ, quod sacris Canonibus prorsus contrarium est: ut iis incommodis obviam eatur, Episcopi deinceps cavebunt, ne Religiosum aliquem ad sacros Ordines admittant, nisi priùs domum, ex qua est, coegerint protestari eum se retenturam, & conservaturam, aut ei sufficienter ut honestè possit vivere provisuram, si egressus, aut expulsus fuerit quâcumque tandem de causâ. Sin autem prædicta domus fundata non sit, stipulabitur cum ea prædictus Episcopus, ne religiosus inde possit expelli, sine suo aut Vicarii sui generalis consensu. Ita statutum fuit in Concilio Rotomagensi approbato à Gregorio decimo-tertio, titulo de Monasteriis, paragrapho 34. à

Concilio Burdigalensi anno 1624. cap. de Ordinationibus, tit. 4. de Subdiaconatu. Idem decrevit Eminentissimus Cardinalis Grimaldus Archiepiscopus Aquensis in statutis Synodalibus. Sed hæc Decreta vix in praxi observantur.

Quæst. 8. Quid intelligis per titulum Patrimonii?

Resp. Oportet, ut bona illa Patrimonialia ad honestè alendum Clericum sufficiant per totum vitæ spatium, juxta usum cujusque Diœceseos, & Ordinationem Episcopi; vult prætereà Concilium Tridentinum, ut Ordinati sub titulo Patrimonii eodem tempore alicui Ecclesiæ particulari adscribantur his verbis: *Cùm nullus debeat ordinari, qui judicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis Ecclesiis: Sancta Synodus vestigiis sexti Canonis Concilii Chalcedonensis inhærendo, statuit, ut nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ aut pio loco, pro cujus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur.*

Conc. Trid. sess. 23. De ref. c. 16.

Quæst. 9. In quasnam incidunt pœnas qui Ordines suscipiunt sub aliquo falso, aut ficto titulo, quique utuntur variis ad id fraudibus, verbi gratia, promissis sive in scripto sive verbo tenus, se nihil inde percepturos, & similia ad decipiendum Episcopum?

Resp. Constat, omnes hujusmodi qui ita ordinantur, fraudulentos exhibendo titulos, ipso facto suspensos esse ab executione suorum Ordinum, eosdemque fore irregulares, si sine dispensatione Ordines susceptos exerceant; ut patet ex Concilio

Tri-

Tridentino, cùm ait: *Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovando*: Quæ pœnæ còntinentur in capite, *Per tua nobis*, De Simonia, ubi ſic legitur: *Nec ad ſuperiores Ordines aſcendere, nec in ſuſcepto debet Ordine miniſtrare*. Et in cap. *Si quis*, De Simonia, legitur: *Ordinatus ab Ordine ſic ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc per ſedem Apoſtolicam obtinere meruerit, noverit ſe ſuſpenſum*. Idem habetur in Bulla beati Pii quinti 75. quæ incipit: *Romanus Pontifex*. Conſtat etiam ex declaratione ſacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, his verbis: *Sacra Congregatio Cardinalium cenſuit, Clericum qui adhibito dolo, confictoque titulo Ordinatorem decepit, eſſe ipſo jure ſuſpenſum, carereque Ordinum executione*. Die 27. Novembris 1610. apud Fagnanum in cap. *Cùm ſecundùm*, De Præbendis, nu. ultimo. Seſſ.21. de ref.c.2.

Quæſt. 10. Quænam ſunt præcipua Subdiaconatus munia?

Reſp. Primò Subdiaconi eſt ſacra Vaſa, & alia Sacrificio deſervientia munda procurare. Secundò præparare aquam, & in Calicem vino ſuperinſundere. Tertiò cantare Epiſtolam in Miſſis ſolemnibus. Quartò deferre codicem Euangeliorum, & ſuſtinere cantante Diacono. Quintò deferre crucem in proceſſionibus. Sextò populi Oblationes accipere, Sacerdotis manus abluendas aquâ perfundere, Diacono miniſtrare, & Patenam in uſum Sacrificii eidem offerre. Tenetur etiam recitare Officium divinum cum attentione debita: De qua tom.2. tract. 1. cap. 10.

Quæſt. 11. Quibus præſertim virtutibus Diaconum fulgere oportet, & quænam ſunt hujus Ordinis munia?

Resp. Sanctus Hieronymus de Ordinibus Ecclesiasticis disserens, cap. 5. relatus in Canone, ait: *Diaconi sunt quos in Apocalypsi legimus septem Angeli Ecclesiarum. Hi sunt septem Candelabra aurea; hi voces tonitruorum, puri mentibus, animabus candidi, virtutum operatione præclari, humilitate præditi & quieti; humiles, euangelizantes pacem, annuntiantes bona, dissensiones & rixas & scandala resecantes, docentes, soli Deo colloquentes, in templo nihil de mundo penitùs cogitantes, dicentes Patri & Matri: Non novi vos.* Successores enim sunt Levitarum, de quibus dicitur in Canone: *Levitæ ex nomine autoris vocati; de Levi enim Levitæ exorti sunt, à quibus in templo Dei, Mystici Sacramenti ministeria explebantur. Hi Græcè Diaconi, Latinè ministri dicuntur.* Et, ut ait Moyses in Deuteronomio: *Qui dixit patri suo & matri suæ, Nescio vos, & fratribus suis, Ignoro vos, & nescierunt filios suos; hi custodierunt eloquium tuum.* De quibus scribit idem Moyses Exodi cap. 32. *Hodie consecrastis manus vestras Domino, unusquisque in filio & in fratre suo, ut detur vobis benedictio:* Quando scilicet sine ullo discrimine proximos quosque interfecerunt, ad vindicandam injuriam Deo illatam, studiis omnibus affectibusque naturæ renuntiando: quod quidem exemplum Levitarum in Lege scripta, qui tantùm figura fuerunt Diaconorum novæ Legis, eos excitare potenter debet, ut Carni & Sanguini, omnique naturali cognationi renuntient, cùm Ordinem Diaconatus suscipiunt, quo ad Sacramenta administranda incipiunt participes fieri: olim enim Diaconi solemniter baptizabant, quod idem nunc quoque præstare possent in absentia Presbyteri: Eucharistiam etiam popu-

In Can. Diaconi, dist. 93.

Can. Cleros, parag. Levitæ, dist. 21.

Cap. 33.

populo Christiano distribuebant, post consecrationem à Presbytero factam. Presbyteris & Episcopis in Missæ celebratione inserviunt; debent Euangelium cantare, & populo explicare, alia quoque munia primis Ecclesiæ sæculis gerebant, circumspiciebant omnia quæ in Ecclesia gerebantur, & ea ad Episcopum referebant: nomine Episcoporum Xenodochia ad egenorum & ægrotantium Christianorum consolationem invisebant, pauperum Virginum, ac viduarum peculiarem curam gerebant, redditus Ecclesiæ administrabant.

Quales Diaconi ordinarentur, Apostolus Paulus plenissimè scribit, dum ait: *Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos*, quia ubi ebrietas, ibi libido dominatur & furor: *Non turpe lucrum sectantes*: ne de cœlesti Ministerio, lucra terrena sectentur: est quoque turpis lucri appetitio, plus quàm de æternis, de præsentibus cogitare: *Habentes Mysterium fidei in conscientia pura*; id est habentes fidem Mysteriorum Christianæ Religionis, seu fidem Christianam conjunctam cum pura conscientia, id est cum animo sincero & fervida charitate. Post hoc autem subjecit Apostolus: *Et hi autem probentur primùm; & sic ministrent, nullum crimen habentes.* 1. ad Timoth. c. 3.

Quæst. 12. Quænam sunt dispositiones ad suscipiendum Ordinem Presbyteratus? Et quæ ejus munia?

Resp. Hujusmodi dispositiones colligi facilè possunt ex summa Sacerdotis dignitate, quæ tam augusta tamque sublimis est, ut verba nostra eam satis exprimere non valeant: consequens est, eos, qui ad hunc Ordinem planè divinum promoventur, eum vitæ sanctitatis gradum assecutos

esse, in eoque stabilitos, ita ut aliquam habeant cum tanta dignitate proportionem; dicitur enim in Canone: *Sacerdos nomen habet compositum ex Græco & Latino, quasi sacrum dans: sicut enim Rex à regendo, ita Sacerdos à Sacrificio vocatus est: consecrat enim & sacrificat.* Et in alio Canone dicitur: *Sacerdotes verò beatus Petrus sal terræ & mundi lumen docens, præcipit in splendore bonorum operum, patrem glorificare Deum.* Si in sacra Scriptura Sacerdotes veteris Testamenti Dii & Angeli vocantur, ut patet ex capite secundo Malachiæ: *Labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est*: Et in Psalmo 81. legitur: *Ego dixi, Dii estis, & Filii excelsi omnes*: Denique Exodi, cap. 22. *Diis non detrahes*. Si à populo Israelitico Sacerdotes colebantur admodùm reverenter propter Ministerium suum, quod figura tantùm erat, & rudis quidam typus Sacerdotum novi Testamenti: majori profectò jure hi honorum tituli ipsis tribuendi sunt, majorque ipsis debetur veneratio à supremis mundi potestatibus. Quocirca Divus Gregorius Magnus scribens Imperatori Mauritio, ut refertur in Canone, eum hortatur, ut eos potiùs revereatur, quàm judicare velit: *Sacerdotibus autem, inquit, non ex terrena potestate dominus noster citiùs indignetur, sed excellenti consideratione, propter eum, cujus servi sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat: nam in divinis eloquiis Sacerdotes aliquando Dii, aliquando Angeli vocantur.* Eorum certè virtus proportionem aliquam, & quantam humana fragilitas pati potest, habere debet cum iis nominibus Deorum & Angelorum, & cum

Can. Cleros, §. Sacerdos, dist. 21.

Can. Sacerdotes, dist. 93.

In Can. Sacerdos, 11. q. 1.

& cum ſacris Miniſteriorum functionibus.

Concilium Tridentinum paucis complectitur diſpoſitiones ad Presbyteratum neceſſarias, qui eſt veluti finis & complementum cæterorum Ordinum: *Qui piè & fideliter in Miniſteriis ante actis ſe geſſerint, & ad Presbyteratus Ordinem aſſumuntur, bonum habeant teſtimonium: & hi ſint qui non modò in Diaconatu ad minùs annum integrum niſi ob Eccleſię utilitatem ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur, miniſtraverint; ſed etiam ad populum docendum, ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac adminiſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur; atque ita pietate ac caſtis moribus conſpicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis poſſint expectari.* Cõc. Trid. ſeſſ.23. De refor.c.14.

Sacerdotum poteſtas ampliſſima eſt, cùm per verba conſecrationis è cœlis in terris advocent Chriſtum Dominum: *Obediente Deo voci hominis*; qui profundâ humilitate, quæ annihilationis quamdam ſpeciem habet, eorum miniſterio ſe ſub ſpeciebus panis & vini abſcondit. Vitam gratiæ peccatoribus reſtituunt in Sacramento Pœnitentiæ, eiſque Eccleſiæ cælique portas aperiunt: non poſſunt tamen hanc poteſtatem exercere, niſi de expreſſa Epiſcopi licentia, ut ait Concilium Tridentinum: *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; decernit tamen ſancta Synodus, nullum, etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem quæ* Cõc. Trid. ſeſſ.23. De ref.c.15.

gratis detur, obtineat: privilegiis & consuetudine quacumque etiam imemorabili non obstantibus.

Tamen in articulo mortis quilibet Sacerdos, etiam non approbatus, quoslibet pœnitentes absolvere potest, quando Sacerdos approbatus facilè haberi non potest; ut patet ex eodem Concilio Tridentino: *In Ecclesia Dei*, inquit, *custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.*

Cõc. Trid. sess. 14. De Pœnit. c. 7.

Solemniter in Ecclesia baptizant, & omnia administrant Sacramenta, de licentia tamen Episcopi, si non sint Parochi, exceptis Sacramentis Ordinis & Confirmationis, quæ reservantur Episcopis. Benedicunt populo in Missæ Sacrificio; ad eos etiam spectat aliis in locis Fideles, bona terræ, alimenta, & universa quæ hominibus inservire possunt, benedicere; ait enim Episcopus in eorum ordinatione: *Et ut omnia benedicantur, quæ ab ipsis benedicuntur.* Denique stabiliti sunt ad prædicandum Euangelium, & annuntiandum verbum Dei omnibus hominibus, cum Episcopi licentia, qui in primis & specialiter prædicare tenetur, & gregem sibi commissum æternæ salutis viam docere, & per seipsum & per Presbyteros, quando ei non licet prædicationi vacare; ut ait Concilium Tridentinum, sess. 24. De Reform. cap. 2.

Cùm tam ampla sit Sacerdotum potestas, & eorum functiones multùm ad Dei gloriam & saltem animarum conferant, ex hoc necessariò sequitur, quòd illas cum magna animi pietate & devotione exercere debent, & quòd illorum vita aliquo

modo

modo correſpondere deberet Sanctitati ſuarum functionum; ideòque S. Iſidorus ait: *Tantùm inter Sacerdotem, & quemlibet probum intereſſe debet, quantùm inter cælum & terram diſcriminis eſt.* Et multùm vertit in dedecus Sacerdotii, ut ait Petrus Bleſenſis, Laicos eſſe perfectiores Clericis, licèt ſint negotiis ſæcularibus neceſſariò intricati: quod tamen ſæpiſſimè accidit: *Erubeſcant*, inquit, *Sacerdotes, ſi ſacratioris vitæ inveniantur Laici, qui hujus mundi fluctibus ſunt immerſi.* Ideòque debemus, ut ait Apoſtolus Paulus, diligenter attendere ad Miniſterium quod accepimus à Domino, ut illud impleamus.

S. Iſidor. Pelusiota, lib. 2. ep. 105.

Petr. Bleſ. Serm. 59.

Unde S. Carolus ſacerdotes ſic graviter monet: *Si Sacramenta miniſtras ò Sacerdos, meditare quid facis: ſi Miſſam celebras, meditare quid offers: ſi pſallis in Choro, meditare cui & quid loqueris: ſi animas regis, meditare quo ſanguine ſint lavatæ, & omnia veſtra in charitate fient: ſic difficultates omnes, quas innumeras in dies experiamur neceſſe eſt, in hoc ſiquidem poſiti ſumus, facilè vincere poterimus: ſic vires habebimus parturiendi Chriſtum in nobis & in aliis.*

S. Carol. in Synod. XI. Concio. 2. ad Cler.

Vides, inquit S. Ambroſius, *nihil in Sacerdotibus plebejum requiri, nihil populare, nihil commune cum ſtudio, atque uſu, & moribus inconditæ multitudinis: ſobriam à turbis gravitatem, ſeriam vitam, ſingulare pondus, dignitas ſibi vendicat ſacerdotalis.* Videatur Tom. 1. Tract. 6. cap. 4. num. 2.

S. Ambroſ. lib. 1. ep. 6. ad Irenæū.

Quæſt. 13. Difficultas inveniendi perſonas quæ habeant diſpoſitiones ad Presbyteratum neceſſarias, & in Concilio Tridentino notatas, quas modò retulimus; poteſt-ne ſufficiens præbere motivum ordinandi eos, qui tales non habeant diſpoſitiones?

Reſp.

Resp. Huic quæstioni, quam sibi proposuerat, respondet S. Thomas his verbis: *Deus nunquam deserit Ecclesiam suam, quin inveniantur idonei Ministri sufficientes ad necessitatem plebis, si digni promoverentur, & indigni repellerentur. Et si non possent tot Ministri inveniri, quot modò sunt; melius esset habere paucos Ministros bonos, quàm multos malos.*

S. Thom. in suppl. q.36.art.4. ad 1.

Concilio Lateran.4. cap.27.

Concilium Lateranense generale sub Innocentio III. huic difficultati videtur etiam respondere, cùm ait: *Cùm sit ars artium regimen animarum, districtè præcipimus, ut Episcopi promovendos in Sacerdotes diligenter instruant & informent, vel per seipsos vel per alios viros idoneos, super divinis Officiis, & Ecclesiasticis Sacramentis, qualiter ea ritè valeant celebrare; quoniam si ignaros & rudes de cætero ordinare præsumpserint (quod quidem facilè poterit deprehendi) & ordinatores & ordinatos gravi decrevimus subjacere ultioni. Satius est enim, maximè in ordinatione Sacerdotum, paucos bonos quàm multos malos habere Ministros; quia si cæcus cæcum duxerit, ambo in foveam dilabuntur.* Ut dicitur in Euangelio.

Enim verò Ecclesia non indiget Presbyteris inutilibus, sed bonis indiget Presbyteris, qui laborent utiliter in vinea Domini; & videmus quotidie parvum eorum numerum, qui ministeria sua fideliter exequuntur, majorem fructum ad procurandam animarum salutem in aliqua Diœcesi facere, quàm magnum numerum ignarorum, aut otiosorum, aut alio quovis modo sancto Sacerdotio, ad quod promoti fuerunt, indignorum; qui adeò non prosunt Ecclesiæ, quin imò ei magis nocent, & grave præjudicium inferunt, malis ferè

suis

; moribus destruendo, quidquid à bonis sbyteris fit ad sanctificationem populo-1; quod quidem rectè observatum est Concilio Burdigalensi, ubi dicitur. *vinea Domini, ex illius præcepto, ritè per colatur, multaque Messis in ejus horn reportetur, multis operariis opus est, rum non tam numerus quàm virtus spenda est; paucos enim idoneos & probatos cresatius est, quàm multos inutiles, atque ipso vitæ genere perniciosos.* Concilio Burdigal. ann. 1583. cap. 23.

Jnde propter eandem rationem dicitur Canone, qui S. Clementi adscriptus est: *es ad Ministerium eligantur Clerici, qui nè possint Dominica Sacramenta tractare: ius est enim Domini Sacerdotii paucos hae Ministros, qui possint dignè opus Dei rcere, quàm multos inutiles, qui onus grave inatori adducant.* Can. Tales dist. 23.

Dilatata videtur Ecclesia, inquit Sanctus nardus, *ipse etiam Cleri sacratissimus Or- fratrum numerus super numerum multiatus est: verùm etsi multiplicasti gentem nine, non magnificasti lætitiam, dum nihil iùs apparet defecisse meriti, quàm numeri essisse.* S. Bern. de Convers. ad Cleric. cap. 29.

Quocirca concludere possumus, secunn Canonem attributum S. Zozimo Pa-: *Divinos Ordines largiri, oportet districti per esse judicii: rarum enim est omne quod gnum est.* Can. Si Officia, dist. 59.

Et quoniam Presbyteri virtus eximia debet, graviter metuendum est, ad hanc tantam dignitatem promontur ii, qui non habeant dispositio- requisitas ad perficiendas sacras tanmuneris functiones, & ad vivendum undùm præscriptas tantæ dignitati le-; quoniam cum Ecclesiastico dicere lumus, quòd Ecclesia: *Non concupiscit mul-* Ecclesiast. c. 15. v. 22.

multitudinem filiorum infidelium & inutilium.

Quæst. 14. Tenentur-ne omnes Presbyteri animarum salutem, in quantùm possunt, procurare, & eo fine laborare?

Resp. Cùm unicuique Christiano, nemine prorsùs excepto, mandatum sit, ut proximi sui salutem secundùm vires suas agat, juxta illud Ecclesiastici, *Mandavit illis unicuique de proximo suo;* dubitare non debemus, quin hoc mandatum ad Presbyteros præcipuè pertineat, quorum ope & ministerio, sive virtute prædicationis, sive administratione Sacramentorum, Deus populos sanctificare decrevit. Ideoque per Episcopum semper monet Ecclesia Presbyteros omnes ordinatos, ut intelligant per Sacerdotium susceptum, ipsis onus incumbere populos instruendi: unde Concilium Tridentinum de Presbyteris ordinandis loquens ait: *Hi sint, qui ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.*

Ecclesiast. cap. 17.

Concilio Trident. sess. 14. de refor. c. 14.

Ideoque quilibet Sacerdos illud Apostoli sibi debet applicare: *Si euangelizavero, non est mihi gloria, necessitas enim mihi incumbit; væ enim mihi est, si non euangelizavero.* Verum quidem est, non eodem omnes valere talento, quibus respondet D. Bernardus: *Si multùm accepisti, multùm da, si parum, & illud tribue: de solo credito tibi talento respondere tibi para, securus de reliquo.* Nemo tamen est, qui non sit idoneus, ut laboret aliquo tandem modo in vinea Domini, doctrinam saltem Christianam faciendo, aut familiares instructiones instituendo, aut pauperum & ægrotorum curam agendo, aut aliquod tandem munus in Ecclesia obeundo, quod suis viribus, suoque captui

1. ad Cor. cap. 9.

S. Bern.

ɔtui conveniat; ut enim ait S. Proſper " S. Proſp. lib. 1. de vita cõtempl. c. 20. in Concil. Aquiſg. cap. 26. ann. 816.
ıdatus in Concilio Aquiſgranenſi : *Ad*
:, niſi me fallit opinio, ſanctè vivendum
t Sacerdoti, ne dicta ſua repugnantibus
ctis evacuet; ſi quod prædicat fieri de-
:re, non faciat; aut ſi quod non facit
rædicare præſumpſerit, nihil apud eos,
ui ejus vitam novere, proficiet. Quia ad
ıoc eſt Eccleſiæ Dei præpoſitus, ut non ſo-
ùm bene vivendo alios exemplo ſuæ con-
verſationis inſtituat, ſed etiam fiducialiter
prædicando, ſingulis ante oculos ſuos pec-
cata conſtituat, quæ pœna maneat duris,
quæ gloria obedientibus, oſtendat, nullius
ſalutem deſperando contemnat, animas
emendari nolentium plangat, imitatus
Apoſtolum, qui ait: *Vt lugeam multos ex his,*
qui ante peccaverunt, & non egerunt Pœni-
tentiam: Et iterùm: *Quis infirmatur & ego*
non infirmor? Quis ſcandalizatur & ego non
uror? Quapropter ſciens, quòd ſi quibusli-
bet divitibus, ac potentibus malè viventi-
bus parcat, aut foveat, eos perdat, ſimul &
pereat: & ſanctè debet vivere propter exẽ-
plum, & piè docere propter ſuæ admini-
ſtrationis officium: certus quòd ei ſua ju-
ſtitia nihil ſuffragetur, de cujus manu ani-
ma pereuntis exigitur. Quando quicumque
alius perierit, quem nulla docendi neceſſi-
tas manet, ſolus pœnas ſui ſceleris dabit:
ille autem cui diſpenſatio verbi commiſſa
eſt, etiamſi ſanctè vivat; & tamen perditè
viventes arguere, aut erubeſcat aut metuat;
cum omnibus, qui eo tacente perierint,
perit; & quid ei proderit non puniri ſuo
qui puniendus eſt alieno peccato? Mentior,
niſi hoc Dominus per Ezechielem Prophe-
tam ſub cujuſdam terroris denuntiatione
loquitur ad eum: *Et tu, fili hominis, ſpecu-*
latorem dedi te domui Iſrael. Nec hoc
tran-

„ transeunter debemus audire, quòd Sacerdo-
„ tem speculatorem appellet ..... *Audies*,
„ inquit, *sermonem ex ore meo, & annuntia-*
„ *bis eis ex me* ..... Si ei peccata sua non an-
„ nuntiaveris, cùm non argueris, ut ab im-
„ pietate sua convertatur, & vivat; & te qui
„ non increpasti, & ipsum qui te tacente
„ peccavit, flammis perennibus perdam.
„ Quis, rogo, tam saxei pectoris, qui tam
„ ferreus erit, quem sententia ista non ter-
„ reat? Quis tam alienus à fide, qui sententiæ
„ isti non credat?

Denique, ut ait Concilium Aquisgranense: *Sacerdotes pro populorum iniquitate damnantur, si eos ignorantes non erudiant, aut peccantes non arguant*. Sunt tamen nonnulli, qui existimant se non teneri ad instruendum populum, aut confessiones audiendas, prætextu, ut dicunt, incapacitatis, aut quia credunt se minùs idoneos ad ea munia obeunda; at si hoc verum est, veniam à Deo enixè postulare debent, quòd Sacerdotio se ingesserint sine talentis necessariis ad utiliter operandum in vinea Domini, ideoque omnem operam adhibere debent ad hunc defectum reparandum, & ut idonei sint ad aliquod munus exercendum in Ecclesiastico statu, suis viribus proportionatum.

Concilio Aquisgr. cap. 36.

Quæst. 15. Qui recipit Minores Ordines, aut etiam sacros, aut qui eos exercet in statu peccati mortalis, committit-ne novum peccatum?

Resp. Tres sancti Doctores, iidemque conspicua Ecclesiæ lumina, huic quæstioni planè satisfecerunt. Primò enim certum est, illum qui suscipit aliquem Ordinem in statu peccati mortalis, committere peccatum mortale: quod quidem sacrilegium in tali Sacramento, eo gravius est,

est, quo non modò ei qui suscipit Ordinem, verùm etiam toti Ecclesiæ magnum præjudicium affert, quam sic ordinatus suo crimine deturpat, ac copioso fructu privat, quam ex ejus Ministerio jure sperare poterat. Hic, cùm destitutus sit gratiis sibi præparatis, quibusve se indignum reddidit in Ordinis susceptione, nonnisi infelicem expectare debet exitum ex hac indigna ordinatione.

Sanctus Thomas, sanctus Raymundus, & sanctus Antoninus asserunt expressè, eum mortaliter peccare, qui in statu peccati mortalis suum exercet Ordinem; & quidem sanctus Antoninus ait: *Et ut dicit Thomas, in quolibet actu cujuscumque Ordinis, quandocumque se exhibet ut minister Ecclesiæ, peccat mortaliter; & toties, quoties hoc agit; quia ut dicit Dionysius, immundis nec Symbola, id est, Sacramentalia signa tangere fas est.* S. Ant. 3. p. tit. 14. de Temp. & loc. Ordin. c. 16. §. 10.

Sanctus Thomas ait: *Respondeo dicendum, quòd lex præcepit, ut homo justè ea quæ justa sunt exequatur: & ideo quicumque hoc quod sibi competit ex Ordine, facit indignè; quod justum est, injustè exequitur, & contra præceptum Legis facit; ac per hoc mortaliter peccat.* S. Thom. in suppl. art. 5. q. 36. in corp. Sancta enim sanctè tractari debent; unde inquit idem S. Thomas, Ibidem. *Sanctitas vitæ requiritur in suscipiente Ordinem, ut sit idoneus ad exequendum; sed peccat mortaliter, qui cum peccato mortali ad Ordines accedit: ergo multò fortiùs peccat mortaliter in qualibet executione Ordinis.*

Sacerdos, inquit idem Doctor, *est quasi blasphemus & deceptor, qui indignè Ordinem exequitur, & sic mortaliter peccat: & eadem ratione quilibet alius ordinatus.* Ibidem. Quæ verba satis declarant, quanta esse debeat, & quàm firmiter stabilita vitæ innocentia & san-

ſanctitas, non ſolùm Presbyterorum, verùm etiam omnium Clericorum; quoniam eorum peccata tot formidanda ſecum trahunt præcipitia. De illis præſertim dici poſſunt illa Pſalmi verba, *Abyſſus abyſſum invocat*: Quia cùm ſemper parati eſſe debeant ad obeunda munia ſuis Ordinibus propria, magno ſe exponunt periculo ſacrilegii perpetrandi, ſi cum continua attentione ſanctitatem, & perfectionem ſuo ſtatui debitam conſervare non nitantur. Magni prorsùs intereſt, ut à funeſtis rerum ſanctiſſimarum prophanationibus graviter abhorreant, atque adeò à minima peccati mortalis umbrâ penitùs effugiant, cum ea tremendis expoſita ſit præcipitiis in viris Eccleſiaſticis, quorum obduratio ferè penitùs inſuperabilis eſt, cùm ad eum impietatis gradum pervenerunt, ut ſacris ſuis functionibus, ac Miniſteriis abutantur, ea in ſtatu peccati mortalis exercendo: audent enim ſe profiteri ſanctæ noſtræ Religionis divinique cultus Miniſtros, cùm ejus ſunt inimici, ſuas obeundo functiones ſine gratiæ auxilio, quæ prorsùs neceſſaria eſt, ut dignè fiant, quæque iis in ſingulorum Ordinum ſuſceptione collata fuit; unde, ut ait Divus Gregorius Papa, *Plerique eorum in impœnitentis cordis caliginem projiciuntur, & nulla hominis adhortatione reſipiſcunt.*

Pſalm. 41.

S. Greg. in cap. 3. lib. 1 reg.

Gregorius etiam Papa nonus ait: *Quæſitum eſt de Sacerdotibus, vel aliis Clericis qui bonum conſcientiæ rectæ perdiderunt, ſi propoſita crimina ordine judiciario comprobata, vel aliàs notoria fuerint: qui ſi non pœnituerint, monendi ſunt, & ſub interminatione divini judicii obteſtandi, ut in teſtimonium ſuæ damnationis, in ſuſceptis etiam Ordinibus non miniſtrent.* Ut ſaltem

In cap. ult. De Temp. Ordin.

ex

ex hoc significent, quòd cùm se reos coram Deo cognoscant, se indignos existimant functiones suorum Ordinum exercendi.

Quæst. 16. Quanam ætate suscipiendi sunt Ordines sacri?

Resp. Concilium Tridentinum hanc ætatem determinavit his verbis: *Nullus in posterum ad Subdiaconatus ante vigesimum-secundum, ad Diaconatus ante vigesimum-tertium, ad Presbyteratus Ordinem ante vigesimum-quintum ætatis suæ annum promoveatur. Sciant tamen Episcopi, non singulos in ea ætate constitutos, debere ad hos Ordines assumi; sed dignos duntaxat, & quorum probata vita senectus sit. Regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitùs exclusis.* Observandum tamen est, sufficere vigesimum-secundum annum inchoatum ad Subdiaconatum recipiendum, & sic de cæteris; quia in favorabilibus annus inceptus habetur pro completo.

Concilio Trident. sess. 23. de refor. c. 4.

Quæst. 17. Quinam sunt effectus Sacramenti Ordinis?

Resp. Effectus hujus Sacramenti, magni sanè ponderis & momenti sunt, non tantùm respectu recipientis, verùm etiam respectu totius Ecclesiæ; quocirca hæc sancta Mater divino in suis Decretis animata Spiritu, dignos Ministros ardenter optando, præcipit omnibus fidelibus, ut implorent per universalia jejunia, ferventesque preces, particulare gratiæ cælestis auxilium, pro omnibus ordinandis, quod eos disponat ad abundè recipiendas in hoc Sacramento gratias, muneri suo dignè obeundo necessarias, & huic sacro statui proprias, ut utiliter in vinea Domini laborent; tum

tum ad suam, tum ad aliorum sanctificationem.

Primus hujus Sacramenti effectus, est gratia sanctificans, ut ait Catechismus Concilii Tridentini, his verbis: *Constat verò quamvis Ordinis Sacramentum, ut antea dictum est, maximè ad Ecclesiæ utilitatem, & pulchritudinem spectet; tamen in ejus quoque anima qui sacris initiatur, sanctificationis gratiam efficere, qua idoneus habilisque ad rectè munus suum agendum, Sacramentaque administranda reddatur.*

Catech. Concil. Trid. §.58. p. 2. De Sacram. Ordinis.

Secundus hujus Sacramenti effectus, est caracter indelebiliter impressus in anima, quo Ministri Ecclesiæ à cæteris fidelibus secernuntur, divinoque cultui unicè ac semper mancipantur, potentiamque illam recipiunt, quæ respicit Sacro-sanctum Altaris Sacramentum, ad quod omnes diversi Ordines referuntur. Hæc potestas integra est, & perfecta in Presbyteris, & minor in inferioribus Ordinibus, secundùm proportionem respectus, quem habent ad Sacrificium Missæ.

Unde Concilium Tridentinum ait: *Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum-sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere: Accipe Spiritum-sanctum; aut per eam non imprimi caracterem, vel eum qui Sacerdos semel fuit, Laicum rursus fieri posse, Anathema sit.*

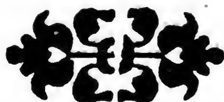
Concilio Tridént. sess. 23. de Ordin. Can. 4.

Quæst. 18. Omnes Ordines, etiam Minores, conferunt-ne gratiam & imprimunt-ne caracterem?

Resp. Audiendus solummodò est Sanctus Thomas, qui ait: *Cùm divinorum operum perfectio requirat, ut cuicumque aliqua divinitùs potentia datur, eidem & ea,*

S. Thom. in suppl. q. 35. art. 1. in corp.

ea, per quæ illius potentiæ executio fieri congruè possit, donentur. Et ibidem ad 2. *Cùm per quemlibet Ordinem constituatur aliquis supra plebem in aliquo gradu potestatis ordinatæ ad Sacramentorum dispensationem: perspicuum est, in singulis Ordinibus caracterem imprimi.* Et denique ibidem, art. 2. ad 1. *Quilibet Ordo vel habet actum circa ipsum Sacramentum, vel ordinatur ad Sacramentorum dispensationem, sicut Ostiarii habent actum admittendi homines ad divinorum Sacramentorum inspectionem, & sic de aliis; & ideo in omnibus requiritur spiritualis potestas.* Ideoque ratione hujus characteris reiterari non possunt.

TRACTATUS NONUS.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

CAPUT PRIMUM.

De Sponsalibus.

Quæst. I. QUid sunt Sponsalia, & quorsum instituta?

Resp. *Sponsalia futurarum sunt nuptiarum promissa*, ut dicitur in Canone, ab illis facta, qui futuris illis nuptiis sunt conjungendi.

Can. Nostrates. 30. q. 5.

Requiritur autem primò, ut hujusmodi promissio sit vera: simulata enim promissio, non est vera promissio; quare fictus ille promissor non obligatur vi sponsalium, quæ nulla sunt: tenetur nihilominùs contrahere, vel componere cum sponsa, cui illusit, tum propter injuriam ei factam, tum propter scandalum: Si autem habuerit animum promittendi, non autem promissum implendi, sponsalia sunt valida.

Secundò requiritur, ut sit deliberata; debet enim esse actus ex rationis deliberatione procedens.

Tertiò, ut sit signis exterioribus expressa;

Quia,

a, ut ait Divus Thomas: *Promissio quæ homine fit homini, non potest fieri, nier verba, vel quæcumque exteriora si-*
. S. Th. 2. 2. q. 88. art. 1. in corp.

Quartò, ut sit libera; quia promissio enter, aut per metum cadentem in contem virum extorta, non obligat, nisi uramento firmata. Ex eodem sancto oma 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3.

Quintò, ut sit mutua: ita enim definiunsponsalia, ut dicantur mutua promisuturi Mattrimonii, signo aliquo sensibili ressa. Hinc infertur primò, promissio inter sponsalia absenti vel præsenti am, antequam alter acceptet, posse ulla culpa revocari; quia promissio nsalitia non est gratuita, sed sub conone reciprocæ promissionis facta. Sedò, admitti peccatum lethale ab eo, sine gravi causa sponsalitiam promisiem acceptatam implere renuit; quia in usmodi promissione est ultro citroque igatio. Tertiò, si quis postularet à fœia, utrum vellet sibi promitti nuptias, & sponderet, & responderet, Placet, es: tunc contracta sponsalia; nisi fortè o & non seriò id diceretur.

Quod spectat ad signa quibus consencontrahentium inter sponsalia expripossent, varia sunt: vel enim ipsa sponа contrahuntur verbis, vel scripto, nutu, vel annuli, sive cujuspiam alus arrhæ donatione; & interdum sitio contrahuntur sponsalia, etiam absoè, vel adjecta conditione, vel simplici missione, vel interposita jurisjurandi gione.

Quòd si verba, vel signa, sint obscura, lubia sit mens contrahentis, recurren n est ad verisimilitudinem, comparando

res ad invicem, vel ex antecedentibus, vel ex consequentibus, & ex qualitate personarum; spectanda etiam est consuetudo regionis.

Præmittuntur autem sponsalia Matrimonio, primò, ut ait Divus Augustinus: *Est institutum, ut jam pactæ sponsæ non tradantur statim, ne vilem habeat maritus datam, quàm non suspiraverit sponsus dilatam.* Secundò, ut majore reverentiâ, & maturiori deliberatione Matrimonium tot oneribus, & molestiis implicatum ineatur. Tertiò ex veteri Ecclesiæ consuetudine, ut Matrimonia molesta tribulatione carnis ut plurimùm conflictata, felicem sortirentur exitum. Celebratis scilicet sponsalibus, debent sponsi incumbere in flagrantissimas Orationes, ad alliciendam suum in futurum conjugium divinam gratiam, cujus ope nuptias ineant: atque ita cùm nupserint in Domino, Christiana tranquillitate potiantur.

S. Aug. lib. 8. Conf. c. 3.

Aliquæ rationes, cur institutæ sint sponsalia, afferuntur, ut scilicet interjecto inter illa & Matrimonium spatio, in contrahentium statum, mores, & conditionem, diligens inquisitio factitari valeat; & prætereà deprehendi possit legitimum impedimentum, si aliquod vel futurum Matrimonium impediens, vel contractum dirimens lateat.

Quæst. 2. Quinam possunt contrahere sponsalia?

Resp. Septennium est legitimum tempus contrahendis sponsalibus idoneum, cum libero rationis usu. Affirmat autem Divus Thomas, quòd *In fine primi septennii incipit homo esse aptus ad aliqua promittenda in futurum, præcipuè de his ad quæ ratio naturalis inclinat magis: non autem ad obligan-*

S. Tho. in suppl. q. 43. art. 2. in corp.

gandum se perpetuo vinculo, quia adhuc non firmam habet voluntatem: & ideò tali tempore possunt contrahi sponsalia. Propinquitas autem ista ad septennium absolutum, non est æstimanda tantùm ex quinque vel sex mensibus, qui desunt septennio, sed etiam ex usu rationis, prout in contrahentibus acceleratus fuerit.

Quæst. 3. Possunt-ne Parentes pro filiis sponsalia contrahere?

Resp. Possunt parentes pro filiis, imò Tutores ac Curatores pro pupillis contrahere: Verùm, ut dicitur in Canone, hæc promissa non obligant, nisi post consensum expressum vel tacitum filiorum; sic enim legitur: *Porrò ex sponsalibus, quæ parentes pro filiis puberibus vel impuberibus plerumque contrahunt: ipsi filii, si expressè consenserint vel tacitè, ut si præsentes fuerint, nec contradixerint, obligantur. Et est idem, si filii tempore sponsaliorum absentes, & etiam ignorantes, eadem sponsalia tacitè vel expressè post scientes, ratificaverint.* Cap. 1. §. ult. de Desponsf. impub. in 6.

Quæst. 4. Qui contraxit sponsalia, tenetur-ne in conscientia implere promissa; & ad ea implenda adigi-ne potest, qui ea exequi recusaret?

Resp. Tenetur, ut patet ex S. Thoma, his verbis: *Ex tali promissione sponsalium obligatur unus alii ad Matrimonium contrahendum, & peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legitimum impedimentum interveniat; & secundùm hoc etiam Ecclesia cogit, injungendo Pænitentiam pro peccato: tamen in foro contentioso non compellitur, quia coacta Matrimonia consueverunt malos exitus habere.* S. Th. in 4. dist. 27. q. 2. a. 1. ad 2.

Quæst. 5. Quibusnam in casibus Sponsalia dirimuntur seu dissolvuntur?

Resp. Sanctus Antoninus, post sanctum

„ Raymundum, novem refert, omnes in
„ Canone fundatos: *In novem casibus*, inquit,
„ *solventur* sponsalia de jure & sine peccato,
„ secundùm Raymundum. Primus, si alter
„ sponsorum transit ad Religionem: quod
„ etiam facere potest contracto Matrimonio
„ de præsenti; & nondum consummato,
„ etiam altero invito; & sic ille qui remanet
„ in sæculo, solvitur à sponsalibus, & etiam
„ à Matrimonio. Secundus est, quando
„ sponsus non invenitur, quia transtulit se
„ ad aliam regionem. Et si terminus in spon-
„ salibus non fuit appositus de contrahendo,
„ tunc secundùm Leges, præsens non tene-
„ tur expectare absentem, nisi per biennium.
„ Tertius est, si alter sponsorum post contra-
„ cta sponsalia incurrat lepram, vel paraly-
„ sim, amittat oculum, vel nasum. Quar-
„ tus, si supervenit affinitas; putà quia
„ sponsus cognovit consanguineam sponsæ,
„ vel è converso. Quintus, si mutuò se absol-
„ vant. Sextus, si alter eorum fuerit fornica-
„ tus: in quo casu licet alteri repellere for-
„ nicantem: & hoc de fornicatione carnali,
„ & multò magis de spirituali, scilicet de
„ hæresi vel infidelitate. Septimus, quando
„ sponsus vel sponsa contrahit cum altero
„ per verba de præsenti, vel etiam per ver-
„ ba de futuro, & sequitur carnalis copu-
„ la; peccavit talis tamen mortaliter, qui fi-
„ dem fregit. Octavus, quando impubes
„ qui contrahit sponsalia, venit ad æta-
„ tem adultam, & petiit absolvi à vinculo
„ sponsalium, & dari sibi licentiam nuben-
„ di. Nonus, si fama habeat, quòd inter eos
„ sit aliquod impedimentum, & de fama
„ doceatur.

S. Anto. 3. p. tit. 1. c. 18. De Spõsalibus, §. 1.

Quæst. 6. Dirimuntur-ne sponsalia per vota simplicia castitatis?

Resp. Respondet cum distinctione sanctus Anto-

Antoninus : *Distingue*, inquit, *quia aut votum simplex præcedit sponsalia ipsa, aut sequitur: si præcedit votum, tunc impedit, & dirimit etiam sponsalia de futuro jurata: quia hoc casu juramentum est illicitum, cùm juret facere contra id quod voverat: aut sponsalia præcedunt votum simplex, & tunc votum non impedit vel dirimit sponsalia; sed eo casu cogi debet vel votum solemnizare, scilicet profitendo in Religione, & sic essent soluta sponsalia: vel sponsalia profiteri, & contrahere Matrimonium.* Ibid. §. 1.

Idem sanctus Antoninus ibidem duas affert regulas, ad tollendas omnes in hac materia difficultates: *Prima regula est, quoties contrahuntur duo vincula æqualis potentiæ incompossibilia, primum præjudicat secundo. Secunda regula est, si duo vincula disparis potentiæ incompossibilia contrahuntur, fortius repellit minùs forte*: Verbi gratia, votum solemne fortius est sponsalibus: atque adeo licèt posterius fuerit, dirimit tamen sponsalia.

Quæst. 7. Sponsalia sunt-ne necessaria ante Matrimonium?

Resp. *Non est necessarium*, inquit sanctus Antoninus, *quòd sponsalia præcedant, quia absque promissione facta de futuro, potest quis subitò contrahere per verba de præsenti.* S. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 18. in principio.

Quæst. 8. Quot modis contrahi possunt sponsalia?

Resp. Secundùm Divum Thomam, contrahi possunt aut absolutè aut sub conditione: *Fit autem ista promissio*, inquit, *dupliciter, scilicet absolutè, & sub conditione: absolutè quatuor modis. Primò nuda promissione, ut cùm dicitur: Accipiam te in meam, & è converso. Secundò datis arrhis sponsalitiis, ut pecunia vel aliquo hujusmodi. Tertiò* S. Th. in suppl. qu. 43. art. 1. in corp.

annuli subarrhatione. Quartò interveniente juramento. Si autem fiat dicta promissio sub conditione, distinguendum est: quia aut est conditio honesta, ut cùm dicitur, Accipiam te, si parentibus placeat; & tunc stante conditione, stat promissio; & non stante, non stat: aut est inhonesta, & hoc dupliciter; quia aut contraria bonis Matrimonii, ut si dicam, Accipiam te, si venena sterilitatis procures; & tunc non contrahuntur sponsalia; aut non est contraria bonis Matrimonii, ut si dicam, Accipiam te, si furtis meis consentias; & tunc stat promissio, sed tollenda est conditio.

Quæst. 9. Sponsalia, quæ copula carnalis subsecuta fuit, transeunt-ne in verum Matrimonium?

Conc. Mediol. 5. tit. Quæ ad Matrim. pertinent.

Resp. Sanctus Carolus in Concilio Provinciali quinto, hanc ita solvit quæstionem: *Si qui ætate etiam legitima, & Parocho præsente, testibus duobus adhibitis, & notario item, jurati spoponderunt, se Matrimonium inituros, ac deinde, non contracto legitimè per verba de præsenti Matrimonio, copulationem inter se inierunt, eorum Matrimonium nullum ab Episcopo declaretur, ac decernatur. Id verò ne accidat, Parochus quàm sæpissimè populum, ut opus erit, moneat ad præscriptum Concilii Tridentini.*

Quæst. 10. Debent-ne, qui sponsalia contraxerunt, sub eodem tecto relinqui?

Resp. Nullum est omninò tempus, quo minùs concedi debeat, ut personæ diversi sexus simul commorentur, ac familiariter conversentur, quàm post contracta sponsalia, quia funesta satis, & frequenti constat experientiâ, eam cohabitationem malos exitus habere, sub prætextu futuri Matrimonii; quin etiam hac datâ occasione gravia peccata committi solent,

lent, quæ hoc Sacramentum ſolent præcedere, illudque ſæpiùs impediunt, propter pravas conjecturas, quas non ſine ratione ſponſi ex nimia ſponſarum licentiâ colligere ſolent. Quamobrem ſanctus Carolus ſtatuit, ut: *Qui ſponſalia contraxerint, ſi unà ante cojerint, quam coram Parocho & teſtibus Matrimonium inter eos celebratum ſit, illius peccati, quoniam in eo ſæpè delinquitur, abſolutionem Epiſcopo reſervatam eſſe volumus, gravemque illis Pænitentiam imponi.* Et in Concilio Provinciali ſexto ait: *Itaque Epiſcopi cura ſit, pænis & cenſuris quas arbitratu ſuo conſtituerit, ſancire, ne ſponſi, priuſquam Matrimonium in Eccleſia per verba de præſenti ex ritu celebraverint, non modò ſimul non habitent, ſed ne ullo quidem modo mutua conſuetudine commerciove utantur.*

S. Carol. Concil. Prov. 2. Decreto 27. tit. 1.

Conc. Mediol. 6. tit. Quæ ad Matrim. pertinent.

Unde ſimili zelo accenſus Eminentiſſimus quondam Franciſcus Cardinalis Barberinus, in Synodo Farfenſi ſic ſtatuit: *Ad evitanda ſcandala & peccata, quæ in hac juriſdictione noſtra, poſt ſponſalia de futuro perpetrantur: prohibemus omnibus contrahentibus ſponſalia de futuro, ne amplius ad domum ſponſæ accedere audeant, quouſque per verba de præſenti in facie Eccleſiæ eam legitimè deſponſaverint, ſub graviſſimis arbitrio noſtro pænis.* Quod Decretum confirmatum, ampliatum, & expoſitum fuit in accuratâ Synodo Sublacenſi, ab Eminentiſſimo Carolo Cardinali Barberino congregatâ; quod idem Eminentiſſimus fuſiùs explicavit in Synodo Farfenſi hi verbis: *Ut radicitùs invaleſcentis abuſus originem evellamus, enixè interdicimus, ne ſponſi, antequam matrimonium per verba de præſenti ex ritu contraxerint, ullam ob cauſam, quantumvis honeſtam, ſe invicem ultra tres vices*

Synod. Farfen. an. 1628.

Synod. Sublac. an. 1674. c. 14.

Synod. Farfenſis, ſub Carolo Card. Barberino, c. 14. n. 10. pag. 143. Videatur

etiam Edictum in eadem Synodo, pag. 548.

invisant, aut alloquantur; quibus quidem vicibus, ut modestæ urbanitatis officium explere possint, ad modicum tempus eos conversari permittimus; parentibus tamen, aut duobus eorum consanguineis semper præsentibus, & habita prius licentia Parochi, cujus in hoc conscientiam districtè oneramus. Verùm si alterutrum ex his defecerit, aut ultra præscriptas vices, mutua consuetudine, vel commercio uti quoquo modo præsumpserint, pæna decem librarum ceræ albæ Parochiali Ecclesiæ illicò exolvenda mulctabuntur; imò & pro auctæ inobedientiæ culpa, gravioribus pænis, atque etiam in subsidium, excommunicatione plectentur. Parochi autem, qui hujusmodi contravenientes Nobis denunciare neglexerint, severè pariter, atque ipsa à Divinis suspensione punientur.

Demùm si, quod damnabilius est, sponsi ut supra, ante matrimonii celebrationem, rem simul habuerint, sciant hoc suum peccatum, ut potè reservatum Nobis, per neminem alium, nisi facultate à Nobis concessa, posse absolvi; ac insuper, se gravissimis etiam corporis afflictivis pænis coercendos esse; quibus etiam coercebuntur illi, qui cum proborum scandalo, licentia pænè maritali cohabitaverint, vel sub eodem tecto pernoctaverint. Mandamus proinde Parochis, ut sæpiùs populo, cum oportunum duxerint, ac præsertim si sponsalium contractibus quandoque interfuerint, præsentis nostri Decreti dispositionem modestè ac prudenter insinuent.

Synod. Æsina, ann. 1695. tit. 9.

Præterea in Synodo Æsina secunda Eminentissimi Cardinalis Petrucii, sic statuitur: *Ad perniciosam in hac nostra Diœcesi (quod dolentes dicimus) corruptelam prorsùs extirpandam super frequenti & periculosa sponsorum conversatione post contracta sponsalia,*

salia, pœnas in præcedenti Synodo statutas innovando, interdicimus expressè, ne sponsi ante quàm matrimonium per verba de præsenti contraxerint (quod quantocius fieri poterit, Parochi celebrari satagant) ullam ob causam quantumvis honestam se invicem, ultra tres vices, invisant aut alloquantur; quibus quidem vicibus ad modicum tempus conversari permittimus; parentibus tamen aut duobus eorum ex proximioribus consanguineis semper adstantibus, & Parochi obtenta licentia. Quòd si præsenti Decreto obedire detrectaverint, & ultra præscriptas vices, sine præsentia parentum aut consanguineorum, mutua consuetudine & commercio uti præsumpserint, pœnam decem librarum ceræ elaboratæ, Ecclesiæ parochiali applicandarum, illicò incurrant. Imò pro auctæ inobedientiæ culpa, & ad hoc malum animarumque periculum obtruncandum, graviori pœna, etiam excommunicationis in subsidium, feriantur irremissibiliter: Parochorum conscientiam iterum orantes, quatenùs in hujusmodi prava consuetudine eliminanda sedulò invigilent, & contumaces ad Nos deferre non prætermittant. Idem Decretum statuitur iisdem ferè verbis in Synodo Cæsenatensi Cardinalis Denoff. an. 1693.

Prætereà Cardinalis Paulus Æmilius Rondininus sic decernit in Synodo Assisiensi: *Ut peccandi pericula caveantur, quæ oriri solent ex nimia sponsorum per verba de futuro inter se conversatione, sub pœnis arbitrio nostro, præcipimus & mandamus, ne sponsi predicti ante matrimonium contractum per verba de præsenti, sine nostra vel Vicarii nostri generalis licentia, conversentur inter se ultra tres vices; quibus quidem vicibus conversari permittimus, duobus consanguineis vel affinibus alterutrius sponsi* (Synod. Assisien. an. 1656. tit. 13. de Matr. n. 4.)

præsentibus, & habita priùs licentia Parochi.

Synod. Osnaburgensis, ann. 1628. c. 20. de Matr. n. 3.

Et quia talia sponsorum peccata ubique gentium, etiam in septentrionalibus Regionibus, nimis frequentia sunt, hinc est quòd Episcopus Osnaburgensis, Franciscus Guglielmus de Uvartenberg, sic in Synodo statuit: *Grave peccatum est, frequens tamen in his regionibus, quòd post contracta sponsalia, desponsi antequam legitimè matrimonium contraxerint, se carnaliter cognoscant. Ad quod periculum incontinentiæ evitandum, moneant Parochi sponsos, ut intra sex septimanas ad matrimonii celebrationem procedant, nec ante benedictionem in templo suscipiendam, sub eodem tecto habitent, aut soli conversentur; quòd si contra hoc aliquid attentaverint, eos Nobis aut Vicario nostro denuncient.*

Synod. Tusculana, ann. 1703. c. 6.

Demùm Eminentiss. Cardinalis Vincentius Maria Ursinus, in Synodo Tusculanâ statuit, ut Parochi *potissimùm invigilent, ne sponsi, ante contractum matrimonium per verba de præsenti, simul cohabitent aut diversentur; sed neque alter ad alterius domum accedat ultra duas vel tres vices ad honestæ urbanitatis officium, & tunc parentibus vel consanguineis præsentibus, & non aliter. Quòd si detectum fuerit, sponsos his contravenisse, ultra pœnas in priori Diœcesana Synodo institas, publicæ pœnitentiæ subjaceant, & etiam gravioribus, arbitrio Eminentissimi Episcopi.*

Synod. Viterbien. an. 1639. c. 14.

Et in Synodo Viterbiensi Cardinalis Francisci Mariæ Brancacii, sic decernitur: *Detestabilem nonnullorum Locorum nostræ Diœcesis abusum, ut sponsi de futuro, ante sacerdotalem benedictionem, & ante contractum in facie Ecclesiæ matrimonium, carnaliter se cognoscant, eliminari cupientes, gra-*

vis-

vissimis pœnis pecuniariis, & aliis publicis reprimatur; ut scilicet pro foribus Ecclesiæ accensam manibus candelam, donec Missarum agantur solemnia, detineant, & id genus aliis, ultra pœnam scutorum quinquaginta monetæ.

Quod etiam à Clemente X. dum esset Camerinensis Episcopus, sancitum erat in Synodo, his verbis: *Curent Parochi, ut sponsi, ante celebratum matrimonium per verba de præsenti in Ecclesia coram ipsis & testibus, nulla ratione aut quovis prætextu cohabitent; aut etiam, propter corruptæ carnis fragilitatem, & ad evitandos lapsus, mutua consuetudine vel commercio utantur.* Synod. Camerin. an. 1630. tit. 23. Decr. 5.

Hunc periculosum omninò usum extirpare volens Concilium Sanctæ Severinæ statuit, ut *si contra prohibitionem, sponsus ad sponsæ, vel illa ad ejus domicilium declinaverit, aut aliqua inter eos consuetudo usus ve intercesserit: non liceat Parocho, inconsulto Episcopo, ad matrimonii per verba de præsenti solemnitatem & benedictionem devenire; sed cum primùm id rescierit, statim illum ea de re commoneat, ejusque licentiam expectet. Si quis contra fecerit, severè puniatur.* Cōc. Prov. S. Severinæ, ann. 1597. de Matrim.

Cardinalis Ludovicus Madrutius sic etiam statuit in Synodo Sabinensi: *Eorum abusus, qui antequam matrimonium in facie Ecclesiæ contrahant, cum futuris sponsis versantur (unde multoties diversa scandala non sine animarum pernicie suborta sunt) tollere cupientes: statuimus, ut nulli in posterum sponsi cujusvis status, gradus, & conditionis existant, etiam visitationis aut quovis alio prætextu, invicem longiorem aut frequentiorem conversationem habere præsumant ante celebrationem matrimonii, sub pœna 25.* Synod. Sabinen. an. 1597. c. 10.

aureorum locis piis applicandorum, arbitrio nostro. Parochi autem qui conversationis istius notitiam habuerint, sponsos prædictos ad matrimonium non admittant, nisi prius à Nobis vel Vicario habita facultate.

Synod. Eugubina, an. 1638. de Matrim. Et Cardinalis Uldericus Carpineus, in Synodo Eugubinâ decernit, ut *sponsi antea quàm matrimonium per verba de præsenti ex ritu celebraverint, neque simul habitent, neque ullo prorsùs commercio utantur, sub pæna florenorum decem; super quo conscientiam Parochorum oneramus, ut transgressores Curiæ nostræ omninò denunciare teneantur.*

CAPUT II.

De Proclamationibus seu denuntiationibus Matrimonii.

Quæst. I. QUID intelligis per proclamationes sive denuntiationes?

Resp. Proclamationes sunt quædam solemnitas præcedens Matrimonium, instituta seu potiùs confirmata à Concilio Tridentino post Concilium Lateranense,

Conc. Later. c. ult. de Cland. desponf. quod ait: *Statuimus, ut cùm Matrimonia fuerint contrahenda, in Ecclesiis per Presbyteros publicè proponantur, competenti termino præfinito, ut intra illum qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat.*

Cõc. Trid. sess. 24. De ref. c. 1. Unde etiam Concilium Tridentinum: *Præcipit, ut in posterum antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium*

Paro-

Parocho, tribus continuis diebus festivis in Ecclesia, inter Missarum solemnia publicè denuntietur.

Finis itaque denuntiationum est, ut detegantur vera & legitima, canonicave impedimenta; unde Concilium Cameracense ait: *Qui falsum impedimentum sciens prudensque attulerit, quo Matrimonium futurum impediat; quique verum impedimentum sciens reticuerit, excommunicationis pœna castigetur.* Concilio Camerac. an. 1565. de Matrim. cap. 9.

Quæst. 12. Quomodo se gerere debet Parochus cum personis, quæ volunt ut fiant proclamationes futuri Matrimonii?

Resp. Sanctus Carolus in Concilio Provinciali sexto ait: *Matrimonium futurum Parochus antequam in Ecclesia denuntiet, sponsos seorsùm moneat, ut videant ne Matrimonio, quod inter se contrahere volunt, aliquod impedimentum obstet. Viderint igitur, an alteri fidem adstrinxerint, aut jurejurando spoponderint? an castitatis religionisve votum ediderint? an aliquod impedimentum inter eos intercedat cognationis etiam spiritualis, aut affinitatis usque ad gradum jure, Tridentinoque Concilio prohibitum. Si verò filii familias sint, hos Parochus valdè cohortetur, ut parentibus, in quorum potestate sunt, eum honorem tribuant, ut illis ne inscsis quidem, nedum invitis, rem tanti momenti ineant. Id præterea studiosè paternèque etiam utrumque hortetur, ut singulari quadam animi pietate, & oratione imprimis frequentiori, in re tam gravi ad Deum confugiat. Quo in genere Tobiæ adolescentis, cùm uxorem duxit, commemorabile exemplum imitationeque dignum proponat.* Concilio Mediol. 6. tit. Quæ ad Matrim. pertinent.

Notandum etiam est, quod statuitur in Concilio Provinciali Senensi, congregato à Car-

Concilio Provinc. Senense, de Matr. cap. 2. ann. 1599.

à Cardinali Francisco Maria Taurusio, Sancti Philippi Nerii socio; *ne assensu conjugum per vim metumve expresso, in Sacramentum Matrimonii perturbatio inducatur: hujus nostræ Provinciæ Parochos ipso facto suspensos intelligi, quatuorque præterea nummis aureis, in piorum locorum usum vertendis, mulctari volumus, qui matrimonium contrahendum populo ante denunciaverint, quàm ex viro prius, quàm ex muliere seorsim quæsierint, utrum id fieri sibi placeat, atque ad eam rem spontè per se ipsi ac liberè veniant; quod tamen ita accipiendum statuimus, ut ex hujusmodi voluntate, de futuro contracta sponsalia dici non possint; sed eò solùm consensus hic referatur, ut denunciationes in Ecclesia tres habeantur. Quòd si non in eadem parochiali vicinia degant, idipsum ab utroque Parocho, cujus curæ subjecti sunt, omninò præstari jubemus; neque ab altero matrimonium ante vulgari, quàm ex altero cognitum consensum ejus habuerit, qui è suo grege non sit. Dum verò mulieris consensus exquiritur, sive in paternis ædibus, sive in domicilio parochiali, sive in ipsa Ecclesia sint: illud præ oculis habeatur, ut decenti apertoque loco semper id fiat, pluresque adsint, qui mulierem & Parochum colloquentes videre, non tamen audire possint: ac proinde non ita propè accedant, ut suspicari Parochus possit, mulierem, præ pudore aliamve ob causam, minus liberè animi sui sensum patefacturam.*

Verùm si in illius explorando consensu, Parochus invitam ad id trahi animadverterit, in tota re supersedeat, atque aliquam rationem prudenter excogitet, ne de ea Parentes, propter indignationem, gravius aliquid statuant. Denique rem ad Episcopum, seu ejus generalem Vicarium deferat; atque hi cum mulieris libertati prospiciant, tum eandem

ab

ab omni periculo tutam & incolumem præstent.

Idem decernitur in Synodo Auximana Antonii Cardinalis Bichii, his verbis: *In denunciationibus faciendis, expectetur semper petitio & consensus sponsorum tam viri quàm mulieris, nec ad aliorum instantiam, etiam parentum & proximorum, vel curas eorum gerentium, matrimonia celebranda publicentur, imò Parochi sponsos ipsos interrogent, an denunciationes fieri velint.* Idem statuitur in Synodo Tiburtina Cardinalis Marcelli Santacrucii an. 1658. De Matrim.

Synodo Auximana ann. 1651. cap. 13. de Matrim. §. 2.

Demùm in Concilio Provinciali Ravennatensi, celebrato ab Archiepiscopo Christophoro Boncompagno, expressè statuitur, quòd *Parochi matrimonia parochianorum suorum celebranda, ne ante denuncient, quàm ii quorum matrimonium denunciandum est, & non alii eorum nomine, etiam si parentes sint, illas denunciationes fieri petant, aut ut fiant consensum suum præbeant. Quòd si in diversis parochiis illi habitent, utriusque item Parochus hoc ipsum servet; nec matrimonium alter Parochus denunciet, nisi sit ab altero Parocho certior factus de illius consensu qui ejus curæ subditus est.* Quod etiam jubetur à Cardinali Carolo Rosseto in Synodo Faventina ann. 1647.

Concilio Provinc. Ravennat. an. 1583. de Matrim. cap. 2.

Et Cardinalis Jacobus Fransonus, in appendice ad Synodũ celebratam an. 1630. à Clemente X. dum esset Episcopus Camerinensis, sic statuit: *Cum nullus sit contractus, in quo major requiratur libertas, quàm in matrimonio, ut pote qui ad Sacramentum elevatur; omni attentiori diligentia cavebunt Parochi, ne consensus, aut paterna, vel alia authoritate per vim sit extortus; & in hanc rem majori attentione incumbent Parochi, si de consensus libertate aliqua subsit causa dubitandi;*

Synodo Camerin. ann. 1672. tit. de Matrim.

tandi; putà si inter sponsos sit disparitas divitiarum, morum, natalium, vel similium conditionum, quæ à similibus contractibus prudentes viros retrahere solent; quod potissimùm observandum erit in filiis sub patria potestate positis, & in adolescentibus qui amore alicujus speciei faciliùs capiuntur, & eas frequenter amant nuptias, quas postea odio summo sunt habituri.

In habendo verò consensu fœminarum, major cura & diligentia erit adhibenda; illæ etenim, uti fragilioris sexus, subito timore corripiuntur, ne parentes in recusatione offendant, & invitæ ad eas trahuntur nuptias quas non approbant. Ideoque à fœminis, puellis præcipuè, earum consensus, remotis iis arbitris, petendus est, quorum præsentia causam præbere potest, ne sponsæ liberè, absque ullo metu aut verecundia, suam voluntatem Parochis aperiant: & si prudenter fieri possit, & suspicio aliqua subsit, in confessionali sede eum habere curabit; sin minùs, ejus voluntatem per honestam aliquam matronam, cujus fidei deferendum sit, explorabit.

Tandem si Parochi noverint, sponsos ad consensum cogi ab aliquo parentum vel consanguineorum, vel ab alio quocumque: hos ab inferenda coactione, quæ grave est peccatum & res plena periculi, retrahere prudentibus argumentis conabuntur; & frustrati spe hoc assequendi, de tota re nos certiores facient, vel Vicarium nostrum generalem.

Quæst. 3. Quo in loco fieri debent proclamationes?

Resp. Cùm finis harum denuntiationum sit, ut deprehendatur, an partes Matrimonium contrahere volentes, possint contrahere validè & licitè, monet S. Carolus, ut: *Antequam Matrimonium celebret, tres denunciationes ad Concilii generalis & Lateranensis*

S. Carolus Act. p. 4. instruct. Matrim.

nensis & Tridentini præscriptum, tribus continuis festis diebus, & de Ecclesiæ præcepto celebrandis, publicè in Ecclesia, etiam utriusque, si diversæ Parochiæ contrahentes sunt, inter Missarum solemnia faciat. tit. de Parochi diligent. in denunt.

Quæst. 4. Quomodo se gerere debet Parochus in denuntiationibus hominum vagantium?

Resp. Cùm horum Matrimonium malos sæpiùs habeat exitus, ac valdè difficile sit impedimenta Matrimonii illorum detegere, summâ cautelâ opus est; quare observare debet Parochus, quæ habet S. Carolus, dum ait: *Vagantium hominum & peregrinorum Matrimonium non facilè celebrabit; sed diligenti primùm, ex Concilii Tridentini præscripto, inquisitione facta, & testimoniorum, quibus legitimè de illis testatum fuit, cautione studiosè adhibita, reque omni ad Archiepiscopum delata, ac facultate celebrandi Matrimonii ab eodem impetrata.* Et, ut ait Concilium Tridentinum: *Multi sunt qui vagantur, &c. Parochis autem præcipit, ne illorum Matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.* S. Carol. Act. p. 4. tit. Quæ Paroch. doceat. Concilio Trident. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 7.

Quæst. 5. Quid agere debet Parochus cùm apponitur impedimentum?

Resp. Ut ait S. Carolus: *Si Parocho qui Matrimonium promulgavit, aliquod denuntiatur impedimentum, quamobrem inter sponsos illud contrahi non posse dicatur: is nec ad illius Matrimonii celebrationem, neque ad aliam progrediatur denuntiationem, etiam si id impedimentum quod affertur, vel falsum, vel malitiosum sibi videatur, vel nullius momenti: sed rem ad Archiepiscopum deferat; si verò longiùs distat, Vicarium foraneum, de impedimento quod proponitur, certiorem faciat,* S. Carol. Act. p. 3. Synod. 3. Decr. 34.

ciat, neque de eo quidquam antè statuat, quàm de eo quod faciendum sit, responsum acceperit.

Quæst. 6. Quonam in loco fieri debent proclamationes, quando quis à brevi tempore commoratur in aliqua Parochia?

Resp. Certum est, quòd hujusmodi proclamationes fieri debent in ea Parochia, ubi diutiùs aliquis commoratur, & ubi meliùs detegi possunt impedimenta Matrimonii, si quæ sint, juxta Concilium Lateranense, his verbis: *In Ecclesiis per Presbyteros publicè proponatur competenti termino præfinito, ut intra illum qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum proponat.* Et Concilium Tridentinum ait: *Denuntiationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, faciliùs detegantur.*

Concilio Lateran. in cap. ult. De Clandest. desponsat. Concilio Trid. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 1.

Eâ de causâ prudentissimè statuitur in Concilio Neapolitano; *ut dubitationibus, quæ ex domicilii mutatione suboriri solent, consulatur, in nulla Parœcia tres ejusmodi proclamationes fiant, nisi uterque, vel alter sponsus, saltem quatuor ante mensibus ibi domicilium collocarit; breviori autem elapso tempore, una quidem in ea, ad quam recens commigrarunt, duæ reliquæ, unde discesserunt, peragantur.*

Concilio Neapolit. ann. 1699. tit. 3. c. 9. num. 5.

Quæst. 7. Debet-ne Parochus celebrare Matrimonium eâdem die, quâ ultima facta est proclamatio?

Resp. S. Carolus in Concilio Provinciali tertio ait: *Quo die de Matrimonio contrahendo denuntiatio ultima facta est, ne eo ipso die, nisi impetrata ab Episcopo facultate, illud celebretur. Id autem præterquam si postrema ea denuntiatio facta sit, pridie illius diei quo initium est Quadragesimæ vel Adventus: ac nisi item Parochus populo, antecedente denuntiatione significarit, eo die quo postrema de-*

Concil. Mediol. 3. tit. 3. De iis quæ ad Matrim. Sacram. pertinent.

denuntiatio fiet, Matrimonium esse contrahendum.

Idem Sanctus Carolus, Act. p. 4. ait: *Hortetur verò, ut in alterum aut tertium, aliumve differant: utque interea orationi frequentiùs vacent, Missamque de Spiritu-sancto cum Oratione de beata Virgine, aut alia, ut est in Missa pro faciendo Matrimonio, pro se celebrari devotè curent.*

S. Carol. Act. p. 4. Instruct. Matr. tit. De Parochi dilig. in denuntiation. aliisque.

Quæst. 8. Si post duos menses à proclamationibus factis non celebratur Matrimonium, sunt-ne iterandæ?

Resp. Illud expressè dicit Rituale Romanum his verbis: *Si verò infra duos menses post factas denuntiationes, Matrimonium non contrahatur, denuntiationes repetantur, nisi aliter Episcopo videatur.*

Quæst. 9. Quomodo se gerere debet Parochus cum quibusdam personis, quæ cùm fuerint Matrimonio conjunctæ, dicunt se viduas, quia nullum de viris suis certum nuntium receperunt?

Resp. Hæc quæstio proposita fuit Clementi Papæ tertio, qui respondit his verbis: *In præsentia nostra quæsivisti, quid agendum sit de mulieribus, quæ viros suos causa captivitatis vel peregrinationis absentes ultra septennium præstolatæ fuerint, nec certificari possint de vita vel de morte ipsorum, licèt super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem; & pro juvenili ætate seu fragilitate carnis nequeunt continere, petentes aliis Matrimonio copulari. Consultationi ergo tuæ taliter respondemus, quòd quantocumque annorum numero ita remaneant, viventibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium convolare Canonicè; nec authoritate Ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum.*

Cap. In præsentia, de Spons. & Matr.

Quæst. 10. Proclamationes sunt-ne adeò

ne-

necessariæ ad Matrimonium, ut iis omissis nullum sit?

Concilio Trident. Sess. 24. de refor. c. 1.

Resp. Constat ex Concilio Tridentino, quòd licèt illæ proclamationes fieri debeant, sicut etiam ex Concilio Lateranensi: *Matrimonium tamen non est nullum, sive invalidum, ubi non sunt factæ, sed solùm illicitum.*

Quæst. 11. Graviter-ne peccant, qui denuntiationes publicas secundùm Ecclesiæ Decretum fieri non procurant?

Resp. Certum est, eos qui Matrimonium ineunt præternissis denuntiationibus, lethaliter peccare, utpotè qui saltem præceptum Ecclesiæ in materia gravi infringunt. Unde sanctus Antoninus non dubitat asserere, non modò partes contrahentes, sed & Parochum assistentem tali Matrimonio mortaliter peccare; ait enim: *Qui ergo contrahunt clandestinè Matrimonium mortaliter peccant: & tale Matrimonium dicitur contra interdictum Ecclesiæ, quia contra prohibitionem ejus est. Vbi nota quòd hoc potest esse dupliciter. Vno modo quia contra statutum juris, ut quia tribus temporibus anni interdictis, vel quia est clandestina desponsatio: prohibetur enim, ne Matrimonia fiant clam & sine Bannis; & Sacerdos qui tales conjunctiones inhibere contempserit, vel regularis qui interesset hujusmodi, punitur: ubi servantur Banna, esset mortale omittere.*

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 16. in princ.

Et tamen hic sanctus Doctor scripsit ante Concilium Tridentinum, quod publicas denuntiationes majori cum cura, & universaliùs quàm priùs fiebant, fieri decrevit: quod quidem intelligi debet, licèt denuntiationes factæ sint in una contrahentium Parochia, & in alia prætermissæ, si contingat, contrahentes in duabus commo-

morari Parochiis; aut si non fiant modo à Concilio præscripto, hoc est, in Ecclesia inter Missarum Parochialium solemnia: quare licèt Matrimonium contractum non præmissis denuntiationibus, dici non possit clandestinum, quantùm ad nullitatem secundùm Concilium Tridentinum; certum tamen est illud esse illicitum, & clandestinum quoad alias pœnas ab Ecclesia constitutas contra eos, qui ejus Decreta in hoc non observant, proindeque pœnas incurrunt à Concilio Lateranensi statutas, his verbis: *Si quis verò hujusmodi clandestina vel interdicta conjugia inire præsumpserit, in gradu prohibito etiam ignoranter; soboles de tali conjunctione suscepta, prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium; cùm illi taliter contrahendo, non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiæ videantur.* Et Concilium Tridentinum ait: *Si quis intra gradus prohibitos scienter Matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendæ careat. Quod si ignoranter id fecerit, si quidem solemnitates requisitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eisdem subjiciatur pœnis. Non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facilè experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit.*

Concilio Lateran. in cap. ult. §. Si quis, de Clandest. desponsat.

Concilio Trident. sess. 24. de refor. c. 5.

Quæst. 12. Quisnam potest dispensare super denuntiationibus Matrimonii?

Resp. Episcopus aut ejus Vicarius generalis, qui Ordinarii nomine continetur; nisi prohibuerit Episcopus, ne Vicarius generalis dispensaret ab iis denuntiationibus; sic enim ait Concilium Tridentinum: *Nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur: quod illius*

Ibid. c. 1.

illius prudentiæ & judicio sancta Synodus relinquit.

Quæst. 13. Potest-ne concedi dispensatio à publicis denuntiationibus, sine legitima causa?

Resp. Satis constat ex Concilio Tridentino, quòd illæ dispensationes concedi non debent sine aliqua justa causa: *Sicuti,* inquit, *publicè expedit Legis vinculum quandoque relaxare, ut pleniùs evenientibus casibus & necessitatibus pro communi utilitate satisfiat: sic frequentiùs legem solvere, exemploque potiùs, quàm certo personarum rerumque delectu petentibus indulgere, nihil aliud est, quàm unicuique ad Leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant universi sacratissimos Canones exactè ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistinctè observandos. Quòd si urgens justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse; id causa cognita ac summa maturitate atque gratis, à quibuscumque ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; aliterque facta dispensatio, surreptitia censeatur.* Quare cùm idem Concilium Præsulum judicio & prudentiæ dispensationem talem commisit, illam sine gravi causâ concedere minimè debent; nam, ut ait S. Antoninus: *Possunt ipsi Prælati dispensare, & debent causa rationabili, putà alicujus necessitatis, vel majoris utilitatis. Quòd si Prælati absque rationabili causa, vel saltem dubia, pro sola voluntate, licentiam tribuant veniendi contra Leges, secundùm Bernardum, non erunt dispensatores, sed dissipatores, & peccabunt ipsi dispensantes cum dispensatis, si eis utuntur.* Eò autem cautiores esse debent Prælati in dispensationibus ab his denuntiationibus concedendis, quòd de jure tertii sæpiùs agitur;

Concilio Trident. sess. 14. de refor. c. 18.

S. Ant. 1. p. tit. 17. cap. unic. §. 20.

agitur; ex quo fit, ut aliquo modo teneri fortè possint ad resarciendum damnum quod patiuntur in Matrimonii celebratione illi qui se opponere potuissent, si factæ fuissent denuntiationes secundùm Ecclesiæ statuta.

Quamobrem celebris Cleri Gallicani conventus Melodunensis, nomine totius Ecclesiæ Gallicanæ, prohibet anno 1579. tit. de Matrim. in fine, *Ne trinæ proclamationes omittantur, & dispensationes super illorum omissione non concedantur, nisi ex causa diligenter probata.*

Quæst. 14. Quænam sunt causæ legitimæ ob quas dispensare potest Episcopus super dictis denuntiationibus?

Resp. Concilium Tridentinum, quòd dispensandi potestatem dedit Episcopi, quam eis non concesserat Concilium Lateranense, non aliam videtur afferre rationem, quàm ne Matrimonium malitiosè impediri possit; & tamen optare videtur, ut ante ejus consummationem fiant denuntiationes; sic enim habet: *Quòd si aliquando probabilis fuerit suspicio Matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantùm denuntiatio fiat, vel saltem Parocho & duobus vel tribus testibus præsentibus, Matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in Ecclesia fiant; ut si aliqua subsunt impedimenta, faciliùs detegantur; nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur: quod illius prudentiæ & judicio sancta Synodus relinquit.* Concilio Trident. sess. 24. de reform. Matrim. c. 18.

Quæst. 15. Qui novit aliquod impedimentum occultum, tenetur-ne semper aperire vi denuntiationis?

Resp. Tenetur, nisi sub sigillo Confessio-

nis

nis sciatur, quod inviolabile esse debet secundùm Divum Thomam, qui quæstionem propositam solvit his verbis: *De illis quæ homini sunt commissa secretò per Confessionem, nullo modo debet testimonium ferre. Circa verò ea quæ aliter homini sub secreto committuntur, distinguendum est: quandoque enim sunt talia, quæ statim, cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur, ut si sint in grave damnum alicujus personæ, vel si quid aliud est hujusmodi quod quis propalare tenetur, vel testificando, vel denuntiando.*

S. Thom. 2.2. qu.70. art.1. ad 2

Tenetur igitur quis declarare impedimentum prohibens, & multò magis dirimens Matrimonium, quamvis ab ipso probari non possit; nam unus tantùm testis sufficit, quia saltem pandit viam, per quam superior diligenti inquisitione ad talis impedimenti notitiam pervenire, & contrahentes à tali flagitio revocari valeant; præterquam quòd impedimenti revelatio, non ad plectendum scelus admissum, sed ad illud impediendum pertinet; nam si impedimentum dirimens sit, nisi tollatur, contrahentes in perpetuo vivunt concubinatu, & filii non erunt legitimi. Sin autem impedimentum tale sit, ut impediat faciendum, non autem dirimat Matrimonium jam factum: eo casu gravis fit injuria Sacramento, quod in peccato mortali recipitur, contra Dei & Ecclesiæ Leges, & quia unius viri probi testimonium sufficit ad impediendam Matrimonii celebrationem, ut dicitur in Canone his verbis: *Super illa verò quæstione, an mulier conjungenda non sit viro, pro eo quod sola mater alterutrius eos esse consanguineos confitetur, non debent conjungi.*

Cap. Super eo, quòd de Testib. & attest.

Quæst.

Quæst. 16. Quomodo se gerere debet Parochus, vel Ordinarius, qui ex confessione contrahentium impedimentum didicit?

Resp. Monere debet privatim personam à qua scit illud impedimentum, ut aliquam viam excogitet ad Matrimonium differendum, donec saltem peti & obtineri possit dispensatio necessaria, ut Matrimonium sit validum; sin autem post hanc admonitionem urgeatur à partibus contrahentibus, non potest ipsis Matrimonium denegare, ne Confessionem revelet, quod minimè licet; ut enim ait Divus Antoninus: *Quidquid videtur Confessori faciendum vel omittendum pro bono ipsius confitentis, vel bono communi, potest facere vel omittere, dummodò per hoc non reveletur Confessio, ad quod solùm obligatur.* Quantùm verò ad dispensationes pro impedimentis occultis, videatur Instructio in fine Tomi hujus quinti. S. Ant. 3. p. tit. 18. c. 1.

Quæst. 17. Quid agere debet Parochus, cùm petentes in Matrimonium conjungi ignorant præcipua fidei Mysteria?

Resp. Ut ait sanctus Carolus in Concilio Provinciali quinto: *Parochus quos sponsos experiundo viderit Doctrinæ Christianæ rudimenta planè ignorare; ne Matrimonio illos ante jungat, quàm ea item ratione cognoverit didicisse, quæ de eo genere illos planè scire oportet.* Et ut legitur in Rituali Romano: *Et uterque sciat rudimenta fidei, cùm ea deinde filios suos docere debeant.* Conc. Mediol. 5. tit. Quæ ad Matrim.

Unde in Synodo Spalatensi statuitur his verbis: *Ideò volumus, Parochos ad denunciationes à Concilio Tridentino requisitas non devenire, nisi qui contrahere voluerint primaria fidei dogmata, & essentiales Sacramenti pœnitentiæ partes calleant.* Synod. Spalatensis, ann. 1688. c. 3.

Præterea Eminentissimus quondam Alderanus Cardinalis Cibò, Sacri Collegii Decanus, & Episcopus Ostiensis & Veliternus, in celebri Synodo sic statuit: *Qui essentialia catholicæ fidei capita ignoraverint, ad Patrini officium in Baptismi & Confirmationis sacramento non recipiantur; similiter nec aliis sacris Sodalitatibus, præterquam doctrinæ christianæ, adscribantur; imò nec ad contrahendum matrimonium admittantur. Ac proptereà volumus, Parochos ad denunciationes à sacro Concilio requisitas non devenire, nisi de necessariis ad salutem eos qui contrahere voluerint, prius examinaverint; ut ita tandem rubore suffusi, ea quæ ignorare omninò non debent, addiscere compellantur.*

Synod. Veliterna, an. 1698. tit. 4

Et Cardinalis Antonius Barberinus, in Synodo Senogalliensi sic statuit: *Volumus & omninò observari jubemus, ut qui, sive mas, sive mulier, nescit culpa sua, eo videlicet, quòd edoceri ut opus erat non curaverit, orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, fidei simbolum, & decem legis præcepta: ad matrimonium contrahendum à Parocho non admittatur; patrinus in baptismate aut Confirmatione esse non possit; ad quoscumque Ordines, vel ad primam tonsuram non admittatur.* Vide Tom. 4. Tract. 6. c. 9. q. 4.

Synod. Senogallien. an. 1627. c. 2. §. 5.

Demùm Carolus Cardinalis Rossetus statuit, ut si sponsi rudimenta fidei ignorent, *Parochus moneat eos, se non ante ad tertiam denunciationem deventurum, quàm illa ab ipsis rectè memoria teneri & intelligi perspexerit; hoc tamen fiat suaviter, & absque violentia, & ad breve tempus; & interim omne studium adhibeat, ut ea addicant.*

Synod. Faventina, ann. 1647. tit. 10. c. 10. n. 8.

Idem ferè prudenter statuit Concilium Provinciale Turritanum in Sardinia, à S. Con-

Cõc. Turritan. an. 1634. De Matrim.

Congregatione Concilii revisum & approbatum; decernit igitur, ut uterque sponsus ante matrimonium, *sciat fidei rudimenta, cum ea filios suos docere teneatur: si non sciverit, poterit differri celebratio matrimonii, sed non denegari.*

CAPUT III.

De nomine & definitione Matrimonii, & motivis quæ in eo contrahendo haberi debent.

Quæst. I. QUid significat nomen Matrimonii?

Resp. Ut ait S. Augustinus: *Matrimonium ex hoc appellatum est, quòd non ob aliud debeat fœmina nubere, quàm ut mater fiat.* Et ut ait sanctus Raymundus: *Munium Matris, id est officium, quia dat mulieribus esse matres: vel quia mulieris officium plus apparet in Matrimonio, quàm officium viri;* Ideoque Matrimonium dicitur; ut enim legitur in Canone: *Ante partum onerosus, dolorosus in partu, post partum laboriosus: ac ex hoc legitima conjunctio maris & fœminæ magis Matrimonium, quàm Patrimonium nuncupatur.*

S. Aug. lib. 19. contra Faustum, c. 26. S. Raymūdus, tit. de Matrim.

Quæst. 2. Quid est Matrimonium?

Resp. Illud Magister sententiarum, juxta jus utrumque Canonicum & Civile, ita definit: *Matrimonium est viri mulierisque conjunctio maritalis inter legitimas personas, individuam vitæ consuetudinem retinens.*

Cap. ult. de cōvers. Infidel.

Quæst. 3. Quotuplex est Matrimonium?

Resp. Triplex, scilicet Matrimonium legitimum seu naturale, ratum ab Ecclesia, & consummatum.

Magister sentētiar. lib. 4. dist. 27.

Quæst. 4. Quid est Matrimonium legitimum?

Resp. Matrimonium legitimum est illud quod contrahitur per legitimum consensum inter personas liberas secundùm leges; hujusmodi est Matrimonium Infidelium & Hæreticorum, & generaliter Matrimonium omnium hominum ante adventum Christi Domini, tam in Lege naturæ, quàm in Lege scripta.

Quæst. 5. Quid est Matrimonium ratum?

Resp. Est illud quod Fideles contrahunt in facie Ecclesiæ, additque Matrimonio naturali seu legitimo rationem Sacramenti, ad quam in Lege gratiæ fuit elevatum; ut enim ait Innocentius tertius relatus in Canone: *Etsi Matrimonium verum inter Infideles existat, non tamen est ratum: inter Fideles autem verum & ratum existit; quia Sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii Sacramentum, ut ipsum in conjugibus, illo durante, perduret.*

Cap. Quarum, de Divortiis.

Quæst. 6. Quid est Matrimonium consummatum?

Resp. Est illud, ad quod subsecuta est carnalis copula inter conjuges permissa, à qua vim majorem acquirit, & fit magis indissolubile.

Quæst. 7. Datur-ne aliquis casus, in quo Matrimonium legitimum dissolvi possit?

Resp. Hanc quæstionem resolvit Innocentius Papa tertius relatus in Canone: *Si enim*, inquit, *alter Infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero, vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale pecca-*

In cap. Quanto, de Divortiis.

peccatum, ei cohabitare volente: Qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit; & in hoc casu intelligimus quod ait Apostolus: Si Infidelis discedit, discedat; Frater enim & soror non est servituti subjectus in hujusmodi: *Et Canonem etiam in quo dicitur: Contumelia Creatoris solvit jus Matrimonii circa eum qui relinquitur.*

Quæst. 8. Matrimonium fidelium legitimè contractum in facie Ecclesiæ, nondùm tamen consummatum, est-ne indissolubile?

Resp. Hoc Matrimonium, quod ratum nuncupatur, per se quidem est indissolubile, potest tamen quibusdam in casibus legitimè solvi: *Indissolubilitas*, ait sanctus Bonaventura, *consequitur Matrimonium, non tantùm consummatum, sed etiam ratum. Et propter hoc etiam ratum est, quia quandam insolubilitatem, licèt minorem quàm Matrimonium consummatum, habet; habet tamen sibi competentem. Sicut enim vinculum Matrimonii consummati est insolubile viventibus extremis vita corporali, nec solvitur nisi morte corporali: sic nec Matrimonium, in quo est conjunctio mentium & animorum, potest solvi, nisi homo moriatur spiritualiter huic mundo, sive operi carnis; & hoc fit intrando Religionem, & emittendo votum castitatis solemne.*

S. Bonav. in 4. sent. dist. 27. ar. 3. q. 2. in corp.

Quæst. 9. Si Fidelis, ante Matrimonii consummationem, contrahat Matrimonium cum altera, & illud consummet: primum Matrimonium est-ne nullum?

Resp. Alexander Papa tertius in Concilio Lateranensi tertio, relatus in Canone, huic quæstioni sic respondet: *Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si legitimus consensus ea solemnitate, qua fieri solet, præsente scili-*

Conc. Lateran. 3. de Sponsal. & Matr. c. 8.

scilicet Sacerdote, aut etiam ejus Notario, sicut etiam in quibusdam locis adhuc observatur, coram idoneis testibus, interveniat de præsenti, ita quòd unus ad alium in suam mutuo consensu verbis expressis recipiat, utrinque dicendo: Ego te recipio in meam, & ego te in meum, sive sit juramentum, sive non; non licet mulieri alii nubere; & si nupserit, & fuerit carnalis copula subsecuta, ab eo separari debet, & ut ad primum redeat, Ecclesiastica districtione compelli.

Ib. Can. 17. Idem habetur in alia Decretali scriptâ Archiepiscopo Senonensi his verbis: *Porrò si qui vir & mulier pari consensu contraxerint Matrimonium, & vir ea incognita, aliam duxerit in uxorem, & eam cognoverit, cogendus est secundam dimittere, & ad primam redire .... Sanè quamquam mulieri desponsatæ, & à viro non cognitæ, liceat ad Religionem transire, aliam tamen non potest ducere in uxorem.*

Quæst. 10. Matrimonium consummatum potest-ne aliquando solvi inter Fideles?

Resp. Est omninò indissolubile, quia perpetuam repræsentat Jesu-Christi Domini nostri cum Ecclesia unionem, Mysterio Incarnationis peractam; Matrimonium verò non consummatum significat tantùm unionem Spiritus Dei cum anima justorum, quæ peccato solvi potest. Sic enim habetur in Canone: *Cùm duo sint in conjugio, videlicet consensus animorum, & commixtio corporum, quorum alterum significat charitatem, quæ consistit in Spiritu inter Deum & justam animam, reliquum verò designat confirmitatem, quæ consistit in carne inter Christum & Ecclesiam: ad quod pertinet illud quod Euangelista testatur: Verbum*

Cap. Debitum, de Bigamis non ordinand.

bum caro factum est, & habitavit in nobis.

Quando autem partes quæ contraxerunt Matrimonium, ex communi consensu ingrediuntur Monasterium, tunc non dissolvitur Matrimonium, sed potiùs partes in perpetuum separantur, ut ait Nicolaus Papa relatus in Canone: *Nam licèt sit scriptum, Quod Deus conjunxit, homo non separet; Deus tamen non homo separat, quando divini amoris intuitu, ex consensu utriusque conjugis, Matrimonia dissolvuntur.* Cano 1. Scripsit, 27.q.2.

Quæst. 11. Matrimonium est-ne unum ex septem Sacramentis à Christo Domino institutis?

Resp. Ex Concilio Tridentino, & universali Ecclesiæ traditione, constat esse Sacramentum conferens gratiam, & à Christo Domino institutum, cùm ante Matrimonium fuerit merus contractus naturalis institutus ab authore naturæ propter humani generis multiplicationem, ut dicitur in Genesi, cap. 1. *Crescite & multiplicamini. Quæ verba*, inquit sanctus Antoninus, *referens Christus Pharisæis, ut habetur Matth.* 19. *instituit Matrimonium, ut esset Sacramentum Ecclesiæ.* Cōc. Trid. sess. 14. c. 1. & Can. 1. S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 2. in princ.

Quæst. 12. Quomodo probari potest, contra Hæreticos, Matrimonium esse verè Sacramentum?

Resp. Probari potest ex Divo Paulo, qui ait: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.* Ex quo loco antiqui Patres Matrimonium Sacramentum appellant: Sanctus Augustinus, juxta mentem Apostoli loquens, ait: *In civitate Domini, in monte sancto ejus, hoc est in Ecclesia, ubi nuptiarum non solùm vinculum, verùm etiam Sacramentum ita com-* ad Ephes. c. 5. v. 32. S. Aug. lib. de Fide & Operib. c. 7.

scilicet Sacerdote, aut etiam ejus Notario, sicut etiam in quibusdam locis adhuc observatur, coram idoneis testibus, interveniat de præsenti, ita quòd unus ad alium in suam mutuo consensu verbis expressis recipiat, utrinque dicendo: Ego te recipio in meam, & ego te in meum, sive sit juramentum, sive non; non licet mulieri alii nubere; & si nupserit, & fuerit carnalis copula subsecuta, ab eo separari debet, & ut ad primum redeat, Ecclesiastica districtione compelli.

Ib. Can. 17. Idem habetur in alia Decretali scriptâ Archiepiscopo Senonensi his verbis: *Porrò si qui vir & mulier pari consensu contraxerint Matrimonium, & vir ea incognita, aliam duxerit in uxorem, & eam cognoverit, cogendus est secundam dimittere, & ad primam redire .... Sanè quamquam mulieri desponsatæ, & à viro non cognitæ, liceat ad Religionem transire, aliam tamen non potest ducere in uxorem.*

Quæst. 10. Matrimonium consummatum potest-ne aliquando solvi inter Fideles?

Resp. Est omninò indissolubile, quia perpetuam repræsentat Jesu-Christi Domini nostri cum Ecclesia unionem, Mysterio Incarnationis peractam; Matrimonium verò non consummatum significat tantùm unionem Spiritus Dei cum anima justorum, quæ peccato solvi potest. Sic enim habetur in Canone: *Cùm duo sint in conjugio, videlicet consensus animorum, & commixtio corporum, quorum alterum significat charitatem, quæ consistit in Spiritu inter Deum & justam animam, reliquum verò designat confirmitatem, quæ consistit in carne inter Christum & Ecclesiam: ad quod pertinet illud quod Evangelista testatur: Verbum*

Cap. Debitum, de Bigamis non ordinand.

bum caro factum est, & habitavit in nobis.

Quando autem partes quæ contraxerunt Matrimonium, ex communi consensu ingrediuntur Monasterium, tunc non dissolvitur Matrimonium, sed potiùs partes in perpetuum separantur, ut ait Nicolaus Papa relatus in Canone: *Nam licèt sit scriptum, Quod Deus conjunxit, homo non separet; Deus tamen non homo separat, quando divini amoris intuitu, ex consensu utriusque conjugis, Matrimonia dissolvuntur.* Cano 1. Scripsit, 27.q.2.

Quæst. 11. Matrimonium est-ne unum ex septem Sacramentis à Christo Domino institutis?

Resp. Ex Concilio Tridentino, & universali Ecclesiæ traditione, constat esse Sacramentum conferens gratiam, & à Christo Domino institutum, cùm ante Matrimonium fuerit merus contractus naturalis institutus ab authore naturæ propter humani generis multiplicationem, ut dicitur in Genesi, cap. 1. *Crescite & multiplicamini. Quæ verba*, inquit sanctus Antoninus, *referens Christus Pharisæis, ut habetur Math. 19. instituit Matrimonium, ut esset Sacramentum Ecclesiæ.* Cōc. Trid. sess. 14. c. 1. & Can. 1. S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 2. in princ.

Quæst. 12. Quomodo probari potest, contra Hæreticos, Matrimonium esse verè Sacramentum?

Resp. Probari potest ex Divo Paulo, qui ait: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.* Ex quo loco antiqui Patres Matrimonium Sacramentum appellant: Sanctus Augustinus, juxta mentem Apostoli loquens, ait: *In civitate Domini, in monte sancto ejus, hoc est in Ecclesia, ubi nuptiarum non solùm vinculum, verùm etiam Sacramentum ita com-* ad Ephes. c. 5. v. 32. S. Aug. lib. de Fide & Operib. c. 7.

prima & naturalis & legitima causa nuptiarum. Et in alio loco ait: *Cum ipsa uxore si exceditur concumbendi modus procreandis liberis debitus, jam peccatum est; ad hoc enim ducitur uxor: nam id etiam Tabulæ indicant, ubi scribitur, liberorum procreandorum causa. Quando tu uti uxore ampliùs, quàm necessitas procreandorum liberorum cogit, volueris, jam peccatum est; & ipsa talia peccata quotidianæ eleemosynæ mundant.* S.Aug.lib. de Decem chordis, c. 11. in fine.

Et ut ait Sanctus Gregorius: *Admonendi sunt conjuges, ut suscipiendæ prolis se meminerint causa conjunctos: & cum immoderatæ admixtioni servientes, propagationis articulum in usum transferunt voluptatis, perpendant, quod licèt extra non exeant, in ipso tamen conjugio, conjugii jura transcendunt..... Unde necesse est, ut crebris exhortationibus moneantur, ut defleant, quod pulchram copulæ speciem, admixtis voluptatibus fœdant.* S.Greg.Pastor. 3. par. c.28.

Alterum motivum, vitandæ scilicet fornicationis gratiâ, non est immune à peccato, juxta unanimem sanctorum Patrum sententiam, qui etiam damnant usum Matrimonii propter vitandam fornicationem, nisi fiat ad reddendum debitum; ait enim Sanctus Augustinus: *Reddere debitum conjugale, nullius est criminis: exigere autem ultra necessitatem generandi, culpæ venialis.* S. Aug. De bono Conjug. c. 7. Unde Sanctus Bonaventura ait: *Dicendum, quod quis coit causa fornicationis vitandæ, aut hoc est in se, aut in altero. Si in altero, ut reddat debitum, hoc est puræ justitiæ, hoc est fidei, & est de bonis Matrimonii; rectè ideo omninò à culpa excusatur. Qui verò coit causa fornicationis vitandæ in se, in hoc semper peccat venialiter.* S. Bonav. in 4. dist. 31. a. 2. q 2. ad 1. n. 14.

Et Sanctus Thomas ibidem ad 2. ait:

S. Th. in 4. dist. 31. art. 2. ad 2. *Si aliquis per actum Matrimonii intendat vitare fornicationem in conjuge, non est aliquod peccatum, quia hoc est quædam redditio debiti, quod ad bonum fidei pertinet. Sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundùm hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est Matrimonium institutum, nisi secundùm indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus.*

Et ibidem in corpore, ait: *Duobus solis modis conjuges absque omni peccato conveniunt: scilicet causa prolis procreandæ, & debiti reddendi; aliàs autem semper est ibi peccatum ad minùs veniale.*

Tertium motivum, ut sibi conjuges mutuam operam præstent, damnari nullatenùs potest; ut enim inquit sanctus Gregorius: S. Greg. Pastor. 3. p. c. 28. *Admonendi sunt conjuges, ut ea in quibus sibi aliquando displicent, & patientes invicem tolerent, & exhortantes invicem salvent; scriptum namque est: Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi. Lex quippè Christi charitas est. Quia ille nobis & largiter sua bona contulit, & æquanimiter mala nostra portavit. Tunc ergo legem Christi & ejus mandata imitando complemus, quando & nostra benignè conferimus, & aliorum mala piè sustinemus. Admonendi quoque sunt & conjuges, ut eorum quisque non tam quæ ab altero tolerat, quàm quæ ab ipso tolerentur, attendat. Si enim sua quæ portantur, consideret, ea quæ ab altero sustinet, leviùs portat.*

Quæst. 15. Quomodo intelligenda sunt hæc Apostoli verba: *Vnusquisque suam uxorem habeat propter fornicationem:* Ex hoc enim videtur dicendum, contrahi posse Matrimonium solâ vitandæ fornicationis gratiâ?

Resp. Exponit hæc Apostoli verba sanctus

ctus Augustinus, dum ait: *Unde mihi videtur hoc tempore, solos eos qui se non continent conjugari oportere, secundùm illam ejusdem Apostoli sententiam: Quod si se non continent, nubant: melius est enim nubere, quàm uri. Nec ipsis tamen peccatum sunt nuptiæ, quæ si in comparatione fornicationis eligerentur, minus peccatum essent quàm fornicatio, sed tamen peccatum essent.* S.Aug. lib. De bono Conjug. c.10.

Unde idem Doctor considerans, quòd pauci sunt, qui legitimè utantur Matrimonio, ait: *Quòd tam magnum est, ut multi hodie faciliùs se tota vita ab omni concubitu abstineant, quàm modum teneant non coeundi, nisi prolis causa, si Matrimonio copulentur.* S. Aug. De bono Conjug. lib. unico, c. 13.

Hinc est, inquit sanctus Gregorius, *quod peritus Medicinæ* cælestis Apostolus non tam sanos instituit, quàm infirmis medicamenta monstravit, dicens: *De quibus scripsistis mihi, bonum est homini mulierem non tangere; propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum virum habeat.* Qui enim fornicationis metum præmisit, profectò non stantibus præceptum contulit; sed ne fortasse in terram ruerent, lectum cadentibus ostendit. Unde adhuc infirmantibus subdidit: *Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.* Quibus dum in magna honestate conjugii aliquid de voluptate largiretur, paulò post subdit: *Hoc autem dico secundùm indulgentiam, non secundùm imperium.* Culpa quippè esse innuitur, quod indulgeri perhibetur; sed quæ tantò citiùs relaxetur, quantò non per hanc illicitum quid agitur, sed hoc quod est licitum, sub moderamine non tenetur. S. Greg. Pastor. p.3. cap. 28.

ſcilicet Sacerdote, aut etiam ejus Notario, ſicut etiam in quibuſdam locis adhuc obſervatur, coram idoneis teſtibus, interveniat de præſenti, ita quòd unus ad alium in ſuam mutuo conſenſu verbis expreſſis recipiat, utrinque dicendo: Ego te recipio in meam, & ego te in meum, ſive ſit juramentum, ſive non; non licet mulieri alii nubere; & ſi nupſerit, & fuerit carnalis copula ſubſecuta, ab eo ſeparari debet, & ut ad primum redeat, Eccleſiaſtica diſtrictione compelli.

Ib. Can. 17. Idem habetur in alia Decretali ſcriptâ Archiepiſcopo Senonenſi his verbis: *Porrò ſi qui vir & mulier pari conſenſu contraxerint Matrimonium, & vir ea incognita, aliam duxerit in uxorem, & eam cognoverit, cogendus eſt ſecundam dimittere, & ad primam redire .... Sanè quamquam mulieri deſponſatæ, & à viro non cognitæ, liceat ad Religionem tranſire, aliam tamen non poteſt ducere in uxorem.*

Quæſt. 10. Matrimonium conſummatum poteſt-ne aliquando ſolvi inter Fideles?

Reſp. Eſt omninò indiſſolubile, quia perpetuam repræſentat Jeſu-Chriſti Domini noſtri cum Eccleſia unionem, Myſterio Incarnationis peractam; Matrimonium verò non conſummatum ſignificat tantùm unionem Spiritus Dei cum anima juſtorum, quæ peccato ſolvi poteſt. Sic enim habetur in Canone: *Cùm duo ſint in conjugio, videlicet conſenſus animorum, & commixtio corporum, quorum alterum ſignificat charitatem, quæ conſiſtit in Spiritu inter Deum & juſtam animam, reliquum verò deſignat confirmitatem, quæ conſiſtit in carne inter Chriſtum & Eccleſiam: ad quod pertinet illud quod Euangeliſta teſtatur: Verbum*

Cap. Debitum, de Bigamis non ordinand.

bum caro factum est, & habitavit in nobis.

Quando autem partes quæ contraxerunt Matrimonium, ex communi consensu ingrediuntur Monasterium, tunc non dissolvitur Matrimonium, sed potiùs partes in perpetuum separantur, ut ait Nicolaus Papa relatus in Canone: *Nam licèt sit scriptum, Quod Deus conjunxit, homo non separet; Deus tamen non homo separat, quando divini amoris intuitu, ex consensu utriusque conjugis, Matrimonia dissolvuntur.* Cano 1. Scripsit, 27. q. 2.

Quæst. 11. Matrimonium est-ne unum ex septem Sacramentis à Christo Domino institutis?

Resp. Ex Concilio Tridentino, & universali Ecclesiæ traditione, constat esse Sacramentum conferens gratiam, & à Christo Domino institutum, cùm ante Matrimonium fuerit merus contractus naturalis institutus ab authore naturæ propter humani generis multiplicationem, ut dicitur in Genesi, cap. 1. *Crescite & multiplicamini. Quæ verba*, inquit sanctus Antoninus, *referens Christus Pharisæis, ut habetur Matth. 19. instituit Matrimonium, ut esset Sacramentum Ecclesiæ.* Cōc. Trid. sess. 14. c. 1. & Can. 1. S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 2. in princ.

Quæst. 12. Quomodo probari potest, contra Hæreticos, Matrimonium esse verè Sacramentum?

Resp. Probari potest ex Divo Paulo, qui ait: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.* Ex quo loco antiqui Patres Matrimonium Sacramentum appellant: Sanctus Augustinus, juxta mentem Apostoli loquens, ait: *In civitate Domini, in monte sancto ejus, hoc est in Ecclesia, ubi nuptiarum non solùm vinculum, verùm etiam Sacramentum ita com-* ad Ephes. c. 5. v. 32. S. Aug. lib. de Fide & Operib. c. 7.

prima & naturalis & legitima causa nuptiarum. Et in alio loco ait: *Cum ipsa uxore si exceditur concumbendi modus procreandis liberis debitus, jam peccatum est; ad hoc enim ducitur uxor: nam id etiam Tabulæ indicant, ubi scribitur, liberorum procreandorum causa. Quando tu uti uxore ampliùs, quàm necessitas procreandorum liberorum cogit, volueris, jam peccatum est; & ipsa talia peccata quotidianæ eleemosynæ mundant.* S.Aug.lib. de Decem chordis, c. 11. in fine.

Et ut ait Sanctus Gregorius: *Admonendi sunt conjuges, ut suscipiendæ prolis se meminerint causa conjunctos: & cum immoderatæ admixtioni servientes, propagationis articulum in usum transferunt voluptatis, perpendant, quod licèt extra non exeant, in ipso tamen conjugio, conjugii jura transcendunt..... Unde necesse est, ut crebris exhortationibus moneantur, ut defleant, quod pulchram copulæ speciem, admixtis voluptatibus fœdant.* S.Greg.Pastor. 3. par. c.28.

Alterum motivum, vitandæ scilicet fornicationis gratiâ, non est immune à peccato, juxta unanimem sanctorum Patrum sententiam, qui etiam damnant usum Matrimonii propter vitandam fornicationem, nisi fiat ad reddendum debitum; ait enim Sanctus Augustinus: *Reddere debitum conjugale, nullius est criminis: exigere autem ultra necessitatem generandi, culpæ venialis.* S. Aug. De bono Conjug. c.7. Unde Sanctus Bonaventura ait: *Dicendum, quòd quis coit causa fornicationis vitandæ, aut hoc est in se, aut in altero. Si in altero, ut reddat debitum, hoc est puræ justitiæ, hoc est fidei, & est de bonis Matrimonii; rectè ideo omninò à culpa excusatur. Qui verò coit causa fornicationis vitandæ in se, in hoc semper peccat venialiter.* S. Bonav. in 4. dist. 31. a. 2. q 2. ad 1. n. 24.

Et Sanctus Thomas ibidem ad 2. ait:

S. Th. in 4. dist. 31. art. 2. ad 2.

Si aliquis per actum Matrimonii intendat vitare fornicationem in conjuge, non est aliquod peccatum, quia hoc est quædam redditio debiti, quod ad bonum fidei pertinet. Sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundùm hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est Matrimonium institutum, nisi secundùm indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus.

Et ibidem in corpore, ait: *Duobus solis modis conjuges absque omni peccato conveniunt: scilicet causa prolis procreandæ, & debiti reddendi; aliàs autem semper est ibi peccatum ad minùs veniale.*

S. Greg. Pastor. 3. p. c. 28.

Tertium motivum, ut sibi conjuges mutuam operam præstent, damnari nullatenùs potest; ut enim inquit sanctus Gregorius: *Admonendi sunt conjuges, ut ea in quibus sibi aliquando displicent, & patientes invicem tolerent, & exhortantes invicem salvent; scriptum namque est: Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi. Lex quippè Christi charitas est. Quia ille nobis & largiter sua bona contulit, & æquanimiter mala nostra portavit. Tunc ergo legem Christi & ejus mandata imitando complemus, quando & nostra benignè conferimus, & aliorum mala piè sustinemus. Admonendi quoque sunt & conjuges, ut eorum quisque non tam quæ ab altero tolerat, quàm quæ ab ipso tolerentur, attendat. Si enim sua quæ portantur, consideret, ea quæ ab altero sustinet, leviùs portat.*

Quæst. 15. Quomodo intelligenda sunt hæc Apostoli verba: *Vnusquisque suam uxorem habeat propter fornicationem:* Ex hoc enim videtur dicendum, contrahi posse Matrimonium solâ vitandæ fornicationis gratiâ?

Resp. Exponit hæc Apostoli verba sanctus

ctus Augustinus, dum ait: *Vnde mihi videtur hoc tempore, solos eos qui se non continent conjugari oportere, secundùm illam ejusdem Apostoli sententiam: Quod si se non continent, nubant: melius est enim nubere, quàm uri. Nec ipsis tamen peccatum sunt nuptiæ, quæ si in comparatione fornicationis eligerentur, minus peccatum essent quàm fornicatio, sed tamen peccatum essent.*

S. Aug. lib. De bono Conjug. c. 10.

Unde idem Doctor considerans, quòd pauci sunt, qui legitimè utantur Matrimonio, ait: *Quòd tam magnum est, ut multi hodie faciliùs se tota vita ab omni concubitu abstineant, quàm modum teneant non coeundi, nisi prolis causa, si Matrimonio copulentur.*

S. Aug. De bono Conjug. lib. unico, c. 13.

Hinc est, inquit sanctus Gregorius, *quòd peritus Medicinæ* cælestis Apostolus non tam sanos instituit, quàm infirmis medicamenta monstravit, dicens: *De quibus scripsistis mihi, bonum est homini mulierem non tangere; propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum virum habeat.* Qui enim fornicationis metum præmisit, profectò non stantibus præceptum contulit; sed ne fortasse in terram ruerent, lectum cadentibus ostendit. Unde adhuc infirmantibus subdidit: *Vxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.* Quibus dum in magna honestate conjugii aliquid de voluptate largiretur, paulò post subdit: *Hoc autem dico secundùm indulgentiam, non secundùm imperium.* Culpa quippè esse innuitur, quod indulgeri perhibetur; sed quæ tantò citiùs relaxetur, quantò non per hanc illicitum quid agitur, sed hoc quod est licitum, sub moderamine non tenetur.

S. Greg. Pastor. p. 3. cap. 28.

Caput IV.

De Materia, forma, & Ministro Sacramenti Matrimonii.

Quæst. 1. MATRIMONIUM est-ne unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis.

Cōc. Trid. sess. 24. c. 1. *Resp.* Ut patet ex Concilio Tridentino: *Meritò inter novæ Legis Sacramenta annumerandum sancti Patres, Concilia, & universalis Ecclesiæ Traditio semper docuerunt.* Et in Canone 1. dicitur: *Si quis dixerit, Matrimonium non esse verè, & propriè unum ex septem Legis Euangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre, Anathema sit.*

Quæst. 2. Quænam est materia & forma Sacramenti Matrimonii?

Resp. Videtur, quòd verba, vel signa exprimentia mutuum partium consensum, sint materia, & forma hujus Sacramenti; nam si verba considerentur, ut expressio mutuæ voluntatis, quâ partes legitimæ volunt contrahere, & mutuam in sua corpora tradere potestatem, constituunt materiam Matrimonii: & hæc eadem verba considerata ut acceptatio necessaria & mutua, qua alter acceptat voluntatem suæ compartis, sunt forma hujus Sacramenti; quia hæc voluntas, & hæc traditio corporum, est adhuc imperfecta, donec acceptetur, & perficiatur per determinationem efficacem, quam producit mutua utriusque acceptatio, quæ ideò est loco formæ. Ita expressè sanctus Thomas his verbis: *Verba quibus consensus Matrimonialis exprimitur, sunt for-*

S. Th. in 4. dist. 26. q. 2. a. 1. ad 1. & ad 2.

forma hujus Sacramenti . . . . . . Sacramentum Matrimonii perficitur per actus ejus qui Sacramento illo utitur, sicut Pœnitentia: & ideo sicut Pœnitentia non habet aliam materiam, nisi ipsos actus sensui subjectos, qui sunt loco materialis elementi, ita est de Matrimonio. Certum autem est, hos actus non aliud esse, quàm verba à Partibus prolata, quoniam non alii actus desiderantur ad Matrimonium perficiendum.

Quæst. 3. Quisnam est hujus Sacramenti Minister?

Resp. Licèt post Concilium Tridentinum præsentia Parochi sit absolutè necessaria ad validitatem Matrimonii, non videtur tamen interesse, ut Minister, sed tantùm ut testis. Etenim, ex eodem Concilio, præsentia Parochi, ante determinationem Concilii, ad hujus Sacramenti validitatem necessaria non erat; sic enim habet: *Dubitandum non est, clandestina Matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse Matrimonia, quandiu Ecclesia ea irrita non fecit; & proinde jure damnandi sunt illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera & rata esse negant.* Concil. Trid. sess. 24. de ref. cap. 1. Cùm autem certum sit, Concilium nullatenus rerum naturam mutasse, Parochus qui olim tantùm intererat Matrimonio ut testis, non autem ut minister, cùm Matrimonium in ejus absentia contractum validum esset, nec nunc quidem Minister est Sacramenti Matrimonii; & licèt ejus præsentia nunc necessaria sit ad validitatem Matrimonii, ea tamen non alià ratione requiritur, quàm ut requirebatur ante Concilium, scilicet ut testis principalis; ita expresse Divus Thomas, qui ait: S. Thom. in 4. sent. dist. 26. q. 2 art. 1. ad 2. *Verba quibus consensus Matrimonialis exprimitur, sunt forma hujus Sacramenti, non*

au-

autem benedictio Sacerdotis, quæ est quoddam Sacramentale. Et idem S. Doctor in alio loco ait: *Quædam sunt de essentia Sacramenti, quibus omissis, non est Sacramentum; quædam autem ad solemnitatem Sacramenti pertinent, quibus omissis, verum perficitur Sacramentum, quamvis peccet qui omittit: ita etiam consensus expressus per verba de præsenti, inter personas legitimas ad contrahendum Matrimonium facit; quia hæc duo sunt de essentia Sacramenti, alia autem omnia sunt de solemnitate Sacramenti. Unde si omittantur, verum Matrimonium est.*

S Thom. in 4. sent. dist. 28. qu. 1. art. 3. in corp.

Monendum tamen hìc est, quòd licèt id quod asseruimus de materia, forma, & Ministro hujus Sacramenti, sit communior Theologorum opinio; nihilominùs tamen Doctores quidam insignes, tum antiqui, tum moderni, pluribus rationibus, quas referunt & sequuntur Estius & Sylvius, contendunt, contrahentium actus esse materiam hujus Sacramenti, Parochum verò esse Ministrum, & verba à Concilio Tridentino allata: *Ego vos in Matrimonium conjungo, &c.* quæ Parochus profert, audito priùs mutuo partium consensu, esse formam.

Guillel. Estius, tom. 4. in lib. 4. sent. dist. 26. part. 10. & seqq.

Francisc. Sylvius, tom. 4. in 3. p. sum. S. Thomæ, q. 42. art. 1.

Quæ quidem opinio conformis est Manuali Attrebatensi anno 1600. *Sponsus & sponsa*, inquit, *debent fieri conjuges, dicendo; Et ego conjungo vos, &c.* Manuale Iprense anno 1576. *Dicat Sacerdos: Et ego tanquam Ecclesiæ minister vos in Matrimonium conjungo, &c.* Manuale Mechliniense anno 1589. & 1607. *Stante viro ad dexteram, muliere verò ad sinistram, Sacerdos hujus Sacramenti Minister ..... data sibi utrinque fide, dicat Sacerdos: Et ego tanquam Dei Minister, vos in Matrimonium conjungo, &c.* Synodus Camerac. ann. 1567. cap. 1. de Matrimon.

Cùm

Cùm constet, in Matrimonio habendam esse rationem non solùm divinæ institutionis, sed etiam Sacramenti & gratiæ quam in illo consequuntur Fideles: admonendos esse dicimus Parochos hujus Ministros, &c. Sacerdotale Roman. collectum anno 1494. per Albertum Castellanum Dominicanum: *Et ego authoritate qua fungor, conjungo vos matrimonialiter.* Sacerdotale Toletan. lib. 7. cap. 2. *Efficiens causa Matrimonii sunt ipsi contrahentes, in quantum est contractus quidam. At verò ut Sacramentum, Deus est causa principalis, Minister est causa instrumentalis, sicut in aliis Sacramentis.*

Unde, secundùm hanc sententiam, Matrimonia clandestina facta sine Presbytero ante Concilium Tridentinum erant vera Matrimonia, sed non erant Sacramenta novæ Legis. Plures moderni Theologi sequuntur hanc opinionem, & eò quidem lubentiùs, quòd eam credant Traditioni conformiorem, quàm opinionem communem, quam sequimur, magisque propriam ad convincendos Hæreticos, & ad probandum, Matrimonium esse verum novæ Legis Sacramentum.

Quæst. 4. Consuetudo celebrandi Matrimonia coram Parocho, & accipiendi ejus benedictionem, est-ne antiqua in Ecclesia?

Resp. Patet ex antiquitate, hanc consuetudinem esse Apostolicæ Traditionis. Sic enim ait S. Ignatius Martyr: *Decet verò ut & ducentes uxores, & nubentes, cum Episcopi arbitrio conjungantur: ut nuptiæ juxta præceptum Domini, non autem ob concupiscentiam coisse videantur.* S. Ignatius Ep. 11. ad Polycarp.

Et juxta hunc sensum, Cardinalis Baronius ait: *Hoc est, quod idem Apostolus dicit: Cui vult nubat, tantùm in Domino.* Card. Bar. ann. 57. num. 47.

In

In Domino enim nubere, nihil aliud est, quàm secundùm Leges & ritus Ecclesiæ ab ipsis Apostolis traditos contrahere Matrimonium.

Tertull. ad uxorem lib. 2. in fine. Idem observat Tertullianus his verbis: *Unde sufficiam ad enarrandam felicitatem ejus Matrimonii, quod Ecclesia conciliat, & confirmat oblatio?* Et in alio loco: Tertull. lib. de pudicitia. *Penes nos occultæ quoque conjunctiones, id est, non priùs apud Ecclesiam professæ, juxta mæchiam & fornicationem judicari periclitantur.*

Can. Aliter, 30. q. 5. Enimverò legimus in Canone, qui Evaristo Papæ attribuitur: *Aliter legitimum non sit conjugium, nisi Sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus & oblationibus à Sacerdote benedicatur.* Ideoque Hormisdas Papa relatus etiam in Canone, ait: Can. Nullus, ibid. *Nullus fidelis cujuscumque conditionis sit, occultè nuptias faciat: sed benedictione accepta à Sacerdote publicè nubat in Domino.* Et Nicolaus Papa primus ad consulta Bulgarorum, relatus etiam in Canone, ait: Can. Nostrates, ibid. *Ambo ad nuptialia fœdera perducuntur: & primùm quidem in Ecclesia Domini cum oblationibus quas offerre debent Deo per Sacerdotis manum, statuuntur: sicque demùm benedictionem, & velamen cæleste suscipiunt.*

Concilio Carthag. 4. Can. 13. Denique legimus in Concilio Carthaginensi IV. *Sponsus & sponsa benedicendi sunt à Sacerdote, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.* Et S. Ambrosius ait: S. Ambr. Epist. 70. lib. 9. *Cùm ipsum conjugium velamine Sacerdotali & benedictione sanctificari oporteat.*

Concilio Colon. ann. 1536. p. 7. c. 40. Unde Concilium Coloniense asseruit: *Quòd Sacramentum si quis, sicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore casto,*

casto, sicut Christus Ecclesiam: mulier vicissim propter Christum amet revereaturque virum suum, uti Dominum: uterque liberos, si dentur, summa cura instituant ad Christianam pietatem.

Quæst. 5. Matrimonium potest-ne contrahi per procuratorem, etiam post Concilium Tridentinum?

Resp. Cùm Concilium Tridentinum nihil innovaverit circa hoc Sacramentum, nisi pro præsentia Parochi, sequitur Matrimonium posse validè, & licitè contrahi per procuratorem coram Parocho, sicut sine dubio fiebat aut fieri poterat ante Concilium Tridentinum, ut patet ex Canone his verbis: *Procurator non aliter censetur idoneus ad Matrimonium contrahendum, quàm si ad hoc mandatum habuerit speciale; & quamvis aliàs is qui constituitur ad negotia procurator, alium dare possit: in hoc tamen casu non poterit deputare alium, nisi hoc idem specialiter sit commissum. Sanè si procurator, antequam contraxerit, à Domino fuerit revocatus; contractum postmodum Matrimonium ab eodem (licèt tam ipse quàm ea cum qua contraxerit, revocationem hujusmodi penitùs ignorarent) nullius momenti existit; cùm illius consensus defecerit, sine quo firmitatem habere nequivit.* Cap. ult. de Procur. in 6.

Quæst. 6. Præsentia Parochi, & duorum testium, est-ne adeò necessaria post Decretum Concilii Tridentini, ut Matrimonium numquam possit reddi validum sine illa præsentia?

Resp. Audienda solummodò sunt verba Concilii Tridentini: *Qui aliter quàm præsente Parochò, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus, Matrimonium contrahere attentabunt; eos sancta Synodus ad sic contrahendum* Concilio Trid. sess. 24. de ref. cap. 1.

dum omninò inhabiles reddit: & hujuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti Decreto irritos facit & annullat. Sequitur igitur, Matrimonium ſic celebratum eſſe nullum defectu materiæ neceſſariæ, quæ deeſt poſt hoc Decretum, defectu formæ, & Miniſtri hujus Sacramenti; cùm materia nihil aliud ſit, quàm verba prolata à legitimis partibus; forma in mutua eorumdem verborum acceptatione conſiſtat, & partes legitimæ ſint hujus Sacramenti Miniſtri. Cùm autem hæc omnia ad eſſentiam Matrimonii pertineant, nullo caſu illud ſine illis validum eſſe poteſt, non magis quàm inter perſonas impedimentum dirimens habentes.

Obſervandum autem eſt, quòd, juxta Rituale Romanum, Parochus tenetur notare matrimonium celebratum, cum circumſtantiis neceſſariis, in libro ad hoc expreſsè deſtinato; & ne talis nota aliquo modo pereat, ſtatuitur in pluribus Synodis, ut vidimus Tom. 3. de Baptiſmo, quòd exemplaria Matrimoniorum per annum celebratorum, conſignentur Cancellario Epiſcopali; & in Synodo Lycienſi ſic expreſsè habetur: *In conſuetis quinque libris Parochialibus, Baptizatos, Confirmatos, Matrimonio conjunctos, defunctos, & ſtatum animarum deſcribant Parochi, adhibitis formulis Ritualis Romani Pauli V. tempore editi. Et quia aliquos ex dictis libris caſu, vel ipſorum incuria comperimus fuiſſe quandoque deperditos: Præcipimus, ut ſingulis annis de menſe Maii eorum exemplaria proprio charactere ſubſcripta, ad Epiſcopalis Archivii Præfectum deferant, in eodem cuſtodienda.* Quod etiam decernitur à Marcello Cardinali Santacrucio, his verbis: *Matrimoniorum libri copiam quotannis ad Vica-*

Synodo Lycienſis, ann. 1663. tit. 4. §. 3.

Synodo Tiburtina, ann. 1658. tit. 10. n. 8.

Vicarium generalem transmittant, in Episcopali archivio custodiendam.

In Synodo Bituntinâ apprimè eruditâ statuitur his verbis: *Volumus & decernimus, etiam servata forma Decretorum nostrorum Prædecessorum, & præfati Sacri Concilii, confici quinque libros, videlicet primum animarum, quolibet anno renovandum in prima hebdomada Quadragesimæ, juxta Decretum Synodale Eminentiss. D. Cardinalis Crescentii, in quo nomina, conditionem, sexum, diem, locum, & respectivè cujuslibet ætatem describant. 2. Baptizatorum. 3. Confirmatorum. 4. Matrimoniorum. 5. Defunctorum, ad formam Ritualis Romani. Quibus fideliter peractis, Actuario, sive Archivii Episcopalis Curiæ conservatori exhibeant, ut accuratè serventur.* Cardinalis Roma, in alia Synodo Tiburtina, statuit, ut *liber matrimoniorum ad archivium Episcopale deferatur per Parochos singulis annis; ipsi autem exemplum apud se diligenter custodiant.*

Synodo Bituntina. ann. 1682. tit.2.§.9.

Synodo Tiburtin. ann. 1636.

Decernitur in Concilio Provinciali Senensi, Cardinalis Francisci Mariæ Taurusii, à S. Sede expresse confirmato & approbato, ut Parochus libri baptismalis *per singulos annos exemplum, juxta formam à Nobis traditam in Synodo, quotannis exhibeat, tutoque in Archivio servandum præterea curent Episcopi.*

Concilio Provinc. Senense, an.1599. de Baptismo. cap.11.

Et in Synodo Theatina, Nicolai postea Cardinalis Radulovici, statuitur, ut Parochus *libri matrimoniorum exemplum, circa finem Mensis Decembris, ad Vicarium generalem transmittat, in Cancellaria reponendum.*

Synodo Theatina, ann. 1661. tit. 9. de Matrim. num.13.

Et Carolus Cardinalis Rossetus in Synodo Faventinâ statuit, ut, *ad præcavendas fraudes quæ fortè possent adhiberi, & ad ple-*

Synodo Faventina an.1650. de Parochor. libris.

pleniorem acquirendam fidem, libri omnes in quibus à Parochis & Curatis, tum Civitatis tum Diœcesis, describuntur nomina baptizatorum, confirmatorum, mortuorum, & conjugum, singulis chartis arithmetico numero prius signatis, Cancellarii Episcopalis sigillo ac subscriptione firmentur, & in authenticam formam redigantur. Cumque eò ventum fuerit, ut absolutis jam paginis, nullius in eis nomen possit amplius describi, ad Cancellariam Episcopalem deferantur, & Cancellario custodiendi committantur, qui eos in pluteo, vel alio in loco à cæteris scripturis & libris sejuncto reponat, ne vel Parochorum vel hæredum incuria, in privatis ipsorum ædibus absumantur, vel alia ratione depereant. Quòd si alicui obvenerit necessitas extrahendi à prædictis libris notulam aliquam vel fidem, conveniendus tunc erit Cancellarius, qui eam fideliter extractam & in authenticam formam redactam exhibebit. Ne autem quis Parochus deses sit in prædictis libris modo enarrato tradendis, caveat Cancellarius ipse, ne novum aliquem librum firmet, vel sigillo suo aut manu muniat, nisi vetere prius recepto.

Concilio Provinc. Salernit. an.1615. de Baptis. & de Matr.

Prætereà in Concilio Provinciali Salernitano, à S. Sede approbato, & ab Archiepiscopo Lucio Sanseverino convocato, statuitur, ut *Parochi libri baptismalis exemplum quotannis præsentent Episcopis, qui illud in Archivio servandum curabunt*; quod etiam de libro matrimoniorum alibi decernit.

Synodo Tusculan. an.1703. cap.6.

Novissimè Eminentissimus Cardinalis Vincentius Maria Ursinus, in Synodo Tusculanâ, quam præside Illustrissimo Archiepiscopo Hydruntino, Francisco Maria de Aste, congregavit, ita statuit: *Quia adhuc perdurare comperimus luctuosam ne-*

negligentiam, quæ vigebat tempore visitationis Apostolicæ anni 1636. circa custodiam librorum Parochialium, qui obitu Parochorum, in manibus hæredum ut plurimum remanent, vel igni vel salsamentariis tradendis, vel sordidis aliis usibus adhibendi, cum nimio detrimento Parochianorum, & civilis vitæ ac commercii; ideoque renovantes Decretum in dicta Visitatione factum, sub titulo de Sacramentis in genere, *inter Decreta generalia: Præcipimus, ut Parochi omnes transumptum librorum baptizatorum, confirmatorum, status animarum, matrimoniorum, ac defunctorum, propria manu descriptum & authenticatum, quolibet triennio coram Reverendissimo Vicario generali exhibeant in foliis æqualibus, & benè dispositis, ut facilè in unum componi valeant, retinendum in Archivio Episcopali, sub pœna scutorum quinquaginta applicanda usibus piis qua vice defecerint. Quibus tamen addimus, ut interdictum omninò sit Cancellario, sive Archivistæ, copias & partitas ex dictis foliis extrahere, & aliis dare in Parochorum præjudicium, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, qua vice id attentare ausus fuerit; & detectus, ultra damni refectionem Parocho cui præjudicavit, pœnam solutionis scutorum decem sustineat.*

Idem ferè fuerat jam statutum à Cardinali Octavio de Aquaviva, in Synodo Neapolitanâ, his verbis: *Parochis singulis annis, mense Ianuario, exemplum authenticum librorum, in quibus baptizati, conjugati, & defuncti sunt descripti, ad nostrum archivium deferant; ex quibus exemplar aliquod, nisi in defectum librorum originalium, nunquam extrahatur.* Synodo Neapolit. ann. 1607. Decr. 15.

Quæst. 7. Matrimonium contractum coram Parocho, cui Episcopus expreßè in-

interdixit, ne assisteret, est-ne validum?

Resp. Licèt illi qui Matrimonium inirent non obstante Episcopi prohibitione, & Parochus tali Matrimonio assistens graviter peccarent, & jus haberet Episcopus eos puniendi, validum tamen esset hujusmodi Matrimonium; licèt enim Episcopus prohibeat, ne Parochus intersit Matrimonio, non tamen contractui ritè à contrahentibus inito suam vim & robur, nec præsentiæ à Parocho vel volente, vel invito exhibitæ suum valorem adimit. Ratio est, quia Parochus, non obstante dicta prohibitione, semper est Parochus. Quare licèt Episcopus intendisset irritare dictum Matrimonium, non tamen esset invalidum, quia Episcopus non potest apponere impedimentum dirimens huic Sacramento: Si enim prohibitio Episcopi invalidum reddere posset Matrimonium, multò magis illud invalidum redderet Concilium Tridentinum, quando prohibet, ne Parochi vagorũ Matrimoniis intersint, non monito priùs Episcopo, & sine ejus licentia: contrarium tamen sentiunt omnes Doctores; quia si Concilium Matrimonium in tali casu reddere voluisset nullum, eum casum in suo Decreto expressisset. Unde sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpretum apud Fagnanum ita habet: *Episcopus Viennensis dubitavit, an validum sit Matrimonium adhibito Parocho, cui ab Episcopo fuerat interdictum, ne illi Matrimonio interesset? Sacra Congregatio censuit, esse validum.*

Prosper Fagnanus, in cap. Litteræ, de Matrim. contra Interd. Ecclesiæ, in fine.

Quæst. 8. Si Episcopus prohibuit, ne Vicarius temporalis Parochi Matrimonio assisteret, & postea tamen ei interesset non obstante tali prohibitione, Matrimonium foret-ne nullum?

Resp.

Resp. Sic respondet Fagnanus ibidem num. 16. *Eadem conclusio procedit in Vicario Parochi, licèt temporali, supposito quod habuerit licentiam generalem administrandi omnia Sacramenta, & alia gerendi, quæ ad proprium Parochum pertinent, vel saltem specialem licentiam Matrimonii celebrandi, juxta declarationem sacræ Congregationis Concilii, in causa Iannensi. Quod si ex inhibitione constaret de revocatione licentiæ ab ipso Ordinario concessæ, secùs dicendum esset, non propter inhibitionem, sed propter revocationem.*

Quæst. 9. Matrimonium coram Parocho & testibus per violentiam detentis celebratum, est-ne validum, & licitum?

Resp. Esset validum, sed illicitum. Quòd sit validum, patet, quamvis enim Parochus & testes per vim detineantur, cùm celebratur Matrimonium, dummodò & ipse Parochus & testes advertant, & intelligant contrahentium consensum per verba de præsenti, vel per idoneum aliquod signum luculenter expressum, validum esse Matrimonium decrevit eadem Congregatio Cōcilii Trident. vigesimo-nono Augusti 1591. *Sacra Congregatio Concilii censuit, Matrimonium coram Parocho, & testibus contractum, nisi aliud obstet, validum esse, quamvis Parochus invitus interfuerit, & alia de causa, quàm ut Matrimonio interesset, à contrahentibus accersitus fuerit; dum tamen ad actum Matrimonii verè & formaliter fuerit adhibitus.*

Tamen, quia in simili actu illicito, vis quædam infertur Ecclesiæ in persona sui ministri, & ne talis temeraria pervicaxque præsumptio, & legum Ecclesiasticarum contemptus, sine pœnâ sit; ideò Archiepiscopus Genuensis, Dominicus de Marinis,

Synodo Genuensis an.1619. de Matrim.

nis, ita in Synodo statuit: *Qui sub aliquo prætextu parochum vocant, & eo præsente, non tamen ad hunc effectum vocato, coram testibus, aut etiam Notario, matrimonium contrahunt: ultra excommunicationis pœnam ipso facto incurrendam, etiam in pœnam 500. scutorum, si sint divites, piis usibus applicandorum; si pauperes, exilii à tota Diœcesi per decennium incurrant; & eadem pœna plectantur, pater, mater, fratres, & alii consanguinei, vel alii quicumque, ac etiam testes qui in id scienter consenserint, vel aliquo modo cooperati fuerint.*

Quæst. 10. Matrimonium celebratum in Parochia mulieris coram Sacerdote, cui Parochus viri, qui est alterius Parochiæ, facultatem dedit assistendi dicto Matrimonio, est-ne validum?

Resp. Licèt primâ fronte videatur, quòd ille Sacerdos delegatus non possit interesse Matrimonio, nisi in Parochia delegantis; attamen cùm actus Sacerdotis assistentis Matrimonio non sit propriè actus Jurisdictionis, respiciatque potiùs contrahentes, quàm locum, in quo Matrimonium contrahitur, & aliundè non debeat extendi impedimentum constitutum à Concilio Tridentino, ad casus de quibus nihil decrevit: concludendum est, dictum Matrimonium fore validum, etiamsi contrahentes ex diversa sint non modò Parochia, sed Diœcesi. Huic quæstioni sic respondit sacra Congregatio Concilii Tridentini: *An validum censeri debeat Matrimonium celebratum in Parochia mulieris coram Sacerdote habente licentiam à Parocho viri, & præsertim cum Parochiæ viri & mulieris sint in diversis Diœcesibus constitutæ? Omnes fuerunt ejus sententiæ, ut Matrimonium celebratum coram Sacerdote, de licentia Parochi viri,*

Declarat. sacræ Cõgregat. Cardinal. Concilii Trident. Interpret. 16. Febr. 1595.

viri in Parochia mulieris, etiam si in diversis Diœcesibus ipsæ Parochiæ constitutæ sint, valeat.

Quæst. 11. Possunt-ne apponi nova impedimenta Matrimonii?

Resp. Quamvis nulla humana potestas possit immutare substantiam, & essentiam Sacramentorum, quia divinæ sunt institutionis; certum tamen est, potuisse ab Ecclesia constitui impedimenta dirimentia Matrimonii, sicut definitum fuit à Concilio Tridentino his verbis: *Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse: Anathema sit.* Et ratio est, quia hoc Sacramentum necessariò fundatur in contractu, qui redditur invalidus, nisi adsit præsentia Parochi, & duplicis saltem testis; eo modo quo Matrimonium personæ liberæ cum servili, nullum est, cùm pars libera ignorat conditionem servilem alterius; ut constat ex Canone, in quo sic legitur: *Mandamus, quatenùs si constiterit, quòd miles ignoranter contraxit cum ancilla: ita quòd postquam intellexerit conditionem ipsius, nec facto, nec verbo consenserit in eandem, contrahendi cum alia liberam ipsi concedas autoritate Apostolica facultatem.*

Cõc. Trid. sess. 24. De Sacram. Matrim. Can. 4.

Cap. ult. de Conjugio servor.

Personæ igitur contrahentes possunt inhabiles & incapaces fieri ad Matrimonium contrahendum aliter quàm coram Parocho & testibus, quemadmodùm incapaces reddi possunt propter aliquem affinitatis aut consanguinitatis gradum, ut pro diversis gradibus, diversis temporibus institutum fuit, & observatum. Nihilominùs in substantia Sacramenti nihil fuit immutatum; verùm cum semper mutuus consensus ad Matrimonium necessarius, exprimi

debuerit à personis capacibus, minimè que secundùm jus prohibitis, quando Concilium inhabiles declaravit, qui sine hac solemnitate Matrimonium inire vellent, cõsequens est, quòd illud quod priùs materiam necessariam hujus Sacramenti constituere poterat, per accidens, propter dictam prohibitionem, jam non ampliùs ejus materia esse possit. Unde Ecclesia clandestinè contrahentes inhabiles declarando, non tollit obligationem jam ortam, sed impedit, ne oriatur.

Caput V.

De consensu ad Matrimonium necessario.

Quæst. I. LIBER contrahentium consensus est-ne de necessitate Matrimonii?

Resp. Ecclesia multoties definivit, liberum consensum partium esse omninò necessarium; & Alexander Papa tertius relatus in Canone, satis clarè explicat his verbis: *Cùm locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit; necesse est, ut ubi assensus cujusque requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur: & ubi de ipso quæritur, plena debet securitate ille gaudere, cujus est animus indagandus: ne per timorem dicat sibi placere quod odit, & sequatur exitus qui de invitis solet nuptiis provenire.*

Cap. Cùm locum, de Sponsal. & Matrim.

Liber consensus adeò necessarius est, ut ait Nicolaus Papa relatus in Canone, ut si consensus in Matrimonio deficiat, omnes aliæ solemnitates, ipsa etiam copula carnalis,

nalis, prorsus inutiles sint. Quamobrem Glossa in Canone *Notificasti*, ait: *Coacta voluntas, voluntas est; secùs in Matrimoniis, ubi exigitur voluntas directa, vel spontanea.* Adeò ut partes contrahentes plenâ integrâque libertate gaudeant, nullâque vi ad consentiendum potiùs quàm ad non consentiendum pertrahantur.

Glossa in Can. Notificasti, dist. 31. q. 5. verbo Licètiam.

Quæst. 2. Est-ne necesse, ut consensus exprimatur per verba?

Resp. Quamvis regulariter consensus debeat exprimi per verba, nihilominùs tamen signis manifestari potest, & indiciis, ut ait Catechismus Concilii Tridentini his verbis: *Sed verborum loco, tùm nutus & signa quæ intimum consensum apertè indicent, satis ad Matrimonium esse possunt, tum ipsa etiam taciturnitas, cùm puella propter verecundiam non respondet, sed pro ea parentes loquuntur.* Verùm ut præscribitur in Rituali Romano: *Debet curare Parochus, ut consensus partium per verba exprimatur, nisi fortè aliquis ex contrahentibus sit mutus, in quo casu signa sufficiunt.* Ut dicitur in Canone his verbis: *Vtrum mutus & surdus possint alicui Matrimonio copulari, cùm sufficiat ad Matrimonium solus consensus illorum, de quorum conjunctionibus agitur: videtur, quod si talis velit contrahere, sibi non possit vel debeat denegari: cùm quod verbis non potest, signis valeat declarare.*

Catechis. Côc. Trid. p. 2. de Matrim.

Can. Cùm apud sedé, de Spon. sal. & Matrim.

Quæst. 3. Consensus solummodò externus, & apparens, cùm deest internus, sufficit-ne ad ineundum Matrimonium?

Resp. *Si sit*, inquit sanctus Bonaventura, *consensus exterior sine interiori, non est Matrimonium secundùm veritatem, nec secundùm divinum judicium, nec secundùm con-*

S. Bonav. in 4. dist. 27. q. 2. nu. 21.

ſcientiæ forum; quamvis eſſe videatur & judicetur ſecundùm judicium Eccleſiaſticum.... Et cùm hujus ſit multiplex ratio, hæc tamen eſt præcipua, quia in omnibus Sacramentis requiritur intentio voluntaria faciendi, quod facit Eccleſia. Quia ergo talis ſecundùm veritatem non intendebat contrahere Matrimonium, non fuit, nec eſt Sacramentum.

Id ipſum definivit Innocentius Papa tertius relatus in Canone, reſpondendo ad caſum ſibi propoſitum hoc modo: *Finxit ſe vocari Ioannem*, non credens eſſe conjugium, eo quòd ipſe non vocaretur hoc nomine, nec haberet propoſitum contrahendi, ſed copulam tantùm exequendi carnalem: utrum inter prædictos ſit Matrimonium celebratum, cùm mulier conſenſerit in eundem, & ille diſſenſerit, & diſſentiat. Reſpondemus, quòd cùm præfatus vir prædictam deſponſaverit mulierem in propria perſona, & ſub nomine alieno quo vocari tunc ſe finxit: videtur fore pro conjugio præſumendum, niſi tu nobis expreſsè ſcripſiſſes, quòd ille non propoſuit, nec conſenſit illam ducere in uxorem; quod qualiter tibi conſtiterit, non videmus. Nos autem quid juris ſit reſcribentes, dicimus, quòd ſi res ita ſe habet, videlicet quòd ille eam non propoſuit ducere in uxorem, nec unquam conſenſit in prædictam perſonam, non debet ex illo facto conjugium judicari, cum in eo nec ſubſtantia conjugalis contractus, nec forma contrahendi conjugium valeat inveniri: quoniam ex altera parte dolus ſolummodò adfuit, & defuit omninò conſenſus, ſine quo cætera nequeunt fœdus perficere conjugale.

Cap. tua nos duxit, de Sponſ. & Matrim.

Quæſt. 4. Conſenſus per metum expreſſus ſufficit-ne ad valorem Matrimonii?

Reſp.

Resp. Consensus datus per metum gravem, non sufficit ad Matrimonium, quamvis sit interior, bona fide, & absque omni fictione: quoniam ut habetur in capite: *Cùm locum*, à nobis superiùs laudatum, necesse prorsus est, ut ambæ partes liberè consentiant, & non per vim; cujus rationem affert sanctus Bonaventura, dum ait: *Ad illud quod objicitur, quòd coacta voluntas, voluntas est: dicendum quod verum est: sed nunquam sufficit talis voluntas ad faciendum bonum, nec etiam ad contrahendum Matrimonium, pro eo quòd Dominus voluit hoc Sacramentum contrahi per consensum liberum, non coactum.*

S. Bonav. in 4. dist. 29. q. 1. a. 1. ad 1.

Quæst. 5. Quisnam metus impedit valorem Matrimonii?

Resp. Metus coactus, ut dicitur in capite *Veniens ad nos*, De Sponsal. & Matrim. qui possit in virum constantem cadere, impedit Matrimonium; qui quidem metus variis in locis in utroque jure tam civili quàm Canonico est expressus, & reduci posse videtur ad metum mortis, mutilationis alicujus membri, diuturni carceris, perditionis famæ, servitutis aut captivitatis, & tormenti alicujus considerabilis; quorum mentionem facit Divus Thomas his verbis: *Mors, verbera, dehonestatio per stuprum; & servitus*, & hæc continentur hoc versu;

S. Th. in 4. dist. 29. q. 1. a. 2. ad 2.

Stupri, sive status, verberis atque necis.

Quorum singula terrere possunt virum constantem, quando præsumitur probabiliter, quòd ille qui minatur, possit minas implere, ut explicat Divus Bonaventura, dum ait: *Levis est cùm quis parvum malum minatur, vel cùm talis minatur, de quo præsumitur, quod implere non possit. Tunc autem est metus justus, quando aliquis comminatur*

S. Bonav. in 4. dist. 29. a. 1. q. 1. in corp.

damnum mortis, mutilationis, servitutis, & stupri. Tunc autem cadit in virum constantem, quando præsumitur probabiliter, quòd ille qui minatur, possit minas implere.

Quæst. 6. Quomodo dividi possunt hi metus graves?

Resp. Duplicis sunt generis; alii enim proveniunt à causis naturalibus & internis; hujusmodi sunt metus mortis, procedens ex aliquo morbo, vel naufragio, pœnis inferni, cognitione peccatorum, &c. Alii proveniunt ab aliqua causa extrinseca & libera, ut metus quem concipimus ex prædone, cum mortem minatur, nisi tradatur illi crumena, &c. Hoc supposito certum est, quòd metus gravis proveniens à causa naturali, aut intrinseca, non reddit consensum Matrimonii invalidum, nec invalidam professionem in aliqua Religione, ut dicitur in Canone his verbis: *Clericus cùm ægritudine nimia laboraret, quasi de morte securus, & de recuperanda sanitate desperans, habitum Canonicorum Regularium petiit, & accepit: Respondemus quod si Regularem habitum, se postulante, suscepit, & ad observationem Religionis Canonicæ sua se professione ligavit, ad resumendum habitum Ecclesiastica est districtione cogendus.*

Cap. Sicut nobis, de Regular.

Quæst. 7. Quotuplex est metus proveniens ex causa externa, & libera?

Resp. Duplex est; alius enim nobis intentatur, ut assentiamur Matrimonio; alius ob aliam causam. Metus nobis incussus ob aliam causam à Matrimonio, non irritat Matrimonium: quia in hoc casu causa libera non nos compellit ad consensum, cùm nos ad Matrimonium cogere nolit: sicut, si ut evidens aliquod periculum mor-

mortis mihi intentatum evadam, ducam in uxorem filiam hominis præpotentis, ut mihi in his angustiis opem ferat, consensus est validus, licèt solus metus ad id me inducat; quia hujusmodi inimicus intendebat solùm me occidere, non autem ut metu mortis Matrimonio consentirem. Quamobrem in his casibus ita se habet timor, ac si ex naturali, & interiori causa procederet, ut jam diximus; quia tunc propriè loquendo nemo nos cogit, Matrimonio consentire; sed ipsi consentimus, ut grave periculum effugiamus; talisque metus est mera occasio mei consensus, non verò propriè causa, nisi per accidens. Inde inferri potest, secundùm mentem Innocentii quarti in cap. *Cùm locum*, De Sponsal. quòd si quis assentiatur Matrimonio, ut hac via è carcere exeat, Matrimonium esse validum, si alias ob causas, quàm ob Matrimonium, ibi detinebatur.

Quæst. 8. Quomodo dividi possunt metus graves ad Matrimonium inducentes?

Resp. Dividi possunt in metum justum & injustum. Timor etiam injustus subdividi potest in eum qui est injustus tam in seipso, quàm in modo quo intentatur; cujusmodi est metus, quem nobis intentat homo privatus, minitans mortem quam ob nullum crimen incurrere meremur. Alius metus dumtaxat injustus est, quantùm ad modum, cùm, verbi gratiâ, persona privata mihi mortem minatur, quia me deprehendit in homicidio aut alio crimine, quod secundùm Leges mortem meretur, nisi ducam in uxorem filiam ejus. Timor justus est ille qui est de malo, quod quis metuere potest secundùm ordinem justitiæ propter crimen de quo juridicè convictus est.

Quæst. 9. An timor omnis injustus consensum Matrimonii reddat nullum?

Resp. Certum est, timorem omnem injustum, tum ratione sui, tum ratione modi quo intentatur, Matrimonium reddere nullum, si gravis sit, & eo fine incutiatur, ut Matrimonio consensus præbeatur: *Talis*, inquit sanctus Antoninus, *coactio sensus per talem metum, & Matrimonium impedit, & quantùm ad judicium Dei, & quantùm ad judicium Ecclesiæ, etiamsi adsit consensus interior in Matrimonio: quamvis enim consensus interior sufficienter cogi non possit, tamen per prædictum metum tam vehementer inducitur, quòd multum in ipso diminuitur de ratione voluntarii. Et ideò nec Deus nec Ecclesia voluerunt, hominem per talem consensum esse ligatum. Et ratio est duplex: una est quia Matrimonium significat conjunctionem Christi & Ecclesiæ, quæ fit per liberum amorem: alia est, quia talia Matrimonia malos exitus haberent. Potest etiam dici, secundùm aliquos, quod Ecclesia aliquo modo instituit, ut persona modo prædicto coacta sit illegitima, durante prædicta coactione, ad contrahendum cum illa, ad quam ducendam cogitur.*

S. Anton. 3.p.tit.1.c. 7.in princ.

Quæst. 10. Timor justus reddit-ne consensum invalidum in Matrimonio?

Resp. Cùm dictus metus propriè à legibus, & natura criminis hanc pœnam merentis proveniat: dici potest, quòd potiùs oritur à causa interna & naturali, quæ non irritat Matrimonium, ut mox diximus, quàm à causa extranea, & libera, licèt de facto judex alicui minetur mortem, nisi talem personam ducat in uxorem. Ratio est, quia origo hujus metus, est in anima rei, qui ob grave delictum subdidit se pœnæ à Lege constitutæ: quare quoties

cri-

crimen quod est admissum, post se trahit pœnam mortis, aut Matrimonii; licèt consensus præstitus sit ob solum metum mortis, Matrimonium est validum: & in aliquibus Tribunalibus, ubi morte damnatur, qui abusus est honesta Virgine, nisi eam ducat uxorem, nihilominùs tale Matrimonium validum est secundùm Ulpiani Jurisconsulti peritissimi sententiam; qui loquens de vi, quæ contractus efficit nullos, ait: *Sed vim accipimus atrocem, & eam quæ adversus bonos mores stat, non eam quam Magistratus intulit, scilicet, jure licito, & jure honoris quem sustinet.* L.Cõtinet, §. sed vim, ff. de eo, quod metus causa.

Gregorius Papa nonus hanc controversiam definisse videtur, dum ait: *Pervenit ad nos, quòd Felix quamdam Virginem stupro decepit; quod si verum est, quamvis esset de Lege pœna plectendus, nos aliquatenùs Legis duritiem mollientes, hoc modo disponimus, ut aut quam stupravit, uxorem habeat; aut si renuendum putaverit, corporaliter castigatus excommunicatusque, in Monasterio in quo agat Pœnitentiam, detrudatur; de quo nulla sit egrediendi sine præceptione licentia.* Cap. 2. de Adulter. & stupro.

Certum est autem, pœnas in hoc casu propositas esse graves, earumque metum cadere posse in constantem virum, eumque cogere ad Matrimonium ineundum, ut eas devitet: quocirca constat, jus Canonicum ea probare Matrimonia, quæ justo timore, & juridicè incusso fiunt; quoniam quidem vult, ut judices talem metum proponant, ut eum ad Matrimonium contrahendum cogant, cum ea qua ubusus est: dicique minimè potest, Ecclesiam velle, ut Matrimonium reverà nullum contrahatur, siquidē præter gravia mala quæ inde nasce-

rentur (cùm conjuges simulati starent ita in perpetuo concubinatu) neque pœna foret, quam jus Canonicum contra stupratorem statueret, si Matrimonium foret invalidum, minimèque subsisteret, sed pura potiùs simulatio sine ullo prorsus effectu.

Quæst. 11. Potest-ne alia afferri ratio ad probandum, Matrimonia ex justo metu contracta, valida esse?

Resp. Dici potest hoc in casu, Matrimonium considerari posse, ut medium, quod alicui offertur ad declinandum mortem, aut aliam gravem pœnam, quam ob suum crimen merebatur; & quòd metus non est Matrimonii causa, sed potiùs Matrimonium expellit timorem jam à natura criminis conceptum; reus est unica hujus metus causa, ac proinde non procedit à causa extrinseca. Quare, ut dicitur in Lege: *Si mulier contra Patronum suum ingrata facta, sciens se ingratam, cùm de suo statu periclitabatur, aliquid Patrono dederit vel promiserit, ne in servitutem redigatur, cessat Edictum, quia hunc sibi metum ipsa infert*. Quare cùm Medicus minatur ægroto, se illum deserturum, nisi filiam suam in uxorem ducat, Matrimonium post has minas contractum, sine dubio validum est; licèt æger in eo loco versetur, quo nullum alium reperire potest Medicum, qui sui curam agat: quia tunc Medicus non est autor metûs, qui cogit ægrotum ad Matrimonium ineundum, sed potiùs ægritudo: cùmque Medicus eum curare non teneatur, ei Matrimonium proponit, ut laboris, & curæ suæ mercedem, mediumque quo mortem possit evitare; cujus metum ex morbo quo laborat concepit. Sicut in aliquibus regionibus latro,

L. Si mulier, ff. de eo, quod metus causa.

tro, verbi gratiâ, morti damnatus, ab ea se potest liberare, ducendo in uxorem mulierem corruptam, ut eam ad saniorem vitam à suâ corruptelâ reducat; aliis quoque in locis homicida liberatur à morte, quam justè promeruit, si velit in uxorem ducere filiam ejus quem occidit: quia in his duobus casibus tollitur potiùs metus conceptus, quàm incutitur, & ita consensus est validus. Dici potest prætereà in similibus casibus, metum non oriri ab extranea liberaque causa, sed potiùs naturali; nec tam Judex justi metus reo incussi autor est, quàm lex, quæ ejus vera est causa, cùm Judex teneatur ex jure sententiam secundùm Leges proferre, quæ non aliam Judici concedunt agendi facultatem.

Quamobrem sanctus Augustinus relatus in Canone, ait: *Cùm homo justè occiditur, lex eum occidit, non tu.* Quocirca metus justus juridicèque intentatus, cùm non proficiscatur à causa libera, non potest efficere consensum in Matrimonium invalidum, ut mox diximus. Can. Si homicidium, 23. q. 5.

Quæst. 12. Quomodo igitur intelligendum est, quod ait Alexander Papa tertius relatus in capite *Veniens*, De Sponsal. & Matrim. cùm ei proposita fuit hæc quæstio sub his verbis: *Quos Pater puellæ simul in uno lecto inveniens, ipsum eam per verba de præsenti desponsare coegit. Ideòque mandamus, nisi metu coactus, qui posset in virum constantem cadere, eam desponsaverit, adhærere facias, ut uxori?*

Resp. Quamvis in hoc casu videri possit quòd hujusmodi stuprator fuerit causa sui metus, quem suo sibi crimine procuravit, nihilominùs quia hic timor injustè fuit illatus à Patre, qui eum plectere non poterat

privatâ autoritate, sed ipsum tantùm ad Judicem deferre, consensus expressus per hunc metum quoad modum incutandi injustus est, ac proinde judicatur invalidus à summo Pontifice, ut superiùs explicavimus; & licèt hic timor per se justus fuerit, quia tamen Pater non debebat eum incutere, nisi justo modo, recurrendo ad legitimum Judicem, injustus factus est.

Quæst. 13. Si Judex secundùm legem judicans, post sufficientes probationes, damnat morte innocentem, aut ipsum adigit ad ducendam mulierem, quam convictus est seduxisse, hujusmodi consensus esset-ne validus?

Resp. Cùm dictus metus in se non sit justus, cùm revera non admiserit crimen, de quo accusatur, consensus non foret validus; quia in hoc casu, est metus injustus, productus à causa extrinseca, & libera. Et quamvis Judex ritè suo fungatur officio, quia, ut ait Divus Ambrosius relatus in Canone: *Bonus Iudex nihil ex arbitrio suo facit, & domesticæ proposito voluntatis; sed juxta Leges & jura pronuntiat, statutis juris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, sed sicut audit, ita judicat.* Et ut etiam dicitur in Lege civili, Judex *Id sequetur, quod convenit eum, ex fide eorum quæ probabuntur.* Attamen per accidens est instrumentum, quo utuntur accusatores ad hujusmodi virum opprimendum, & tales accusatores sunt veri autores violentiæ, quæ illi injustè infertur, licèt secundùm Regulas juris: Quocirca conditiones omnes necessariò requisitæ, ut metus Matrimonium reddat nullum, in tali casu reperiuntur, quoniam gravis est, injustus, & intentatus ab extranea, libe-

S. Ambr. in Can. Judicet, 3. q. 7.

L. Illicitas, §. veritas, de Officio Præsid.

liberaque causa, ut cogant eum Matrimonio consentire.

Quæst. 14. Quid agendum est, ut validum fiat Matrimonium, cùm nullum est defectu consensus alterutrius contrahentium, qui consensit tantùm exteriùs, aut per vim, vel metum gravem?

Resp. Non est necesse, ut consensus exteriùs exprimatur, nec ut serventur cætera requisita à Concilio Tridentino ad validitatem Matrimonii, quia cùm hæc jam præcesserint, sufficit, ut ait S. Antoninus: *Si postea tacitè consentiat & liberè, persona ligata in consensu pristino persistente, verum efficitur Matrimonium; & tunc uterque ligatus est, quia quamvis tacitus consensus per se non sufficeret, tamen sufficeret cum expressione exteriori quæ præcessit. Si autem utraque persona fuit coacta, tunc ad hoc quod sit verum Matrimonium, requiritur novus consensus ex utraque parte, sed non nova exterior expressio.* Multò minùs renovari debent cæteræ solemnitates à Concilio Tridentino prescriptæ; quod quidem dispositioni Juris Canonici conforme prorsùs est, juxta quod si persona ad Matrimonium coacta, liberè cum sua parte cohabitet, ab eo tempore validum fit Matrimonium; quia inde judicari potest, eum per consensum posteriorem supplevisse prioris defectum, qui coactus fuit, ut patet ex cap. *Significasti*, De eo qui duxit in Matrimonium quam polluerat per adulterium, & cap. *Proposuit*, De conjugio servorum.

S. Ant. 3. p. tit. cap. 7.

Caput VI.

De Impedimentis Matrimonii.

Quæst. 1. QUotuplicia sunt impedimenta Matrimonii?

Resp. Duplicis sunt generis. Quædam reddunt Matrimonium invalidum; alia tantùm illicitum. Prioris generis dirimentia vocantur, quia non solùm impediunt Matrimonium contrahendum, sed etiam de facto contractum dissolvunt. Alia sunt impedimenta non dirimentia, quæ scilicet impediunt contrahendum, sed non dirimunt contractum; quia non efficiunt, ut de facto conjuncti, jure separari debeant; & dicuntur impedientia, seu prohibentia. Priora impedimenta, Matrimonii essentiæ adversantur: posteriora verò solemnitati, aut ornamento tantùm accidentario; ideoque priora Matrimonii veritatem tollunt, posteriora verò solùm sic contrahendo peccatum inducunt.

Quæst. 2. Quænam sunt impedimenta prohibentia, quæ scilicet non efficiunt Matrimonium invalidum, sed tantùm illicitum?

Resp. Quinque numerari solent, nempè prohibitio Ecclesiæ, quæ Matrimonii solemnitates prohibet: *Ab adventu Domini nostri Iesu-Christi usque in diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum usque in octavam Paschatis inclusivè, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari sancta Synodus præcipit, scilicet Tridentina.* Idem dicendum, cum superior Ecclesiasticus prohibet, ne quis ulteriùs progrediatur ad celebrationẽ Matrimonii,

Concilio Trid. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 10.

donec

donec explanatæ ſint difficultates ſupervenientes, ut dicitur in Canone 1. & 2. *De Matrimonio contra Interdictum Eccleſiæ.*

Secundum impedimentum prohibens ſunt Sponſalia cum alio contracta.

Tertium eſt votum ſimplex caſtitatis, aut ingrediendi in Religionem. Alia duo, quæ non ampliùs videntur eſſe in uſu, ſunt cognatio Spiritualis, quæ contrahitur in Catechiſmo, hoc eſt propter ſuſceptionem infantis, non ad Baptiſmum, ſed ad cæremonias conſequentes. Denique crimina inceſtus, raptus ſponſæ alterius viri; uxoris, aut Sacerdotis homicidium, &c. Hæc impedimenta his verſibus continentur.

Eccleſiæ vetitum, necnon tempus feriatum.
Atque Catechiſmus, ſponſalia, jungito votum.
Impediunt fieri, permittunt juncta teneri.

Quæſt. 3. Eccleſia prohibuit-ne abſolutè, ut non contrahantur Matrimonia tempore adventus & Quadrageſimæ?

Reſp. Eccleſia nullatenùs impedit Matrimonium quocumque tempore: & Concilium Tridentinum, quod antiqua Canonum ſtatuta in hac materia renovavit, non vetuit omninò, ne Matrimonia contraherentur in Adventu aut Quadrageſima, ſed ſolùm cavit, ne benedictio conjugibus concedatur, aliæque ſolemnitates ordinariæ adhibeantur, juxta Conſtitutionem Clementis III. in quadam Decretali, ubi ait: *Ea eſt Romanæ Eccleſiæ conſuetudo, ut quocumque tempore Matrimonium contrahatur,* Cap. Capellanus. De Feriis.

tur, consensu interveniente legitimo de præsenti. Idem habetur in Rituali Romano de Sacramento Matrimonii: *Meminerint*, inquit, *Parochi, à Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum usque ad octavam Pascha inclusivè, solemnitates nuptiarum prohibitas esse, ut nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia. Matrimonium autem omni tampore contrahi potest*.

Et sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpretum: *Censuit, ab Adventu Domini nostri Iesu-Christi usque ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum usque ad octavam Paschatis, convivia nuptiarum, solemnitates, traductiones ad domum, & carnalem copulam Decreto Concilii decimo capite, sess. 24. de Reform. Matrim. prohiberi: sed Matrimonium coram Parocho & testibus & eo tempore contrahi posse*.

31. Maji 1597.

Nihilominùs tamen ubi compertum fuit, hoc sæculo tantam esse corruptelam, ut paucos reperire liceat conjuges, qui quæ mox præscripta sunt, observare velint, si Matrimonium inirent in Adventu aut Quadragesima, plurima Concilia Provincialia prohibuerunt, ne contrahantur Matrimonia prædicto tempore, nisi de expressa Ordinarii licentia.

Concilium Bituricense: *Non contrahantur Matrimonia temporibus ab Ecclesia prohibitis, videlicet ab Adventu Domini usque ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum usque ad octavam Paschatis inclusivè: quisecus fecerit, Sacerdotes ab Ordine removeantur, Laici excommunicentur*.

Concil. Bituricen. ann. 1584. Canon. 14. tit. 27. de Matrim.

Concilium Narbonēse: *Nec ad contrahendum Parochi admittant Fideles ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & à feria quar-*

Concil. Narbon. ann. 1609. cap. 22.

quarta Cinerum usque ad Dominicam in Albis, sine Episcopi licentia.

Concilium Burdigalense: *Ideoque nulli licere in iis Matrimonium celebrare, cùm præsertim iis temporibus Fideles orationibus instare, purgandis & curandis animabus incumbere Ecclesia Mater procuret.* Concil. Burdigal. tit. de Matrim. cap. 7 num. 5. ann. 1627.

Hinc S. Ambrosius in sermone de Adventu Domini, relato in Can. ait: *Fratres non solùm debetis ab omni immunditia abstinere, sed etiam ab uxoribus propriis studiosissimè contineatis: nullus omninò uxori suæ jejuniorum diebus conjungatur.* Can. Fratres, 23. q. 4.

Verùm super hac quæstione habemus expressam determinationem Sacræ Congregationis Concilii Tridentini, quæ registrata reperitur in sæpiùs laudatâ Synodo Farfensi his verbis pag. 846. Declaratio Sacræ Congregationis Concilii, De non solemnizandis nuptiis tempore à jure vetito. Ad Dubium propositum: *An Matrimonium coram Parocho quocumque tempore contrahi possit? Sacra Congregatio censuit, posse contrahi quocumque tempore matrimonium; sed temporibus comprehensis cap. 10. sess. 24. de Reformat. Matrim. nuptiarum solemnitates, traductiones ad domum, & carnalem copulam prohiberi.* Synodus Farfensis, sub Carolo Cardin. Barberino pag. 846.

Quibus demùm, ut habetur in dicta Synodo, accedit authoritas Concilii Toletani, celebrati anno Domini 1473. sub Sixto IV. in Tit. *Quod non fiant nuptiæ, nec carnales commixtiones, nec solemnitates tempore à jure vetito.* Tom. 4. Conciliorum par. 1. pag. 748. vol. 1. cujus hæc sunt verba: *Cum secundum legitimas sanctiones, non sit dubium, eos in legem committere, qui verba legis amplexi, contra ejus nituntur voluntatem: & quia tempore, quo Sacrorum Canonum Decretis nuptiarum celebratio interdicitur,*

tur,

tur, & carnalis copula prohibetur, nonnullos laicos nubere, & carnaliter commisceri: ac proinde convivia publica, strepitus, & choreas facere, parentes quoque, & amicos invitare, & cum histrionibus & joculatoribus solemniter nuptias celebrare, & ad Ecclesias sic incedere plerumque contingit. Nos contendentes, quod Sacrorum Canonum intentio fuit, non tam Ecclesiæ solemnitates, & nuptiales benedictiones, quàm carnales commixtiones prohibere, consuetudinem hujusmodi divellere cupientes, Sacro approbante Concilio, commixtiones prædictas, strepitus, choreas, joculationes, & alias solemnitates, ac convivia temporibus, quibus solemnia Ecclesiæ interdicuntur, & cessant nuptiales benedictiones, fieri de cætero prohibemus; statuentes, ut qui contra hujusmodi nostræ Constitutionis tenorem nupserit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat, & nihilominus Clerici, qui præfatis nubentibus Missas dixerint, decem florenorum pœna puniantur.

Quæst. 4. Quænam sunt impedimenta dirimentia, quæ scilicet efficiunt Matrimonium invalidum?

Resp. Decem & quatuor sunt, quæ his versibus continentur:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si fortè coire nequibis,
Si Parochi & duplicis desit præsentia testis,
Raptave sit mulier, nec parti reddita tutæ;
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Quæst.

Quæst. 5. Quotuplex est Error?

Resp. Quadruplex est, ut habetur in Canone his verbis. Sed error alius est personæ, alius fortunæ, alius conditionis, alius qualitatis: *Error personæ est, quando hic putatur esse Virgilius, & ipse est Plato. Error fortunæ, quando hic putatur esse dives, qui est pauper, vel è converso. Error conditionis, quando putatur esse liber qui servus est. Error qualitatis, quando putatur esse bonus, qui malus est.* Can. Unico.29. q.1.

Quæst. 6. Quisnam ex supradictis erroribus efficit Matrimonium invalidum?

Resp. Constat, errorem personæ irritare Matrimonium, ut dicitur in præfato Can. quia *Consensus est duorum, vel plurium sensus in idem: qui autem errat, non sentit; ergò non consentit, id est, simul cum aliis sentit. Verum est, quòd non omnis error consensum excludit.* Ac proinde Matrimonium nullum est defectu consensus: quare super hoc impedimento nulla cadit dispensatio; quia consensus nullus est, cùm noluerit eam ducere, quam reverà duxit in uxorem; proindeque Jure naturę tale Matrimonium est invalidum defectu consensus: *Error fortunæ & qualitatis*, ut dicitur in eodem Can. *conjugii consensum non excludit; similiter qui ducit in uxorem meretricem vel corruptam quam putat esse castam vel virginem, non potest eam dimittere, & aliam ducere;* Quia cùm fortuna & qualitas sint res merè accidentales Matrimonio, hujusmodi error non potest illud efficere invalidum, quia adfuit consensus in personam, quæ est unicum objectum necessarium Matrimonio. Eodem. Canon.

Quæst. 7. Quodnam est impedimentum conditionis?

Resp. Illud est, quando persona libera exi-

existimat, eam cum qua contrahit esse liberam, quæ tamen est serva; in hoc casu Matrimonium est absolutè nullum, ut dicitur in Canone: *Si constiterit, quòd miles ignoranter contraxit cum ancilla, ita quod postquam intellexerit conditionem ipsius, nec facto, nec verbo consenserit in eandem: contrahendi cum alia liberam ipsi concedas authoritate Apostolica facultatem.*

Cap. Ad nostram, de Cōjug. servor.

Quæst. 8. Quænam sunt vota, quæ efficiunt Matrimonium nullum?

Resp. Duplex votorum solemnium genus Matrimonium reddit invalidum, scilicet votum emissum in Religione à sancta Sede Apostolica approbata, quod dicitur votum expressum; & votum tacitum, quod emittitur in susceptione Ordinis Subdiaconatus, qui habet annexam perpetuam castitatem, secundùm Ecclesiæ Decretum relatum in Canone: *Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & Monachis concubinas habere seu Matrimonia contrahere penitùs interdicimus; contracta quoque Matrimonia ab hujusmodi personis disjungi, & personas ad Pœnitentiam redigi debere, juxta sacrorum Canonum definitiones judicamus.*

Can. Presbyteris, dist. 27.

Verùm hæc duo vota in hoc differunt, quòd votum emissum in Religione, non solùm dirimit Matrimonium subsequens, sed etiam præcedens, modò non fuerit carnali copulâ consummatum, ut dicitur in Can. *Verùm post consensum legitimum de præsenti, licitum est alteri, altero etiam repugnante, eligere Monasterium (sicuti sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodò carnalis commixtio non intervenerit inter eos: & alteri remanenti, si commonitus continentiam servare noluerit, licitum est ad secunda vota transire: quia cùm non fuissent una caro simul*

Cap. Verū de cōvers. conjugat.

simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in sæculo remanere. At votum tacitum, quod emittitur in susceptione sacrorum Ordinum, eundem non habet effectum; ut dicitur in Extravag. Joan. 22. his verbis: *Licèt votum solemnizatum per sacri susceptionem Ordinis, quantum ad impediendum Matrimonium contrahendum, ac dirimendum, si post contractum fuerit, secundùm Statuta Canonum sit efficax reputandum: ad dissolvendum tamen priùs contractum, etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum (cùm nec jure divino, nec per sacros reperiamus Canones hoc statutum) invalidum est censendum.* Cap. 1. De Voto & voti redemptione.

Quod spectat ad votum simplex castitatis, licèt apud Deum non minùs obliget, quàm solemne, & matrimonium impediat contrahendum; non tamen dirimit jam contractum, ut ait Cælestinus Papa III. relatus in Canone: *Cùm simplex votum apud Deum non minùs obliget quàm solemne, pro eo quòd juravit temerè, pœnitentiam agat; & votum quod Deo fecit, studeat observare. Quòd si postquam hujusmodi præstitit juramentum, ad nuptias proprio motu convolasset, cum votum simplex matrimonium impediat contrahendum, non tamen dirimat jam contractum.* Cap. rursus, Qui Clerici vel vov. Matrim.

Quæst. 9. Quotuplex est cognatio impediens, ac dirimens matrimonium?

Resp. Ut ait S. Antoninus, *Triplex est cognatio: scilicet carnalis sive naturalis, quæ dicitur consanguinitas: spiritualis, quæ dicitur compaternitas; & legalis, quæ dicitur adoptio vel arrogatio: quælibet harum impedit & dirimit matrimonium.* S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 13.

Consanguinitas què nihil aliud est, quàm vinculum personarum ab eadem stirpe seu stipite descendentiũ, carnali propagatione

con-

contractum, impedit, & dirimit matrimonium usque ad quartum gradum inclusivè in linea collaterali; nam in linea directa, quæ est ascendentium & descendentium, numquam potest contrahi matrimonium: Et quidem olim matrimonium impediebat & dirimebat ad sextum usque & septimum gradum in linea collaterali, ut ex quibusdam Canonibus constat; verùm Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III. jus antiquum hac in parte restrinxit, illudque ad quartum tantùm gradum consanguinitatis aut affinitatis reduxit; ut patet his verbis: *Prohibitio quoque copulæ conjugalis, quartum consanguinitatis & affinitatis gradum non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari; quaternarius verò numerus benè congruit prohibitioni conjugii corporalis, de qua dicit Apostolus, quod vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier; neque mulier habet potestatem sui corporis, sed vir; quia quatuor sunt humores in corpore, quod constat ex quatuor elementis. Cùm ergo jam usque ad quartum gradum prohibitio conjugalis copulæ sit restricta, eam ita esse volumus perpetuam, non obstantibus constitutionibus super hoc dudùm editis, vel ab aliis vel à nobis, ut si qui contra prohibitionem hujusmodi præsumpserint copulari, nulla longinquitate defendantur annorum; cùm diuturnitas temporum non minuat peccatum, sed augeat, tantòque graviora sint crimina, quantò diutius infelicem animam detinent alligatam.*

Canon. 49. relatum in cap. nō debet, de consang. & affinit.

Cognatio spiritualis est quædam propinquitas proveniens ex collatione Baptismi vel Confirmationis, ut expresè definitur à Concilio Tridentino his verbis: *Ad summum unus & una baptizatum de Baptismo su-*

Concilio Trident. sess. 24. de refor. c. 2.

suscipiant; inter quos ac baptizatum ipsum & illius patrem & matrem, nec-non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantùm spiritualis cognatio contrahatur; ea quoque cognatio quæ ex Confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiusque patrem & matrem, ac tenentem non egrediatur.

Notandum autem est, quòd nulla adest cognatio spiritualis inter Confirmatum & illius matrinam, si dicta Matrina non erat Confirmata tempore dictæ Confirmationis; Nam super hoc casu adest resolutio expressa Sacræ Congregationis Concilii, relata in accuratâ Synodo Lyciensi, his verbis; *In causa Lyciensi, inter* Paulum Russum, & Beatricem Marinam ejusdem Civitatis, Die 13. Junii 1654. *S. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, post maturam discussionem, censuit; Non Confirmatum, si suscipiat aliquem in Sacramento Confirmationis, non contrahere cognationem spiritualem.* Petrus Aloysius Cardinalis Carrafa, Præfectus. Franciscus Paulutius, Secretarius.

Synodo Lyciensis, ann. 1663. tit. 14. §. 4.

Legalis cognatio, ex Sancto Thoma, *Triplex est: prima, quasi descendentium, quæ contrahitur inter patrem adoptantem, & filium adoptatum, & filium filii adoptivi, & nepotem, & sic deinceps. Secunda, quæ est inter filium adoptivum, & filium naturalem. Tertia, per modum cujusdam affinitatis, quæ est inter patrem adoptantem, & uxorem filii adoptivi; vel è contrario inter filium adoptatum, & uxorem patris adoptantis. Prima ergo cognatio & tertia perpetuò matrimonium impediunt. Secunda autem non nisi quamdiu manet in potestate patris adoptantis, unde mortuo patre, vel filio emancipa-*

S. Thom. in suppl. q. 57. art. 3. in corp.

cipato, potest contrahi inter eos matrimonium.

Can. Ita diligere, 10. q.3.

Id etiam habetur in Canone his verbis: *Quandoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filii sunt, venerandæ Romanæ Legis matrimonia contrahi permittunt. Item si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio jungit.*

Can. Per adoptioné 30.q.3.

Quin etiam *per adoptionem quæsita fraternitas,* ut dicitur in Canone, *cò usque impedit nuptias, donec manet adoptio. Ideoque eam quam pater meus adoptavit & emancipavit, potero uxorem ducere, æquè ac si me emancipato, illam in potestate retinuerit, poterimus jungi matrimonio.* Verùm *adoptivus filius,* juxta legem, *si emancipatur, eam, quæ patris adoptivi uxor fuit, ducere non potest, quia novercæ locum habet. Item si quis filium adoptaverit, uxorem ejusdem (quæ nurus loco est) ne quidem post emancipationem filii, ducere potest, quoniam aliquando nurus ei fuit.*

L. Adoptivus, ff. de ritu nupt.

Quæst. 10. Quando hæreticus contraxit Matrimonium cum consanguinea in secundo, tertio, aut quarto gradu, & postea abjurat hæresim, teneturne accipere dispensationem ab Ecclesia, & renovare coram Parocho consensum præstitum?

Resp. Cùm Matrimonium nullum fuerit ob impedimentum dirimens, statutum ab Ecclesia, cujus legibus subjacent hæretici propter baptismum, quæ eos Ecclesiæ filios efficit; sequitur, hujusmodi hæreticum teneri petere dispensationem impedimenti ab Ecclesia, & deinde contrahere coram Parocho & testibus, juxta Decretum Concilii Tridentini. Unde posito quòd illa quam duxerat nolit consentire celebrationi matrimonii, vir catholicus

non

non poteſt ampliùs cùm ea habitare, quia matrimonium eſt de facto nullum: quoniam ut habetur in Canone: *In præmiſſis gradibus (ſecundo vel tertio vel ulteriore gradu) à paganis quoad eos matrimonium licitè eſt contractum, qui conſtitutionibus Canonicis non arctantur; quid enim ad nos ſecundùm Apoſtolum eumdem, de his quæ foris ſunt, judicare?*

Cap. Gaudemus, de divortiis.

Hæretici autem, cùm filii ſint Eccleſiæ per baptiſmum, ejus legibus adſtricti tenentur; eaque, quam obtinent à Principibus, licentia, ſeu permiſſio, non poteſt tollere impedimentum dirimens, ab Eccleſia univerſali conſtitutum; ſed ſolùm impedire, ne vexentur hęretici ita conjuncti in foro exteriori, neve ipſorum liberi ut ſpurii habeantur, ſed habeantur quaſi legitimi ſecundùm intentionem Principum qui hujuſmodi facultates conceſſerunt. Verum quidem eſt, quòd Sancta ſedes Apoſtolica benignè tractans hæreticos, ſacræ Congregationi ſancti Officii facultatem conceſſit, diſpenſationes neceſſarias gratuitò eis dandi, ut eorum matrimonia ita contracta reddantur valida.

Quæſt. II. Quomodo cognoſci poteſt, in quo cognationis ſeu conſanguinitatis gradu ſint, qui volunt matrimonium contrahere.

Reſp. Hoc eſt diſcrimen inter lineam rectam, ſeu aſcendentium, & lineam collateralem, ſeu tranſverſalem, de qua nunc quæritur. (Quoniam, ut diximus, nunquam eſſe poteſt Matrimonium inter perſonas in linea recta conjunctas) quia, ut ait Divus Thomas: *Gradus conſanguinitatis in linea aſcendentium & deſcendentium contrahitur ex hoc, quod una perſona ex alia propagatur eorum*

S. Th. 3. p. in ſuppl. q. 54. art. 2. in corp.

inter quos gradus consideratur. Et ideo secundùm computationem Canonicam & Civilem, persona quæ primo in progressu propagationis occurrit, distat ab aliquo in primo gradu, ut Pater & Filius: sed consanguinitas eorum qui sunt in linea transversali, contrahitur non ex hoc quod unus eorum ex alio propagatur, sed quia uterque propagatur ex uno; & ideò debet gradus consanguinitatis in hac linea computari per comparationem ad unum principium, ex quo propagatur: à quo totidem gradibus distabunt, quot sunt generationes, eas ab ea parte numerando, in qua sunt plures generationes, si non sint æquales ex utraque parte.

Hac de causa Gregorius nonus relatus in Canone, interrogatus, utrum duæ personæ possent simul contrahere, cùm vir distaret à communi patre in quarto gradu, & mulier in quinto, sic respondet: *Vir qui à stipite quarto gradu, & mulier quæ ex alio latere distat quinto, secundùm regulam approbatam qua dicitur: Quoto gradu remotior differt à stipite, & à quolibet per aliam lineam descendentium ex eodem; licitè possunt matrimonialiter copulari.*

Cap. fin. De Cōsanguinitate.

Ut quis figurâ hìc insertâ facilè utatur, una persona contrahentium, quæcumque tandem illa sit, in medio constituatur, ubi sunt hæc verba, Persona de qua agitur; ac postmodum videri facilè poterit, in quo gradu hujus figuræ sit altera pars respectu illius; & tunc duæ illæ personæ, consanguineæ sunt in gradu supra notato: verbi gratia, si velim scire, in quo consanguinitatis gradu sint Petrus & Catharina, ut id facilè dignoscam ope hujus figuræ, Petrum in medio colloco; tum considero, in quo loco sit Catharina, & videns, verbi gratia, eam esse neptem propatrui Petri, tunc nume-

Figura ad Tomi V. Pag. 170.

		ncu- Fi- Fi-		
	4. Propatruor. Nepotes.	rum	4. Proavunculi, aut Materteræ Nepotes.	
4. Propatruor. Pronepotes.	3. Patrui magni Nepotes, qui Sobrini.	bri- Con- na ani.	3. Magnorum Nepotes, & Sobrini.	4. Proavunculi. Pronepotes.
4. Patrui magni Pronepotes.	3. Consobrini seu Patruelis Filii.	no- Filii.	3. Avunculi aut Materterę Nepos.	4. Magnorum Pronepotes.
4. Patruelis Nepotes.	3. Fratris Nepotes.		3. Illorum Nepotes Uterinorum.	4. Avunculi Pronepos.
4. Fratris Pronepotes.				4. Uterinorū Pronepotes

numerum intueor super eum locum annotatum; & quoniam is numerus est ternarius, ajo Petrum & Catharinam esse consanguineos in tertio gradu. Verùm si non possim facilè detegere locum, in quo collocari debeat Catharina, ad Petri ascendentes recurram, donec communem stipitem reperiam; & observans Catharinam genus deducere à proavo Petri, qui est communis stirpis, aut generis origo, quia scilicet est neptis Propatrui, eam statuo in loco ipsi hac in figura adscripto, solùm observando, singulos figuræ gradus, in quocumque latere spectentur, ita esse compositos, ut in unoquoque gradu à Patre ad Filium descendatur; verbi gratia, Patruus & Patrua sunt filii avi, cognati germani sunt filii Patrui, & sic de aliis.

Ut autem hujus figuræ dispositionem conservarem, in ea Fratres germanos collocare minimè potui, qui ab eodem Patre & Matre procreantur. Verùm id minimè necessarium fuit, cùm ab omnibus eodem modo considerari debeant in negotio Matrimonii, ac alii Fratres: consanguinei autem Fratres, sunt qui eundem habent Patrem; uterini verò, qui eandem habent Matrem.

Quæst. 12. Quænam crimina Matrimonium impediunt contrahendum, vel diriment contractum?

Resp. Quatuor sunt crimina, quæ Matrimonium reddunt invalidum. Primum, cùm perpetrato adulterio, una duarum partium malitiosè procuravit mortem proprii sponsi, vel sponsæ illius, quem vult postea ducere. In hoc casu est impedimentum dirimens, ut ait Alexander tertius relatus in Canone, his verbis: *Tibi respondemus*,

Cap. Super hoc, De eo qui ducit in Matr. quam polluit per adulter.

quod si adultera est in mortem uxoris aliquid machinata, sive fidem dedit, sive non, quòd ea defuncta, hanc esset ducturus; secundùm Canones ab ejus consortio prohibetur: & hæc prohibitio perpetuò est servanda.

Secundum crimen est, cùm, verbi gratiâ, Catharina matrimonio juncta cum Petro, inducit Jacobum ad occidendum Petrum virum suum, etiam absque intentione ducendi Jacobum post mortem Petri. In hoc casu, si occidat Jacobus Petrum, est impedimentum dirimens inter Catharinam, & interfectorem viri sui, ut patet ex Cœlestino Papa tertio, relato in Canone: *Interrogasti*, inquit, *de Sarracenis, qui dum in captivitate essent, quarumdam Christianarum viros, earum insidiis & machinationibus, occiderint: utrum quia postea per ipsas ad fidem Christianam conversi sunt, eas de jure possint accipere in uxores; vel si duxerint, conjugium teneat eorumdem. Hic Triburiensis Concilii regula contenti sumus, asserentis, quod si in mortem ipsorum malitiosè fuerint machinatæ, licèt earum studio ad fidem accesserint, tamen nec eis adhærere debent, nec sunt, si adhæserint, etiam tolerandi.*

Cap. Laudabilem, de Cõversione Infidelium.

Et Glossa ibidem verbo *ad hoc*, ait: *Nota, quod mulier non potest contrahere cum illo qui virum suum interfecit, si mortem ejus fuerit machinata.*

Quidam etiam conantur ex hac Decretali probare, quòd cùm homo maritum, insciâ fœminâ, interfecit cum intentione eam in uxorem ducendi, eum tunc contrahere impedimentum dirimens, ne cum ea contrahat; quia idem Papa postmodum ait: *Ad hoc Sarraceni quidam in bello sunt Christianos interfecisse notati; & Christiani simi-*

Cœlestinus III. Ibidem.

similiter Sarracenos; postea verò Sarraceni ad fidem conversi, uxores eorum quos in belli certamine occiderunt, sibi matrimonialiter copularunt; & idipsum Christiani de Sarracenis mulieribus conversis ad fidem fecisse noscuntur; quæ postquam de priorum virorum morte compererint veritatem, divortium instanter exposcunt. In his igitur respondemus, quòd cùm tales non procuraverint virorum interitum defunctorum, matrimonium inter hujusmodi personas licitè potest contrahi, & taliter copulati, divortium nequeant postulare.

Quæ quidem opinio eò probabilior videtur, quòd verba capitis *Laudabilem*, relata ab Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi in sua antiqua Collectione, hoc impedimentum stabilire videntur; ait enim: *Respondemus quoque in his, quòd cum nec Sarraceni, nec Christiani mortem alterutrorum procurasse noscantur, Matrimonium hujusmodi inter prædictas personas licitè contrahi potest, & taliter copulati, cujuscumque sexus existant, divortium post mortem conjugum postulare non possunt.* Unde concludi potest, quòd si maritos interfecissent, ut uxores eorum ducerent, eorum Matrimonium nullum foret, propter impedimentum dirimens, malitioso hoc homicidio contractum.

Tertium crimen est, si quis durante Matrimonio promittit se ducturum eam, cum qua commisit adulterium, & vice versa, licèt neuter in mortem consenserint alterius partis; ita Concilium Triburiense relatum in Canone, his verbis: *Relatum est auribus sanctorum Sacerdotum, quemdam* Can. Relatũ, 31. q. 2. *alterius uxorem stupro violasse; & insuper, mœchæ, vivente viro suo, juramentum dedisse, ut post legitimi mariti mortem, si supervixisset,*

cipato, potest contrahi inter eos matrimonium.

Can. Ita diligere, 10. q.3.

Id etiam habetur in Canone his verbis: *Quandoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filii sunt, venerandæ Romanæ Legis matrimonia contrahi permittunt. Item si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio jungit.*

Can. Per adoptionē 30.q.3.

Quin etiam *per adoptionem quæsita fraternitas*, ut dicitur in Canone, *eò usque impedit nuptias, donec manet adoptio. Ideoque eam quam pater meus adoptavit & emancipavit, potero uxorem ducere, æquè ac si me emancipato, illam in potestate retinuerit, poterimus jungi matrimonio.* Verùm *adoptivus filius*, juxta legem, *si emancipatur, eam, quæ patris adoptivi uxor fuit, ducere non potest, quia novercæ locum habet. Item si quis filium adoptaverit, uxorem ejusdem (quæ nurus loco est) ne quidem post emancipationem filii, ducere potest, quoniam aliquando nurus ei fuit.*

L. Adoptivus, ff. de ritu nupt.

Quæst. 10. Quando hæreticus contraxit Matrimonium cum consanguinea in secundo, tertio, aut quarto gradu, & postea abjurat hæresim, teneturne accipere dispensationem ab Ecclesia, & renovare coram Parocho consensum præstitum?

Resp. Cùm Matrimonium nullum fuerit ob impedimentum dirimens, statutum ab Ecclesia, cujus legibus subjacent hæretici propter baptismum, quæ eos Ecclesiæ filios efficit; sequitur, hujusmodi hæreticum teneri petere dispensationem impedimenti ab Ecclesia, & deinde contrahere coram Parocho & testibus, juxta Decretum Concilii Tridentini. Unde posito quòd illa quam duxerat nolit consentire celebrationi matrimonii, vir catholicus

non

non potest ampliùs cum ea habitare, quia matrimonium est de facto nullum: quoniam ut habetur in Canone: *In præmissis gradibus (secundo vel tertio vel ulteriore gradu) à paganis quoad eos matrimonium licitè est contractum, qui constitutionibus Canonicis non arctantur; quid enim ad nos secundùm Apostolum eumdem, de his quæ foris sunt, judicare?* Cap. Gaudemus, de divortiis.

Hæretici autem, cùm filii sint Ecclesiæ per baptismum, ejus legibus adstricti tenentur; eaque, quam obtinent à Principibus, licentia, seu permissio, non potest tollere impedimentum dirimens, ab Ecclesia universali constitutum; sed solùm impedire, ne vexentur hęretici ita conjuncti in foro exteriori, neve ipsorum liberi ut spurii habeantur, sed habeantur quasi legitimi secundùm intentionem Principum qui hujusmodi facultates concesserunt. Verum quidem est, quòd Sancta sedes Apostolica benignè tractans hæreticos, sacræ Congregationi sancti Officii facultatem concessit, dispensationes necessarias gratuitò eis dandi, ut eorum matrimonia ita contracta reddantur valida.

Quæst. II. Quomodo cognosci potest, in quo cognationis seu consanguinitatis gradu sint, qui volunt matrimonium contrahere.

Resp. Hoc est discrimen inter lineam rectam, seu ascendentium, & lineam collateralem, seu transversalem, de qua nunc quæritur. (Quoniam, ut diximus, nunquam esse potest Matrimonium inter personas in linea recta conjunctas) quia, ut ait Divus Thomas: *Gradus consanguinitatis in linea ascendentium & descendentium contrahitur ex hoc, quod una persona ex alia propagatur eorum* S. Th. 3. p. in suppl. q. 54. art. 2. in corp.

inter quos gradus consideratur. Et ideo secundùm computationem Canonicam & Civilem, persona quæ primo in progressu propagationis occurrit, distat ab aliquo in primo gradu, ut Pater & Filius: sed consanguinitas eorum qui sunt in linea transversali, contrahitur non ex hoc quod unus eorum ex alio propagatur, sed quia uterque propagatur ex uno; & ideò debet gradus consanguinitatis in hac linea computari per comparationem ad unum principium, ex quo propagatur: à quo totidem gradibus distabunt, quot sunt generationes, eas ab ea parte numerando, in qua sunt plures generationes, si non sint æquales ex utraque parte.

Hac de causa Gregorius nonus relatus in Canone, interrogatus, utrum duæ personæ possent simul contrahere, cùm vir distaret à communi patre in quarto gradu, & mulier in quinto, sic respondet: *Vir qui à stipite quarto gradu, & mulier quæ ex alio latere distat quinto, secundùm regulam approbatam qua dicitur: Quoto gradu remotior differt à stipite, & à quolibet per aliam lineam descendentium ex eodem; licitè possunt matrimonialiter copulari.*

Cap. fin. De Cõsanguinitate.

Ut quis figurâ hìc insertâ facilè utatur, una persona contrahentium, quæcumque tandem illa sit, in medio constituatur, ubi sunt hæc verba, Persona de qua agitur; ac postmodum videri facilè poterit, in quo gradu hujus figuræ sit altera pars respectu illius; & tunc duæ illæ personæ, consanguineæ sunt in gradu supra notato: verbi gratia, si velim scire, in quo consanguinitatis gradu sint Petrus & Catharina, ut id facilè dignoscam ope hujus figuræ, Petrum in medio colloco; tum considero, in quo loco sit Catharina, & videns, verbi gratia, eam esse neptem propatrui Petri, tunc nume-

Figura ad

Tomi V. Pag. 170.

		ncu- Fi- Fi-		
	4. Propatruor. Nepotes.	rum	4. Proavunculi, aut Materteræ Nepotes.	
4. Propatruor. Pronepotes.	3. Patrui magni Nepotes, qui Sobrini.	bri- Con- na ani.	3. Magnorum Nepotes, & Sobrini.	4. Proavunculi. Pronepotes.
4. Patrui magni Pronepotes.	3. Consobrini seu Patruelis Filii.	no- Filii.	3. Avunculi aut Materterę Nepos.	4. Magnorum Pronepotes.
4. Patruelis Nepotes.	3. Fratris Nepotes.		3. Illorum Nepotes Uterinorum.	4. Avunculi Pronepos.
4. Fratris Pronepotes.				4. Uterinorũ Pronepotes

numerum intueor super eum locum annotatum; & quoniam is numerus est ternarius, ajo Petrum & Catharinam esse consanguineos in tertio gradu. Verùm si non possim facilè detegere locum, in quo collocari debeat Catharina, ad Petri ascendentes recurram, donec communem stipitem reperiam; & observans Catharinam genus deducere à proavo Petri, qui est communis stirpis, aut generis origo, quia scilicet est neptis Propatrui, eam statuo in loco ipsi hac in figura adscripto, solùm observando, singulos figuræ gradus, in quocumque latere spectentur, ita esse compositos, ut in unoquoque gradu à Patre ad Filium descendatur; verbi gratia, Patruus & Patrua sunt filii avi, cognati germani sunt filii Patrui, & sic de aliis.

Ut autem hujus figuræ dispositionem conservarem, in ea Fratres germanos collocare minimè potui, qui ab eodem Patre & Matre procreantur. Verùm id minimè necessarium fuit, cùm ab omnibus eodem modo considerari debeant in negotio Matrimonii, ac alii Fratres: consanguinei autem Fratres, sunt qui eundem habent Patrem; uterini verò, qui eandem habent Matrem.

Quæst. 12. Quænam crimina Matrimonium impediunt contrahendum, vel dirimunt contractum?

Resp. Quatuor sunt crimina, quæ Matrimonium reddunt invalidum. Primum, cùm perpetrato adulterio, una duarum partium malitiosè procuravit mortem proprii sponsi, vel sponsæ illius, quem vult postea ducere. In hoc casu est impedimentum dirimens, ut ait Alexander tertius relatus in Canone, his verbis: *Tibi respondemus*,

Cap. Super hoc, De eo qui ducit in Matr. quam polluit per adulter.

quod si adultera est in mortem uxoris aliquid machinata, sive fidem dedit, sive non, quòd ea defuncta, hanc esset ducturus; secundùm Canones ab ejus consortio prohibetur: & hæc prohibitio perpetuò est servanda.

Secundum crimen est, cùm, verbi gratiâ, Catharina matrimonio juncta cum Petro, inducit Jacobum ad occidendum Petrum virum suum, etiam absque intentione ducendi Jacobum post mortem Petri. In hoc casu, si occidat Jacobus Petrum, est impedimentum dirimens inter Catharinam, & interfectorem viri sui, ut patet ex Cœlestino Papa tertio, relato in Canone: *Interrogasti*, inquit, *de Sarracenis, qui dum in captivitate essent, quarumdam Christianarum viros, earum insidiis & machinationibus, occiderunt: utrum quia posteæ per ipsas ad fidem Christianam conversi sunt, eas de jure possint accipere in uxores; vel si duxerint, conjugium teneat eorumdem. Hic Triburiensis Concilii regula contenti sumus, asserentis, quod si in mortem ipsorum malitiosè fuerint machinatæ, licèt earum studio ad fidem accesserint, tamen nec eis adhærere debent, nec sunt, si adhæserint, etiam tolerandi.*

Cap. Laudabilem, de Cõversione Infidelium.

Et Glossa ibidem verbo *ad hoc*, ait: *Nota, quod mulier non potest contrahere cum illo qui virum suum interfecit, si mortem ejus fuerit machinata.*

Quidam etiam conantur ex hac Decretali probare, quòd cùm homo maritum, insciâ fœminâ, interfecit cum intentione eam in uxorem ducendi, eum tunc contrahere impedimentum dirimens, ne cum ea contrahat; quia idem Papa postmodum ait: *Ad hoc Sarraceni quidam in bello sunt Christianos interfecisse notati; & Christiani simi-*

Cœlestinus III. Ibidem.

similiter Sarracenos; postea verò Sarraceni ad fidem conversi, uxores eorum quos in belli certamine occiderunt, sibi matrimonialiter copularunt; & idipsum Christiani de Sarracenis mulieribus conversis ad fidem fecisse noscuntur; quæ postquam de priorum virorum morte compererint veritatem, divortium instanter exposcunt. In his igitur respondemus, quòd cùm tales non procuraverint virorum interitum defunctorum, matrimonium inter hujusmodi personas licitè potest contrahi, & taliter copulati, divortium nequeant postulare.

Quæ quidem opinio eò probabilior videtur, quòd verba capitis *Laudabilem*, relata ab Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi in sua antiqua Collectione, hoc impedimentum stabilire videntur; ait enim: *Respondemus quoque in his, quòd cum nec Sarraceni, nec Christiani mortem alterutrorum procurasse noscantur, Matrimonium hujusmodi inter prædictas personas licitè contrahi potest, & taliter copulati, cujuscumque sexus existant, divortium post mortem conjugum postulare non possunt.* Unde concludi potest, quòd si maritos interfecissent, ut uxores eorum ducerent, eorum Matrimonium nullum foret, propter impedimentum dirimens, malitioso hoc homicidio contractum.

Tertium crimen est, si quis durante Matrimonio promittit se ducturum eam, cum qua commisit adulterium, & vice versa, licèt neuter in mortem consenserint alterius partis; ita Concilium Triburiense relatum in Canone, his verbis: *Relatum est auribus sanctorum Sacerdotum, quemdam alterius uxorem stupro violasse; & insuper, mœchæ, vivente viro suo, juramentum dedisse, ut post legitimi mariti mortem, si supervixisset,* Can. Relatum, 31. q. 2.

duceret eam in uxorem; quod factum est. Tale ergo connubium prohibemus & anathematizamus.

Quartum crimen est, Matrimonium cum aliqua fœmina conjugata, vivente adhuc & superstite primo conjuge, contractum: observandum tamen est, quòd cùm conjux aliam ducit, vel secunda hæc conjux scit alterum esse conjugatum, vel non: Si scivit illum esse Matrimonio junctum cùm contraxit, tunc nunquam esse potest inter ipsos Matrimonium, etiam post mortem prioris conjugis, ut dicitur in Canone *Ex litterarum*, his verbis: *Antequam uxor decederet, aliam superinduxit, & plures suscepit filios ex eadem: illos debes ab invicem separare. Idem verò vir, indicta ei de adulterio Pœnitentia, aliam ducere poterit in uxorem.*

Can. Ex litterarũ, de eo qui duxit in Matr. quã polluit per adult.

Idem dicendum est, si cùm bona fide contraxerit, nesciens hunc virum Matrimonio fuisse ligatum, ipsum carnaliter cognovit, postquam rescivit ejus priorem sponsam adhuc esse superstitem, ut dicitur in cap. *Si quis*, eod. tit. *Si quis uxore vivente, fide data promisit aliam se ducturum, vel cum ipsa de facto contraxit; si nec antè, nec post (legitima ejus superstite) cognovit eamdem: quamvis utrisque ipsorum pro eo, quod in hoc graviter deliquerint, sit Pœnitentia injungenda; non est tamen Matrimonium, quod cum ea contraxit post uxoris obitum, dirimendum. Cæterùm tolerari non debet, si priùs, vel postea, dum vixerit uxor ipsius, illam adulterio polluisset.*

Quòd si hæc mulier, postquam bona fide contraxit, nescivit, nisi post mortem prioris hujus viri Sponsæ, ipsum Matrimonio junctum esse, & noluit ampliùs cum ipso cohabitare, postquam scivit eum Matrimo-

trimonio esse conjunctum, pendet ab ipsa ratum habere Matrimonium, renovando mutuum consensum post mortem prioris hujus viri Sponsæ, vel petere divortium, ut dicitur in capite *Veniens*, eod. tit. *Veniens ad præsentiam nostram Guillelmus Laicus, humili insinuatione monstravit, quòd cùm in civitate Lemovicensi quamdam sibi matrimonialiter copulasset, ab ea recedens Messanam advenit, ubi Martham mulierem, insciam quòd aliam haberet uxorem, sibi solemniter copulavit. Verùm cùm in suam Patriam rediisset, uxorem suam inveniens carnis debita persolvisse: ad Messanam rediit Civitatem, & supradictæ Marthæ tanquam legitimæ cohabitavit uxori: mandamus quatenùs si est ita, ut supradictæ Marthæ affectu adhæreat conjugali, licentiam concedatis.*

Quæst. 13. Post mortem viri, potest-ne duci fœmina, cum qua commissum est adulterium?

Resp. Solvit hanc quæstionem Innocentius Papa tertius relatus in Canone: *Significasti*, inquit, *nobis, quòd cùm P. civis Spoletanus, quamdam mulierem duxisset legitimè in uxorem, ea relicta, cuidam meretrici adhæsit. Verùm cùm uxor ipsius esset viam universæ carnis ingressa, meretricem, cui adhæserat, desponsavit. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus, vel ea vivente, sibi fidem dederit de Matrimonio contrahendo, legitimum judices Matrimonium supradictum.* Ut enim ait sanctus Augustinus: *Mortuo viro, cum quo verum connubium fuit, fieri verum connubium potest, cum quo priùs adulterium fuit.*

Cap. Significasti, de eo qui duxit in Matr. quam polluit per adult.

S. Aug. lib. 1. De nuptiis & cócupiscentia, c. 10.

Quæst. 14. Christianus potest-ne Matrimonium cum Infideli inire?

Resp. Hujusmodi Matrimonia prohibita sunt Christianis; dicitur enim in Canone: *Cave, Christiane, Gentili aut Iudæo filiam tuam tradere.* Et in alio Canone dicitur: *Si quis Iudaicæ pravitatis conjugali societate jungitur, sive Christiana Iudæo, sive Iudæa Christiano, mulier carnali consortio misceatur; quicumque illorum tantum nefas admisisse dignoscitur, à Christiano cœtu atque convivio, & à Communione Ecclesiæ protinùs segregetur.*

Can. Caut. 28. q. 1. Can. Si quis, 28. q. 1.

Ideòque autem hæc Matrimonia nulla sunt, quia diversitas Religionis sine ullo dubio est impedimentum dirimens Matrimonium, juxta consensum unanimem Doctorum. Hoc impedimentum annotatum est inter Canones primo Concilio Nicæno attributos, Can. 67. ubi dicitur: *Fœmina fidelis si nupserit viro infideli, Ecclesia ejiciatur; si tamen eum dimiserit, recipiatur eo modo, quo recipitur is, qui post fidei abnegationem recipitur.*

Conc. Nicænum, 1. Can. 67.

Cujus quidem rationem affert sanctus Thomas his verbis: *Principalius Matrimonii bonum est proles ad cultum Dei educanda: cùm autem educatio fiat communiter per Patrem & Matrem, uterque secundùm fidem suam intendit ad cultum Dei prolem educare. Et ideò si sint diversæ fidei, intentio unius, alterius intentioni contraria erit, & ita inter eos non potest esse conveniens Matrimonium: & propter hoc disparitas cultus præcedens Matrimonium, impedit, ne contrahi possit.*

S. Th. q. 59. a. 1. in sup.

Quæst. 15. Matrimonium Infidelium estne Sacramentum?

Resp. Sacramentum Matrimonii considerari potest, quatenùs institutum à Deo in officium naturæ ad susceptionem & educationem liberorum, & post Adæ peccatum

tum in remedium contra concupiſcentiam, & carnis tentationes, ex quo actus conjugalis eximitur à peccato etiam inter Infideles. Hæc divina inſtitutio Matrimonii in ſtatu Innocentiæ, ut eſſet Sacramentum, probatur ex verbis Geneſeos, ubi dicitur: *Maſculum & fæminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait: Creſcite & multiplicamini.* Et in cap. 2. *Non eſt bonum eſſe hominem ſolum; faciamus ei adjutorium ſimile ſibi ...... Quamobrem relinquet homo Patrem ſuum, & Matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.*

Geneſ. 1. v. 27.

Hæc ultima verba, ſecundùm ipſum Chriſti Domini teſtimonium, qui ea refert in Euangelio Matthæi, iiſque hæc ſubjungit: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet*, ſatis oſtendunt, Matrimonium à Deo fuiſſe inſtitutum in ſtatu Innocentiæ tanquam officium naturæ; & in hoc ſenſu Innocentius tertius relatus in Canone, nomen Sacramenti Matrimonio Infidelium tribuit: *Cùm Sacramentum conjugii*, inquit, *apud Fideles & Infideles exiſtat.*

Cap. 19. v. 6.

Cap. Gaudemus, de Divortiis.

Verùm, ſi nomen Sacramenti accipitur, prout ſignificat Sacramentum novæ Legis conferens gratiam, Matrimonium Infidelium non eſt utique Sacramentum, ut ait idem Pontifex in Can. *Quanto*. Ibidem: *Nam etſi Matrimonium verum inter Infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: Inter Fideles autem verum & ratum exiſtit, quia Sacramentum fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur: ſed ratum efficit conjugii Sacramentum, ut ipſum in conjugibus, illo durante, perduret.* Quod quidem clarè explicat D. Thomas, dum ait: *Videtur quòd inter Infideles non poſſit eſſe Matrimonium. Matrimo-*

Can. Quanto, de Divortiis.

S. Th. in ſuppl. qu. 59. art. 2. in prima objectione.

 nium

nium enim est Sacramentum Ecclesiæ: sed Baptismus est janua Sacramentorum: ergo Infideles qui non sunt baptizati, Matrimonium contrahere non possunt, sicut nec alia Sacramenta suscipere. Ad primum dicendum, quòd Matrimonium non tantùm est institutum in Sacramentum, sed etiam in officium naturæ: & ideò quamvis Infidelibus non competat Matrimonium secundùm quod est Sacramentum, in dispensatione Ministrorum Ecclesiæ consistens, competit tamen eis in quantum est in officium naturæ.

Quæst. 16. Matrimonium Infidelium sitne nullum, cùm alter eorum sit Christianus?

Resp. Quamvis Fidelis conversus possit cohabitare comparti remanenti in Infidelitate, cùm affulget spes aliqua, ut illam ad fidem convertere possit: assignantur tamen tres casus, in quibus, ut dicitur in cap. *Quanto*, De divortiis, Matrimonium sit nullum, & licet Fideli aliam ducere: *Si alter Infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente; qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit.* Advertit tamen Divus Thomas, quòd hodie non permittitur Infideli converso cohabitare cum parte Infideli, propter periculum perversionis: *Fidelis conversus*, inquit, *nisi uxor Infidelis converti velit, non permittitur cohabitare, sive sit Gentilis, sive sit Iudæa.*

Cap. Quanto, de Divortiis.

S. Th. in 4. dist. 39. ar. 3. ad 2. q. 1.

Quæst. 17. Matrimonium contractum à duobus Catholicis, potest-ne effici nullum in tribus præfatis casibus, cùm alter eorum fidem negat, fitque Infidelis, aut labitur in hæresim?

Resp.

Resp. Innocentius Papa tertius hanc quæstionem ſolvit his verbis: *Si verò alter Fidelium conjugum vel labatur in hæreſim, vel tranſeat ad Gentilitatis errorem, non credimus, quòd in hoc caſu, is qui relinquitur, vivente altero, poſſit ad ſecundas nuptias convolare:* vivente ſcilicet priore conjuge; quare licèt Matrimonium Infidelium fieri poſſit nullum in ſupradictis tribus caſibus: non ita Matrimonium Fidelium, propter rationem quam affert idem Pontifex in capite, *Ex parte tua*, ubi dicit: *Ex quo Matrimonium inter legitimas perſonas per verba de præſenti contrahitur, illis viventibus, in nullo caſu poteſt diſſolvi, ut vivente reliquo alter ad ſecunda vota tranſmigret; etiamſi unus Fidelium, inter quos eſt ratum conjugium, fieret hæreticus, & nollet permanere cum altero ſine contumelia Creatoris; niſi fortè ſecus fieret ex revelatione divina, quæ ſuperat omnem Legem.*

Cap. Quâ. to, de Divortiis.

Cap. Ex parte tua, de Cõverſ. Conjugat.

Hanc autem revelationem in Divo Paulo comperimus, 1. ad Cor. cap. 7. v. 15. reſpectu Matrimonii inter Infideles contracti, non verò inter Fideles: licèt alter conjugum in hæreſim labatur, aut Paganiſmum; quamobrem licèt diſſolvi poſſit conjugium Infidelium, quando alter ad fidem convertitur, altera verò cohabitare non vult, ſine blaſphemia, aut ſine periculo perverſionis animæ fidelis; nihilominùs tamen in iiſdem caſibus Matrimonium à Fidelibus in Eccleſia contractum, eſt penitùs indiſſolubile.

Quæſt. 18. Catholicus poteſt-ne Matrimonium inire cum hæretica?

Resp. *Catholico*, inquit ſanctus Antoninus, *contrahente cum perſona hæretica baptizata, verum eſt Matrimonium, nec dirimitur propter hæreſim, quamvis peccet ſcien-*

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 6.

ter contrahens cum tali. Nisi scilicet dispensationem habeat à summo Pontifice, quoniam, ut ait Concilium Constantinopolitanum: *Non licet virum Orthodoxum cum muliere hæretica conjungi, neque verò Orthodoxam cum viro hæretico copulari*.

Conc. Quini sextum Constantinop. in Trullo, Can. 72.

Et ut ait Concilium Eliberitanum: *Hæreticis qui errant ab Ecclesia Catholica, nec ipsis Catholicas dandas puellas, neque Judæis; quod nulla potest esse societas Fideli cum Infideli; fecerint parentes, abstinere per quinquennium placet*. Et Concilium Narbonense ait: *Non contrahent Catholici cum Hæreticis: nec enim fas est ad Sacramentum Matrimonii, quod gratiam confert, excommunicatum talis gratiæ incapacem recipere*.

Conc. Eliberitanii, Can. 16.

Conc. Narbonen. anno 1609. c. 22. De Matrim.

Quæst. 19. Quid intelligitur per impedimentum violentiæ & Ordinis?

Resp. Impedimentum violentiæ est, cùm per gravem metum, cadentem in constantem virum, adigitur altera partium ad præbendum Matrimonio consensum, ut supra explicuimus in cap. 5. agendo de consensu necessario ad Matrimonium. Per impedimentum verò Ordinis, intelligitur illud quod provenit ex susceptione alicujus Ordinis sacri: quod similiter explicavimus agendo de impedimento, quod contrahitur per votum.

Quæst. 20. Quid intelligitur per impedimentum ligaminis?

Resp. Illud est quod provenit ex contracto Matrimonio, sive illud fuerit consummatum, sive non: contrahi tamen non posset novum Matrimonium, licèt alter conjugum in regionem longinquam recesserit, ac jure credi possit mortuus, quia ab annis multis de eo nihil auditum est; cùm necesse sit, ut dicitur in Canone,

none, ut aliqua novum Matrimonium contrahere possit, ut certum nuntium recipiat de morte virorum. *In præsentia nostra quæsivisti, quid agendum sit de mulieribus quæ viros suos causa captivitatis vel peregrinationis absentes, ultra septennium præstolatæ fuerint, nec certificari possunt de vita, vel de morte ipsorum, licèt super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem, & pro juvenili ætate seu fragilitate carnis nequeunt continere, petentes alii Matrimonio copulari. Respondemus, quòd quantocumque annorum numero ita remaneant, viventibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium canonicè convolare: nec authoritate Ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum.* Cap. In præsentia, de Spons. & Matr.

Contrahi tamen posset novum Matrimonium, si ante consummationem prioris, altera partium votum emitteret solemne perpetuæ castitatis in approbata aliqua Religione, ut patet ex Innocentio tertio relato in Canone, his verbis: *Nos nolentes à Prædecessorum nostrorum vestigiis declinare, qui respondere consulti, antequam Matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licere alteri conjugum, reliquo inconsulto, ad Religionem transire, ita quod reliquus ex tunc legitimè poterit alteri copulari, hoc ipsum tibi consulimus observandum.* Cap. Ex parte tua, de cōvers. conjug.

Quæst. 21. Quodnam est impedimentum publicæ honestatis?

Resp. Definitur à S. Thoma: *Propinquitas ex sponsalibus proveniens, robur trahens ab Ecclesiæ institutione propter ejus honestatem.* Ecclesia enim vult, filios suos omnimodam honestatem servare in Matrimoniis. Olim extendebatur hoc impedimentum usque ad quartum gradum; nunc autem sic decrevit S. Th. in 4. dist. 41. qu. unica, art. 1. qu. 1. in corp.

Con-

Concilio Trident. sess. 24. de reform. Matrim. c. 3.

Concilium Tridentinum: *Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum, ubi sponsalia, quacumque ratione valida non erunt, sancta Synodus prorsus tollit: ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: Quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.* Quare nunc non potest quis contrahere cum Patre aut Matre, fratribus, aut sororibus, filiis, aut filiabus eorum vel earum cum quibus inita sunt Sponsalia; sed potest ducere reliquos omnes eorum vel earum propinquos.

Quæst. 22. Hoc impedimentum habet ne locum cum consanguineis in primo gradu, qui sunt illegitimi?

Resp. Licèt videri possit, quòd cùm hæc publica honestas introducta tantùm sit à jure humano, hoc impedimentum cessare possit, cùm agitur de propinquis illegitimis, qui propriè pro talibus non habentur, secundùm Leges humanas, ut dicitur in Auth. *Ex complexu*, C. de incest. nuptiis. *Ex complexu nefario aut incesto, seu damnato liberi nec naturales sunt nominandi.* Certum tamen est, quòd in hoc casu consanguinei seu propinqui etiam illegitimi, quicumque tandem sint, eodem modo considerari debent ac legitimi; quoniam secundùm

L. Adoptivus, §. serviles, ff. de ritu nupt.

L. *Adoptivus, in contrahendis Matrimoniis naturale jus & pudor inspiciendus est.* Cùm autem illegitimi verè consanguinei sint, verique parentes æquè ac alii, honestas publica non minùs eorum quàm legitimorum Matrimonium impedit; & quoniam consanguinitas, affinitas, atque cognatio spiritualis contrahitur indifferenter cum omnibus, tum legitimis, tum spuriis; eadem planè ratio in honestate publica vigere debet.

Quæst.

Quæst. 23. Quælibet Sponsalia pariuntne hoc impedimentum publicæ honestatis?

Resp. Secundùm quidem Jus antiquum, æqua erat omnium conditio, quoad hoc impedimentum, sive Sponsalia fuerint tantùm de futuro, vel de præsenti, quæ verum efficiebant Matrimonium; nunc autem alia est dispositio secundùm Concilium Tridentinum, ut patet ex Bulla B. Pii V. quæ incipit: *Ad Romanum spectat. Ad aures nostras pervenit, multos esse qui dubitent, an Decretum Concilii Tridentini, sess. 24. de Reform. Matrim. cap. 3. de Sponsalibus, per verba, ut ajunt, de futuro tantùm conceptis intelligatur, vel etiam Matrimonia per verba de præsenti contracta, non tamen consummata (quæ interdum Sponsalia appellantur) comprehendat; definimus, Decretum Concilii omninò intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat: non autem in Matrimonio sic, ut præfertur, contracto; sed in eo durante adhuc impedimentum in omnibus illis casibus & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum Decretum Concilii introductum erat.*

B. Pius V. in Bull. 62. edita ann. 1568.

Quæst. 24. Si quis contraxit Matrimonium nullum propter consanguinitatem, aut aliud impedimentum dirimens, consurgit-ne aliquod impedimentum publicæ honestatis, post hujusmodi suppositum Matrimonium?

Resp. Inferri potest ex dispositione Juris Canonici, in hoc casu verum impedimentum esse. Verbi gratia, Si Joannes duxit Magdalenam consanguineam in quarto gradu absque dispensatione, licèt hoc Matrimonium consummatum non fuerit, tamen ambo contraxere verum impedimentum publicæ honestatis, cum mutuis propin-

Cap. Ex Sponsalibus, De Sponsalibus in 6.

pinquis usque ad quartum gradum, ut colligitur ex capite: *Ex Sponsalibus*, in quo sic legitur: *Ex sponsalibus puris & certis, etiamsi consanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, Religionis, aut alia quavis ratione sint nulla (dummodo non sint nulla ex defectu consensus) oritur efficax ad impediendum & dirimendum sequentia sponsalia & Matrimonia, non autem ad præcedentia dissolvendum, impedimentum justitiæ publicæ honestatis.*

Certum autem est, ante Concilium Tridentinum, jus illud servatum fuisse, respectu etiam Matrimoniorum nullorum: Quoniam itaque Concilium de eo tacuit, & secundùm Constitutionem Pii Papæ V. hoc impedimentum perseverat in omnibus casibus non commutatis, consequens est, eos, qui Matrimonium contraxere nullum, impedimentum quoque dirimens contraxisse cum mutuis cognatis, ad quartum usque gradum, nisi Matrimonium nullum sit defectu consensus.

Quæst. 25. Quid est impedimentum affinitatis?

Resp. Ex Glossa in Arbore consanguinitatis. 35. q. 5. *Est autem affinitas personarum proximitas ex coitu proveniens, omni carens parentela.*

Quæst. 26. Cur dicitur, ex coitu proveniens, & non ex Matrimonio?

Cap. Discretionem & tot. tit. de eo qui cognovit cōsanguineá uxoris suæ vel Sponsæ.

Resp. Quia, ut habetur in Canone, affinitas æquè contrahitur per illicitam, & violentam cohabitationem, ac per licitam post Matrimonium.

Quæst. 27. Quare additur in definitione: omni carens parentela?

Resp. Per hæc verba distinguitur affinitas à consanguinitate, quæ est etiam proximitas ex coitu proveniens: at postrema

verba

verba definitionis affinitatis, consanguinitati convenire non possunt, non quòd non possit consurgere affinitas inter personas jam consanguineas: sed hoc est per accidens, ut ait Divus Thomas, cùm absque ista consanguinitate, affinitas etiam contracta fuisset.

Quæst. 28. Cum quibusnam personis contrahitur affinitas?

Resp. Contrahitur inter maritum, & consanguineos ejus uxoris, sicut etiam inter uxorem, & consanguineos viri: ita tamen, ut inter utriusque conjunctos, nulla oriatur affinitas, in quocumque gradu sint: quare duo Fratres possunt licitè Matrimonium contrahere cum duabus sororibus, & sic de cæteris; ut patet ex Innocentio tertio relato in Canone, qui ait: *Licèt omnes consanguinei viri sint affines uxoris, & omnes consanguinei uxoris sint viri affines; inter consanguineos tamen uxoris & viri, ex eorumdem scilicet viri & uxoris conjugio, nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos Matrimonium debeat impediri.* Cap. Quod super his, de cōsang. & affinit.

Quæst. 29. Usque ad quem gradum, impedimentum affinitatis proveniens ex Matrimonio, efficit Matrimonium invalidum?

Resp. Certum est, ex sacris Canonibus, hoc impedimentum extendi in affinitate, sicut & in consanguinitate, usque ad quartū gradum inclusivè; & S. Gregorius Papa relatus in Can. egregiam hujus rei affert rationem, dum ait: *Porro de affinitate, quam dicitis parentelam esse, quæ ad virum ex parte uxoris, seu quæ ex parte viri ad uxorem pertinet: manifestissima ratio est, quia si, secundùm divinam sententiam, ego & uxor mea sumus una caro, profectò mihi & illa, mea* Can. Porro, 5. q. 5.

sua-

suaque parentela propinquitas una efficitur: quocirca ego & soror uxoris meæ in uno & primo gradu erimus; filius verò ejus in secundo gradu erit à me, neptis verò in tertio; idque utrinque in cæteris agendum est successionibus. Vxorem verò propinqui, cujuscumque gradus sit, ita me oportet attendere, quemadmodum ipsius quoque gradus aliqua fæmina propriæ propinquitatis sit; quod nimirùm uxori de propinquitate viri sui in cunctis cognationis gradibus convenit observari.

Quæst. 30. Usque ad quem gradum affinitas, proveniens ex illicita cohabitatione efficit Matrimonium nullum?

Resp. Hæc affinitas, quæ contrahitur sive ex adulterio, simplici fornicatione, stupro, &c. efficit Matrimonium nullum, usque ad secundum gradum inclusivè; ut expresse decrevit Concilium Tridentinum, cùm ait: *Præterea sancta Synodus, eisdem & aliis gravissimis de causis adducta, impedimentum quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & Matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantùm qui in primo & secundo gradu conjunguntur restringit; in ulterioribus verò gradibus statuit, hujusmodi affinitatem Matrimonium postea contractum non dirimere.*

Concil. Trid. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 4.

Observandum tantùm est, quòd licèt Concilium Tridentinum, quando hoc impedimentum ad secundum gradum redegit, ac statuit, ne talis affinitas deinceps Matrimonia contracta in remotioribus gradibus impediret, non sustulerit prohibitionem, quæ ante ad quartum gradum extendebatur; ac licèt videatur solùm impedimentum hoc dirimens, in impedimentum simplicis prohibitionis commutasse: nihilominùs tamen Beatus Pius Papa V. in Bulla quę incipit: *Ad Romanum Pontificem,* ait:

ait: *Nos omnem ambiguitatem tollere & animarum tranquillitati, ac Matrimonii libertati, quantùm cum Deo possumus, consulere volentes, declaramus, & Apostolica authoritate decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quominùs in ulterioribus gradibus hujusmodi liberè, & licitè Matrimonium contrahi possit.*

Quæst. 31. Quomodo se gerere debet vir, qui carnaliter rem habuit cum consanguineis uxoris in primo vel secundo gradu?

Resp. Ex S. Antonino: *Qui cognovit consanguineam uxoris, cum qua contraxit per verba de præsenti, sed nondùm consummavit Matrimonium: cùm non posset debitum negare, nisi intrando Religionem: videtur quod ad hoc teneatur, ne incestum committat, cognoscendo affinem, & cum hoc valeat facere, quia nondum consummavit. Quod si vult remanere in sæculo, necessaria est sibi dispensatio etiam ad reddendum debitum, si hoc vult sine peccato facere; & potest Episcopus dispensare. Qui autem cognovit consanguineam uxoris, & consummavit Matrimonium; tenetur quidem debitum reddere, sed petere non potest absque dispensatione, & ut dictum est, per Episcopum potest dispensari.* S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 11. §. 3.

Quæst. 32. Jus Canonicum interdicit-ne ei qui carnaliter rem habuit cum consanguinea uxoris in primo aut secundo gradu, quominùs petat debitum conjugale?

Resp. Extat titulus expressus in Decretalibus, *De eo, qui cognovit consanguineam uxoris suæ*: Verùm hi casus definiuntur ab Innocentio III. relato in Can. his verbis: *Tuæ Fraternitatis devotio postulavit, utrum is qui cum sorore legitimæ conjugis fornicatur, cum uxore possit postmodum commorari, & exigere debitum, ac solvere requisitus. Nos igitur*

Cap. Tuæ Fraternitatis, de eo qui cognovit consãguineam uxoris suę vel Sponsæ.

igitur respondemus, quòd uxor, ut à commixtione viri abstineat propter publicam honestatem, & in continentia maneat, donec vir viam universæ carnis ingressus fuerit, diligentiùs est monenda. Quòd si fortè commonitioni tuæ parere recusans, talis fuerit, ut de lapsu timeatur ipsius, vir ejus poterit, & debebit, cum Dei timore debitum ei solvere conjugale, cùm affinitas post Matrimonium iniquè contracta illi nocere non debeat, quæ iniquitatis particeps non existit. Quod pertinet ad reum certum est, eum debitum exigere non posse, ut dicitur in Canone: *Si quis cum filiastra sua scienter fornicatus fuerit, nec à Matre debitum petere, nec filiam unquam habere potest uxorem.*

Cap. 1. De eo qui cognovit conf. uxoris suæ.

Quæst. 33. Quomodo se gerere debet Confessarius, cùm ex confessione eorum qui jamjam sunt Matrimonium inituri, detegit aliquod impedimentum dirimens Matrimonium?

Resp. Debet monere Pœnitentem, & impedire, ne ulteriùs procedat: Quòd si Matrimonium impediri non possit absque gravi scandalo, quia cùm jam convenerint partes, concipere possent malam aliquam suspicionem, si una ex partibus resilire vellet, sine conspicua quadam causa: Confessarius debet ipsam adigere, ut petat & expectet dispensationem, prohibendo illi verbis expressis, ne sine dispensatione nubat. Possunt in similibus casibus varia adhiberi media ad differendum Matrimonium, juxta varias rerum circumstantias; verbi gratia, si adolescentula Matrimonio jam parata, aperiret in confessione impedimentum dirimens, proveniens ex crimine occulto; ne detur occasio suspicandi veritatem criminis, Confessarius posset ipsi suadere, ut interim emitteret votum castitatis, donec

donec habeatur dispensatio, & dicere parentibus, à se emissum fuisse votum castitatis, & obligatam à Confessario, ut peteret dispensationem ante Matrimonium, non explicando votum emissum esse ad tempus; & sic prætextu expectandi dispensationem à voto, posset haberi vera dispensatio impedimenti dirimentis, provenientis ex illicita cohabitatione.

Denique necesse est, ut prudentia Confessoris in talibus occasionibus excogitare faciat media, quæ apta sint, tum ad honorem, tum ad conscientiam ritè salvandam. Verùm illa prudentia Christiana esse debet, nec in detrimentum conscientiæ carni & sanguini cedere par est; quoniam, ut ait Apostolus: *Prudentia carnis mors est: Prudentia autem Spiritus, vita & pax.* Ad Rom. cap. 8.

Quæst. 34. Quid est impedimentum impotentiæ?

Resp. Ex sancto Thoma, est defectus impediens consummationem Matrimonii per carnalem conjunctionem. Hæc impotentia duplex est: aliquandò enim provenit ex causa naturali, aliquando ex accidentali, verbi gratia, ex maleficio. Impotentia efficit Matrimonium nullum, si sit perpetua, ut dicitur in Canone, *Ex litteris.* De frigidis & maleficiatis, quocumque modo contingat. S. Thom. in 4. sent. dist. 34. qu. unica.

Quæst. 35. Impotentia quæ provenit ex maleficio, efficit-ne semper Matrimonium nullum?

Resp. Ex S. Thoma: *Impotentia coeundi ex maleficio, aut est perpetua, & tunc Matrimonium dirimit: aut non est perpetua, & tunc non dirimit; & ad hoc experiendum eodem modo Ecclesia tempus triennii præfixit, sicut & de frigiditate dictum est: tamen hæc* S. Thom. in 4. sent. dist. 34. q. unic. art. 3. in corp.

diffe-

differentia est inter maleficium & frigiditatem, quia qui ex frigiditate est impotens, sicut est impotens ad unam, ita ad aliam; & ideò, quando Matrimonium dirimitur, non datur licentia ei, ut conjungatur alteri: sed ex maleficio homo potest esse impotens ad unam, & non ad aliam; & ideo quando judicio Ecclesiæ Matrimonium dirimitur, utrique datur licentia, ut alteram copulam quærat. Sed priusquam Matrimonium annulletur, conjuges per triennium cohabitare debent, & jurare, quòd nunquam per id tempus pervenire potuerint ad actum Matrimonii; ut ait Honorius Papa tertius relatus in Canone, his verbis: *Si ita est, & constiterit vobis, præfatum virum & mulierem intra prædictos octo annos per continuum triennium insimul habitasse, ipsis cum septima propinquorum manu firmantibus juramento, se commisceri carnaliter nequivisse, proferatis divortii sententiam inter eos.*

Cap. ult. de Frigid. & malef.

Sic etiam dicitur in Canone: *Si per sortiarias atque maleficas artes, occulto, sed nunquam injusto Dei judicio permittente, & diabolo præparante, concubitus non sequitur; hortandi sunt, quibus ista eveniunt, ut corde contrito & spiritu humiliato, Deo & Sacerdoti de omnibus peccati suis puram confessionem faciant, & profusis lacrymis, & largioribus eleemosynis, & orationibus atque jejuniis Domino satisfaciant, & per exorcismos ac cætera Ecclesiasticæ medicinæ munia, Ministri Ecclesiæ tales, quantùm Dominus annuerit, qui Abimelech ac domum ejus Abrahæ orationibus sanavit, sanare procurent. Quòd si fortè sanari non potuerint, separari valebunt.*

Can. Si per sortiarias, 33. q. 1.

Quæst. 36. Est-ne licitum tollere maleficium impediens consummationem Matrimonii, per aliud maleficium?

Resp.

Resp. Non licet, quoniam ut ait Apostolus: *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona*; Unde Alexander Papæ III. relatus in Canone, ait: *Presbyter cum quodam infami ad privatum locum accessit, non ea intentione, ut vocaret dæmonium, sed ut inspectione astrolabii furtum cujusdam Ecclesiæ posset recuperari; verum licèt hoc ex bono zelo & simplicitate se fecisse proponat, id tamen gravissimum fuit, & non modicam inde maculam peccati contraxit.* Cap. Ex tuarum, de Sortilegiis.

Idem asserit Divus Thomas, dum ait: *Et etiamsi posset per maleficium, remedium adhiberi, nihilominùs reputaretur perpetuum, quia nullomodo debet aliquis dæmonis auxilium per maleficium invocare.* S. Thom. in 4. dist. 34. qu. un. art. 3. ad 3.

Quæst. 37. Quænam sunt reliqua impedimenta dirimentia, addita à Concilio Tridentino?

Resp. Duo sunt, nempè absentia Parochi, & duorum testium: *Qui aliter*, inquit, *quàm præsente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus, Matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omninò inhabiles reddit: & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præsenti Decreto irritos facit & annullat. Insuper Parochum vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, & testes qui sine Parocho vel Sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit.* De hoc impedimento locuti sumus, cap. 4. quæst. 6. Concilio Trid. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 1.

Alterum impedimentum est raptus, ut habetur in eodem Concilio Tridentino, his verbis: *Decernit sancta Synodus, inter raptorem & raptam, quamdiù ipsa in potestate* Concilio Trident. Sess. 24. reform. Matrim. cap. 6.

ſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere Matrimonium.

Quæſt. 38. Quid eſt raptus?

Reſp. Rectè definitur: feminæ cujuſpiam violenta abductio, ſeu traductio de loco ad locum, in quo in raptoris poteſtatem redigatur, Matrimonii contrahendi, vel libidinis explendæ causâ. Advertendum

S.Th. 2. 2. q. 154. ar. 7. in corp.

ſolùm eſt cum S.Thoma, quod, *Quandoque violentia infertur Patri, ſed non Virgini: putà cùm ipſa conſenſit, ut per violentiam de domo Patris abſtrahatur. Qualitercumque enim violentia adſit, ſalvatur ratio raptus.* Prætereà dicitur violenta abductio reſpectu puellæ quæ abducitur. Si quovis modo illi violentiæ metus incutiatur, ut putà, ſi videat homines armatos, ad ipſam vi rapiendam comparatos: ipſa etiam abductio violenta cenſetur, & raptum efficere, ſi mulier invita abducitur, etiam ſi parentes ejus hujuſmodi abductioni conſentiant.

Quæſt. 39. Quænam prætereà pœnæ contra raptores ſunt conſtitutæ?

Reſp. Referuntur à Concilio Tridentino,

Concilio Trident. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. c.6.

dum ait: *Raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium & favorem præbentes, ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces; & ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant: teneatur præterea raptor mulierem raptam, ſive eam uxorem duxerit, ſive non duxerit, decenter arbitrio Iudicis dotare.*

CAPUT VII.

De Dispensationibus ab impedimentis Matrimonii.

Quæst. 1. QUænam requiruntur conditiones, ut tuta conscientiâ petatur dispensatio ab aliqua Lege Ecclesiastica?

Resp. Expendendum est seriò, utrum rationes quæ movent ad petendum dispensationem, hæ sint quas exigit Concilium Tridentinum, dum ait: *Sicuti publicè expedit Legis vinculum quandoque relaxare, ut pleniùs evenientibus casibus & necessitatibus, pro communi utilitate satisfiat: sic frequentiùs Legem solvere, exemploque potiùs, quàm certo personarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud est, quàm unicuique ad Leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant universi, sacratissimos Canones exactè ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistinctè observandos. Quod si urgens justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis à quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum: aliterque facta dispensatio subreptitia censeatur:* Hoc est nulla. Cōc. Trid. sess. 25. De ref. c. 18.

Quàm impudenter, ait Concilium Coloniense, *plerique diplomatis ac dispensationibus apud sedem Apostolicam extortis, præter summi Pontificis mentem (qui & vult & debet potestate sibi concessa, non ad destructionem, sed ad ædificationem uti) abutantur, nullus est qui ignoret. Non prohibeo, inquit quidam vir pius, dispensare, sed dissipare: dispensatio quidem credita est, sed hic jam* Conc. Coloniens. 1. an. 1536. p. 1. c. 33.

quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Quamquam apud illos maxima culpæ pars resideat, qui vel nulla, vel minùs legitima, vel etiam ficta causa, supplicatoriis precibus inserta, dispensationis tectorium tandem eliciunt; quos apud Deum, qui renes & corda nostra scrutatur, omnemque hypocrisim ac fraudem execratur, securos quis dixerit? Nemo sibi, ait idem ille quem jàm citavimus, de dispensatione Apostolica blandiatur, cujus conscientiam divina sententia tenet alligatam.

S.Bern. de Consid. ad Eugen. Papam, lib. 3.c.4.

Ubi necessitas urget, ait sanctus Bernardus, *excusabilis dispensatio: ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est: utilitas dico, communis, non propria. Nam cùm nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est*: Quod quidem eò verius est, quòd similes dispensationes, sine gravibus rationibus concessæ, planè sunt inutiles iis, qui eas obtinent: Quoniam, ut ait idem Divus Bernardus: *Numquid ideò aut malum esse desiit, aut vel minoratum est, quia Papa concessit?* Quare Concilium Tridentinum loquens de dispensationibus Matrimonii, ait: *In contrahendis Matrimoniis vel nulla omninò detur dispensatio, vel rarò, idque ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam*. Denique, ut habet Glossa in cap. *Non est* de voto, Verbo *adimplere*, *Non est securus coram Deo, cum quo Papa dispensat, nisi subsit causa dispensandi*. Quantùm ad dispensationes in foro pœnitentiali, videatur Instructio in fine hujus Tomi quinti.

S.Bern. Ep. 7. ad Adã Monachũ. Cõc. Trid. sess. 24. De Ref. Matr. c. 5.

Quæst. 2. Quid efficit dispensationes obreptitias aut subreptitias, ac proindè nullas?

Resp.

Resp. Dispensatio dicitur obreptitia, quæ obtinetur per narrationem falsi: Subreptitia verò, quando celatur aut occultatur aliquid, quod dici aut exponi debuit, sive per subticentiam veri: verùm in jure sæpè sæpiùs subreptio cum obreptione confunditur: quia certum est, ambos hos defectus dispensationes penitùs invalidas efficere; adeò ut hi qui eas obtinent, non possint iis uti sine gravi peccato, ut definitum est pluribus in locis Juris Canonici, & præsertim in Canone: *Si motu*, ubi de dispensatione dicitur: *Ipsam velut subreptitiam vires nolumus obtinere*.

Cap. Si motu, De Præb. in sexto.

Quæst. 3. Quando impetrantes dispensationem non intenderunt, & noluerunt de facto narrare falsum, aut verum supprimere; sed hoc accidit ex malitia, aut inadvertentia Expeditionarii, dispensatio est ne nulla?

Resp. Est nulla, & hujusmodi ignorantia non excusat partes à peccato; quia, ut ait Divus Thomas: *Dicitur ignorantia voluntaria ejus quod quis potest scire & debet*: Atqui partes tenentur inquirere, quænam sint rationes, quæ eorum nomine proponuntur ad obtinendam dispensationem. Verùm licèt hujusmodi ignorantia esset invincibilis, & partes excusaret à peccato; statim ac ad eorum notitiam pervenit, dispensationem concessam fuisse per narrationem falsi, aut subticentiam veri, obtenta dispensatio pro nulla habenda est, ut dicitur expresse in Canone, his verbis: *Super litteris quæ aliquibus ex malitia, & nonnullis ex ignorantia (tacita veritate vel suggesta falsitate) impetrantur à nobis ..... Si verò per hujusmodi falsitatis expressionem, vel suppressionem etiam veritatis, litteræ fue-*

S. Tho. 1. 2. q. 6. art. 8. in corp.

Can. Super litteris, De Rescriptis.

fuerint impetratæ, qua tacita vel expressa, nos nullas prorsus litteras dedissemus, Delegato non est aliquatenùs procedendum. Notandum hoc in loco, Innocentium tertium de iis loqui, qui ex simplicitate & ignorantia id præstant.

Can. Si motu, De Præb. in sexto. Et in alio Canone dicitur: *Si ad petitionem illius vel alterius pro eodem oblatam, gratiam hujusmodi facimus: tunc enim ipsam veluti subreptitiam, vires nolumus obtinere.* Unde Glossa in cap. *Super litteris*, De rescript. in verb. *Litteras*, ait: *Ex hoc patet, quod simplicitas vel ignorantia non prodest circa hujusmodi litteras impetrandas. Imò ad hoc ut rescriptum teneat, nihil debet supprimi ex his, quæ movere possunt animum Principis ad dandum rescriptum, vel ad denegandum.*

Cõc. Trid. sess. 22. De Ref. c. 5. Hac de causa sic decernitur à Concilio Tridentino: *Dispensationes quacumque auctoritate concedendæ, si extra Romanam curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis illorum qui eas impetraverint: eæ verò quæ gratiosè concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi priùs ab eisdem tanquam Delegatis Apostolicis summariè tantùm & extrajudicialiter cognoscatur, expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjacere.*

Quæst. 4. Quænam necessariò exponenda sunt, ut dispensatio subreptitia, & nulla non censeatur?

Resp. Exprimendum est primò, in quo consanguinitatis vel affinitatis gradu quis sit cum ea, quam vult in Matrimonium ducere; idem dic de honestate publica, ac de aliis impedimentis, quæ absolutè, & dilucidè declaranda sunt. Explicari etiam debet, utrum commissus sit incestus cum ea, quam cupit ducere, & disertis

tis verbis indicare, utrum perpetratus ſit ab eo ſpe facilioris diſpenſationis. Exprimi etiam debet in ſupplicatoriis litteris raptus, ſi quis illius conſcius ſit, licèt perſona rapta reſtituta fuerit in libertate. Denique explicandum eſt, utrum fuerit conſummatum Matrimonium non obſtante impedimento, quod notum erat, aut fuerit-ne penitùs ignoratum; utrum fuerit contractun Matrimonium abſque proclamationibus: ſed præcipuè in impedimentis voti, fideliter & exactè narrandum eſt, quâ occaſione emiſſum fuerit, quo motivo, quave ætate.

Quæſt. 5. Eſt-ne prætereà aliquid exprimendum in ſupplicatoriis litteris ad obtinendam diſpenſationem?

Reſp. Exponendæ inſuper ſunt rationes ſingulæ, quibus inducitur quis ad petendam diſpenſationem à ſacris Eccleſiæ legibus; & in hoc unuſquiſque debet propriam conſulere conſcientiam, & ſtare judicio docti & pii directoris, ne præceps ruat in abuſum nimis frequentem apud eos, qui ſibi placere & adulari volunt, qui anguſtam non amant viam, quæ tamen ſola ducit ad vitam, aſſerente Chriſto Domino: *Quàm anguſta porta & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inveniunt eam!* Matth. 7. Hic autem abuſus in eo præſertim eſt, quòd multi putent, ſe ſatisfacere conſcientiæ, cùm Expeditionario committunt curam procurandæ diſpenſationis, & examinare negligunt, ſi rationes non modò veræ ſint, ſed etiam juſtæ, & tales, quales eſſe ſuperiùs eas oportere demonſtravimus. Maturè expendendæ ſunt ſingulæ ſupplicationis voces, priùſquam ſuperiori exhibeantur, ne aliquod vitium ſubrepat, &

ut quis tutâ conſcientiâ poſſit impetratâ diſpenſatione uti.

Quæſt. 6. Fornicatio aut inceſtus, ſuntne legitimæ cauſæ ad petendum, & obtinendum diſpenſationes, ut contrahi poſſit Matrimonium cum his, cùm quibus peccatum eſt?

Reſp. Recta ratio ſatis oſtendit, crimina minimè inſervire debere cuiquam ad gratiam & favorem conſequendum; unde Concilium Tridentinum ait: *Si quis intra gradus prohibitos ſcienter Matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat: idque in eo multò magis locum habeat, qui non tantùm Matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quòd ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eiſdem ſubjiciatur pœnis: non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ benignitatem facilè experiatur, cujus ſalubria præcepta temerè contempſit:* Ideò obſervandum eſt, diſpenſationes quæ conceduntur illis qui commiſerunt inceſtum, non concedi ratione peccati commiſſi, ſed ſolùm ad evitanda gravia inconvenientia & ſcandala, quæ aliter vitari non poſſunt, niſi per ſubſequens Matrimonium; ideòque in ſupplicatoriis litteris, quæ in ſimilibus caſibus præſentantur, ſic habetur: *Exponunt, quòd ipſis aliàs ſcientibus ſe tertio conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera ut crimine admiſſo, hæc cauſa foret Sanctitatem veſtram & ſedem Apoſtolicam ad miſericordiam & gratiam erga ipſos faciliores reddendi; ſed ſolùm veſana libidine victus, oratricem cognovit. Cùm autem, Pater ſancte, niſi Matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata &*

Cōc. Trid. ſeſſ. 24. De Ref. Matr. c. 5.

ta &

ta & innupta remaneret, graviaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri: cupiunt, &c.

Debet igitur conſtare coram Commiſſario delegato à ſancta Sede, & potiori jure coram Deo, primò, quòd Oratrix diſſamata & innupta remaneret. Secundò veriſimile eſſe, inceſtum hujuſmodi gravia ſcandala pariturum. Tertiò ſperandum eſſe, hoc Matrimonium talia ſcandala poſſe impedire, nec aliud in hoc caſu ſuppetere remedium.

Præterea hujuſmodi diſpenſationes hanc conditionem habent adjunctam, quòd ſcilicet inceſtus, aut nimia familiaritas, non intervenerint eo fine, ut faciliùs diſpenſatio obtineri poſſet. Unde præcipitur Commiſſario delegato, ut diſpenſationis gratiam non concedat, priuſquam juramentum exegerit ab Oratoribus, quòd inceſtum non commiſerint ea intentione, ut crimine admiſſo faciliùs diſpenſarentur.

Quæſt. 7. Quando contractum eſt Matrimonium nullum propter aliquod impedimentum dirimens, quomodo effici poteſt validum, poſt impetratam diſpenſationem?

Reſp. In hoc caſu, vel impedimentum dirimens, cujus obtenta eſt diſpenſatio poſt contractum Matrimonium, eſt occultum, vel non. Si non ſit occultum, dubium non eſt, quin renovandus ſit conſenſus coram Parocho & duobus teſtibus: ſi ſit occultum, ita ut in foro externo nullo modo probari poſſit, tunc neceſſe non eſt, ut Parochus & teſtes interſint conſenſui neceſſariò renovando: quia in hoc caſu ratio qua motum eſt Concilium Tridentinum, ut decerneret, ut Matrimonia celebrentur coram Parocho & duobus teſtibus, locum Seſſ. 24. De Ref. Matr. c. 1.

 non

non habet, ut satis patet ex præfatione Decreti his verbis: *Cùm sancta Synodus gravia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis conjugiis ortum habent: præsertim verò eorum qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo, cùm ab Ecclesia quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur, idcirco, &c.* Atqui evidens est, cùm in nostro casu validum jam sit Matrimonium in foro externo, easdem personas separari non posse, novumque contrahere Matrimonium. Et sic cessat ratio, propter quam Concilium testes & Parochum requirit. Notandum tamen est, quòd si Parochus aut aliquis ex testibus prioris Matrimonii contracti cum impedimento dirimente, scirent hoc impedimentum, cùm illi Matrimonio interfuerunt, de novo foret contrahendum coram Parocho & testibus; quia in hoc casu cùm constet Parocho vel testibus Matrimonium esse nullum, propriè non fuerunt testes validitatis Matrimonii, sed potiùs nullitatis; ac proinde solemnitates à Concilio Tridentino requisitæ ad validitatem Matrimonii, non præcesserunt.

Quæst. 8. Si altera partium sciret impedimentum occultum, quod reddit Matrimonium nullum, & super eo obtinuit dispensationem, tenetur-ne necessariò impedimentum alteri aperire, ad renovandum consensum?

Resp. Est absolutè necessarium, quia ut dicitur in Canone: *Quod autem*, 29. q. 1. error obstat validitati consensus; & consequenter, ut pars, quæ ignorat hoc impedimen-

mentum, possit renovare consensum post obtentam dispensationem, necesse est, ut ipsi indicetur, se Matrimonio junctam non esse (non tenetur tamen ei aperire, quodnam sit hujusmodi impedimentum) quia si simpliciter ejus exigeretur consensus, tunc pars illa, quæ nescit se liberam esse, ut consensum det, aut recuset, perseveraret tantùm in priori consensu, & novum non præberet, ad quod tamen tenetur: Ita quæstionem hanc definivit verbis expressis Doctor Subtilis: *Primus consensus non fuit matrimonialis, & ideò ad hoc quod sint conjuges, requiritur novus consensus: & tunc dico, quòd si impedimentum non exprimatur personæ insciæ, ipsa in copula carnali sequenti non consensit novo consensu, sed solùm reddit in virtute primi consensus, qui nullus fuit; & ideò licèt persona sciens de novo consentiat, non tamen sufficit. Hoc expressè dicit Glossa in cap. 1. De eo qui duxit in Matrim. quam polluit per adulter. In primo consensu qui nullus fuit, intelligitur perdurare; sicut probatur de servo qui creditur liber, cum quo contrahatur, si post manumittitur, uxore ignorante, non contrahitur Matrimonium; quia post manumissionem factam, manendo cum eo, semper intelligitur approbare consensum primum qui fuit erroneus, & non Matrimonium.* Scotus in 4. sent. dist. 35. q. 1.

Ad tollendum autem omne dubium in re adeo delicata; in dispensationibus, quæ dantur in foro Pœnitentiæ Romano, semper apponitur: *Cùm ipso latore dispensa, muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita cautè, ut latoris delictum nunquam detegatur.* Quod omninò fideliter, sed prudenter observandũ est; ne si prudentia desit, præsertim dũ agitur de impedimẽto ex crimine occulto, rixæ & inimicitiæ inter conjuges aut

quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Quamquam apud illos maxima culpæ pars resideat, qui vel nulla, vel minùs legitima, vel etiam ficta causa, supplicatoriis precibus inserta, dispensationis tectorium tandem eliciunt; quos apud Deum, qui renes & corda nostra scrutatur, omnemque hypocrisim ac fraudem execratur, securos quis dixerit? Nemo sibi, ait idem ille quem jam citavimus, de dispensatione Apostolica blandiatur, cujus conscientiam divina sententia tenet alligatam.

S.Bern. de Consid. ad Eugen. Papam, lib. 3.c.4.

Ubi necessitas urget, ait sanctus Bernardus, *excusabilis dispensatio: ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est: utilitas dico, communis, non propria. Nam cùm nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est*: Quod quidem eò verius est, quòd similes dispensationes, sine gravibus rationibus concessæ, planè sunt inutiles iis, qui eas obtinent: Quoniam, ut ait idem Divus Bernardus: *Numquid ideò aut malum esse desiit, aut vel minoratum est, quia Papa concessit?* Quare Concilium Tridentinum loquens de dispensationibus Matrimonii, ait: *In contrahendis Matrimoniis vel nulla omninò detur dispensatio, vel rarò, idque ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam*. Denique, ut habet Glossa in cap. *Non est* de voto, Verbo *adimplere*, *Non est securus coram Deo, cum quo Papa dispensat, nisi subsit causa dispensandi*. Quantùm ad dispensationes in foro pœnitentiali, videatur Instructio in fine hujus Tomi quinti.

S.Bern.Ep. 7. ad Adã Monachũ. Cõc. Trid. sess.24. De Ref. Matr. c. 5.

Quæst. 2. Quid efficit dispensationes obreptitias aut subreptitias, ac proindè nullas?

Resp.

Resp. Dispensatio dicitur obreptitia, quæ obtinetur per narrationem falsi: Subreptitia verò, quando celatur aut occultatur aliquid, quod dici aut exponi debuit, sive per subticentiam veri: verùm in jure sæpè sæpiùs subreptio cum obreptione confunditur: quia certum est, ambos hos defectus dispensationes penitùs invalidas efficere; adeò ut hi qui eas obtinent, non possint iis uti sine gravi peccato, ut definitum est pluribus in locis Juris Canonici, & præsertim in Canone: *Si motu*, ubi de dispensatione dicitur: *Ipsam velut subreptitiam vires nolumus obtinere*. Cap. Si motu, De Præb. in sexto.

Quæst. 3. Quando impetrantes dispensationem non intenderunt, & noluerunt de facto narrare falsum, aut verum supprimere; sed hoc accidit ex malitia, aut inadvertentia Expeditionarii, dispensatio est ne nulla?

Resp. Est nulla, & hujusmodi ignorantia non excusat partes à peccato; quia, ut ait Divus Thomas: *Dicitur ignorantia voluntaria ejus quod quis potest scire & debet*: Atqui partes tenentur inquirere, quænam sint rationes, quæ eorum nomine proponuntur ad obtinendam dispensationem. Verùm licèt hujusmodi ignorantia esset invincibilis, & partes excusaret à peccato; statim ac ad eorum notitiam pervenit, dispensationem concessam fuisse per narrationem falsi, aut subticentiam veri, obtenta dispensatio pro nulla habenda est, ut dicitur expresè in Canone, his verbis: *Super litteris quæ aliquibus ex malitia, & nonnullis ex ignorantia (tacita veritate vel suggesta falsitate). impetrantur à nobis ...... Si verò per hujusmodi falsitatis expressionem, vel suppressionem etiam veritatis, litteræ fue-*

S. Tho. 1. 2. q. 6. art. 8. in corp.

Can. Super litteris, De Rescriptis.

fuerint impetratæ, qua tacita vel expressa, nos nullas prorsus litteras dedissemus, Delegato non est aliquatenùs procedendum. Notandum hoc in loco, Innocentium tertium de iis loqui, qui ex simplicitate & ignorantia id præstant.

Can. Si motu, De Præb. in sexto.

Et in alio Canone dicitur: *Si ad petitionem illius vel alterius pro eodem oblatam, gratiam hujusmodi facimus: tunc enim ipsam veluti subreptitiam, vires nolumus obtinere.* Unde Glossa in cap. *Super litteris*, De rescript. in verb. *Litteras*, ait: *Ex hoc patet, quod simplicitas vel ignorantia non prodest circa hujusmodi litteras impetrandas. Imò ad hoc ut rescriptum teneat, nihil debet supprimi ex his, quæ movere possunt animum Principis ad dandum rescriptum, vel ad denegandum.*

Cõc. Trid. sess. 22. De Ref. c. 5.

Hac de causa sic decernitur à Concilio Tridentino: *Dispensationes quacumque auctoritate concedendæ, si extra Romanam curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis illorum qui eas impetraverint: eæ verò quæ gratiosè concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi priùs ab eisdem tanquam Delegatis Apostolicis summariè tantùm & extrajudicialiter cognoscatur, expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjacere.*

Quæst. 4. Quænam necessariò exponenda sunt, ut dispensatio subreptitia, & nulla non censeatur?

Resp. Exprimendum est primò, in quo consanguinitatis vel affinitatis gradu quis sit cum ea, quam vult in Matrimonium ducere; idem dic de honestate publica, ac de aliis impedimentis, quæ absolutè, & dilucidè declaranda sunt. Explicari etiam debet, utrum commissus sit incestus cum ea, quam cupit ducere, & disertis

tis verbis indicare, utrum perpetratus ſit ab eo ſpe facilioris diſpenſationis. Exprimi etiam debet in ſupplicatoriis litteris raptus, ſi quis illius conſcius ſit, licèt perſona rapta reſtituta fuerit in libertate. Denique explicandum eſt, utrum fuerit conſummatum Matrimonium non obſtante impedimento, quod notum erat, aut fuerit-ne penitùs ignoratum; utrum fuerit contractun Matrimonium abſque proclamationibus: ſed præcipuè in impedimentis voti, fideliter & exactè narrandum eſt, quâ occaſione emiſſum fuerit, quo motivo, quave ætate.

Quæſt. 5. Eſt-ne præterea aliquid exprimendum in ſupplicatoriis litteris ad obtinendam diſpenſationem?

Reſp. Exponendæ inſuper ſunt rationes ſingulæ, quibus inducitur quis ad petendam diſpenſationem à ſacris Eccleſiæ legibus; & in hoc unuſquiſque debet propriam conſulere conſcientiam, & ſtare judicio docti & pii directoris, ne præceps ruat in abuſum nimis frequentem apud eos, qui ſibi placere & adulari volunt, qui anguſtam non amant viam, quæ tamen ſola ducit ad vitam, aſſerente Chriſto Domino: *Quàm anguſta porta & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inveniunt eam!* Matth. 7. Hic autem abuſus in eo præſertim eſt, quòd multi putent, ſe ſatisfacere conſcientiæ, cùm Expeditionario committunt curam procurandæ diſpenſationis, & examinare negligunt, ſi rationes non modò veræ ſint, ſed etiam juſtæ, & tales, quales eſſe ſuperiùs eas oportere demonſtravimus. Maturè expendendæ ſunt ſingulæ ſupplicationis voces, priùſquam ſuperiori exhibeantur, ne aliquod vitium ſubrepat, &

ut quis tutâ conscientiâ possit impetratâ dispensatione uti.

Quæst. 6. Fornicatio aut incestus, suntne legitimæ causæ ad petendum, & obtinendum dispensationes, ut contrahi possit Matrimonium cum his, cum quibus peccatum est?

Côc. Trid. sess. 24. De Ref. Matr. c. 5.

Resp. Recta ratio satis ostendit, crimina minimè inservire debere cuiquam ad gratiam & favorem consequendum; unde Concilium Tridentinum ait: *Si quis intra gradus prohibitos scienter Matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendæ careat: idque in eo multò magis locum habeat, qui non tantùm Matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quòd si ignoranter id fecerit, siquidem solemnitates requisitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eisdem subjiciatur pœnis: non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facilè experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit:* Ideò observandum est, dispensationes quæ conceduntur illis qui commiserunt incestum, non concedi ratione peccati commissi, sed solùm ad evitanda gravia inconvenientia & scandala, quæ aliter vitari non possunt, nisi per subsequens Matrimonium; ideòque in supplicatoriis litteris, quæ in similibus casibus præsentantur, sic habetur: *Exponunt, quòd ipsis aliàs scientibus se tertio consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera ut crimine admisso, hæc causa foret Sanctitatem vestram & sedem Apostolicam ad misericordiam & gratiam ergà ipsos faciliores reddendi; sed solùm vesana libidine victus, oratricem cognovit. Cùm autem, Pater sancte, nisi Matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata &*

ta & innupta remaneret, graviaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri: cupiunt, &c.

Debet igitur conſtare coram Commiſſario delegato à ſancta Sede, & potiori jure coram Deo, primò, quòd Oratrix diffamata & innupta remaneret. Secundò veriſimile eſſe, inceſtum hujuſmodi gravia ſcandala pariturum. Tertiò ſperandum eſſe, hoc Matrimonium talia ſcandala poſſe impedire, nec aliud in hoc caſu ſuppetere remedium.

Præterea hujuſmodi diſpenſationes hanc conditionem habent adjunctam, quòd ſcilicet inceſtus, aut nimia familiaritas, non intervenerint eo fine, ut faciliùs diſpenſatio obtineri poſſet. Unde præcipitur Commiſſario delegato, ut diſpenſationis gratiam non concedat, priuſquam juramentum exegerit ab Oratoribus, quòd inceſtum non commiſerint ea intentione, ut crimine admiſſo faciliùs diſpenſarentur.

Quæſt. 7. Quando contractum eſt Matrimonium nullum propter aliquod impedimentum dirimens, quomodo effici poteſt validum, poſt impetratam diſpenſationem?

Reſp. In hoc caſu, vel impedimentum dirimens, cujus obtenta eſt diſpenſatio poſt contractum Matrimonium, eſt occultum, vel non. Si non ſit occultum, dubium non eſt, quin renovandus ſit conſenſus coram Parocho & duobus teſtibus: ſi ſit occultum, ita ut in foro externo nullo modo probari poſſit, tunc neceſſe non eſt, ut Parochus & teſtes interſint conſenſui neceſſariò renovando: quia in hoc caſu ratio qua motum eſt Concilium Tridentinum, ut decerneret, ut Matrimonia celebrentur coram Parocho & duobus teſtibus, locum Seſſ. 24. De Ref. Matr. c. 1.

non habet, ut satis patet ex præfatione Decreti his verbis: *Cùm sancta Synodus gravia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis conjugiis ortum habent: præsertim verò eorum qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo, cùm ab Ecclesia quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur, idcirco, &c.* Atqui evidens est, cùm in nostro casu validum jam sit Matrimonium in foro externo, easdem personas separari non posse, novumque contrahere Matrimonium. Et sic cessat ratio, propter quam Concilium testes & Parochum requirit. Notandum tamen est, quòd si Parochus aut aliquis ex testibus prioris Matrimonii contracti cum impedimento dirimente, scirent hoc impedimentum, cùm illi Matrimonio interfuerunt, de novo foret contrahendum coram Parocho & testibus; quia in hoc casu cùm constet Parocho vel testibus Matrimonium esse nullum, propriè non fuerunt testes validitatis Matrimonii, sed potiùs nullitatis; ac proinde solemnitates à Concilio Tridentino requisitæ ad validitatem Matrimonii, non præcesserunt.

Quæst. 8. Si altera partium sciret impedimentum occultum, quod reddit Matrimonium nullum, & super eo obtinuit dispensationem, tenetur-ne necessariò impedimentum alteri aperire, ad renovandum consensum?

Resp. Est absolutè necessarium, quia ut dicitur in Canone: *Quod autem*, 29. q. 1. error obstat validitati consensus; & consequenter, ut pars, quæ ignorat hoc impedimen-

mentum, possit renovare consensum post obtentam dispensationem, necesse est, ut ipsi indicetur, se Matrimonio junctam non esse (non tenetur tamen ei aperire, quodnam sit hujusmodi impedimentum) quia si simpliciter ejus exigeretur consensus, tunc pars illa, quæ nescit se liberam esse, ut consensum det, aut recuset, perseveraret tantùm in priori consensu, & novum non præberet, ad quod tamen tenetur: Ita quæstionem hanc definivit verbis expressis Doctor Subtilis: *Primus consensus non fuit matrimonialis, & ideò ad hoc quod sint conjuges, requiritur novus consensus: & tunc dico, quòd si impedimentum non exprimatur personæ insciæ, ipsa in copula carnali sequenti non consensit novo consensu, sed solùm reddit in virtute primi consensus, qui nullus fuit; & ideò licèt persona sciens de novo consentiat, non tamen sufficit. Hoc expressè dicit Glossa in cap. 1. De eo qui duxit in Matrim. quam polluit per adulter. In primo consensu qui nullus fuit, intelligitur perdurare; sicut probatur de servo qui creditur liber, cum quo contrahatur, si post manumittitur, uxore ignorante, non contrahitur Matrimonium; quia post manumissionem factam, manendo cum eo, semper intelligitur approbare consensum primum qui fuit erroneus, & non Matrimonium.* Scotus in 4. sent. dist. 35. q. 1.

Ad tollendum autem omne dubium in re adeo delicata; in dispensationibus, quæ dantur in foro Pœnitentiæ Romano, semper apponitur: *Cùm ipso latore dispensa, muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita cautè, ut latoris delictum nunquam detegatur.* Quod omninò fideliter, sed prudenter observandũ est; ne si prudentia desit, præsertim dũ agitur de impedimẽto ex crimine occulto, rixæ & inimicitiæ inter conjuges aut

corũ consanguineos oriantur: fideliter, ne si nullitas prioris Matrimonii non aperiatur distinctè & expressè parti nullitatis insciæ, corruat, & nullitati subjaceat subsequens Matrimonium, ex defectu essentiali & insanabili à quacumque authoritate, consensus legitimi & liberi; sine quo subsistere nullo modo potest Matrimonium, ut vidimus supra cap. 5. Videri etiam possunt quæ diximus Tom. 4. tract. 6. c. 11. qu. 14. Videatur Instructio in fine Tomi hujus quinti.

Quæst. 9. Quonam utendum est modò, quave pia arte, ad evitandum, ne detegatur crimen comparti, dum illi aperitur, Matrimonium fuisse nullum?

Resp. Adhiberi possunt diversa media, pro diverso personarum ingenio: prudentia tamen exigit Christiana, ut tantummodò licita suggerantur, quæque crimina non manifestent: cùm autem ejusmodi media non occurrunt, debent Parochi consulere Episcopum, aliosque discretos, & prudentes viros; fieri enim non potest, ut hìc præscribantur sigillatim hæc media, quibus utantur in omnibus casibus occurrentibus. Quantùm autem ad dispensationes in foro pœnitentiali, videatur omninò Instructio in fine Tomi hujus quinti apposita.

Quæst. 10. Si Matrimonium ob id tantùm foret nullum, quia una partium verè non consensit: putà quia consensus fuit tantùm exterior, fictus, vel coactus: essetnè dictum vitium aperiendum comparti, ab eaque novus exigendus consensus?

Resp. In hoc casu non est necesse aperire comparti, defuisse consensum; imò sufficit, ut ille qui verè non consensit, interiùs præbeat consensum, modò altera pars expressè consensum non revocaverit; ut

patet

patet ex sancto Thoma, cùm ait: *Ex consensu libero illius qui priùs coactus est, non fit Matrimonium, nisi in quantùm consensus praecedens in altero, adhuc manet in suo vigore.* S. Th. in 4. sent. dist. 29. a. 3. q. 2. ad 2.

Et ex sancto Bonaventura, his verbis: *Si illa consentiat, dicendum, quòd tunc alius incipit obligari, & non ratione consensus alieni tantùm, sed ratione sui qui praecesserat in actu, & erat in habitu; qui etsi non illigaret, quia non erat, qui acciperet; ideò alieno consensu adveniente, ille consensus habet vim obligandi, quamvis priùs non haberet.* S. Bonav. in 4. sent. dist. 29. qu. 2. n. 13.

Quaest. 11. Quasnam ob causas peti potest dispensatio à simplici voto castitatis, ut contrahi deinde possit Matrimonium?

Resp. Haec dispensatio peti nequit, nisi propter causas ad honorem Christi Domini & Ecclesiae utilitatem spectantes; quoniam, ut ait Divus Thomas: *Omnis dispensatio petita à Praelato, debet fieri ad honorem Christi, in cujus persona dispensat, & ad utilitatem Ecclesiae, quae est ejus corpus,* scilicet mysticum. Unde cùm nulla est occasio voti executionem, sine magnis difficultatibus, impediens, obtenta dispensatio nulla est, quia non respicit honorem Christi Domini, aut Ecclesiae utilitatem; quia tunc satius esset votum Deo factum fideliter complere, quàm ab eo dispensationem obtinere; unde, inquit idem sanctus Doctor: *In manifestis dispensatio Praelati non excusaret à culpa; putà si Praelatus dispensaret cum aliquo super voto de ingressu Religionis, nulla apparenti causa obstante; si autem esset causa apparens, per quam saltem in dubium verteretur, posset stare judicio Praelati dispensantis vel commutantis, non tamen* S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 12. in corp. S. Th. ibid. ad 2.

judicio proprio, quia ipse non gerit vicem Dei. Quare temerè petenda non est dispensatio à voto castitatis hoc uno prætextu, quòd aliquis credit, illud se servare non posse, nisi saltem per aliquod temporis spatium adhibuerit remedia, quæ tradidit ipsemet Deus contra carnis stimulos, nempè orationem & jejunium, præsertim cum ex Concilio Tridentino: *Deus id rectè petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id quod possumus tentari.* Quantùm ad dispensationes pro impedimentis occultis in foro pœnitentiali, videatur Instructio in fine hujus Tomi.

Cōc. Trid. sess. 24. De Sacr. Mat. Can. 9.

Quæst. 12. Quid intelligitur per honorem Christi Domini, aut utilitatem Ecclesiæ, quæ sunt legitimæ dispensandi causæ, & dispensationem petendi?

Resp. Honor Dei, & Ecclesiæ utilitas adsunt in dispensatione à voto, quoties id quod in se est majus bonum, & consequenter materia voti, propter aliquam circunstantiam supervenientem fit malum, aut redditur inutile, vel nos impedit à majori bono, unde cessat esse materia voti. Ita Divus Thomas: *Ille qui vovet,* inquit, *sibi statuit legem, obligans se ad aliquid quod est secundùm se & ut in pluribus bonum. Potest tamen contingere, quod in aliquo casu sit vel simpliciter malum, vel inutile, vel majoris boni impeditivum, quod est contra rationem ejus quod cadit sub voto; & ideò necesse est, quòd determinetur in tali casu votum non esse servandum.* Tunc Prælatus dispensare debet, aut votum commutare in aliud pium opus, ex quo major Dei honor & Ecclesiæ utilitas possint inveniri, quàm ex voti complemento.

S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 10. in corp.

Videri possunt, quæ diximus Tomo 1. tract. 1. cap. 17. quæst. 8. dum de dispensatio-

ſationibus egimus. Legi etiam poteſt liber cui titulus eſt, *De diſpenſationibus*, in duas partes diviſus; Coloniæ Typis mandatus anno 1687.

CAPUT VIII.

De Matrimonio filiorum & de ætate requiſita ad contrahendum Matrimonium.

Quæſt. I. POſſunt-ne filii contrahere Matrimonium abſque conſenſu parentum, vel ipſis repugnantibus?

Reſp. Quamquam, ut ait S. Bonaventura: *Matrimonii contractus debet eſſe liber omninò, tum ratione ſignificationis, tum etiam ratione talis & tantæ obligationis, quæ in illo contractu conſiſtit: & ideo non eſt præcipiendum à parentibus filio præcepto obligatorio quòd contrahat, quia poteſt continere, ſi vult, & iterum ſi vult, contrahere; & adhuc per præceptum non poteſt Pater ad contrahendum cum hac vel cum illa eum obligare*; filii tamen non poſſunt Matrimonium contrahere inſciis, vel invitis parentibus; aliàs peccarent mortaliter, ſi abſque juſta & rationabili cauſa contraherent; fieri enim poteſt, ut filius non peccet contrahendo inſcio Patre, ut cùm procul ab eo diſtat, & ipſum admonere non poteſt abſque gravi incommodo; & aliundè locum habet credendi, Patrem lubenter conſenſurum, ſi ſciret; ſic Tobias duxit Saram inſcio patre: contingere etiam poteſt, ut filius non peccet contrahens invito Patre, cùm

S. Bonav. lib. 4. ſent. diſt. 29. q. 3 num. 16. in corp.

Pater

Pater injustè impedire nititur Matrimonium filii, aut quia non vult, ut filius uxorem ducat, aut vult, ut ducat hanc, vel illam contra ejus inclinationem, & non obstantibus gravibus causis, quibus movetur filius, ad hujusmodi Matrimonium minimè ineundum. Nihilominùs filii invitis parentibus contrahentes, ferè semper peccant, quia regulariter loquendo, Patres & Matres sapientiores sunt filiis, quorum utilitatem unicè quærunt: pluribus Scripturæ locis constat, filios cum consensu parentum Matrimonium contrahere debere; ita, verbi gratiâ, Isaac, ut dicitur Genesis, cap. 24. duxit uxorem, quam Pater ipsi tradidit; & Rebecca uxor Isaac adhæsit in hoc Patris consilio. Legimus etiam in Exodo, & in Deuteronomio, cap. 7. v. 3. quòd ubi prohibet Deus Matrimonium cum Cananæis, ait parentibus: *Filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo:* Patet etiam ex Divo Paulo, dum ait: *Qui Matrimonio jungit virginem suam, bene facit: & qui non jungit, meliùs facit*: quibus verbis satis indicat, filios & filias sequi debere parentum consilia in Matrimonio contrahendo.

1. ad Cor. cap. 7.

Idem statuunt sacri Canones. Quare Sanctus Leo Papa relatus in Canone, ait: *Paterno arbitrio viris junctæ, carent culpa: cùm ergo dicitur: Paterno arbitrio junctæ viris, datur intelligi, quòd paternus consensus desideratur in nuptiis, nec sine eo legitimæ nuptiæ habeantur, juxta illud Evaristi Papæ: Aliter non sit legitimum conjugium, nisi à Parentibus tradatur*. Quod quidem à Divo Ambrosio confirmatur, relato in Canone, cùm ait: *Mulier nubat tantùm in Domino, ut electionem Mariti, Parentibus*

S. Leo Pap. in Epist. ad Rusticum Episcop. Narbon. refert in Can. Non omnis, 32. q. 2.

S. Ambr. lib. 1. de Abrah. cap. ult.

bus deferat. Et in alio Canone legimus: *Aliter legitimum non sit conjugium, nisi ab his qui super ipsam fœminam dominationem habere videntur, & à quibus custoditur uxor petatur, & à Parentibus & propinquioribus sponsetur*.

refert in Can. Honorantur, 32. q. 2. Can. Aliter, 30. q. 5.

Quæst. 2. Consensus Parentum est-ne necessarius ad validitatem Matrimoniorum, quæ contrahunt filii familias?

Resp. Non est dubium, quin Matrimonia contracta à filiis familias absque consensu Parentum, sint valida, modò observaverint omnes conditiones quas Ecclesia requirit ad eorum validitatem: Quoniam Concilium Tridentinum pronũtiavit Anathema contra eos, qui asserunt, Matrimonia filiorum familias contracta sine consensu Parentum, esse nulla. Et secundùm idem Concilium Tridentinum de his ratiocinari debemus, sicut de Matrimoniis clandestinis, quæ esse vera declaravit, donec Ecclesia, quæ nova statuere potest Matrimonii impedimenta, declarando personas ad contrahendum inhabiles, ea nulla esse denunciaverit: ac proinde cùm Ecclesia hactenùs non declaraverit, Matrimonia à filiis familias sine Parentum consensu contracta esse nulla, consequens est ea valida esse, quamquam, ut in præcedenti quæstione diximus, sint illicita.

Principum verò Decreta, si quæ his videantur aliquando contraria, ea secundùm Divum Thomam & Divum Bonaventuram, impedimentum dirimens Matrimonium statuere non possunt, nisi tale impedimentum ab Ecclesia fuerit comprobatum; quia cùm Matrimonium Sacramentum sit inter fideles, Principum temporalium legibus, quoad validitatem suam, non potest esse obnoxium.

San-

S.Thom. in 4. dist. 42.q.2.art. 2.ad 4.

Sanctus Thomas, postquam sibi proposuit hanc objectionem: *Sacramenta Ecclesiæ non subduntur humanis legibus; sed Matrimonium est Sacramentum Ecclesiæ; cùm ergo adoptio sit inducta per legem humanam, videtur, quòd non possit impedire Matrimonium aliquod vinculum ex adoptione contractum:* sic respondet: *Ad quartum dicendum, quòd prohibitio Legis humanæ non sufficeret ad impedimentum Matrimonii, nisi interveniret authoritas Ecclesiæ, quæ idem etiam interdicit.* Sanctus autem Bonaventura eidem objectioni ita respondet: *Ad illud quod objicitur, quòd regitur jure poli, jam patet responsio: quia Ecclesia tale impedimentum sua constitutione & approbatione fecit esse validum, alioquin non posset impedire.*

S. Bonav. In 4. dist. 42. art.12. q.2.ad 2.

Quæst. 3. Quomodo mens & sententia D. Thomæ, quam modò retulimus, qua videtur asserere, Leges civiles non posse statuere impedimentum Sacramenti Matrimonii, convenire potest cum illis quę idem Doctor superiùs asseruit, dum ait: *Personæ illegitimæ ad Matrimonium contrahendum, dicuntur ex eo quòd sunt contra Legem qua Matrimonium constituitur. Matrimonium autem in quantùm est in officium naturæ, statuitur Lege naturæ; in quantùm est Sacramentum, statuitur jure divino; in quantùm est in officium communitatis, statuitur Lege civili; & ideo ex qualibet dictarũ legũ potest aliqua persona effici ad Matrimonium illegitima.*

S.Th. in 4. dist.34.art. 1.ad 4.

Resp. Ex his D. Thomæ verbis concludi minimè potest, Legem civilem reddere posse cujuslibet generis personas ad contrahendum Matrimonium inhabiles, sed solùm quaslibet Leges efficere posse personas aliquas ad contrahendum inhabiles: hoc est, Legem naturę, quę omnibus hominibus communis est, statuere posse impedimenta Ma-

Matrimonii, quæ ad omnes pertineant: Leges civiles quæ considerant Matrimonium in quantùm est officium naturæ, & in commune bonum ordinatum, posse solùm impedimenta statuere in Matrimoniis Infidelium, quæ non sunt vera Sacramenta, sed simplices contractus naturales, & civiles propter bonum commune Reipublicæ stabiliti; verùm cùm Deus Matrimonia fidelium, ad Sacramenti dignitatem evexerit, Leges civiles, ut ait D. Thomas, non possunt ei impedimenta constituere, nisi Ecclesiæ consensus accesserit, & Leges civiles Ecclesiæ authoritate firmentur.

Quæst. 4. Quomodo se gerere debet Parochus cum filiis familias, qui volunt contrahere absque consensu Parentum?

Resp. Nihil omittere debet, ut eos ad saniora revocet consilia, illis suggerens maximum ipsorum damnum, si per inobedientiam erga Parentes, in re tanti momẽti, hoc Sacramentum susciperent in statu peccati mortalis, & sic ponerent obicem gratiæ, quam confert dignè suscipientibus: *Sacramentum enim Matrimonii*, ut ait Concilium Coloniense, *si quis, sicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore casto, sicut Christus dilexit Ecclesiam: mulier vicissim propter Christum amet revereaturque virum suum uti dominum; uterque liberos, si dentur, summa cura instituant ad Christianam pietatem:* Quæ quidem gratia adeò necessaria est iis, qui Matrimonium inire volunt, tum ad temporalem, tum ad æternam quietem procurandam, ut propterea Ecclesia, tanquam parens optima: *Ex justissimis causis, illa semper detestata est atque prohibuit:* Quæ scilicet sine consensu parentum fiunt.

Concil. Colon. 1. ann. 1536. Can. 40.

Concil. Trid. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 1.

Si

Concil. Mediol. 6. tit. quæ ad Matrim. Sacram. pertinent.

Si verò, inquit Concilium Mediolanense, *filiifamilias sint, hos Parochus valdè cohortetur, ut parentibus, in quorum potestate sunt, eum honorem tribuant, ut illis ne insciis quidem, nedum invitis, rem tanti momenti ineant*. Sin autem, non obstantibus his admonitionibus, Matrimonium inire velint sine consensu parentum, eos Parochus remittere deberet ad Episcopum, qui judicabit, an ita validæ sint, ac sufficientes eorum rationes, ut rectè sine tali consensu contrahere possint; & utrum justis de causis parentes tale Matrimonium impedire velint.

Synodo Auximana de Matr. c. 19. ann. 1593.

Unde in celebri Synodo Auximana Cardinalis Antonii Mariæ Galli sic decernitur: *Quamvis pro validitate Matrimonii, consensus parentum non requiratur; cum tamen ex hujusmodi matrimoniis quæ invitis parentibus fiunt, multa scandala exoriri soleant; mandamus, ut nullus Parochus eos quos sciverit invitis parentibus matrimonium velle contrahere, matrimonio conjungat; sed ea de re nos reddat certiores, ut quid sit agendum, maturè possimus deliberare.*

Card. Gabriel Paleotus nel Compēdio dell' Ordini sopra il Matrim. pag. 82.

Et Illustris Cardinalis Gabriel Paleottus, Archiepiscopus olim Bononiensis, sic statuit: *Occorrendo, che qualche figlivolo di famiglia voglia congiungersi in matrimonio, contradicendo & opponendosi il padre: non sarà ammesso dal Curato, senza partecipatione dell' Arcivescovo.*

Synodo Vestana ann. 1699. cap. 15.

Prætereà in Synodo Vestana expressè decernitur: *Quoniam filiorum inobservantia erga parentes huc usque pervenit, ut facilè sibi persuadeant, licitè posse, absque respectu ad illorum voluntatem, ad quæcumque matrimonia convolare, quæ sibi sint placita, contra reverentiam filialem Parentibus debitam & in lege præceptam; unde & dissensiones & scan-*

scandala inter familias in dies exoriri solent. Ideo volentes malo occurrere, præcipimus nostræ Episcopali Curiæ, quatenus imposterum per illam non recipiantur instantiæ de celebratione futuri matrimonii, quin priùs extrajudicialiter constet de consensu parentum. Quòd si dissentiant, cognoscatur causa dissensus, & ad Nos referatur, qui pensatis causæ momentis in jure, mandabimus opportunè promovendum vel impediendum matrimonium, ut juris erit, & in Domino judicabimus. Et hoc jubemus singulis nostræ curiæ, sub pœna suspensionis ab officio, & aliis, nostro arbitrio.

Cardinalis Franciscus Maria Taurusius, in Synodo Senensi statuit, ut Parochi futuros contrahentes eâ de re expresse interrogent: *Quærendum ex eis erit*, inquit, *utrum consciis & permittentibus, an insciis & invitis parentibus, jungi matrimonio velint? ac si contra eorum voluntatem id fieri appareat, interrogentur de causa, eaque cognita, paternè & graviter moneantur, ne parentum, in quorum potestate sunt, ita aut negligere aut parvifacere authoritatem velint, ut eos de re tanta sibi esse celandos putent; nisi fortè constet, sponsalia de futuro inter eos verè esse contracta, malignèque futurum matrimonium à parentibus impediri; ante cujus celebrationem Episcopus, vel ejus Vicarius generalis, certior erit de tota re faciendus.* Concilio Provinc. Senense an. 1599. de Matrim. cap. 4.

Cardinalis Carolus Rossetus in Synodo Faventina decernit, *ut Parochi non solùm sponsorum consensus, sed etiam eorum parentum, si filiifamilias fuerint, diligenter inquirant; quòd si difficultates comperient, Nobis inconsultis, ad denunciationes non progrediantur.* Synodo Faventina ann. 1647. tit. 10. c. 10. num. 6.

Demùm Franciscus Cardin. Barberinus,

Sacri

Synodo Veliterna ann. 1673. cap. 17.

Sacri Collegii tunc Decanus, & Episcopus Ostiensis & Veliternus, sic statuit in præclara Synodo: *Cum rationi & honestati apprimè consonum sit, etiamsi ad Sacramenti validitatem minimè necessarium, quòd filii familias in re tanti ponderis & momenti, parentum vel eorum, quorum fidei & potestati subjecti sunt, voluntatem & consilia sequantur: Parochi antequam matrimonio illorum assistant, de illorum consensu requirant, & si quid difficultatis occurrerit, Nos consulant, ut quid in ea re congruum visum fuerit, decernamus.*

Quæst. 5. Quanam ætate contrahi potest Matrimonium?

Resp. Secundùm Jus naturale, qui nondum attigerunt usum rationis necessariæ ad consensum, vel qui nondum valent consummare Matrimonium, validè contrahere non possunt: at determinatio expressa ætatis requisitæ, est tantùm de jure positivo, quo interdicitur masculis, ne ineant Matrimonium ante decimum quartum ætatis annum completum, & fœminis ante duodecimum pariter completum; quia, ut ait Divus Thomas: *Matrimonium cùm fiat per modum contractus cujusdam, ordinationi Legis positivæ subjacet: unde secundùm jura determinatum est, quòd ante illud tempus discretionis, quo uterque possit de Matrimonio sufficienter deliberare, & debitum sibi invicem reddere, Matrimonia non contrahantur, & aliter facta dirimantur; hoc autem tempus, ut in pluribus est in masculis in 14. anno, & in fæmina in 12. Quia tamen præcepta Iuris positivi sequuntur id quod est in pluribus, si aliquis ad perfectionem debitam ante tempus prædictum perveniat, ita quòd vigor naturæ & rationis, defectum ætatis suppleat, Matrimonium non dissolvitur: & ideo*

S. Thom. in 4. dist. 36. art. 5. in corp.

si con-

si contrahentes ante annos pubertatis, carnaliter ante tempus prædictum fuerint copulati, nihilominùs Matrimonium stat indissolubile. Non tamen licet ante præfatum tempus Matrimonium inire sine dispensatione Ecclesiæ, quæ talia Matrimonia prohibuit ante tempora à Canonibus & Legibus definita, propter gravem difficultatem sciendi, si perfectionem corporis & animi ad Matrimonium ineundum necessariam habeāt, ante hanc ætatem; & quia talis inquisitio pudoris legibus est quoddamodo contraria; ideoque legimus in Canone: *Districtiùs inhibemus, ne aliqui, quorum uterque, vel alter ad ætatem Legibus vel Canonibus determinatam non pervenerit, conjungantur, nisi fortè aliqua urgentissima necessitate interveniente, utpotè pro bono pacis, talis conjunctio toleretur.* Cap. Ubi, de desponsatione impub.

Quæst. 6. Episcopi possunt-ne eos dispensare, qui volunt ante determinatam ætatem Matrimonium contrahere?

Resp. Cùm Ecclesia nunquam dispenset in Matrimoniis ante determinatam ætatem à Sacris Canonibus, nisi malitia suppleat ætatem, ut jam explicavimus; sequitur quòd Episcopus, cùm debeat id cognoscere, & examinare, utrum dispositio corporis, & animi sufficiat ad contrahendum Matrimonium, potest hanc dispensationem concedere. Etenim summus Pontifex nunquam sibi reservavit facultatem dispensandi in ætate; & legimus apud Fagnanum Prælatum Romanum, quòd *Gregorius decimus-tertius cuidam petenti dispensationem ad Matrimonium impuberis, dicitur respondisse: Sedem Apostolicam ob hoc non esse interpellandam, cùm si desit discretio vel potentia consummandi Matrimonium, Sedes Apostolica nihil possit: quod si neutrum deesse* Fagnanus in lib. 4, Decretal. cap. De illis, de desponsf. impuber. num. 46.

co-

cognoverit Ordinarius, poterit, si causæ quæ narrantur sunt veræ, suo jure dictam licentiam concedere.

Caput IX.

De Divortio.

Quæst. 1. QUid est Divortium?

Resp. Divortium nihil aliud est, quàm conjugum, seu personarum, quæ Matrimonium inierunt, separatio.

Quæst. 2. Quotuplex est divortium?

Resp. Duplex: aliud enim solvit omninò vinculum Matrimonii: aliud verò est mera separatio quoad thorum, aut quoad habitationem inter conjuges.

Quæst. 3. Quomodo accidere potest divortium, quod solvit vinculum Matrimonii?

Resp. Diximus supra cap. 3. hujus Tractatus, vinculum Matrimonii posse dissolvi, si vir, aut mulier solemnem emittat professionem in Religione comprobata, ante Matrimonium consummatum; & in hoc casu remanentem in sæculo, posse aliud inire Matrimonium; ut enim ait Alexander Papa III. relatus in Canone: *Verùm post consensum legitimum de præsenti, licitum est alteri, altero etiam repugnante, Monasterium eligere, sicut quidam sancti de nuptiis vocati fuerunt: dummodò inter eos carnis commixtio non intervenerit: & alteri remanenti, si commonitus servare noluerit continentiam, licitum esse videtur, ut ad secunda vota transire possit, quia cùm non fuissent una caro effecti, potest unus ad Dominum transire, & alter in sæculo remanere.*

Alex. III. in Concil. Lateran. refert in Can. Verũ de cõversione conjugator.

Quare,

Quare, ut ait Concilium Tridentinum: *Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem Religionis professionem alterius conjugum non dirimi, Anathema sit.* Concilio Trident. sess. 24. Can. 6.

Secundò, solvitur Matrimonii vinculum, vel potiùs declaratur nullum, propter impotentiam perpetuam, Matrimonio nunquam consummato, ut diximus cap. 6. *De impedimentis*. Denique Matrimonium etiam consummatum solvi potest per divortium mulieris post relictum gentilitatis errorem, dum ad fidem Christianam convertitur, quando vir ejus non vult ampliùs illi cohabitare, aut cessare non vult à blasphemando Dei nomine, aut uxorem suam ad peccandum impellere satagit.

Quæst. 4. Hæc secunda species divortii, quod non solvit Matrimonium, potest-ne ulteriùs dividi?

Resp. Dividi potest in duo divortiorum genera; alterum est conjugum separatio tantùm quoad thorum; alterum quoad thorum & quoad habitationem: prætereà hæc etiam divortia dividi possunt in perpetua & ad certum tempus. De quibus omnibus breviter modo consueto disseremus.

Quæst. 5. Conjuges possunt-ne perpetuò separari quoad thorum ex communi consensu?

Resp. Hoc utique illis licitum est, cùm Christus Dominus centuplum promiserit, & vitam æternam iis qui propter ejus amorem conjuges suas dimiserint; & plures sancti perpetuò vixerint continentes in Matrimonio, ut S. Henricus Imperator cum S. Cunegunda, S. Elzearius cum S. Delphina, aliique Sancti.

Quæst.

Quæst. 6. Quot modis conjuges possunt separari quoad thorum, aut quoad cohabitationem?

Resp. Quinque modis. Primò possunt perpetuò separari, si ex communi consensu ambo ingrediantur Religionem, ut patet ex Nicolao Papa primo relato in Canone; dum ait: *Nam licèt sit scriptum: Quod Deus conjunxit, homo non separet; Deus tamen, & non homo separat, quando divini amoris intuitu, ex consensu utriusque conjugis, Matrimonia dissolvuntur. Aliter fieri separationem prohibemus.* Hinc Innocentius Papa tertius relatus in Canone, ait: *Si verò vir, sæculo derelicto, maluerit ad regularem vitam migrare, vos ei super hoc licentiam tribuatis, ut & illa possit in suo proposito remanere.*

Can. Scripsit, 27. q. 2.

Cap. Veniens, de Regular.

Secundus separationis modus perpetuus est, si maritus, consentiente uxore, Religionem ingrediatur, & illa, propter ætatem suam, suspicione vacet incontinentiæ, votumque edat perpetuæ castitatis servandæ manendo in sæculo. Unde Alexander Papa III. relatus in Canone, dicit: *Uxoratus sine licentia uxoris inter vos nullatenùs recipiatur, quæ si integræ opinionis existat, ita quòd nulla marito suspicio habeatur, eam ad secunda vota velle migrare, vel quòd minùs continenter debeat vivere: quæ si talis extiterit, marito ejus in consortio vestro recepto, ipsa publicè in conspectu Ecclesiæ continentiam professa, in domo propria cum filiis suis & familia poterit permanere. Si autem talis fuerit, quæ suspicione non careat, voto continentiæ celebrato, à sæcularium hominum se conversatione removeat; & in loco religioso, ubi Deo serviat, perpetuò commoretur.*

Alex. III. refertur in cap. Uxoratus, de convers. conjugat.

Idem etiam summus Pontifex relatus in alio

alio Canone, ait: *Verùm si ita uxor senex est & sterilis, quòd sine suspicione esse possit in sæculo, dissimulare poteris, ut ea in sæculo remanente, & castitatem promittente, ad Religionem transeat vir ejusdem. Quod autem dicitur de viro, intelligi etiam debet de uxore.* Cap. Cùm sis, Ibid.

Possunt etiam conjuges perpetuò separari, si vir suscipiat Ordines Sacros consentiente uxore, dummodò hæc votum emittat perpetuæ castitatis, sive in sæculo, sive in Monasterio; ut videre est in Canone, his verbis: *Nullus conjugatorum est ad sacros Ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam profitente, fuerit absolutus.* Cap. Conjugatus, de Cõversione conjugatorum.

Quartò possunt conjuges, ex communi consensu, perpetuò separari, si ambo emittant votum castitatis perpetuæ; unde legimus in Canone expresso ex quadam Epistola Divi Augustini: *Quod Deo pari consensu ambo voveratis, perseveranter usque in finem reddere ambo debuistis.* Et sanctus Gregorius Papa, relatus in Canone, ait: *Si verò utrisque conveniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare? quando certum est, quòd omnipotens Deus, qui minora concessit, majora non prohibuit.... Proinde cùm boni conjuges aut meritum augere desiderant, aut anteactæ vitæ culpas deflere, ut se ad continentiam adstringant, & meliorem vitam appetant, licet.* Can. Quòd Deo, 33. q. 5. Can. Sunt qui dicũt, 27. q. 2.

Denique possunt conjuges perpetuò separari quoad thorum ex communi consensu, absque ullo voto, sibi mutuò pollicendo cum juramento, aut sine juramento, se nunquam debitum conjugale petituros: *Cum quilibet ad renuntiandum juri suo liberam habeat facultatem*, ut dicitur in Canone. Cap. Ex conscientia, De crimine falsi.

Quæst. 7. Vir poteſt-ne ſeparari ab uxore quoad thorum, vel cohabitationem, abſque ejus conſenſu, & vice verſa?

Resp. Plures ſunt cauſæ, ob quas divortium permittit Eccleſia: unde Concilium Tridentinum ait: *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cùm ob multas cauſas ſeparationem inter conjuges quoad thorum ſeu quoad habitationem, ad certum incertumve tempus, fieri poſſe decernit, Anathema ſit.* Præcipua verò cauſa divortii eſt alterius conjugum fornicatio, ut dicitur Matth. cap. 5. *Omnis qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta fornicationis cauſa, facit eam mœchari.*

Cõc. Trid. ſeſſ. 24. Can. 8.

Quæst. 8. Poteſt-ne vir dimittere uxorem propter quamcumque fornicationem ab illa admiſſam?

Resp. Cùm comprehendantur nomine fornicationis, adulterium, inceſtus, ſodomia, & beſtialitas, ſequitur, quodlibet horum criminum ſuppeditare viro cauſam ſufficientem, ut ſeparetur ab uxore; ut ait ſanctus Hieronymus relatus in Canone: *Cùm uxor*, ait, *unam carnem in aliam diviſerit, & ſe fornicatione ſeparaverit à marito, non debet teneri.* Et legimus in alio Canone, qui Divo Auguſtino attribuitur: *Ex quo intelligitur, quod propter illicitas concupiſcentias, non tantùm quæ in ſtupris cum alienis viris, aut fœminis committuntur, ſed omninò quaslibet, quæ animam corpore malè utentem, à Lege Dei aberrare faciunt, & pernicioſè turpiterque corrumpunt, poſſit ſine crimine, & vir uxorem dimittere, & uxor virum; quia exceptam facit Dominus cauſam fornicationis; quam fornicationem generalem & univerſalem intelligere cogimur,* quæ varias proinde ſpecies complectitur. Ex his Divi Auguſtini verbis conſtat, non

Can. Dixit Dominus, 32. qu. 1. ex ſãcto Hieronymo. Can. Idololatra, 28. q. 1.

non solùm crimina superiùs relata, sub fornicationis nomine comprehendi, verùm etiam peccatum mollitiei, seu pollutiones voluntarias, quæ proinde justam divortii præbent occasionem, cùm legamus in alio Canone: *Profectò & nomine Mœchiæ omnis illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi.* Idem sentire videntur Divus Thomas & Divus Bonaventura: *Dicendum*, inquit Divus Thomas, *quod etiam propter vitium contra naturam, potest procedi ad divortium.* Et Divus Bonaventura ait: *Ad illud quod quæritur, quare fornicatio separet? Dicendum, quòd est culpa non tantùm contra Deum, & contra corpus suum, sed etiam contra Matrimonii bonum, & contra conjugii actum, & contra corpus conjugis; est enim contra fidem, & contra actum Matrimonialem: abutitur etiam corpore, quod non est suum, sed alterius; & ideò talis amittit jus petendi debitum. Et quia hoc totum est in peccato contra naturam, ideò sub fornicatione comprehenditur.* Quin etiam Tostatus Episcopus Abulensis ait: *Pro fornicatione autem, qualiscumque sit, potest peti divortium. Vnde si vir sit sodomita, si ad pecora coeat, si seipsum polluat, poterit uxor petere divortium.* Et quæstione 70. in fine ait: *Dicendum, quod pro vitio contra naturam, quodcumque sit, potest fieri divortium, ut colligitur ex dictis Hieronymi ad Damasum, & Can. omnes causationes, 32. qu. 7. Et Glossa ibi illud expressè tenet, nam erit contra naturam si coeat ad pecora, vel ad virum, vel seipsum polluat, vel fæminam in vase indebito, vel extra debitum polluat; & dicendum, quod non est causa addita ad eam quam Christus expressit, sed verè comprehenditur sub nomine fornicationis; quia forni-*

Can. Meretrices, 32.q.4.

S. Th. in 4. dist. 35. ar. 1. ad 4.

S. Bonav. in 4. dist. 35. q. 1. nu. 12.

Tostatus in cap. 19. Matt. q. 66. sub finem.

catio est omnis indebitus coitus, & omnis illicitus usus membrorum generativorum, ut dicit Aug. in lib. de quæst. Deuter. Et ideò pro omnibus modis illius vitii datur divortium, quia est quilibet illorum modorum fornicatio. Idem habet Abbas Panormitanus, in cap. *Maritis*, De Adult. & stupro num. 3.

S.Tho.2.2. q.154.a.11. in corp.

Denique Divus Thomas ait: *Vitium contra naturam pluribus modis potest contingere: uno quidem modo, si absque omni concubitu, causa delectationis venereæ pollutio procuretur; quod pertinet ad peccatum immunditiæ, quam quidam mollitiem vocant. Alio modo si fiat per concubitum ad rem non ejusdem speciei, quod vocatur bestialitas. Tertiò si fiat per concubitum ad non debitum sexum; putà masculi ad masculum, vel fœminæ ad fœminam, ut Apostolus dicit ad Rom. 1. quod dicitur sodomiticum vitium.*

Quæst. 9. Fornicatio alterius conjugum solvit-ne vinculum Matrimonii?

S.Aug.lib. de adult. conjug. c. 4. refer. in Can. Licitè, 32.q.7

S.Greg. in Can. Hi verò, 32. q.7.

Côc.Trid. sess. 24. Can. 7.

Resp. Licèt possit vir separari ab uxore, quæ fornicationem admisit, vinculum tamen Matrimonii manet semper indissolubile; ut enim ait sanctus Augustinus, relatus in Canone: *Licitè dimittitur conjux ob causam fornicationis; sed manet vinculum prioris: propter quod fit reus adulterii, qui dimissam duxerit, etiam ob causam fornicationis.* Idem habet sanctus Gregorius Papa, relatus etiam in Canone, his verbis: *His verò qui uxores suas in adulterio deprehendunt, non licebit nec eam, nec eum, aliam uxorem accipere, vel alium virum, donec ambo vivunt.* Denique Concilium Tridentinum ait: *Si quis dixerit, Ecclesiam errare cùm docuit, & docet, juxta Evangelicam & Apostolicam Doctrinam, propter adulterium alterius conjugum Matrimonii vinculum non*

posse

posse dissolvi; & utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse, altero conjuge vivente, aliud Matrimonium contrahere; mœcharique eum, qui dimissa adultera, aliam duxerit, & eam quæ, dimisso adultero, alii nupserit, Anathema sit.

Quæst. 10. Potest-ne etiam uxor per divortium recedere à viro, qui admisit adulterium, aut quamlibet fornicationis speciem?

Resp. Licèt hæc facultas, quantùm ad uxorem, expresse in nullo habeatur textu veteris vel novi Testamenti; & ita possit esse aliqua dubitandi ratio, an uxor tam se possit à viro separare, quàm vir ab ea, si rea foret; nihilominùs, ut ait sanctus Hieronymus, relatus in Canone, id illi licet; sic enim habet: *Præcipit Dominus, uxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis; & si dimissa fuerit, manere innuptam; quidquid viris jubetur, hoc consequenter redundat in fœminas; neque enim adultera uxor dimittenda est, & vir mœchus retinendus.* Idem docet sanctus Augustinus, relatus in Canone; ubi enim docuit, viros propter fornicationem ab uxoribus separari posse, ait: *Quod similiter etiam de fœmina dixerim.* Quocirca certum est, tam uxores separari posse à viris adulteris, quàm viros ab uxoribus adulteris, ut habetur in Canone, his verbis: *Christiana Religio adulterium in utroque sexu pari ratione condemnat ..... vir utique submovebitur, si ejus flagitium detegatur.*

Can. Præcipit, 32. qu. 5. ex S. Hieron.

Can. Nihil 32. q. 6. ex S. Aug.

Can. Christiana, 32. q. 5.

Quæst. 11. Licet-ne semper viro dimittere uxorem propter fornicationem, & è converso?

Resp. Licèt regulariter id eis concedatur, sunt tamen plures casus, quibus hæc

separatio non est licita etiam propter fornicationem; & nos affirmare possumus, quòd quando fornicatio non fuit voluntaria, aut vir idem crimen admisit, alter ab altera jus recedendi nullum habet. Verùm cùm varii casus sub his duobus præcipuis contineantur, de his sigillatim dicemus in sequentibus quæstionibus.

Quæst. 12. Fornicatio quam uxor invita perpessa est per vim, cui non potuit resistere, potest-ne sufficientem præbere caussam, ut eam maritus repudiet, aut se ab ea separet?

Resp. Certum est, in hoc casu divortium non esse licitum marito, quia injustum foret uxorem punire propter rem quæ suâ culpâ non contigit; tum quia adulterium ita commissum, propriè loquendo non est adulterium; quia, ut ait sanctus Hieronymus, relatus in Canone: *Non potest fieri, ut nisi quis mæchetur priùs in corde, mæchari possit in corpore*. Unde sanctus Augustinus, relatus in Canone, loquens de fœmina, cui vis illata fuerat, ait: *Mirabile dictu, duo fuerunt, & adulterium unus admisit*. Quoniam, ut habetur in Canone, *De pudicitia*, mox citato: *Corpus mulieris non vis maculat, sed voluntas: Unde à violento stupratore pudicitia eripi non potest*.

Can. De pudicitia, 32. q. 5.

Can. Proposito, 32. q. 5.

Quæst. 13. Fornicatio commissa, non per vim inevitabilem, sed per timorem cadentem in virum constantem, verbi gratiâ, mortis, potest-ne esse justa causa divortii?

Resp. Cùm talis fornicatio culpabilis sit, quia propter nullum omninò timorem adulterio est consentiendum, & corporis potiùs quàm animæ vita perdenda est, consequens est, fornicationem per talem timo-

timorem commissam, justam divortii caussam præbere. Ita sentit Divus Bonaventura, qui loquens de violentia quæ facit, ut fornicatio non sit peccatum, & impedit quominùs sit causa divortii, ait: *Hoc autem intelligendum est de vi absoluta, non de metu*: Quia in talibus casibus, secundùm Euangelium, dicere debemus: *Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam*: Quoniam conjuges vitæ etiam periculo conjugalem tenentur servare continentiam, ideòque nullus timor ab adulterii crimine eos excusare potest omninò.

S. Bonav. in 4. dist. 35. in expositione litteræ. Matth. c. 10. v. 25.

Quæst. 14. Si vir fornicetur cum alia persona, credens eam esse suam uxorem, aut si illud mulieri contigerit, putans se rem habere cum marito suo, hæ fornicationes, ut ita dicam, materiales, dant-ne justam divortii causam?

Resp. Certum est, ex diversis Canonibus, fornicationes tantùm materiales, scilicet eas, quibus voluntas minimè consensit, & quæ vacant omni crimine, propriè fornicationes non esse; proindeque non præbent legitimam separationis caussam, ut dicitur in Canone his verbis: *Si virgo nesciens viro nupserit alieno, hoc si semper nesciat, nunquam ex hoc erit adultera*: Et in sequenti Canone ex Concilio Triburiensi res est expresse definita, cùm ita legatur: *In lectum mariti absente uxore soror ivit uxoris: quam ille uxorem putans suam esse, dormivit cum ea. Super hoc visum est, si ipse per securitatem veram hoc probaverit, quod inscius fecerit hoc scelus .... & legitimum suum conjugium habere permittatur*; quia in hoc nullum crimen commisit. Et Glossa ibidem in verbo, *Per securitatem*, ait, *Per jusjurandum*, id scilicet proban-

Can. Si virgo, 34. q. 1.

Can. In lectum, 10.

dum; testes enim haberi non possunt de hujusmodi.

Quæst. 15. Si vir auditâ uxoris morte à viris fide dignis, aut uxor auditâ similiter viri morte, Matrimonium contraxerit, & consummaverit; potest-ne tunc esse legitima divortii causa cum priori conjuge?

Resp. Cùm in tali casu nulla sit culpa, & ignorantia facti uxorem liberet ab adulterii peccato, concludere debemus, verum maritum non posse divortium inire propter hoc cum legitimâ uxore, sed illam resumere debet, secundum illum maritum, qui verè maritus non est, removendo; ut ait sanctus Leo Papa relatus in Canone, his verbis: *Nec tamen culpabilis judicetur, & tanquam alieni juris pervasor habeatur, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimabatur, assumpsit.* Quod æquè de uxore debet intelligi, si in eadem fuerit ignorantia. Unde ait ibidem summus Pontifex: *Omittendum est, & inculpabile judicandum, quod necessitas intulit, & restituendum, quod fides poscit.* Unde fœminæ, quibus id contigit, reddi debent, ac redire ad primos & legitimos viros, qui secundum illud Matrimonium, quod propter ignorantiam inculpabile est, ignoscere & oblivisci debent.

Can. Cùm per bellicam, 34. q. 1.

Quæst. 16. Quando uxor à proprio viro prostituta est, potest-ne tunc ab illa separari, & divortii causam propterea prætendere?

Resp. Injustum foret, ut maritus divortium posset inire cum uxore propter crimen, cujus ipse conscius ac reus æquè est, ac uxor; quocirca licèt in tali casu uxor rea sit adulterii, si violentia absfuerit,

cùm

cùm de facto violaverit Legem Matrimonii, & Innocentius undecimus summus Pontifex sequentem propositionem damnaverit:

Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium: adeoque sufficit in Confessione dicere, se esse fornicatum. 50. Propositio damnata ab Innoc. XI. die 2. Martii, 1679.

Nihilominùs tamen, cùm hoc crimen marito commune sit, qui eam impulit ad peccandum, jus non habet propter hoc celebrandi divortium; ita docent sanctus Thomas & S. Bonaventura: *Excipiuntur casus*, ait Divus Thomas, *in quibus non licet viro uxorem dimittere fornicantem; secundus est, si ipse uxorem prostituerit. Vel etiam*, ait Divus Bonaventura, *quia alter fornicatur altero consentiente, & prostituente: & tunc est particeps.* Uterque verò Doctor hac in parte sequitur Innocentium Papam tertium relatum in Canone, qui ait: *Vir prior cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare: cùm adulterium ei non possit objicere, qui eam adulterandam tradidit, præsertim invitam.* Observandum tamen est, ex his ultimis verbis, *præsertim invitam*, colligere non licere, si mulier voluntariè consensisset adulterio, impulsa ad hoc à marito, maritum inde divortii causam captare posse, quoniam Pontifex asserens divortium non habere locum, ubi maritus uxorem prostituit, debet intelligi in omni casu, sive volens consenserit uxor, sive nolens: quia in utroque casu maritus, conscius & reus criminis, nihil inde in præjudicium uxoris colligere debet; atque adeò hæc verba, *præsertim invitam*, non excludunt casum quo voluntariè consensisset; sed Pontifex ea adjecit, quia propositus ipsi fuit casus, in quo

S. Th. in suppl. qu. 62. art. 1. in corp.

S. Bonav. in 4. dist. 35. q. 1.

Cap. Discretioné, De eo qui cognovit consang. uxoris suæ.

mulier vim passa est consentiente & cooperante marito, & significare voluit Pontifex, maritum non posse se ab uxore separare propter adulterium ab ea perpetratum, quando maritus eam prostituit; & longè minùs, si tali adulterio ipsa non consenserit.

Quæst. 17. Potest-ne maritus sciens, & potens uxoris adulteria impedire, & non impediens, propter illa divortium inire?

Resp. Asserere possumus, quòd si maritus tacitè dissimulare, & approbare quodammodò videatur uxoris adulteria, de quibus dubitare minimè potest, tunc privat se jure suo, quo se ab ea separare posset; quoniam ita se gerendo, comprobare videtur uxoris crimina, cùm ea non impediat, cùm posset: asserente Joanne Papa octavo relato in Canone, quòd *Qui crimina cùm potest emendare, non corrigit, ipse committit*: Et ut etiam dicitur in Canone: *Patronus turpitudinis ejus est, qui crimen celat uxoris*: Quoniam maritus impedire tenetur uxoris adulteria; & ubi ea scit, & impedire potest, nec tamen impedit, iis videtur consentire, seque divortii faciendi jure quod habet, privat.

Can. Præterea, 23. q. 8.

Can. Sicut, 32. q. 2.

Nihilominùs si maritus, cùm per aliquod tempus dissimulaverit uxoris adulteria, tandem iis fortiter se opponat, & iis non obstantibus, uxor fornicari pergat; tunc maritus Jus suum resumere potest, seque ab ea separare.

Quæst. 18. Reconciliatio conjugum, facta post fornicationem ab altero commissam, potest-ne impedire divortium?

Resp. Quoniam per hanc reconciliationem, conjux qui se separare poterat, cede-

re

re videtur jure suo, consequens est eum non posse se separare propter fornicationes ante reconciliationem commissas: *Si*, ut ait Divus Thomas, *reconciliaverit eam sibi post adulterium perpetratum, carnaliter eam cognoscens*: Quoniam, ut ait Gelasius Papa relatus in Canone: *Si constiterit, eum qui malè tractatus est, ignovisse, semel in ablatione remissa, punitio recidivo dolore non debet iterari, divinæ scilicet imitatione clementiæ, quæ dimissa peccata in ultionem redire non patitur.* Quod verbis expressis Glossa definisse videtur, dum ait: *Si reconciliata fuerit, postea illam fornicationem objicere non poterit, quia ei remisit hoc quod ipsi licet secundùm Euangelicam veritatem, cap. Quemadmodum, De jurejurando, & Can. Quod autem, & Can. Non erit, 32. q. 1. nisi postea fornicetur.* Et sanctus Antoninus ait: *Quia crimen per reconciliationem dimissum, ampliùs objici non debet, nisi sequatur recidivum.*

S. Tho in suppl. qu. 62. art. 1. in corp.

Can. Si illic, 23. q. 4.

Glossa in cap. Plerùque, de donat. inter virum & uxoré, verbo, Nec reconciliatio.

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 6.

Quæst. 19. Si mulier relicto viro propter nimiam severitatem, aut quia Matrimonii debitum ei negabat, vel aliâ quâcumque de causa, aut etiam si à marito è domo injustè fuerit expulsa, in fornicationem incidat, potest-ne maritus in tali casu cum ea facere divortium?

Resp. Hæ variæ circunstantiæ, conjugis crimen excusare non valent, nec impediunt quominùs maritus aut uxor, se separare possint propter fornicationem. Id expressè definitum fuit ab Alexandro Papa tertio relato in Canone, his verbis: *Significasti quod quidam uxore sua sine judicio Ecclesiæ dimissa, pro eo quod suggestum sibi fuerat, ipsam incestum cum quodam consanguineo suo commisisse, vinculo fuit propter hoc excommunicationis adstrictus: verùm mulier non continuit,*

Cap. Significasti, de Divortiis.

nuit, sed sobolem de alio viro suscepit; nec minùs postulat viro restitui, asserens se ab ipso injustè dimissam, & eundem sibi materiam adulterandi dedisse. Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si notorium est, mulierem ipsam adulterium commisisse, ad eam recipiendam præfatus vir cogi non debet, nisi constaret ipsum cum alia adulterium commisisse. Hinc patet, omnes circumstantias propositas, impedire non posse jus divortii ab uxore quod habet vir ejus, propter fornicationem ab ea commissam.

Quæst. 20. Si Infidelis uxorem suam dimittat, ac ea dimissa contrahat & consummet secundum Matrimonium, & postmodum ambo Religionem Christianam amplectantur; potest-ne primus maritus se ab uxore separare, propter secundum Matrimonium infidelitatis tempore contractum?

Cap. Gaudemus, de Divortiis.

Resp. Huic quæstioni clarè satisfit in cap. *Gaudemus*, ubi dicitur: *Quamvis secundùm Euangelicam veritatem, qui dimissam duxerit, mœchatur, non tamen dimissor poterit objicere fornicationem dimissæ, pro eo quod nupsit alii post repudium; nisi alias fuerit fornicata:* Quia bona fides eam quodammodò excusat, & quia adulterium per errorem in secundo Matrimonio commissum, non est voluntarium; unde concludere debemus, virum aut mulierem, quæ secundum Matrimonium in infidelitate contraxit post repudium, non dedisse propterea justam divortii causam: verùm observare debemus, quòd si in tali casu mulier repudiata fuerit propter aliquam fornicationem, maritus non posset quidem se ab ea separare propter secundum Matrimonium, posset tamen propter præcedentem fornicationem.

Quæst. 21.

Quæst. 21. Quando ambo conjuges alicujus adulterii rei sunt, potest-ne tunc alter ab altero recedere?

Resp. Videtur, non posse alterum ab altero discedere, quia ambo sunt æqualiter rei; unde S. Augustinus relatus in Canone, ait: *Nihil iniquius quàm fornicationis causa dimittere uxorem, si & ipse convincitur fornicari. Occurrit enim illud: In quo enim alterum judicas, temetipsum condemnas; eadem enim agis quæ judicas. Quapropter quisquis fornicationis causa vult abjicere uxorem, prior debet esse à fornicatione purgatus: quod similiter etiam de fæmina dixerim.* Unde Innocentius Papa III. relatus in Canone, respondens Ambianensi Episcopo, ait: *Tua fraternitas requisivit, utrum aliquo denegante uxori suæ in adulterio deprehensæ debitum conjugale, si postmodum ipse cum alia perpetret adulterium manifestè, cogi debeat ut eandem maritali affectione pertractet? Super quo tibi respondemus, quòd cum paria crimina compensatione mutua deleantur, vir hujusmodi fornicationis obtentu, suæ uxoris nequit consortium declinare.*

Cap. Nihil 32. q. 6. ex S. Aug.

Cap. Tua fraternitas de adulteriis conjugiis.

Quæst. 22. Si alter conjugum committat tantùm adulterium, altera verò incestum, aut aliquod peccatum contra naturam: poterit-ne posterior per compensationem devitare divortium ab altero intentatum?

Resp. Quamvis hæ fornicationes sint valdè diversæ, ac posteriores prioribus lõgè sint graviores; nihilominùs tamen asserere debemus, quòd etiam in casu proposito, compensatio habet locum; quia quælibet harum fornicationum, qualiscumque tandem sit, justam divortii præbere potest causam, quoniam nulla committi potest fornicatio, illæsâ fide conjugali, & sine partis injuria, per carnis divisionem ab ea,

ejus-

ejusque cum altera conjunctionem. Unde cùm quilibet conjux in casu proposito jus habeat separationis, concludendum est per compensationem necessariam, neutrum ab altero discedere posse, aut divortium postulare propter fornicationem.

Quæst. 23. Quando alter conjugum pluries in fornicationem incidit, altera verò tantùm semel: datur-ne tunc compensationi locus?

Resp. Cùm omnes Canones, qui de hac compensatione loquuntur, quæ divortium impedit, nunquam exigant, ut numero pares sint conjugum fornicationes; & quoniam hæc compensatio Matrimonio favet, cùm divortium impediat; dicendum est, eam locum habere, licèt impar longè sit utriusque conjugis fornicationum numerus; quod quidem probari potest rationibus in superiori quæstione relatis.

Quæst. 24. Est-ne licitum divortium inter conjuges, cùm crimen unius est publicum, & coram judice probatum, & crimen alterius est occultum, nec exteriùs probari potest?

Resp. Ut huic quæstioni satisfiat, forum exterius ab interiori & conscientiæ distingui debet, & dicendum, quòd in foro externo judices non admittent compensationem, quæ impediat divortium, si uxor, verbi gratiâ, probare nequeat crimen mariti, qui ejus crimen legitimè probavit, quia Ecclesia non judicat de occultis: sed in foro conscientiæ hæc criminum compensatio locum habere debet ad impediendum divortium, licèt fornicatio alterius conjugum sit occulta. Quare S. Thomas ait: *Si adulterium viri sit occultum, per hoc non aufertur jus excipiendi contra accusationem viri,*

S. Th. in 4 dist. 35. qu. unica. art. 6. ad 5.

viri, uxori adulteræ, quamvis desit sibi probatio, & ideo peccat vir divortium petens: & si post sententiam de divortio, uxor petat debitum & reconciliationem, vir tenetur ad utrumque. Idem docet Sanctus Bonaventura, dum ait: *Quæritur, utrum vir qui fornicatur in occulto, possit dimittere uxorem quæ fornicatur in aperto? Respondeo dicendum, quòd talis fornicans non debet eam dimittere, nec potest sine peccato in conspectu Dei, licèt possit in conspectu Ecclesiæ, pro eo quod uxori non defuit jus excipiendi, quamvis desit probatio.*

S. Bonav. in 4. dist. 35. in expositione literæ, num. 1.

Quæst. 25. Quando ambo conjuges in adulterio perseverarunt, & unus eorum postea Pœnitentiam egit, vitamque commutavit, habet-ne tunc jus faciendi divortium, si pars altera fornicari pergat?

Resp. Huic quæstioni respondet D. Bonaventura, loco mox citato, dum ait: *Si tamen vir egisset Pœnitentiam, & illa accusata nollet agere Pœnitentiam; si perseveraverit in adulterio, creditur tunc, quod vir possit eam accusare, & dimittere per sententiam:* Quia per Pœnitentiam & vitæ commutationem vir Juri suo restitutus est, & sicut post reconciliationem factam inter conjuges, si eorum alter in fornicationem postea inciderit, alter jus habet divortii petendi, ut superiùs diximus secundùm Divum Antoninum & Glossam; ita in hoc casu, licèt ante conversionem unius conjugis, compensatio locum haberet inter ambos sceleratè viventes, hæc compensatio cessare debet, quoties pars alia vitam commutavit, & alteri mutationem suam notam fecit; & ita jus separationis acquirit, si alter in crimine perseveret. Ita sentit Divus Antoninus, qui ait: *Si tamen vir egisset*

S. Bonav. ibid.

Pœni-

S.Ant.3.p. tit. 1.c.21. §.6.

Pænitentiam, & uxor nollet agere, sed perseveraret in adulterio, posset sine peccato accusare & dimittere. 32. quæst. 1. in quatuor Canonibus.

Quæst. 26. Potest-ne fieri criminum compensatio post sententiam divortii, & ita impedire divortium?

Resp. Si post prolatam divortii sententiam, verbi gratia, ad instantiam uxoris, causa fornicationis à viro admissæ, detegitur & probatur, hanc fœminam ejusdem criminis, ante sententiam latam, ream fuisse, in hoc casu sine controversia revocanda est sententia, utpotè nulla: quoniam quæ in Matrimonio dantur sententiæ, nunquam habent vim rei judicatæ: unde Alexander Papa III. relatus in Canone, ait: *Mandamus, quatenùs si vobis constiterit, eos per judicium Ecclesiæ non fuisse legitimè separatos, Ecclesiamque deceptam, ipsos faciatis sicut virum & uxorem insimul permanere:* Imò etiam si hæc mulier, quæ injustè petiit divortium, professa fuisset in Religione post sententiam Judicis Ecclesiastici, posset nihilominùs maritus eam adigere ad cohabitandum cum eo, non obstante ejus professione, si postea nosset, sententiam divortii fuisse injustam; quare dicta professio habetur ut nulla; & emissa contra jus acquisitum marito per legitimum Matrimonium. Denique quoties detegitur, sententiam divortii fuisse injustam, ac proinde nullam; quacumque ex causa, restituendi sunt conjuges in pristinum jus cohabitationis, ac si nulla lata fuisset sententia divortii.

Cap. Lator, de sententia & re judic.

Quæritur, inquit Sanctus Bonaventura, *si sententia divortii lata est per errorem, & post vir promotus est ad Sacerdotium: si error Ecclesiæ & deceptio pareat, utrum reddendus sit*

S. Bonav. in 4. dist. 35. in expositione litteræ, num. 5.

sit uxori, si ipsa non vult continere? Et quod sic videtur, quia mulier habebat jus suum, & salvo jure mulieris, non poterat continentiam vovere, contra voluntatem uxoris. Respondeo dicendum, quòd inducenda est ad continentiam: quod si manifesta deceptio in latione prioris sententiæ apparet, & ipsa non vult continere, debet vir suus ei reddi. Verumtamen ille non poterit petere debitum, quia quantùm in se fuit, continentiam vovit. Idem sentit Divus Thomas, dum ait: *Potest tamen uxor continentiam vovere viro invito, nisi videatur Ecclesiam deceptam fuisse per falsos testes sententiando de divortio: quia in tali casu, etiamsi votum professionis emisisset, restitueretur viro, & teneretur debitum reddere, sed non liceret ei exigere.* Et S. Antoninus sic habet: *Si post divortii sententiam constiterit, Ecclesiam deceptam per falsos testes, & hujusmodi, debet sic spoliatus restitui; etiamsi alter jam fecisset professionem in aliqua Religione, vel cepisset Sacerdotium, si hoc petat; & tenetur restitutus reddere debitum, sed exigere non potest.*

S. Th. in 4. dist. 35. qu. unica, art. 3. ad 3.

S. Ant. 3. P. tit. 1. c. 22. §. 6.

Quæst. 27. Si post justam divortii sententiam ob fornicationem ab altero conjugum admissam, alius, qui tunc erat innocens, postea committit fornicationem, exceptio, seu compensatio habet-ne locum, & iste tenetur-ne alteri reconciliari?

Resp. Hic casus videtur decisus in quadam Decret. Alexandri Papę III. his verbis: *Vir uxorem* suam super crimine fornicationis in jure convenit, quæ, nescitur quo ducta spiritu, cœpit publicè confiteri, quòd cùm vir negaret ei in necessariis providere, crimen impulsa est incurrere memoratum; sanè tu convocato capitulo tuo, cùm ex eorumdem consilio utrique privatim conti-

Cap. Ex litteris, de divortiis.

ti-

„ tinentiam injunxeris observandam; ita
„ quòd castè viverent ab invicem segregati:
„ memoratus vir furtim cum alia, sponsalia
„ & nuptias temerè celebravit. Verùm cùm
„ factum inquirere laborares, supradictus
„ vir, seriem rei explicans & exponens, ad
„ audientiam nostram dicitur appellasse.
„ Unde fraternitati tuæ mandamus, quatenùs si res ita processit, prætaxatum virum
„ ad legitimam uxorem redire compellas.
Unde dicendum, quoties innocens conjux ante sententiam divortii à se petitam, postmodum in fornicationem incidit, compensationem habere locum, & efficere, non obstante præcedenti sententiâ, ut ad reconciliationem redire cogatur, quoniam in prædicto casu, non aliâ de causâ Pontifex maritum illum ad uxorem redire coegit, nisi quia adulterium perpetravit, aliam uxorem clam ducendo post sententiam divortii; hinc Glossa ait: *Si cum alia postea fornicaretur, compelleretur redire ad ipsam, non obstante sententia.*

Glossa in cap. Ex parte, de Sponsalib. verb. continere.

Quæst. 28. Si ambo conjuges mutaverunt statum post sententiam divortii, profitendo in Religione, vel suscipiendo Ordinem sacrum, & postea detegitur, sententiam esse nullam & injustam, aut quia fornicatio objecta non est vera, vel quia petens divortium fornicationem admiserat: vota horum conjugum sunt-ne nulla, & unus potest-ne alterum adigere ad cohabitandum?

Resp. Si, verbi gratiâ, uxor probans suam innocentiam, vel maritum admisisse adulterium ante sententiam divortii, vult Religionem dimittere, & adigere virum ad Religionem pariter dimittendam, potest id facere, & ejus vir potest idem similiter præstare, si statum tantùm commuta-
ve-

verint, quia se liberos esse putabant, & ampliùs non posse cohabitare; quia error circa statum causa fuit, ut vota emitterent, & in his ambobus casibus, vota nulla sunt. Potuit etiam esse error ex utraque parte, si testes falsò deposuerunt inscio marito, uxorem perpetrasse adulterium: tunc maritus votum emittit per errorem, quia credit uxorem suam ream esse adulterii: uxor similiter agit per errorem, credens post sententiam divortii non ampliùs sibi fore locum probandi suam innocentiam, & viro cohabitandi. Aliquando alter conjugum agit ex errore, alter ex malitia. Verbi gratiâ, si uxor rea fornicationis, probat virum admisisse adulterium, & maritus non habet probationes adulterii uxoris, tunc maritus votum emittit per errorem, credens à se fieri non posse compensationem; sed mulier votum emittit per fraudem, & malitiam, cùm sciat, propter fornicationem à se admissam divortium impediri debere per compensationem. In his igitur casibus vota sunt nulla. Primò enim consistere non possunt, si sint per fraudem emissa, quia hoc modo procedens, non poterat votum emittere, cùm non esset liber, sed potiùs alteri parti reconciliari debuit, ut jam diximus. Secundò vota sunt nulla, cùm emissa fuerint per errorem, ut patet ex Decretali Cœlestini Papæ tertii, ubi dicitur: *Vtrum mulier, quæ credens mortuum maritum, habitum Religionis assumpsit, & eo reverso de Monasterio educta fuit, post obitum viri sit ad regularem observantiam compellenda? Consultius itaque dicimus, & ei congruentius ad salutem, ut ad Monasterium redeat, ubi bona ducta intentione professionem fecit, & habitum Religionis accepit. Si verò ad hoc* cap. Placet de cõvers. conjug.

in-

„ tinentiam injunxeris observandam; ita „ quòd castè viverent ab invicem segregati: „ memoratus vir furtim cum alia, sponsalia „ & nuptias temerè celebravit. Verùm cùm „ factum inquirere laborares, supradictus „ vir, seriem rei explicans & exponens, ad „ audientiam nostram dicitur appellasse. „ Unde fraternitati tuæ mandamus, quatenùs si res ita processit, prætaxatum virum „ ad legitimam uxorem redire compellas. Unde dicendum, quoties innocens conjux ante sententiam divortii à se petitam, postmodum in fornicationem incidit, compensationem habere locum, & efficere, non obstante præcedenti sententiâ, ut ad reconciliationem redire cogatur, quoniam in prædicto casu, non aliâ de causâ Pontifex maritum illum ad uxorem redire coegit, nisi quia adulterium perpetravit, aliam uxorem clam ducendo post sententiam divortii; hinc Glossa ait: *Si cum alia postea fornicaretur, compelleretur redire ad ipsam, non obstante sententia.*

Glossa in cap. Ex parte, de Sponsalib. verb. continere.

Quæst. 28. Si ambo conjuges mutaverunt statum post sententiam divortii, profitendo in Religione, vel suscipiendo Ordinem sacrum, & postea detegitur, sententiam esse nullam & injustam, aut quia fornicatio objecta non est vera, vel quia petens divortium fornicationem admiserat: vota horum conjugum sunt-ne nulla, & unus potest-ne alterum adigere ad cohabitandum?

Resp. Si, verbi gratiâ, uxor probans suam innocentiam, vel maritum admisisse adulterium ante sententiam divortii, vult Religionem dimittere, & adigere virum ad Religionem pariter dimittendam, potest id facere, & ejus vir potest idem similiter præstare, si statum tantùm commutave-

verint, quia se liberos esse putabant, & ampliùs non posse cohabitare; quia error circa statum causa fuit, ut vota emitterent, & in his ambobus casibus, vota nulla sunt. Potuit etiam esse error ex utraque parte, si testes falsò deposuerunt inscio marito, uxorem perpetrasse adulterium: tunc maritus votum emittit per errorem, quia credit uxorem suam ream esse adulterii: uxor similiter agit per errorem, credens post sententiam divortii non ampliùs sibi fore locum probandi suam innocentiam, & viro cohabitandi. Aliquando alter conjugum agit ex errore, alter ex malitia. Verbi gratiâ, si uxor rea fornicationis, probat virum admisisse adulterium, & maritus non habet probationes adulterii uxoris, tunc maritus votum emittit per errorem, credens à se fieri non posse compensationem; sed mulier votum emittit per fraudem, & malitiam, cùm sciat, propter fornicationem à se admissam divortium impediri debere per compensationem. In his igitur casibus vota sunt nulla. Primò enim consistere non possunt, si sint per fraudem emissa, quia hoc modo procedens, non poterat votum emittere, cùm non esset liber, sed potiùs alteri parti reconciliari debuit, ut jam diximus. Secundò vota sunt nulla, cùm emissa fuerint per errorem, ut patet ex Decretali Cœlestini Papæ tertii, ubi dicitur: *Vtrum mulier, quæ credens mortuum maritum, habitum Religionis assumpsit, & eo reverso de Monasterio educta fuit, post obitum viri sit ad regularem observantiam compellenda? Consultius itaque dicimus, & ei congruentius ad salutem, ut ad Monasterium redeat, ubi bona ducta intentione professionem fecit, & habitum Religionis accepit. Si verò ad hoc* in- cap. Placet de cõvers. conjug.

induci non poterit, *ipsam invitam credimus non cogendam*. Quia scilicet per errorem vovit, ejusque proinde vota fuere nulla.

Quæst. 29. Potest-ne fieri divortium propter fornicationem aliquam spiritualem: verbi gratiâ, si alter conjugum labatur in infidelitatem vel hæresim?

Resp. Hæc spiritualis fornicatio non potest esse causa divortii, nisi in casu, quo fidelis versaretur in periculo subversionis, si cohabitaret alteri qui lapsus est in hæresim aut infidelitatem, ut patet ex Decretali Alexandri Papæ tertii, qui ait: *Respondemus*, *quod mulier pro furto vel alio crimine viri sui*, *nisi fidei suæ Religionem corrumpere velit*, *ab eo separari non debet*. *Verùm si conjugem suam ad infidelitatis maleficium traxerit*, *à viro poterit separari*, *ita quòd ei nubere alii non licebit*; *quia licèt separentur*, *semper tamen conjuges erunt*. *In viris quoque præsentis sententiæ forma servetur*. Quod clariùs quantùm ad hæresim patet ex Urbano Papa tertio, dum ait: *De illa*, *quæ viro suo labente in hæresim*, *ipsius consortium sine judicio Ecclesiæ declinavit*; *videtur nobis quod mulier* (*maximè si ea intentione discessit*, *ut lapsus in hæresim tædio pariter & confusione affectus se ab errore suo converteret*) *cùm reversus fuerit*, *est reddenda*: *quæ etiamsi reverti noluerit*, *compellatur*; *si verò judicio Ecclesiæ ab eo recessit*, *ad recipiendum eum nullatenùs dicimus compellendam*.

Cap. Quæsivit, de Divortiis.

Cap. De illa, de Divortiis.

Quæst. 30. Si ille conjugum, qui lapsus est in hæresim, aut infidelitatem, paratus est ad conversionem ante sententiam divortii, potest-ne alter ab eo separari?

Resp. Quod superiùs diximus, fornicationes scilicet spirituales, seu Apostasias à

vera

vera Religione, non posse esse legitimas divortii causas, nisi cùm inferunt periculum casus partis fidelis, satis ostendit, quòd si conjux lapsus ante sententiam judicis velit converti, ac significet se paratum esse ad veram fidem de novo amplectendam, tunc pars altera non potest cum eo celebrare divortium, sed ipsi debet reconciliari; ita sentit Divus Thomas, dum ait: *Propter unum actum fornicationis carnalis, potest procedi ad divortium; non autem propter unum actum infidelitatis, sed propter consuetudinem, quæ pertinaciam ostendit, in qua infidelitas perficitur.* Idem sentit Divus Bonaventura, dum ait: *Tunc est in injuriam conjugis, quando conjux in illa perseverat; quia tunc est via ducendi ad corruptionem; & ideo propter illam potest fieri separatio, si conjux nolit pænitere. Si autem vult pænitere & redire, non potest repudiare eam.*

S. Thom. in 4. dist. 35. art. 1. ad 3.

S. Bonav. in 4. dist. 39. in expositione litter. n. 4. dub. 3.

Quæst. 31. Si alter conjugum lapsus est in hæresim, aut infidelitatem, alter verò in fornicationem carnalem, debet-ne fieri horum criminum compensatio, quæ impediat divortium?

Resp. Cùm fornicationes carnales differant à spiritualibus, sintque crimina diversi generis, non potest esse locus compensationi, quia carnalis fornicatio directè violat fidem Matrimonii; spiritualis autem fornicatio violat tantùm fidem Deo debitam, non verò Sponso aut Sponsæ: ac proinde quilibet conjugum posset petere divortium in criminibus adeò diversis, ita ut altera pars Jus oppositionis aut compensationis non haberet.

Quæst. 32. Licet-ne viro celebrare divortium ab uxore, aut uxori à viro, si illam inducit ad aliquod peccatum mortale?

Resp.

Resp. Certum est, licitum esse divortium in hoc casu, quemadmodum licet, cùm alter conjugum lapsus est in hæresim, aut infidelitatem, & conatur alterum pervertere, & inducere in errorem; militat enim utrinque eadem ratio de periculo animæ. Unde Divus Thomas ait: *Hoc intelligendum est, quando mulier præstat magnam occasionem ruinæ viro suo, ut vir probabiliter sibi de periculo timeat; tunc enim vir potest se subtrahere ab ejus conversatione.* Idem docet Divus Bonaventura: *Nisi præstet magnam occasionem ruinæ, & vehementer timeatur de lapsu; tunc enim licet dimittere.* Et Sanctus Antoninus ait: *Nam & quando uxor præstat magnam occasionem ruinæ viro suo, tunc vir potest se subtrahere à conversatione sua.* Enimverò in tali periculo, voci Euangelicæ obediendum est, quæ præcipit manum aut pedem abscindere, aut etiam oculum eruere, si præbeant occasionem ruinæ; quæ verba Divus Hieronymus interpretatur de fratribus, filiis, & amicis, ac etiam de propria uxore, quæ non secùs ac cæteri deserenda est, quoties proximam præbet peccandi occasionem; quoniam, ut ait idem Sanctus Doctor: *Melius est vitam solitariam ducere, quàm ob vitæ præsentis necessaria, æternam vitam perdere.* Et Glossa ait: *Fidelis fidelem benè potest dimittere, si compellatur ab eo ad mortale peccatum, nec fortè resistere potest.*

S. Th. in 4. dist. 39. q. unic. art. 6 ad 3.
S. Bonav. in 4. dist. 39. in expositione litter. n. 4. dub. 3.
S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 22. §. 4.
S. Hier. in c. 18. Matt.
Glossa in Can. Uxor 28. q. 1. ver. Uxor.

Quæst. 33. Asperitas ac severitas viri, ejusve crudelitas aut stultitia, aut etiam uxoris, possunt-ne esse justa causa divortii?

Resp. Summi Pontifices, juxta Jus naturale, statuerunt in Jure Canonico, esse tunc justam divortii causam, ut patet ex

Inno-

Innocentio Papa III. relato in Canone, his verbis: *Si verò tanta sit viri sævitia, ut mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas provideri, non solùm non debet ei restitui, sed ab eo potiùs amoveri.* Et Alexander Papa tertius, relatus etiam in Canone, ait: *Si autem capitali odio ita mulierem vir prosequitur, quòd meritò de ipso diffidat, alicui probæ & honestæ mulieri, usque ad causæ decisionem custodienda, studiosiùs committatur, in loco, ubi vir, vel parentes ejus, mulieri nullam possint violentiam inferre.* Ex his Decretalibus colligere licet, stultitiam unius conjugum, posse præbere sufficientem divortii causam, quoniam grave inde periculum alteri sæpiùs immineret, si cohabitaret, & si in uno simul lecto jaceret.

Cap. Litteras, de Restitutione spoliat.

Cap. Ex transmissa eod. tit.

Quæst. 34. Alter conjugum potest ne separari ab alio propriâ authoritate, propter fornicationem admissam?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, distinguenda duo divortiorum genera; alterum tantùm quoad thorum, alterum quoad thorum, & quoad habitationem simul. Hoc supposito, cùm alter conjugum certus est de commissa ab altero fornicatione, potest propriâ authoritate illi negare debitum conjugale, ab eoque quoad thorum separari: *Vir*, inquit Sanctus Thomas, *potest dimittere uxorem dupliciter; uno modo quantùm ad thorum tantùm, & sic potest eam dimittere, quàm cito sibi constat de fornicatione uxoris, proprio arbitrio, nec tenetur reddere debitum exigenti, nisi per Ecclesiam compellatur.* Idem affirmat Divus Bonaventura, dum ait: *Contingit uxorem dimitti à viro dupliciter: vel quantùm ad thorum, ut non commisceantur carnaliter: vel quantùm ad thorum & mutuam cohabita-*

S. Thom. in 4. dist. 35. qu. un. art. 3. in corp.

S. Bonav. in 4. dist. 35. qu. 3. in corp. num. 16.

tationem: si primo modo, sic dico, quòd vir comperto & cognito certitudinaliter, quòd uxor fornicetur, vel è converso, potest debitum denegare, nec ad hoc tenetur, nisi per Censuram Ecclesiasticam compellatur. Hos sequitur sanctus Antoninus, cùm dicit: *Dimissio quoad thorum, videlicet denegando debitum, potest fieri propria authoritate; etiam sine judicio Ecclesiæ, quando innocenti constat certò de adulterio conjugis: tunc enim absque peccato potest ei denegare debitum; & hoc nisi compellatur authoritate Ecclesiæ.*

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. Sed nota.

Quæst. 35. Potest-ne conjux ab altero separari quantùm ad habitationem propriâ authoritate, propter aliquam fornicationem?

Resp. Hæc separatio, quæ propriè est verum divortium, fieri non potest causâ fornicationis, nisi per judicium Ecclesiæ. Et legimus in Canone quod Concilio IV. Carthaginensi attribuitur: *Si antequam ad Episcopos comprovinciales dissidii causas dixerint, & priusquam in judicio damnentur, uxores suas abjecerint, à Communione sanctæ Ecclesiæ, & populi cœtu, pro eo quòd fidem & conjugia maculant, excludantur.* Et Alexander Papa tertius relatus in Canone, ita præcipit: *Mandamus tibi, ut hanc, quam nunc habes uxorem, nullatenùs præsumas dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum religiosorum Concilium causam istam examinaverit.* Et in alio Canone dicitur: *Prudentia tua cognoscat, quòd si etiam parentela esset publica & notoria, absque judicio Ecclesiæ ab ea separari non potuit, quare ipsum ad eam recipiendam, quæ petit restitutionem ipsius, districtè compellas.*

Can. Sæculares, 32. q. 2.

Can. Multorum, 35. q. 6.

Can. Porrò, de divortiis.

Unde Sanctus Thomas ait: *Alio modo quan-*

quantùm ad thorum & cohabitationem; & hoc modo non potest dimitti, nisi judicio Ecclesiæ; & si aliàs dimissa fuerit, potest cogi ad cohabitandum. Quod tamen intelligi debet de divortio publico & scandaloso; nam si alter conjugum magnam haberet fornicationis alterius partis certitudinem, posset ab ea recedere, non expectata judicis sententia, præsertim ubi caret validis probationibus, modò id prudenter, & sine strepitu faciat, verbi gratia, si prætexeret negotium aliquod eundi & commorandi in alio loco, aut peregrinationem aliquam susciperet, aut ad bellum proficisceretur; quoniam in hoc casu maritus innocens nullam facit injuriam uxori reæ, & suo tantùm quoad thorum separationis jure utitur. S. Th. in 4. dist. 35. qu. unica, a. 3. in corp.

Quæst. 36. Potest-ne aliquis separari quoad habitationem propria authoritate, ob alias causas divortii supra adductas?

Resp. Patet ex Canonibus & authoritatibus relatis, primò, licitum esse separari propria authoritate quoad cohabitationem & quoad thorum, propter periculum hæresis, aut infidelitatis, aut alicujus criminis: etenim, secundùm jus naturale & divinum, nihil prohibere nos potest, quominùs declinemus imminens damnationis periculum. Secundò, eadem separatio, quantùm ad habitationem, fieri potest non expectata judicis sententiâ propter sævitiam alterius conjugum, quæ grave periculum alteri intentat; quoniam, ut ait Innocentius tertius relatus in Canone, in tali casu: *Non solùm non debet ei restitui, sed ab eo potiùs amoveri.* Observandum tamen est, has separationes fieri non posse propria authoritate, nisi ad tempus, scilicet durante periculo; nam si Cap. Litteras, de Restitut. Spoliatorum.

tale cesset periculum animæ vel corporis ob vitæ in meliùs commutationem, seu conversionem, aut alio quovis modo, tunc cessare quoque debet divortium; quia perpetuum divortium esse nequit sine Ecclesiæ authoritate: & secundùm Canones: *Cessante necessitate, illud quoque cesset, quod pro necessitate factum est.....*

Can. Ordinationes, 9. q. 1.

Quæst. 37. Cùm vir celebravit divortium ab uxore, aut uxor à viro propria authoritate propter fornicationem; innocens tenetur-ne reconciliari reo, si vitam mutavit in melius, & egit Pœnitentiam?

Resp. Cum Divo Augustino relato in Canone, respondere debemus, maritum teneri condonare, quod Deus condonavit; sic enim legitur: *Quis non intelligat debere maritum ignoscere, quod videt ignovisse Dominum? nec jam se debere adulteram dicere, cujus pœnitentis crimen credit divina miseratione deletum.* Legimus etiam in Concilio Arelatensi, relato in Canone: *Quòd si mulier dimissa Pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum suum reverti, debet, sed non sæpè, recipere peccatricem.* Quia frequentes sine controversia lapsus satis ostendunt, Pœnitentiam non esse sinceram, nec cor esse verè conversum. Dicitur etiam in Canone: *Quod si mulier dimissa Pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum suum reverti, nonne recipietur à viro suo? Et dixit, imò si non receperit eam vir suus, peccat, & magnum peccatum sibi admittit, sed debet recipere peccatricem, quæ Pœnitentiam egit.* Quare dicendum est, quòd Pœnitentia removet omnia divortia propria authoritate facta, ante sententiam judicis, dummodò innocens non immutaverit statum.

Can. Quod autem, 32. q. 2.

Cap. Si vir De adult.

Cap. Ego dixi, 34. q. 1.

Quæst. 38. Quando divortium celebratum fuit per sententiam judicis Ecclesiastici,

ſtici, ob fornicationem ab altero conjugum perpetratam, innocens poteſt-ne deinceps obligari in conſcientia, ut reconcilietur reo?

Reſp. Patet ex ſacris Canonibus, quòd cùm juſta ſententia divortii ſeparavit in perpetuum conjuges propter aliquam fornicationem alterutrius admiſſam, non poteſt innocens cogi ad cohabitandum reo, quantumcumque eum pœniteat ſui criminis; & adſtringi nequit ad reconciliationem, niſi ipſe poſtea committat fornicationem, quæ locum præbeat compenſationi. Unde Pelagius Papa relatus in Canone, ait: *Illam verò, ſi quidem maritus ſuus ſine dolo aliquo fortè accipere voluerit, tua ordinatione ſub cautela recipiat, nullum ei, nihil duntaxat de cætero ſimile committenti, periculum illaturus. Si verò omninò eam recipere noluerit, in alium quemdam locum, in quo ei non liceat malè vivere, provida eam diſpenſatione conſtitue.* Et Gregorius nonus relatus in Canone, hanc Pelagii ſententiam confirmat, dum ait: *Mulieres verò, quæ relicto maritali thoro, lapſu carnis ceciderunt, ſi mariti earum à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ converſas noluerint recipere propter Deum, in clauſtris cum religioſis mulieribus ſtudeas collocare, ut perpetuam Pœnitentiam ibi agant.* Unde patet, maritos cogi non poſſe ad illas recipiendas, licèt vitam in melius commutarint, poſtquam juſtâ divortii perpetui ſententiâ ſeparatæ ſemel fuerint propter fornicationem, ſed adhortandos tantùm eſſe maritos, ut eas recipiant.

Can. De Bene dicto 32. q. 2.

Cap. Gaudemus, de Cõver. conjugat.

Quæſt. 39. Ille conjugum, qui petiit, & obtinuit ſententiam divortii propter fornicationem alterius, poteſt-ne deinceps re-

innocentis, quia illam injustè privaret jure, quod habet, exigendi debitum, & illi cohabitandi.

Quæst. 43. Ille conjugum qui commisit fornicationem, potest-ne post sententiam divortii mutare statum, absque consensu alterius innocentis?

Resp. Cùm reus nequeat innocentem privare jure, quo gaudet petendi reconciliationem, cùmque crimen ejus minimè debeat ei libertatem procurare mutandi vitæ statum, asserere debemus cum sancto Thoma: *Reum non habere talem libertatem sine consensu partis innocentis.* Idem docet sanctus Bonaventura, dum ait: *Ad illud quod objicitur, quòd uterque potest vovere continentiam: dicendum quod falsum est, quia fornicans non potest nisi alter consentiat.* Hos sequitur Divus Antoninus, his verbis: *Dimissa propter adulterium, non potest intrare Religionem contradicente viro: & si ingressa fuerit contra voluntatem viri, poterit revocari.* Absolutè tamen non requiritur consensus expressus: Quare si vir fornicationis reus suscipiat Sacros Ordines, aut ingrediatur Religionem muliere sciente, nec obstante, hæc mutatio erit valida & licita, ac si illa expresse consensisset, juxta id quod dicitur in Regula Juris Canonici: *Scienti & sentienti non fit injuria neque dolus. Qui autem tacet, consentire videtur,* ut habetur in Regula 43. eodem loco.

S. Th. in 4. dist. 33. ar. 3. q. unica, art. 6. ad 3.

S. Bonav. in 4. dist. 35. q. 5. nu. 28.

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. § 6.

Regula 27. De Regul. Juris, in 6.

Quæst. 44. Jus quo gaudet innocens impediendi reum, ne mutet statum post sententiam, est-ne perpetuum?

Resp. Canonistæ & Theologi communiter affirmant, quòd si, verbi gratiâ, vir innocens pertinaciter renuat per biennium reconciliari uxori suæ, quæ post admissam forni-

fornicationem verè conversa est, tunc potest hæc mulier validè, & licitè profiteri in Religione absque ejus consensu, ut probatur ex Canone *Gaudemus*, ubi dicitur: *Mulieres verò quæ, relicto maritali thoro, lapsu carnis ceciderunt: si mariti earum, à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ conversas noluerint recipere propter Deum, in Claustris cum religiosis mulieribus studeas collocare, ut perpetuam Pænitentiam ibi agant. Si vir*, inquit Glossa, *intra biennium noluerit eam recipere, tunc tondeatur, & habitum Monachalem recipiat, ibi perpetuò moratura*. Quoniam justum omninò non videtur, ut maritus qui reconciliari non vult, nec habitare cum uxore conversa, possit tamen eam impedire toto vitæ tempore, perfectiorem vitæ statum eligere, religiosam vitam amplectendo. Unde Imperatores, hac æquitate ducti, Authenticam ediderunt, his verbis: *Sed hodie adultera in Monasterium mittatur, quam intra biennium viro recipere licet; biennio transacto, adultera tonsa Monastico habitu suscepto, ibi dum vivit permaneat*. Quam Legem Glossa secuta est, eaque tacito Ecclesiæ consensu est comprobata.

Cap. Gaudemus, de Convers. conjugat.

Glossa, Ib. verbo, In Claustris

Auth. Sed hodie, C. de Adult.

Quæst. 45. Post sententiam divortii latam propter infidelitatem, hæresim, aut sævitiam alterius conjugum, potest-ne alius mutare statum?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est, mutari non posse statum post sententiam divortii ad tempus; sed necesse est, ut divortium sit perpetuum; quia in perpetuum quis debet esse liber, ut in perpetuum se devinciat; ut contingit in susceptione Sacrorum Ordinum, & professione in Religione. Quare si sententia divortii ab Ecclesiastico judice

Resp. Certum est, licitum esse divortium in hoc casu, quemadmodum licet, cùm alter conjugum lapsus est in hæresim, aut infidelitatem, & conatur alterum pervertere, & inducere in errorem; militat enim utrinque eadem ratio de periculo animæ. Unde Divus Thomas ait: *Hoc intelligendum est, quando mulier præstat magnam occasionem ruinæ viro suo, ut vir probabiliter sibi de periculo timeat; tunc enim vir potest se subtrahere ab ejus conversatione.* Idem docet Divus Bonaventura: *Nisi præstet magnam occasionem ruinæ, & vehementer timeatur de lapsu; tunc enim licet dimittere.* Et Sanctus Antoninus ait: *Nam & quando uxor præstat magnam occasionem ruinæ viro suo, tunc vir potest se subtrahere à conversatione sua.* Enimverò in tali periculo, voci Euangelicæ obediendum est, quæ præcipit manum aut pedem abscindere, aut etiam oculum eruere, si præbeant occasionem ruinæ; quæ verba Divus Hieronymus interpretatur de fratribus, filiis, & amicis, ac etiam de propria uxore, quæ non secùs ac cæteri deserenda est, quoties proximam præbet peccandi occasionem; quoniam, ut ait idem Sanctus Doctor: *Melius est vitam solitariam ducere, quàm ob vitæ præsentis necessaria, æternam vitam perdere.* Et Glossa ait: *Fidelis fidelem benè potest dimittere, si compellatur ab eo ad mortale peccatum, nec fortè resistere potest.*

S. Th. in 4. dist. 39. q. unic. art. 6 ad 3.

S. Bonav. in 4. dist. 39. in expositione litter. n. 4. dub. 3.

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 22. §. 4.

S. Hier. in c. 18. Matt.

Glossa in Can. Uxor 28. q. 1. ver. Uxor.

Quæst. 33. Asperitas ac severitas viri, ejusve crudelitas aut stultitia, aut etiam uxoris, possunt-ne esse justa causa divortii?

Resp. Summi Pontifices, juxta Jus naturale, statuerunt in Jure Canonico, esse tunc justam divortii causam, ut patet ex

Inno-

Innocentio Papa III. relato in Canone, his verbis: *Si verò tanta sit viri sævitia, ut mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas provideri, non solùm non debet ei restitui, sed ab eo potiùs amoveri.* Et Alexander Papa tertius, relatus etiam in Canone, ait: *Si autem capitali odio ita mulierem vir prosequitur, quòd meritò de ipso diffidat, alicui probæ & honestæ mulieri, usque ad causæ decisionem custodienda, studiosiùs committatur, in loco, ubi vir, vel parentes ejus, mulieri nullam possint violentiam inferre.* Ex his Decretalibus colligere licet, stultitiam unius conjugum, posse præbere sufficientem divortii causam, quoniam grave inde periculum alteri sæpiùs immineret, si cohabitaret, & si in uno simul lecto jaceret.

Cap. Litteras, de Restitutione spoliat.

Cap. Ex transmissa eod. tit.

Quæst. 34. Alter conjugum potest ne separari ab alio propriâ authoritate, propter fornicationem admissam?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, distinguenda duo divortiorum genera; alterum tantùm quoad thorum, alterum quoad thorum, & quoad habitationem simul. Hoc supposito, cùm alter conjugum certus est de commissa ab altero fornicatione, potest propriâ authoritate illi negare debitum conjugale, ab eoque quoad thorum separari: *Vir*, inquit Sanctus Thomas, *potest dimittere uxorem dupliciter; uno modo quantùm ad thorum tantùm, & sic potest eam dimittere, quàm cito sibi constat de fornicatione uxoris, proprio arbitrio, nec tenetur reddere debitum exigenti, nisi per Ecclesiam compellatur.* Idem affirmat Divus Bonaventura, dum ait: *Contingit uxorem dimitti à viro dupliciter: vel quantùm ad thorum, ut non commisceantur carnaliter: vel quantùm ad thorum & mutuam cohabita-*

S. Thom. in 4. dist. 35. qu. un. art. 3. in corp.

S. Bonav. in 4. dist. 35. qu. 3. in corp. num. 16.

tationem: si primo modo, sic dico, quod vir comperto & cognito certitudinaliter, quòd uxor fornicetur, vel è converso, potest debitum denegare, nec ad hoc tenetur, nisi per Censuram Ecclesiasticam compellatur. Hos sequitur sanctus Antoninus, cùm dicit: *Dimissio quoad thorum, videlicet denegando debitum, potest fieri propria authoritate; etiam sine judicio Ecclesiæ, quando innocenti constat certò de adulterio conjugis: tunc enim absque peccato potest ei denegare debitum; & hoc nisi compellatur authoritate Ecclesiæ.*

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. Sed nota.

Quæst. 35. Potest-ne conjux ab altero separari quantùm ad habitationem propriâ authoritate, propter aliquam fornicationem?

Resp. Hæc separatio, quæ propriè est verum divortium, fieri non potest causâ fornicationis, nisi per judicium Ecclesiæ. Et legimus in Canone quod Concilio IV. Carthaginensi attribuitur: *Si antequam ad Episcopos comprovinciales dissidii causas dixerint, & priusquam in judicio damnentur, uxores suas abjecerint, à Communione sanctæ Ecclesiæ, & populi cœtu, pro eo quòd fidem & conjugia maculant, excludantur.* Et Alexander Papa tertius relatus in Canone, ita præcipit: *Mandamus tibi, ut hanc, quam nunc habes uxorem, nullatenùs præsumas dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum religiosorum Concilium causam istam examinaverit*. Et in alio Canone dicitur: *Prudentia tua cognoscat, quòd si etiam parentela esset publica & notoria, absque judicio Ecclesiæ ab ea separari non potuit, quare ipsum ad eam recipiendam, quæ petit restitutionem ipsius, districtè compellas.*

Can. Sæculares, 32. q. 2.

Can. Multorum, 35. q. 6.

Can. Porrò, de divortiis.

Unde Sanctus Thomas ait: *Alio modo quan-*

quantùm ad thorum & cohabitationem; & hoc modo non potest dimitti, nisi judicio Ecclesiæ; & si aliàs dimissa fuerit, potest cogi ad cohabitandum. Quod tamen intelligi debet de divortio publico & scandaloso; nam si alter conjugum magnam haberet fornicationis alterius partis certitudinem, posset ab ea recedere, non expectata judicis sententia, præsertim ubi caret validis probationibus, modò id prudenter, & sine strepitu faciat, verbi gratia, si prætexeret negotium aliquod eundi & commorandi in alio loco, aut peregrinationem aliquam susciperet, aut ad bellum proficisceretur; quoniam in hoc casu maritus innocens nullam facit injuriam uxori reæ, & suo tantùm quoad thorum separationis jure utitur.

S. Th. in 4. dist. 35. qu. unica, a. 3. in corp.

Quæst. 36. Potest-ne aliquis separari quoad habitationem propria authoritate, ob alias causas divortii supra adductas?

Resp. Patet ex Canonibus & authoritatibus relatis, primò, licitum esse separari propria authoritate quoad cohabitationem & quoad thorum, propter periculum hæresis, aut infidelitatis, aut alicujus criminis: etenim, secundùm jus naturale & divinum, nihil prohibere nos potest, quominùs declinemus imminens damnationis periculum. Secundò, eadem separatio, quantùm ad habitationem, fieri potest non expectata judicis sententiâ propter sævitiam alterius conjugum, quæ grave periculum alteri intentat; quoniam, ut ait Innocentius tertius relatus in Canone, in tali casu: *Non solùm non debet ei restitui, sed ab eo potiùs amoveri.* Observandum tamen est, has separationes fieri non posse propria authoritate, nisi ad tempus, scilicet durante periculo; nam si

Cap. Litteras, de Restitut. Spoliatorum.

tale cesset periculum animæ vel corporis ob vitæ in meliùs commutationem, seu conversionem, aut alio quovis modo, tunc cessare quoque debet divortium; quia perpetuum divortium esse nequit sine Ecclesiæ authoritate: & secundùm Canones: *Cessante necessitate, illud quoque cesset, quod pro necessitate factum est .....*

Can. Ordinationes, 9. q. 1.

Quæst. 37. Cùm vir celebravit divortium ab uxore, aut uxor à viro propria authoritate propter fornicationem; innocens tenetur-ne reconciliari reo, si vitam mutavit in melius, & egit Pœnitentiam?

Resp. Cum Divo Augustino relato in Canone, respondere debemus, maritum teneri condonare, quod Deus condonavit; sic enim legitur: *Quis non intelligat debere maritum ignoscere, quod videt ignovisse Dominum? nec jam se debere adulteram dicere, cujus pœnitentis crimen credit divina miseratione deletum.* Legimus etiam in Concilio Arelatensi, relato in Canone: *Quòd si mulier dimissa Pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum suum reverti, debet, sed non sæpè, recipere peccatricem.* Quia frequentes sine controversia lapsus satis ostendunt, Pœnitentiam non esse sinceram, nec cor esse verè conversum. Dicitur etiam in Canone: *Quod si mulier dimissa Pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum suum reverti, nonne recipietur à viro suo? Et dixit, imò si non receperit eam vir suus, peccat, & magnum peccatum sibi admittit, sed debet recipere peccatricem, quæ Pœnitentiam egit.* Quare dicendum est, quòd Pœnitentia removet omnia divortia propria authoritate facta, ante sententiam judicis, dummodò innocens non immutaverit statum.

Can. Quod autem, 32. q. 2.

Cap. Si vir De adult.

Cap. Ego dixi, 34. q. 1.

Quæst. 38. Quando divortium celebratum fuit per sententiam judicis Ecclesiastici,

ſtici, ob fornicationem ab altero conjugum perpetratam, innocens poteſt-ne deinceps obligari in conſcientia, ut reconcilietur reo?

Reſp. Patet ex ſacris Canonibus, quòd cùm juſta ſententia divortii ſeparavit in perpetuum conjuges propter aliquam fornicationem alterutrius admiſſam, non poteſt innocens cogi ad cohabitandum reo, quantumcumque eum pœniteat ſui criminis; & adſtringi nequit ad reconciliationem, niſi ipſe poſtea committat fornicationem, quæ locum præbeat compenſationi. Unde Pelagius Papa relatus in Canone, ait: *Illam verò, ſi quidem maritus ſuus ſine dolo aliquo fortè accipere voluerit, tua ordinatione ſub cautela recipiat, nullum ei, nihil duntaxat de cætero ſimile committenti, periculum illaturus. Si verò omninò eam recipere noluerit, in alium quemdam locum, in quo ei non liceat malè vivere, provida eam diſpenſatione conſtitue.* Et Gregorius nonus relatus in Canone, hanc Pelagii ſententiam confirmat, dum ait: *Mulieres verò, quæ relicto maritali thoro, lapſu carnis ceciderunt, ſi mariti earum à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ converſas noluerint recipere propter Deum, in clauſtris cum religioſis mulieribus ſtudeas collocare, ut perpetuam Pœnitentiam ibi agant.* Unde patet, maritos cogi non poſſe ad illas recipiendas, licèt vitam in melius commutarint, poſtquam juſtâ divortii perpetui ſententiâ ſeparatæ ſemel fuerint propter fornicationem, ſed adhortandos tantùm eſſe maritos, ut eas recipiant.

Can. De Bene dicto 32.q.2.

Cap. Gaudemus, de Cõver. conjugat.

Quæſt. 39. Ille conjugum, qui petiit, & obtinuit ſententiam divortii propter fornicationem alterius, poteſt-ne deinceps re-

innocentis, quia illam injustè privaret jure, quod habet, exigendi debitum, & illi cohabitandi.

Quæst. 43. Ille conjugum qui commisit fornicationem, potest-ne post sententiam divortii mutare statum, absque consensu alterius innocentis?

Resp. Cùm reus nequeat innocentem privare jure, quo gaudet petendi reconciliationem, cùmque crimen ejus minimè debeat ei libertatem procurare mutandi vitæ statum, asserere debemus cum sancto Thoma: *Reum non habere talem libertatem sine consensu partis innocentis*. Idem docet sanctus Bonaventura, dum ait: *Ad illud quod objicitur, quòd uterque potest vovere continentiam: dicendum quod falsum est, quia fornicans non potest nisi alter consentiat*. Hos sequitur Divus Antoninus, his verbis: *Dimissa propter adulterium, non potest intrare Religionem contradicente viro: & si ingressa fuerit contra voluntatem viri, poterit revocari*. Absolutè tamen non requiritur consensus expressus: Quare si vir fornicationis reus suscipiat Sacros Ordines, aut ingrediatur Religionem muliere sciente, nec obstante, hæc mutatio erit valida & licita, ac si illa expresè consensisset, juxta id quod dicitur in Regula Juris Canonici: *Scienti & sentienti non fit injuria neque dolus. Qui autem tacet, consentire videtur*, ut habetur in Regula 43. eodem loco.

S. Th. in 4. dist. 33. ar. 3. q. unica, art. 6. ad 3.

S. Bonav. in 4. dist. 35. q. 5. nu. 28.

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 6.

Regula 27. De Regul. Juris, in 6.

Quæst. 44. Jus quo gaudet innocens impediendi reum, ne mutet statum post sententiam, est-ne perpetuum?

Resp. Canonistæ & Theologi communiter affirmant, quòd si, verbi gratiâ, vir innocens pertinaciter renuat per biennium reconciliari uxori suæ, quæ post admissam forni-

fornicationem verè conversa est, tunc potest hæc mulier validè, & licitè profiteri in Religione absque ejus consensu, ut probatur ex Canone *Gaudemus*, ubi dicitur: *Mulieres verò quæ, relicto maritali thoro, lapsu carnis ceciderunt: si mariti earum, à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ conversas noluerint recipere propter Deum, in Claustris cum religiosis mulieribus studeas collocare, ut perpetuam Pænitentiam ibi agant. Si vir*, inquit Glossa, *intra biennium noluerit eam recipere, tunc tondeatur, & habitum Monachalem recipiat, ibi perpetuò moratura*. Quoniam justum omninò non videtur, ut maritus qui reconciliari non vult, nec habitare cum uxore conversa, possit tamen eam impedire toto vitæ tempore, perfectiorem vitæ statum eligere, religiosam vitam amplectendo. Unde Imperatores, hac æquitate ducti, Authenticam ediderunt, his verbis: *Sed hodie adultera in Monasterium mittatur, quam intra biennium viro recipere licet; biennio transacto, adultera tonsa Monastico habitu suscepto, ibi dum vivit permaneat*. Quam Legem Glossa secuta est, eaque tacito Ecclesiæ consensu est comprobata.

Cap. Gaudemus, de Convers. conjugat.

Glossa, Ib. verbo, In Claustris

Auth. Sed hodie, C. de Adult.

Quæst. 45. Post sententiam divortii latam propter infidelitatem, hæresim, aut sævitiam alterius conjugum, potest-ne alius mutare statum?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est, mutari non posse statum post sententiam divortii ad tempus; sed necesse est, ut divortium sit perpetuum; quia in perpetuum quis debet esse liber, ut in perpetuum se devinciat; ut contingit in susceptione Sacrorum Ordinum, & professione in Religione. Quare si sententia divortii ab Ecclesiastico judice

prolata, propter aliquam ex causis in quæstione assignatis, non sit absoluta, sed ad tempus; non licet illi qui obtinuit divortium, mutare statum, verbi gratiâ, si separet tantùm conjuges, donec is qui divortio locum præbuit, alterum in crimen impellendo, aut malè tractando, vitam moresque commutaverit, aut sufficientem præbuerit securitatem, se non ampliùs eâ usurum sævitia: In his casibus non licet ei qui divortii sententiam consecutus est, vitæ statum commutare. Si verò hæc sententia sit absoluta, efficiatque divortium perpetuum, tunc ille conjugum, in cujus favorem lata est divortii sententia, potest liberè mutare statum. Hæc autem opinio, quæ communis est, nititur authoritate sancti Gregorii Papæ in Canone, his verbis: *Mulier quæ in fide remansit, potest nolente viro, qui ab infidelitate revertitur, propter quam ab eo fuerat judicio Ecclesiæ separata, ad Religionem liberè convolare.* Et Glossa ait: *Viro transeunte ad infideles, putà Sarracenos, vel Iudæos, vel etiam Hæreticos.* Quia vox *Infidelis* genericè sumitur hoc loco, omnesque infidelitatis species complectitur. Si autem hæc mulier vitæ statum commutare etiam potest post conversionem mariti, dicendum est, eam illa libertate longè magis gaudere ante ejus conversionem, vi & virtute sententiæ perpetui divortii. Quod ad alias causas pertinent, difficilè admodùm est eas sufficere posse ad perpetuum divortium, quod locum vitæ status commutandi præbere valeat; quia semper aliqua sperari potest emendatio. Nihilominùs si Judex Ecclesiasticus videns alterum conjugum incorrigibilem videri, sententiam divortii perpetui protulerit, propter aliquam ex dictis cau-

Cap. Mulier, De Convers. conjugat.

Glossa, ib. verbo: Remansit.

causis; alter cui favet sententia, vitæ statum commutare posset: Verùm tamen est, quòd si maritus perpetuæ stultitiæ obnoxius esse crederetur, & propter hanc rationem divortium esset concessum, mulierque vitæ statum commutasset; si postmodum à suâ stultitiâ convaluisset, sensusque integritati restitutus fuisset, tunc jus haberet eam reassumendi, non obstante tali sententia, & vitæ status commutatione; quia hæc sententia nulla est, cùm à Judice non fuerit prolata, nisi quia credidit stultitiam fore perpetuam; quæ cùm non fuerit talis, maritum privare non potuit jure cohabitationis cum sua uxore sine ulla sua culpa.

Quæst. 46. Quando post justam perpetui divortii sententiam, ob legitimam aliquam causam, unus conjugum vult mutare statum, alter tenetur-ne etiam mutare, & suscipere Ordines sacros, aut emittere professionem in Religione?

Resp. Certum est, id non necessariò desiderari in ullo prædictorum casuum, & posse unum mutare statum post divortium, altero non mutante, nec emittente votum castitatis: Quod autem supra diximus in sexta quæstione, necesse esse, ut uno ingrediente Religionem, alter emittat votum castitatis, intelligendum est, cùm nulla lata fuerit sententia perpetui divortii, ut patet ex Canone, in quo statuit Divus Gregorius: *Si verò nihil horum est, nec quondam fornicationis crimen (propter quod licet viro dimittere uxorem) prædictam mulierem commisisse cognoveris .... Volumus, ut maritum suum, &c. reddere debeas omni excusatione cessante*. Unde concluditur, quòd si fornicationem perpetrasset, eamque secutum fuisset divortium, non potuisset Can. Agathesa, 27. q. 1.

in sæculo commorando, maritum impedire à vitæ religiosæ professione. Quod etiam probatur ex Decretali Innocentii Papæ tertii, dum ait: *Mandamus, quatenùs, si res ita se habet, prædictam mulierem ut à dicto viro recedat, cui per adulterium est conjuncta, nec prædictum Monachum impetat, quominùs regulare votum valeat adimplere, per Censuram Ecclesiasticam cogere non omittas*. Pontifex autem non exigit ab hac fœmina, ut vitæ statum aliquo modo commutet. Et Glossa ibidem ait: *Nota, quod si uxor alicujus publicè adulterabatur, vir licitè potest postmodum promoveri ad Ordines, & intrare Religionem*. Idemque dici debet de cæteris omnibus casibus, qui divortio perpetuo dederunt occasionem; quia eadem ubique viget ratio; nimirùm quòd is, qui vitæ statum commutat, liber est suique juris, nec unquam cogi potest, ut Matrimonii debitum reddat, aut commoretur cum altera parte, quæ in sæculo perseverat; atque adeò nullum inconveniens ex hac status commutatione oriri potest: nec rationi congruum planè foret in his casibus, alterum conjugum impedire, ne concessa sibi facultate utatur, ut ad vitam perfectiorem aspiret, sub eo prætextu, quòd pars altera ad tale consilium concurrere nolit.

Cap. Constitutus, de Convers. conjugat.

Quæst. 47. Maritus tenetur-ne aliquando sub pœna peccati separari à muliere adultera, & vice versa?

Resp. Cùm Christus Dominus dicat in Evangelio: *Si licet dimittere uxorem suam quacumque ex causa? .... quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur*: non tamen præcepit divortium, quum docuit illud esse permissum propter fornicationem: videtur pri-

Matth. 19

primò, alterum conjugum non omninò teneri ab altera se separare, licèt certò sciat, eam fornicationem perpetrasse; nihilominùs tamen sancti Patres, Sacrique Canones, quos sequi tenemur in expositione Scripturæ sacræ, & quos tanquam Directores morum suspicere debemus, affirmant variis in locis, innocentem conjugem teneri se à rea separare, ut dicitur in Canone: *Sicut crudelis & iniquus, qui castam dimittit: sic fatuus est, & injustus, qui retinet meretricem; nam Patronus turpitudinis ejus est, qui crimen celat uxoris.* *Cùm illa*, inquit sanctus Hieronymus relatus in Canone, *unam carnem in aliam diviserit, & se fornicatione separaverit à marito, non debet teneri, ne virum quoque sub maledicto faciat, dicente Scriptura: Qui adulteram tenet, stultus & impius est.* Unde etiam legimus in alio Canone: *Si quis uxorem suam scit adulteram, & non vult dimittere eam, sed in Matrimonio habere, tribus annis pœniteat.* Multisque aliis Canonibus idem asseritur; verùm Canon ex Concilio Arelatensi desumptus, totam hanc controversiam clarè solidèque definire videtur, dum ait: *Si vir sciens uxorem suam deliquisse, quæ non egerit Pœnitentiam, sed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, & ejus peccati particeps. Quòd si mulier dimissa egerit Pœnitentiam, & voluerit ad virum suum reverti, debet, sed non sæpè, recipere peccatricem.* Hinc asserere debemus, juxta hunc Canonem, aliosque à nobis supra relatos, quòd si fœmina sit incorrigibilis, nec eam vir suus impedire possit à crimine, tenetur ab ea discedere; verùm si vitam commutet, justèque sperari possit fore ut non ampliùs relabatur in eadem crimina, tunc maritus eam recipere potest, & in quibus-

Can. Sicut, 32. q. 1.

Can. Dixit, 32. q. 1. ex S. Hieron.

Can. Si quis, 32. q. 1.

Cap. Si vir, de adult. & stupro.

dam casibus tenetur, ut in superioribus quæstionibus diximus. Et sic Canones intelligere debemus, maximè verò illum, ubi dicitur: *Si autem scit vir uxorem suam deliquisse, & non egerit Pœnitentiam mulier, sed permanet in fornicatione sua, & cojerit vir cum illa, reus erit peccati ejus, & particeps mœchationis illius.* Nimirùm cùm peccare pergit: Quare Divus Augustinus retractavit, quod dixit exponendo sermonem Domini in monte, & quod quidem in Canone relatum est, nimirùm, Dominum nostrum Jesum Christum permisisse quidem conjugibus divortium propter fornicationem, verumtamen id non præcepisse; cùm ait: *Ubi dixi hoc permissum esse, non jussum, non attendi aliam Scripturam dicentem: Qui tenet adulteram, stultus & impius est. Nec sanè adulteram dixerim fuisse deputandam illam mulierem, etiam postea quàm audivit à Domino: Nec ego te damnabo, vade deinceps jam noli peccare, si hoc obedienter audivit.*

Can. Ego dixi, 43. q.1.

Ex his patet, sanctum Augustinum, ubi maturiùs hanc quæstionem expendit, credidisse, maritum teneri separari ab uxore adultera, quando illa in peccato perseverat; è contra verò ubi vitam in melius commutavit, tunc eam non debet ut adulteram considerare, atque adeò reconciliari potest, & cum ea cohabitare. Idem sentit Divus Thomas, cùm ait: *Dimissio uxoris fornicantis introducta est ad corrigendum uxoris crimen per talem pœnam; pœna autem corrigens non requiritur, ubi emendatio jam præcessit: & ideò si mulier de peccato pœniteat, vir non tenetur eam dimittere: si autem non pœniteat, tenetur; ne peccato ejus consentire videatur, dum correctionem debitam non apponit.* Et ibidem cùm sibi objecit: *Quilibet potest dimittere alteri, quod in se pec-*

S. Aug. lib. 1. retract. c. 19.

S. Th. in 4. dist. 35. qu. 1. ad 2.

peccavit: sed uxor fornicando peccat in virum; ergo vir potest ei parcere, ut non dimittat eam.... uxor non tantùm peccat in virum, sed & in seipsam, & in Deum; & ideo vir non totaliter potest pœnam dimittere, nisi emendatio sequatur. Unde clariùs id explicat Sanctus Bonaventura, his verbis: *Aut fornicatur in occulto, aut in manifesto: Si in occulto, sic non potest dimittere eam, quia non potest probare. Si in manifesto, aut perseverat in malitia, aut convertitur ad Pœnitentiam. Si perseverat in malitia, sic quia scandalizat, & quia vir tenetur uxorem corrigere, juxta mandatum Euangelicum, tenetur eam dimittere; si autem pœnitet & se corrigit, non tenetur: & in primo casu loquuntur authoritates sanctorum Canonum.* S. Bonav. in 4. dist. 35. qu. 2. n. 14.

Quæst. 48. Tenetur-ne uxor in iisdem casibus à marito secedere, cùm ille in adulterio perseverat?

Resp. Cùm maritus & uxor penitùs ęquales sint, in iis quæ ad Matrimonii jura, & debita pertinent, ut sæpiùs diximus: primâ quidem fronte videtur, uxorem æquè teneri separari à marito in adulterio perseverante, quàm maritum ab eadem se separare, si similis criminis sit rea; unde legimus in Canone, qui Divo Chrysostomo adscribitur: *Si quis uxorem suam invenerit adulteram, & postea deinceps placuerit habere eam in Matrimonio, duobus annis pœniteat: ideo quia cum adultera commixtus sit, quæ adhuc crimine suo non est purgata...... similiter si virum suum uxor invenerit adulterum, non ad imparia judicantur.* Nihilominùs tamen, quia uxor non habet eandem authoritatem in maritum, quam maritus habet in eam, nec eum potest corrigere, & eadem vi arguere; prætereà mariti adulte- Canon. Si quis, 31. q. 1.

te-

conciliari propria authoritate, absque ullo judicio, & consensu Ecclesiæ?

Resp. Cùm sententia divortii lata sit in favorem innocentis, & *Cùm quilibet*, ut dicitur in Canone, *ad renunciandum juri suo liberam habeat facultatem*, sequitur, eum, qui obtinuit sententiam divortii, posse alteri reconciliari, absque ullo superioris consensu; ut enim habetur in Regula Juris: *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.*

Cap. Ex conscientia, de crimine falsi.

Regula 61. de Regul. Juris, in 6.

Quæst. 40. Ille conjugum qui dedit locum divortio propter fornicationem, aut alio quovis modo, quique per sententiam judicis Ecclesiastici damnatus fuit, teneturne reconciliari, & cohabitare innocenti, ad cujus instantiam lata fuit sententia, quoties se id cupere indicavit?

Resp. Huic quæstioni satisfacit Divus Thomas, dum ait: *Illud quod inducitur* in favorem alicujus, non facit ei præjudicium: unde cùm divortium sit inductum *in favorem viri, non aufert ei jus petendi debitum, vel revocandi uxorem. Unde uxor tenetur ei reddere, & ad eum redire, si fuerit revocata, nisi de licentia ejus votum continentiæ emiserit.* Idem habet Divus Bonaventura: *Aut innocens nocentem petit, ut vir castus uxorem adulteram: & sic ipsa invita debet reconciliari per judicium Ecclesiæ; quia sicut dicunt jura, quod in meum favorem introductum est, in meum damnum non potest retorqueri.*

S. Th. in 4. dist. 35. qu. unica, a. 6. ad 3.

S. Bonav. in 4. dist. 35. q. 5. nu. 16.

Quæst. 41. Post justam sententiam divortii perpetui, causa fornicationis admissæ ab altero conjugum, innocens potestne mutare statum absque consensu rei?

Resp. Cùm per sententiam divortii perpetui maritus, verbi gratiâ, innocens sub-

duca-

ducatur à potestate mulieris, quæ amittit tunc jus suum in maritum, qui non ampliùs tenetur illi reddere debitum, nec ei cohabitare, sequitur posse hunc virum liberè mutare statum, absque consensu uxoris, id est emittere professionem in Religione approbata, aut suscipere Ordines sacros. Hinc Innocentius Papa tertius relatus in Canone, ait: *Mandamus, ut mulier illa prædictum Monachum non impediat, quominùs regulare votum valeat adimplere, per Censuram Ecclesiasticam cogere non omittas.* Loquitur Pontifex de muliere quæ adulterium perpetravit, ad secunda vota convolans vivente marito, quæque justa sententia divortii ab eo separata fuit: quin etiam asserere possumus propter eandem rationem, quòd si maritus innocens propria tantùm authoritate ab uxore adultera recessisset, posset evitando scandalum, eo modo quo diximus quæst. 35. vitæ statum commutare, Monasterium ingrediendo, aut Sacros Ordines suscipiendo, in regione longinqua, ubi non fuisset notus.

Cap. Constitutus, de Convers. conjugat.

Quæst. 42. Vir à quo uxor separata est propria authoritate, propter fornicationem ab eo admissam, potest-ne mutare statum absque uxoris consensu?

Resp. Vir ille conscius fornicationis, non est omninò separatus ab uxore innocente per hoc divortium, absque ulla judicis Ecclesiastici sententia, cùm illa possit, imò debeat in aliquo casu, uti supra diximus, ad maritum redire: hoc divortium non est perpetuum, eoque reus uti minimè potest in præjudicium innocentis.

Quare concludendum est, maritum in hoc casu non esse liberum ad commutandum vitæ statum, absque consensu uxoris

innocentis, quia illam injustè privaret jure, quod habet, exigendi debitum, & illi cohabitandi.

Quæst. 43. Ille conjugum qui commisit fornicationem, potest-ne post sententiam divortii mutare statum, absque consensu alterius innocentis?

Resp. Cùm reus nequeat innocentem privare jure, quo gaudet petendi reconciliationem, cùmque crimen ejus minimè debeat ei libertatem procurare mutandi vitæ statum, asserere debemus cum sancto Thoma: *Reum non habere talem libertatem sine consensu partis innocentis.* Idem docet sanctus Bonaventura, dum ait: *Ad illud quod objicitur, quòd uterque potest vovere continentiam: dicendum quod falsum est, quia fornicans non potest nisi alter consentiat.* Hos sequitur Divus Antoninus, his verbis: *Dimissa propter adulterium, non potest intrare Religionem contradicente viro: & si ingressa fuerit contra voluntatem viri, poterit revocari.* Absolutè tamen non requiritur consensus expressus: Quare si vir fornicationis reus suscipiat Sacros Ordines, aut ingrediatur Religionem muliere sciente, nec obstante, hæc mutatio erit valida & licita, ac si illa expresse consensisset, juxta id quod dicitur in Regula Juris Canonici: *Scienti & sentienti non fit injuria neque dolus. Qui autem tacet, consentire videtur*, ut habetur in Regula 43. eodem loco.

S. Th. in 4. dist. 33. ar. 5. q. unica, art. 6. ad 3. S. Bonav. in 4. dist. 35. q. 5. nu. 28. S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 6. Regula 27. De Regul. Juris, in 6.

Quæst. 44. Jus quo gaudet innocens impediendi reum, ne mutet statum post sententiam, est-ne perpetuum?

Resp. Canonistæ & Theologi communiter affirmant, quòd si, verbi gratiâ, vir innocens pertinaciter renuat per biennium reconciliari uxori suæ, quæ post admissam forni-

fornicationem verè conversa est, tunc potest hæc mulier validè, & licitè profiteri in Religione absque ejus consensu, ut probatur ex Canone *Gaudemus*, ubi dicitur: *Mulieres verò quæ, relicto maritali thoro, lapsu carnis ceciderunt: si mariti earum, à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ conversas noluerint recipere propter Deum, in Claustris cum religiosis mulieribus studeas collocare, ut perpetuam Pænitentiam ibi agant. Si vir*, inquit Glossa, *intra biennium noluerit eam recipere, tunc tondeatur, & habitum Monachalem recipiat, ibi perpetuò moratura.* Quoniam justum omninò non videtur, ut maritus qui reconciliari non vult, nec habitare cum uxore conversa, possit tamen eam impedire toto vitæ tempore, perfectiorem vitæ statum eligere, religiosam vitam amplectendo. Unde Imperatores, hac æquitate ducti, Authenticam ediderunt, his verbis: *Sed hodie adultera in Monasterium mittatur, quam intra biennium viro recipere licet; biennio transacto, adultera tonsa Monastico habitu suscepto, ibi dum vivit permaneat.* Quam Legem Glossa secuta est, eaque tacito Ecclesiæ consensu est comprobata.

Cap. Gaudemus, de Convers. conjugat.

Glossa, Ib. verbo, In Claustris

Auth. Sed hodie, C. de Adult.

Quæst. 45. Post sententiam divortii latam propter infidelitatem, hæresim, aut sævitiam alterius conjugum, potest-ne alius mutare statum?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est, mutari non posse statum post sententiam divortii ad tempus; sed necesse est, ut divortium sit perpetuum; quia in perpetuum quis debet esse liber, ut in perpetuum se devinciat; ut contingit in susceptione Sacrorum Ordinum, & professione in Religione. Quare si sententia divortii ab Ecclesiastico judice

prolata, propter aliquam ex causis in quæstione assignatis, non sit absoluta, sed ad tempus; non licet illi qui obtinuit divortium, mutare statum, verbi gratiâ, si separet tantùm conjuges, donec is qui divortio locum præbuit, alterum in crimen impellendo, aut malè tractando, vitam moresque commutaverit, aut sufficientem præbuerit securitatem, se non ampliùs eâ usurum sævitia: In his casibus non licet ei qui divortii sententiam consecutus est, vitæ statum commutare. Si verò hæc sententia sit absoluta, efficiatque divortium perpetuum, tunc ille conjugum, in cujus favorem lata est divortii sententia, potest liberè mutare statum. Hæc autem opinio, quæ communis est, nititur authoritate sancti Gregorii Papæ in Canone, his verbis: *Mulier quæ in fide remansit, potest nolente viro, qui ab infidelitate revertitur, propter quam ab eo fuerat judicio Ecclesiæ separata, ad Religionem liberè convolare.* Et Glossa ait: *Viro transeunte ad infideles, putà Sarracenos, vel Iudæos, vel etiam Hæreticos.* Quia vox *Infidelis* genericè sumitur hoc loco, omnesque infidelitatis species complectitur. Si autem hæc mulier vitæ statum commutare etiam potest post conversionem mariti, dicendum est, eam illa libertate longè magis gaudere ante ejus conversionem, vi & virtute sententiæ perpetui divortii. Quod ad alias causas pertinent, difficilè admodùm est eas sufficere posse ad perpetuum divortium, quod locum vitæ status commutandi præbere valeat; quia semper aliqua sperari potest emendatio. Nihilominùs si Judex Ecclesiasticus videns alterum conjugum incorrigibilem videri, sententiam divortii perpetui protulerit, propter aliquam ex dictis

Cap. Mulier, De Convers. conjugat.

Glossa, ib. verbo: Remansit.

cau-

causis; alter cui favet sententia, vitæ statum commutare posset: Verùm tamen est, quòd si maritus perpetuæ stultitiæ obnoxius esse crederetur, & propter hanc rationem divortium esset concessum, mulierque vitæ statum commutasset; si postmodum à suâ stultitiâ convaluisset, sensusque integritati restitutus fuisset, tunc jus haberet eam reassumendi, non obstante tali sententia, & vitæ status commutatione; quia hæc sententia nulla est, cùm à Judice non fuerit prolata, nisi quia credidit stultitiam fore perpetuam; quæ cùm non fuerit talis, maritum privare non potuit jure cohabitationis cum sua uxore sine ulla sua culpa.

Quæst. 46. Quando post justam perpetui divortii sententiam, ob legitimam aliquam causam, unus conjugum vult mutare statum, alter tenetur-ne etiam mutare, & suscipere Ordines sacros, aut emittere professionem in Religione?

Resp. Certum est, id non necessariò desiderari in ullo prædictorum casuum, & posse unum mutare statum post divortium, altero non mutante, nec emittente votum castitatis: Quod autem supra diximus in sexta quæstione, necesse esse, ut uno ingrediente Religionem, alter emittat votum castitatis, intelligendum est, cùm nulla lata fuerit sententia perpetui divortii, ut patet ex Canone, in quo statuit Divus Gregorius: *Si verò nihil horum est, nec quondam fornicationis crimen (propter quod licet viro dimittere uxorem) prædictam mulierem commisisse cognoveris .... Volumus, ut maritum suum, &c. reddere debeas omni excusatione cessante.* Unde concluditur, quòd si fornicationem perpetrasset, eamque secutum fuisset divortium, non potuisset Can. Agathesa, 27. q. 2.

in sæculo commorando, maritum impedire à vitæ religiosæ professione. Quod etiam probatur ex Decretali Innocentii Papæ tertii, dum ait: *Mandamus, quatenus, si res ita se habet, prædictam mulierem ut à dicto viro recedat, cui per adulterium est conjuncta, nec prædictum Monachum impetat, quominus regulare votum valeat adimplere, per Censuram Ecclesiasticam cogere non omittas*. Pontifex autem non exigit ab hac fœmina, ut vitæ statum aliquo modo commutet. Et Glossa ibidem ait: *Nota, quod si uxor alicujus publicè adulterabatur, vir licitè potest postmodum promoveri ad Ordines, & intrare Religionem*. Idemque dici debet de cæteris omnibus casibus, qui divortio perpetuo dederunt occasionem; quia eadem ubique viget ratio; nimirùm quòd is, qui vitæ statum commutat, liber est suique juris, nec unquam cogi potest, ut Matrimonii debitum reddat, aut commoretur cum altera parte, quæ in sæculo perseverat; atque adeò nullum inconveniens ex hac status commutatione oriri potest: nec rationi congruum planè foret in his casibus, alterum conjugum impedire, ne concessa sibi facultate utatur, ut ad vitam perfectiorem aspiret, sub eo prætextu, quòd pars altera ad tale consilium concurrere nolit.

Cap. Constitutus, de Convers. conjugat.

Quæst. 47. Maritus tenetur-ne aliquando sub pœna peccati separari à muliere adultera, & vice versa?

Resp. Cùm Christus Dominus dicat in Evangelio: *Si licet dimittere uxorem suam quacumque ex causa? .... quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*: non tamen præcepit divortium, quum docuit illud esse permissum propter fornicationem: videtur

Matth. 19

pri-

primò, alterum conjugum non omninò teneri ab altera se separare, licèt certò sciat, eam fornicationem perpetrasse; nihilominùs tamen sancti Patres, Sacrique Canones, quos sequi tenemur in expositione Scripturæ sacræ, & quos tanquam Directores morum suspicere debemus, affirmant variis in locis, innocentem conjugem teneri se à rea separare, ut dicitur in Canone: *Sicut crudelis & iniquus, qui castam dimittit: sic fatuus est, & injustus, qui retinet meretricem; nam Patronus turpitudinis ejus est, qui crimen celat uxoris.* Can. Sicut, 32. q. 1. *Cùm illa*, inquit sanctus Hieronymus relatus in Canone, *unam carnem in aliam diviserit, & se fornicatione separaverit à marito, non debet teneri, ne virum quoque sub maledicto faciat, dicente Scriptura: Qui adulteram tenet, stultus & impius est.* Can. Dixit, 32. q. 1. ex S. Hieron. Unde etiam legimus in alio Canone: *Si quis uxorem suam scit adulteram, & non vult dimittere eam, sed in Matrimonio habere, tribus annis pæniteat.* Can. Si quis, 32. q. 1. Multisque aliis Canonibus idem asseritur; verùm Canon ex Concilio Arelatensi desumptus, totam hanc controversiam clarè solidèque definire videtur, dum ait: *Si vir sciens uxorem suam deliquisse, quæ non egerit Pænitentiam, sed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, & ejus peccati particeps. Quòd si mulier dimissa egerit Pænitentiam, & voluerit ad virum suum reverti, debet, sed non sæpè, recipere peccatricem.* Cap. Si vir, de adult. & stupro. Hinc asserere debemus, juxta hunc Canonem, aliosque à nobis supra relatos, quòd si fœmina sit incorrigibilis, nec eam vir suus impedire possit à crimine, tenetur ab ea discedere; verùm si vitam commutet, justèque sperari possit fore ut non ampliùs relabatur in eadem crimina, tunc maritus eam recipere potest, & in quibus-

dam casibus tenetur, ut in superioribus quæstionibus diximus. Et sic Canones intelligere debemus, maximè verò illum, ubi dicitur: *Si autem scit vir uxorem suam deliquisse, & non egerit Pœnitentiam mulier, sed permanet in fornicatione sua, & cojerit vir cum illa, reus erit peccati ejus, & particeps mœchationis illius*. Nimirùm cùm peccare pergit: Quare Divus Augustinus retractavit, quod dixit exponendo sermonem Domini in monte, & quod quidem in Canone relatum est, nimirùm, Dominum nostrum Jesum Christum permisisse quidem conjugibus divortium propter fornicationem, verumtamen id non præcepisse; cùm ait: *Vbi dixi hoc permissum esse, non jussum, non attendi aliam Scripturam dicentem: Qui tenet adulteram, stultus & impius est. Nec sanè adulteram dixerim fuisse deputandam illam mulierem, etiam postea quàm audivit à Domino: Nec ego te damnabo, vade deinceps jam noli peccare*, si hoc obedienter audivit. Ex his patet, sanctum Augustinum, ubi maturiùs hanc quæstionem expendit, credidisse, maritum teneri separari ab uxore adultera, quando illa in peccato perseverat; è contra verò ubi vitam in melius commutavit, tunc eam non debet ut adulteram considerare, atque adeò reconciliari potest, & cum ea cohabitare. Idem sentit Divus Thomas, cùm ait: *Dimissio uxoris fornicantis introducta est ad corrigendum uxoris crimen per talem pœnam; pœna autem corrigens non requiritur, ubi emendatio jam præcessit: & ideò si mulier de peccato pœniteat, vir non tenetur eam dimittere: si autem non pœniteat, tenetur; ne peccato ejus consentire videatur, dum correctionem debitam non apponit*. Et ibidem cùm sibi objecit: *Quilibet potest dimittere alteri, quod in se* pec-

Can. Ego dixi, 32. q. 1.

S. Aug. lib. 1. retract. c. 19.

S. Th. in 4. dist. 35. qu. 1. ad 2.

peccavit: sed uxor fornicando peccat in virum; ergo vir potest ei parcere, ut non dimittat eam.... uxor non tantùm peccat in virum, sed & in seipsam, & in Deum; & ideo vir non totaliter potest pœnam dimittere, nisi emendatio sequatur. Unde clariùs id explicat Sanctus Bonaventura, his verbis: *Aut fornicatur in occulto, aut in manifesto: Si in occulto, sic non potest dimittere eam, quia non potest probare. Si in manifesto, aut perseverat in malitia, aut convertitur ad Pœnitentiam. Si perseverat in malitia, sic quia scandalizat, & quia vir tenetur uxorem corrigere, juxta mandatum Euangelicum, tenetur eam dimittere; si autem pœnitet & se corrigit, non tenetur: & in primo casu loquuntur authoritates sanctorum Canonum.* S. Bonav. in 4. dist. 35. qu. 2. n. 14.

Quæst. 48. Tenetur-ne uxor in iisdem casibus à marito secedere, cùm ille in adulterio perseverat?

Resp. Cùm maritus & uxor penitùs æquales sint, in iis quæ ad Matrimonii jura, & debita pertinent, ut sæpiùs diximus: primâ quidem fronte videtur, uxorem æquè teneri separari à marito in adulterio perseverante, quàm maritum ab eadem se separare, si similis criminis sit rea; unde legimus in Canone, qui Divo Chrysostomo adscribitur: *Si quis uxorem suam invenerit adulteram, & postea deinceps placuerit habere eam in Matrimonio, duobus annis pœniteat: ideo quia cum adultera commixtus sit, quæ adhuc crimine suo non est purgata...... similiter si virum suum uxor invenerit adulterum, non ad imparia judicatur.* Canon. Si quis, 31. q. 1. Nihilominùs tamen, quia uxor non habet eandem authoritatem in maritum, quam maritus habet in eam, nec eum potest corrigere, & eadem vi arguere; prætereà mariti adulte-

terium non ita reddit liberos incertos, ut uxoris fornicatio, nec ſcandalum ordinariè loquendo tantum eſt, nec præſumitur mulierem conſentire criminibus mariti, licèt ab eo non diſcedat: Denique cùm non liceat ſperare maritum per divortium ad meliorem frugem rediturum; videtur, ordinariè loquendo, mulierem non ita teneri, nec tantoperè obligari ad maritum dimittendum, quàm maritus ad divortium cum ea faciendum; nec in praxi ad hoc divortium teneri videtur, niſi quando ſperari poteſt, quòd ſuccedente divortio maritus rediturus ſit ad meliorem frugem. Et ita quidem ſentire videtur Sanctus Antoninus, ſecutus Petrum de Palude: *De muliere dicit Petrus de Palude, quòd non ſic ipſa teneatur virum dimittere, quia non habet ſic corrigere facto.*

S.Ant. 3.p. tit.3.c.21 §.9.

Quæſt. 49. Ad quem judicem ſpectant cauſæ divortii?

Reſp. Ex authoritatibus hactenùs allatis, tum Patrum, tum Conciliorum, quorum unanimi conſenſu divortium fieri nequit, niſi poſt Eccleſiæ judicium, conſequens eſt, divortii cauſas ad judices Eccleſiaſticos pertinere, ut patet ex Canon. *Sæculares*. 33. q. 6. Ex Canone, *Multorum*. 35. q. 6. cap. *Per venerabilem*. Qui filii ſunt legitimi, cap. *Tuæ fraternitatis*. De procuratoribus. Cap. *Porro*, & cap. *De illa*. De divortiis. Illudque definivit Concilium Tridentinum, his verbis: *Si quis dixerit, cauſas matrimoniales non ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos, anathema ſit.* Et in alio loco ait: *Cauſæ matrimoniales, & criminales, non Decani Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantùm examini & Iuriſdictioni relinquantur.* Quod etiam Principum

Concilio Trident. ſeſſ.24. de Sacram. Matrim. Can. 12. Ib. ſeſſ. 24. de refor. cap.20.

cipum sæcularium & Regum edictis statutum est.

Quæst. 50. Quâ ratione se gerere debent Parochi, & conscientiarum Directores, cùm iis qui in divortio vivunt?

Resp. Magnâ illis opus est prudentiâ; & imprimis examinare debent, si ille qui divortium petiit, aut se ab alio separavit propriâ authoritate, justè id potuerit facere; & an certo, aut incerto argumento ductus id fecerit: si post separationem nihil acciderit, quod eum redire cogat, & reconciliari cum sua parte; sincerâ, verbi gratiâ, uxoris Pœnitentia, à qua maritus authoritate propriâ recessit, aut ipsius mariti fornicatio. Expendere etiam debent, si ille, cujus conscientiam regunt, aliquo modo reconciliari teneatur: quo casu monendus est, ac etiam cogendus, ne reconciliationem differat. Debet etiam Confessarius eum conjugem, qui damnatus fuit propter fornicationem, & divortii sententiâ separatus, monere, ut ita vitam moresque suos componat, ut omnem scandali occasionem, quam crimine suo concitavit, planè tollat, & compartem suam evidentibus suæ conversionis signis ad reconciliationem, & cohabitationem inducat. Verùm si divortium crudelitatis causâ factum fuerit, aut propter contagiosam aliquam alterius conjugum malitiam, qui talem præbuit occasionem, non modò eam subitò tollere tenetur, verùm etiam vitæ suæ mutationem alteri notam facere, ut eum ad reconciliationem inducat: adhortandus quòque est is, qui divortium petiit, propter hæc animi, aut corporis pericula, ne difficilior quàm par est, aut morosior ad justam amplectendam reconciliationem sit. Sed imprimis Confessa-

fessarius cum magna difficultate consentire debet mutationi status conjugis suæ curæ commissi, etiam in illis casibus, in quibus illi licitum est; quia gravia inde sequi possunt incommoda, quæ satis præcaveri non possunt; unde cum magna consideratione hæc negotia tractari debent, quæ infelices sæpiùs habent exitus.

Caput X.

De debito Conjugali.

Quæst. I. Copula carnalis inter conjuges est-ne actus bonus?

Resp. Esse secundùm se bonum, patet ex illis verbis, quæ, ut ait Benedictus Papa I. *Protoplastus ille radix & origo nostra, detractam sibi costam in mulierem videns formatam, prophetico spiritu inter alia protulit: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una: Quibus verbis innotuit, non aliter virum & mulierem posse fieri unam carnem, nisi carnali copula sibi cohæreant.* Quæ etiam verba Deo, qui ea Adamo inspiraverat, in Euangelio tribuuntur his verbis: *Qui fecit hominem ab initio, masculum & fœminam fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.* Hinc sequitur, Christum confirmasse, & licitum pronuntiasse medium illud conjugale, quo mas & fœmina fiunt una caro, quod est copula carnalis. Unde ab Apostolo *honorabile* vocatur *connubium in omnibus, & thorus immaculatus.*

Can. Lex divina, 27. q. 2.

Matth. 19 v. 5.

Ad Hebr. 13. v. 4.

Quin

Quinimò, ut ait S. Thomas, *si ad actum matrimonialem virtus inducat, vel justitiæ, ut debitum reddat, vel religionis, ut proles ad cultum Dei procreetur, est meritorius.* Tamen ob varias circumstantias, de quibus infrà, in copulâ conjugali potest esse peccatum, aut veniale, aut mortale. S. Thom. in 4. dist. 26. q. 1. art. 4. in corp.

Quæst. 2. Potest-ne unus ex conjugibus obligari ad copulam carnalem?

Resp. Quilibet conjux, altero petente debitum rationabiliter, seu legitimè, tenetur ei reddere, dicente Apostolo: *Uxori vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier; nolite fraudare invicem, nisi fortè ex consensu.* Ad Cor. 7. *Si dicat vir,* inquit Sanctus Augustinus, *continere jam volo, nolo autem, uxor; non potest, quod enim tu vis, non vult illa. Numquid per continentiam tuam debes illam facere fornicariam? . . . . Redde debitum, & si non exigis, redde; pro sanctificatione perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur exigis, sed reddis quod debetur uxori.* S. Aug. in Psal. 49. in fine, refertur in Can. Si dicat, 33. q. 5. Igitur quilibet conjugum ex justitia tenetur reddere debitum alteri petenti, sive verbis, sive nutibus & signis sensibilibus, quod perinde est, dummodò intentio exigentis certò percipiatur.

Quæst. 3. Conjux obligatur-ne ad reddendum debitum sub peccato mortali?

Resp. Hæc obligatio gravissima est, magnamque infert injuriam petenti ille qui denegat; ideò in hoc Doctores consentiunt, talem denegationem ordinariè involvere culpam mortalem, in iis casibus in quibus expetitus tenetur reddere: quia virtus justitiæ obligat sub mortali in materia gravi, qualis est illa, & multa ex hac

dene-

denegationem imminent pericula, nempè incontinentiæ, rixæ, odii, & similia. Unde Sanctus Antoninus asserit: *Esse mortale in denegante debitum petenti omninò, si non habeat causam rationabilem excusantem.* Videtur tamen, quòd potest etiam in hoc esse parvitas materiæ, quæ à mortali excusare valeat: ut si conjux expetitus parùm differat reddere, vel non reddat videns alium non adeò anxiè petere, neque ex negatione tristari; dummodò tamen in his casibus nullum adsit periculum incontinentiæ, aut gravis iræ, aut odii. Ex hac obligatione debiti reddendi inferunt communiter Theologi, mortaliter peccare conjugem, qui datâ operâ se reddit impotentem ad copulam, aut notabiliter debilem, præsertim mediis illicitis, ut fornicatione & similibus: non enim peccat conjux se extenuans & debilitans, bona fide & absque fraude, mediis honestis; ut servando Ecclesiæ jejunia, & alia etiam moderata, ex devotione; impendensque multum tempus studiis, vel aliis occupationibus sibi convenientibus.

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. § 7.

Quæst. 4. Copula conjugalis potest-ne aliquando esse illicita?

Resp. Ex variis causis fieri potest, ut petitio, vel etiam redditio debiti conjugalis sit illicita: scilicet ratione finis, temporis, loci, damni imminentis, modi, impedimenti, vel supervenientis, vel post Matrimonium cogniti, & tandem ratione dubii.

Quæst. 5. Quandonam copula conjugalis est illicita ratione finis?

Resp. *Duobus solis modis*, inquit Sanctus Thomas, *conjuges absque omni peccato conveniunt: scilicet causa procreandæ prolis, & debiti reddendi; aliàs autem semper est peccatum*

S. Thom. in 4. dist. 31. q. 2. art. 2. in corp.

tum ibi ad minus veniale. Et ideò si causâ voluptatis captandæ, aut etiam vitandæ fornicationis propriæ & hujusmodi habeatur copula, non potest esse sine peccato; ut ex Sanctis Augustino, Gregorio, Thoma, & Bonaventura fusè probavimus sub finem cap. 3. hujusce tractatus. Generatim autem quoties quis utitur conjugii jure ob aliquem finem malum, hic actus est malus malitiâ ejusdem generis cum fine; quia constat finem dare actui malitiam, & bonitatem propriam.

Advertendum tamen est, quòd ut quis utens Matrimonio, censeatur intendere procreationem filiorum, non est necesse, ut actualiter in ipsa copula de filiis cogitet; sed sufficit, si virtualiter, vel etiam habitualiter intendat, id est, ut aliquando generationem intenderit, nec eum finem postea expresse excluserit, & ita sit dispositus, ut si de generatione tunc cogitaret, eam vellet.

Quæst. 6. Potest-ne reddi illicitus actus conjugalis ratione temporis sacri?

Resp. Ex Innocentio Papa I. *Beatus Paulus Apostolus ad Corinthios scribit dicens; Abstinete vos ad tempus, ut vacetis orationi: Et hoc utique Laicis præcepit. Si causa procreandorum filiorum ducitur uxor*, inquit S. Ambrosius, *non multum tempus concessum videtur ad ipsum usum, quia & dies festi, & dies processionis, & ipsa ratio conceptus & partus, juxta legem cessare temporibus his debere demonstrant.* Et S. Augustinus: *Quotiescumque*, ait, *aut dies Natalis Domini, aut reliquæ festivitates adveniunt, sicut frequenter admonui, ante plures dies, non solùm ab infelici concubinarum consortio, sed etiam à propriis uxoribus abstinete. Si ex consensu conjugatorum*, respondet Nicolaus Papa,

Can. Proposuisti, dist. 82.

Canon. Si causa, 33. q. 4.

Can. Quotiescũque, 33. q. 4.

Nicolaus Papa ad Consult. Bulgaror. cap. 93.

Papa, *etiam fortè tempore vacatur orationi; quantò potiùs isto Quadragesimæ, quo Deo etiam carnis nostræ decimas damus, quo ipsum in abstinentia Dominum imitamur, quo non solùm illicita, verùm etiam multa à nobis quoque licita meritò resecamus, omni est voluptati renuntiandum; & ut licenter orationi vacetur, castitati mentis & corporis incumbendum*. In celebri quoque Theodulphi Aurelianensis Episcopi Capitulari legimus: *Abstinendum esse his quadraginta diebus à conjugibus, & castè ac piè vivendum, ut sanctificato corde & corpore, isti sancti dies transigantur, & sic perveniatur ad diem sanctum Paschæ: quia penè nihil valet jejunium, quod conjugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ & eleemosynæ non commendant*.

Theodul. ad Presb. Aurelian. cap. 43.

Unde non mirum, si sancti Thomas, Bonaventura, Antoninus culpam saltem venialem agnoscant in petente debitum tempore solemnitatum & jejuniorum. *Actus matrimonialis quamvis culpa careat*, ait Doctor Angelicus, *tamen quia rationem deprimit, propter carnalem delectationem, hominem reddit ineptum ad spiritualia, & ideo in diebus, in quibus præcipuè spiritualibus est vacandum, non licet petere debitum*. Et infrà. *Non peccat mortaliter uxor vel vir, si in die festivo debitum petat; sed tamen gravius est peccatum, si sola delectationis causa petatur, quàm si propter timorem, quo quis sibi timet de lubrico carnis, debitum petat*. *In actu conjugali*, inquit Seraphicus Doctor, *est opus carnis, quod trahit animam deorsum, & ad terrena sapiendum, & etiam ad delectationem sentiendum. Quoniam igitur aliqui sunt dies in quibus debet anima sanctificari, & assurgere ad divina, utpote solemnitates præclaræ: sunt etiam aliqui dies, in quibus debet anima affligi, utpote jejuniorum & processionum:*

S. Thom. in suppl. q. 64. art. 5. in corp.

Ibid. art. 6. in corp.

S. Bonav. in 4. dist. 32. art. 3. qu. 2. in corp.

num: ideo conveniens est in talibus temporibus ab illo actu cessare; & ideo sancti Patres instituerunt, non tamen instituerunt tanquam præceptum, propter carnis lubricum, quod in multis est magnum: & quia non tanquam præceptum instituerunt, nec jus petendi debitum abstulerunt; ideo cùm petitur, manet necessitas ad reddendum. Ideo dicendum, quòd reddi potest sine omni culpa in illis diebus; dum tamen reddatur cum displicentia, & dolore: peti autem non potest sine culpa, & si aspectus sit ad delectationem, gravis est culpa; si autem ad lubricum carnis & suam infirmitatem, cujus est conscius, vel conscientia vehementer timet, & propter hoc petit, veniale potest esse peccatum; attamen vix contingit, quòd in præcipuis diebus non sit grave peccatum. Demùm S. Antoninus ait, quòd in his sacris diebus *exigens debitum, non peccat mortaliter; sed veniale potest esse, nisi hoc faceret in contemptum festi vel Ecclesiæ, quia tunc mortale esset; sed reddens in nullo peccat, sed tenetur ad hoc de necessitate.* De hac materia disseruimus initio cap. 6. de impedimentis.

S.Ant. p. 3. tit. 1. c. 21. §. 7.

Quæst. 7. Redditur-ne illicita copula coniugalis ratione fluxus menstrui?

Resp. Severè prohibetur hujusmodi concubitus in Scriptura, & cum aliis gravioribus flagitiis annumeratur, his verbis: *Qui cojerit cum muliere in fluxu menstruo, interficientur ambo de medio populi sui.* Quod etiã præceptum *Ezechiel*, teste Augustino, *inter illa ponit, quæ non figuratè accipienda sunt: nec est probabile*, ut ait Doctor Subtilis, *quòd in lege Euangelica, quæ est lex castitatis, sit minus prohibitum ad menstruatam accedere.* Illius præcepti repetitionem in tribus Levitici Capitibus considerans idem Sanctus Augustinus: *Hoc cum superiùs*, inquit, *satis*

Levit. c. 20 v. 18.

S. Aug. lib. 3. de pecc. meritis & remiss. cap. 12. Scot. in 4. sent. dist. 32.

S. Aug. lib. 3. quæst. sup. Leviticû. q. 64.

satis sufficienter prohibuisset, quid sibi vult, quod etiam hic hoc eisdem præceptis voluit adjungere? an fortè ne in superioribus quod dictum est, figuratè accipiendum putaretur, etiam hìc positum est, ubi talia prohibita sunt, quæ etiam tempore novi Testamenti, remota umbrarum veterum observatione, sine dubio constituenda sunt: quod videtur etiam per Prophetam Ezechielem significasse, qui inter illa peccata, quæ non figuratæ, sed manifestæ iniquitatis sunt, etiam hoc commemorat, ad mulierem menstruatam si quis accedat; qua in re non natura damnatur, sed concipiendæ prolis noxium prohibetur. Ut enim ait Sanctus Hieronymus, *Per singulos menses gravia atque torpentia mulierum corpora, immundi sanguinis effusione relevantur, quo tempore si vir cojerit cum muliere, dicuntur concepti fœtus vitium seminis trahere, ita ut leprosi & elephantiaci ex hac conceptione nascantur, & fœda in utroque sexu corpora, parvitate vel enormitate membrorum sanies corrupta degeneret. Præcipitur ergo viris, ut non solùm in alienis mulieribus, sed in suis quoque certa concubitus norint tempora, quando coeundum, quando ab uxoribus abstinendum sit. Quod quidem & Apostolus, & Ecclesiastes sonant: Tempus amplexandi, tempus longè fieri à complexibus. Caveat ergo & uxor, ne fortè victa desiderio coeundi, illiciat virum, & maritus ne vim faciat uxori, putans omni tempore subjectam sibi esse debere conjugii voluptatem.* Unde accuratus Scripturæ sacræ Glossator, loquens de tali concubitu, asserit, non solùm interdictum fuisse, ob immunditiam corporalem seu legalem: *Sed hoc prohibetur*, inquit, *quia ex tali coitu solent generari pueri monstruosi, utpote patientes aliquem defectum in aliqua parte corporis, vel etiam in toto, sicut lepram vel*

S. Hieron. in cap. 18. Ezechiel.

S. Gregor. in Canon. Ad ejus. dist. 5.

Nicolaus de Lira in Gloss. Ordinaria, cap. 25. Levitici.

vel aliquam consimilem infirmitatem. Et demùm ex sancto Thoma: *Quando mulier patitur fluxus menstruorum, potest concipere, & talis fluxus non durat nisi ad modicum tempus; unde prohibitum est ad talem accedere; & similiter prohibitum est mulieri in tali fluxu debitum petere*. S.Th. in 4. sent. dist. 32.art.2.q. 2. in corp.

Ex quibus Scripturæ & Sanctorum dictis, videtur, quòd concludere possimus, petentem debitum in hoc menstrui tempore, sive virum, sive mulierem, graviter delinquere, nec conjugem ullo modo teneri ad reddendum; quin imò talem concubitum adeò proli periculosum, & Matrimonii bonis oppositum, pati non debere: quia lex superiùs relata ex Levitico, reddentem ut & petentem respicit, & ambo cooperantur ad nocendum partui; unde etiam subtilis Scotus peccatum mortale in utroque conjuge, sive reddente, sive petente, agnoscit, sed fortasse paulò severiùs. Scot. in 4. sent. dist. 32.

Quæst. 8. Usus Matrimonii potest-ne esse illicitus ratione loci?

Resp. Constat inter Theologos, quòd copula carnalis inter conjuges est illicita in loco publico, vel etiam in conspectu alterius; quia in his casibus verè scandalosa est: actus enim ille movet aspicientes ad carnalem appetitum & pollutionem, aut hujusmodi peccata, & valdè adversatur decentiæ, & honestati humanæ. Est etiam illicitus usus Matrimonii in loco sacro, ratione maximæ irreverentiæ, quâ sacer locus aliquo modo profanatur, cùm nullo modo conveniat simili actioni. Et ideò Sanctus Antoninus aliquot casus enumerans, in quibus usus Matrimonii involvit peccatum mortale: *Secundus casus est*, inquit, *quantùm ad locum, in quo talis actus* S.Ant. 3.p. tit. 1. c.21. §. 2.

exercetur, videlicet in loco ſacro: ſive ergo habeatur alius locus, ſive non poſſit haberi alius locus ad hoc, certum eſt, quòd non licet petere; ſed nec reddere tenetur alter illud quod reddi non poteſt ſine irreverentia loci ſacri; nam propter hoc indiget reconciliatione, ſecundùm Ioannem Andream, quantùm eſt ex natura facti, licèt per accidens, ſi eſt occultum, non indigeat reconciliatione, quod etiam ponit Hoſtienſis.

Quæſt. 9. Quandonam copula conjugalis efficitur illicita ratione damni?

Reſp. Si copula conjugalis vergat probabiliter in damnum propriæ ſalutis, vel conjugis, illicitum eſt petere, vel etiam reddere debitum: quia conjuges vitæ dominium non habent, & illius tuendæ curam habere obligantur: unde etiam charitas illi prohibet, ne ſibi malum inferant, ut jus naturæ dictat. Prohibet etiam eadem charitas, ne conjugi noceant, quia præterquam quòd quiſque tenetur, ex præcepto Euangelico, diligere proximum ſicut ſeipſum, conjuges ſunt una caro; & ut ait Apoſtolus, *Viri debent diligere uxores ſuas ut corpora ſua; qui ſuam uxorem diligit, ſeipſum diligit.* Hinc infertur, quòd cum propriæ ſanitatis detrimento unus ex conjugibus alteri petenti debitum reddere non tenetur; quia ex Sancto Thoma, *Matrimonium eſt principaliter inſtitutum in officium naturæ, ideo in actu ejus, conſiderandus eſt motus naturæ, ſecundùm quem nutritiva non miniſtrat virtuti generativæ, niſi id quod ſuperflait ad conſervationem individui...... Et ideò cùm uxor in virum poteſtatem non habeat, niſi quantùm ad generativam virtutem, non autem quantùm ad ea quæ ſunt ad conſervationem individui ordinata, vir tenetur uxori reddere debitum in his quæ ad gene-*

Matth. 19. v. 19.

Ad Epheſ. 5. v. 28.

S. Th. in 4. diſt. 32. ar. 1. in corp. & ad 2. qu. 1.

generationem prolis spectant, salva tamen prius incolumitate personæ. Unde conjux ægrotans, aut sanus, sed statim à prandio, aut à balneo, excusatur à debiti redditione, ex sancto Antonino, quia tunc copula grave affert periculum: excusaretur etiam, præsertim vir, si immoderatè, & sæpius quàm par est, uxor peteret. Præterea si unus ex conjugibus laborans aliquo morbo contagioso, quo alter facilè posset infici, exigat debitum à sano, licitè potest ab ipso negari.

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 10.

Quæst. 10. Conjux sanus tenetur-ne reddere debitum leproso petenti?

Resp. *Quoniam*, ut ait Alexander III. *nemini licet, excepta causa fornicationis, uxorem dimittere, constat, quòd sive mulier lepra percussa fuerit, sive alia gravi infirmitate detenta, non est à viro propterea separanda, vel etiam dimittenda. Leprosi autem si continere nolunt, & aliquam, quæ sibi nubere velit, invenerint, liberum est eis ad Matrimonium convolare: quod si virum, sive uxorem, leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod exigitur, est solvendum, cui præcepto nulla in hoc casu exceptio invenitur.* Et ideò dicendum, conjugem sanum leproso petenti, teneri ordinariè reddere; tamen si sit grave periculum contagionis, non tenetur, ex rationibus superiùs allatis; quâ in re standum est Medicorum judicio; & ita intelligendam esse Decretalem Alexandri III. ex sanctis Thomâ, Bonaventurâ, & Antonino colligitur: *Si verò*, ait sanctus Antoninus, *mulier non esset notabiliter infecta, quòd immineat periculum, tenetur vir reddere: & multò magis mulier viro leproso, cùm non tantum immineat ei periculum ..... lepra enim non ex-*

Cap. Quoniam, De Conjuge leprosorũ.

S. Tho. in 4. dist. 32. q. unica, art. 1. ad 4. S. Bonav. in 41. dist. 32, art. 2. q. 1. n. 19.

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 30.

cusat à redditione debiti, nisi, ut dictum est, cùm periculum imminet. Nec potest ideò leprosus ab usu conjugii repelli, ne proles nascitura contrahat lepram; quia cùm lepra sit malum perpetuum, *quamvis*, ut ait sanctus Thomas, *proles generetur infirma, tamen melius est ei sic esse, quàm penitus non esse*. Et eodem planè modo disserendum est de habitatione, sive in eadem domo, sive in eodem lecto; ut scilicet sanus teneatur tantùm ad id quod facere potest, salvâ incolumitate propria. Attamen notandum est, in hoc omnes convenire, ex cohabitatione majus imminere periculum infectionis, quàm ex infrequenti redditione debiti; & ideò vix teneri sanum ad cohabitandum, saltem in eodem lecto. Sed excipiendus est unus casus, in quo quamvis probabile sit infectionis periculum, tenetur tamen sanus leproso debitum reddere, vel etiam cohabitare, saltem in eadem domo: quando scilicet lepra, aut alius similis morbus contagiosus, Matrimonium præcessit, & eo non obstante, à conjuge sano, & talem morbum non ignorante, contractum fuit; quia tunc videtur renuntiasse juri suo, dum sciens spontè ad id per Matrimonium se obligavit.

Quæst. 11. Copula conjugalis potest-ne esse illicita, ratione periculi, quod ex ea imminet proli?

Resp. Cùm talis copula partui damnosa sit contra Matrimonii bona, & legem ipsam naturæ, inde sequitur illicitam esse conjugibus; & ita dum uxor est gravida, & timetur de occisione fœtus in utero, vel de abortu, mortale est petere, & reddere debitum; sed cessante periculo fœtus, veniale saltem peccatum est in petente. Unde san-

sanctus Augustinus maritos arguit, dicens: *Sunt usque adeo incontinentes, ut conjugibus nec gravidis parcant. Ratio conceptus, & partus*, inquit sanctus Ambrosius, *juxta legem cessari temporibus his debere demonstrant.* In Canone, *Non solum*, quod sancto Isidoro tribuitur, talis concubitus his verbis reprehenditur: *Sunt quædam, quæ sicut animalia absque ulla discretione indesinenter libidini serviunt: quas ego nec mutis pecoribus comparaverim; pecora enim cùm conceperint, ultra non indulgent maribus copiam sui.* Et sanctus Hieronymus eos arguens, qui contra tabulas matrimoniales aliter quàm ad habendam sobolem Matrimonio utuntur: *Certè*, inquit, *qui dicunt se causa Reipublicæ, & generis humani, uxoribus jungi, & filios procreare, imitentur saltem pecudes; & postquam venter uxoris intumuerit, non perdant filios, nec amatores se uxoribus exhibeant, sed maritos.* Quod perpendens sanctus Thomas: *Ex hoc imminet*, inquit, *periculum abortus; & ideo Hieronymus vituperat accessum viri ad uxorem imprægnatam, non tamen ita quòd semper sit peccatum mortale, nisi fortè quando probabiliter timetur de periculo abortus.* Unde, ut ait sanctus Antoninus: *Tempore prægnationis reddere debitum non est peccatum, & reddere debet, si non est periculum abortus; potest etiam exigere in dicto casu absque mortali. Sed ubi esset periculum probabile abortus, nec debet exigi, nec reddi; aliàs esset mortale secundùm Petrum de Palude, qui etiam dicit, quòd petere debitum tali tempore, est semper veniale, si tamen non sit periculum abortus.*

S. Aug. de bon. conjugal. c. 6. tom. 6.
S. Ambr. in Ep. 1. ad Corinth. Refert. in Can. Si causa, 33. q. 4.
Can. Non solùm, 32. q. 7.
S. Hieron. lib. 1. cōtra Iovinian. refert. in Can. Origo, 32. q. 4.
S. Th. in 4. dist. 31. in fin. in expositione textus.
S. Ant. p. 3 tit. 1. c. 21. §. 4.

Quæst. 12. Usus Matrimonii tempore puerperii, aut ablactationis pueri, est ne malus ratione damni prolis?

M 2 *Resp.*

Resp. Debitum petere, & reddere, ante completum tempus purgatorium mulieris quæ peperit, seu tempore puerperii, non minùs illicitum videtur, quàm tempore fluxus menstrui; quia talis copula aliquo modo juri naturali adversatur: puerperii enim tempore, mulier minùs apta est ad concipiendam prolem; & si eam concipiat, nascetur in pessimo statu. Unde sanctus Gregorius Papa respondens interrogationibus sibi ab Augustino Anglorum Episcopo propositis: *Mulieres*, inquit, *nisi purgationis tempus priùs transierit, viris suis non debent admisceri; quippe cùm & sine partus causa, cùm in consuetis menstruis detinentur, viris suis misceri prohibeantur: ita ut morte lex sacra feriat, si quis vir ad menstruatam mulierem accedat.* Quem Canonem, ejus verba referens, Nicolaus primus amplexus est, dum circa dubia à Bulgaris proposita, quid agendum esset præscriberet: *Quot diebus*, ait summus Pontifex, *viro, postquam mulier filium genuerit, ab ea sit abstinendum, non adinventionibus nostris, sed verbis beatæ memoriæ Gregorii Romani Pontificis declaratur.* Deinde Canonem superiùs allatum refert. Inde concludere licet, petenti tempore puerperii, reddendum non esse debitum: *Prohibentur enim conjuges*, ut ait Glossa, *illis temporibus commisceri, quia ex tali coitu nascuntur morbosi, & leprosi.* De tempore autem ablactationis pueri, videtur dicendum, quòd tunc possit tantùm esse illicitum petere debitum, quando ex hoc timetur aliquod notabile damnum proli, quod raró videtur accidere, & illud damnum cessat omninò in iis fœminis quæ pueros aliis lactandos tradunt: in quo tamen sæpiùs inest aliqua culpa, saltem quan-

S. Greg. ad interrog. Aug. c. 10. Refert. in Can. Ad ejus, dist. 5.

Glossa in Can. Ad ejus, dist. 5. verb. Ablactet.

quando facilè possent illos proprio lacte nutrire. Unde audiant, quid idem sanctus Gregorius dicat: *Ad ejus verò concubitum vir suus accedere non debet, quousque qui gignitur, ablactetur. Prava autem in conjugatorum moribus consuetudo surrexit, ut mulieres filios quos gignunt, nutrire contemnant, eosque aliis mulieribus ad nutriendum tradant; quod videlicet ex sola causa incontinentiæ videtur inventum, quia dum se continere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque quæ filios suos ex prava consuetudine aliis ad nutriendum tradunt, nisi purgationis tempus priùs transierit, viris suis non debent admisceri.* S Greg. ubi suprà.

Quæst. 13. Quandonam licet, aut non licet, ratione amentiæ, petere, vel reddere debitum?

Resp. Constat primò, quòd si amentia non sit perfecta, sed potiùs fatuitas quædam, & stoliditas, quæ usum totalem rationis & libertatis non aufert; sive alter conjux, sive uterque ea laboret, copula inter eos nedùm est licita, sed etiam est debita, petente alterutro. Et idem dicendum, si vir verè furiosus, habeat tamen dilucida intervalla, & tunc petat. Quòd si unus ex conjugibus sit omninò mentis impos, ita ut nulla habeat unquam intervalla, ex naturâ rei; alter qui est sui compos, potest petere, & reddere debitum, licèt fortè non teneatur, quia furiosus non petit humano, & rationabili modo: tamen si ex eo concubitu probabile adsit periculum fœtus, aut prolis nascituræ, tunc nullo modo licet, ut infertur ex dictis; & ita videtur, quòd regulariter illicita est copula conjugalis, ubi uxor est furiosa, & vir mentis compos, quia maximum subest periculum, ne mulier fœtui

noceat; quod periculum cessat in homine furioso.

Quæst. 14. Copula conjugalis fit-ne illicita ratione modi?

Resp. Cùm vix castis auribus tolerabilia sint, quæ de hac materia, præsertim circa debitum, scribuntur, illam omninò præterire cogitaveram; sed ne lectoribus necesse foret Casuistas evolvere, qui eam fusè admodùm, cum aliquo legentium periculo, pertractant, satius visum fuit, pauca ex Sanctorum verbis hìc attexere. *Tertius casus, in quo copula inter conjuges est peccatum mortale, est quantum ad modum,* inquit sanctus Antoninus, *cùm scilicet modus est contra naturam; sed dicit Thomas in quartum, quòd usus conjugii contra naturam, potest dici dupliciter: uno modo cùm prætermittitur debitum vas; & hoc semper est mortale secundùm omnes Doctores, eò quòd proles sequi non potest, & tota intentio naturæ frustratur. Unde Augustinus* 32. quæst. 7. Can. *Adulterii, post aliquas species luxuriæ nominatas subdit: Omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit, ut si mulieris membro ad hoc non concesso vir uti voluerit: hæc ibi. Unde nullo modo uxor debet viro in hujusmodi assentiri: non enim excusaretur à mortali peccato, quantumcumque cum animi displicentia hoc faceret; nec timor, vel sufferentia verberum, vel futura incontinentia viri eam excusaret, nisi ei violentia absoluta inferretur, à qua se non posset defendere; sed ex hoc in futurum licitè ei posset debitum denegare. Secundus modus contra naturam est, quando servato debito vase, prætermittitur modus à natura institutus quantùm ad situm. Modus enim à natura institutus quantùm ad situm, est ut mulier jaceat in dorso, & vir supergrediatur super ventrem ejus; & hoc modo*

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 20. §. 3.

S. Th. in 4. dist. 31. in fine.

do

do aptior fit conceptio. Quando ergo receditur ab illo modo situali, dicunt aliqui, quòd si servetur modus contrarius, ut quod vir nubit in fœminam, id est mulier supergreditur virum, quòd peccat mortaliter, ut Petrus Paludanus, Henricus, & alii. Assignat pro ratione, quia talis modus non convenit seminis infusioni quoad virum, nec seminis receptioni quoad mulierem; & sic videtur impediri prolis generatio intenta à natura. Si autem alio modo indebito, servato tamen debito vase utatur, distinguit Petrus Paludanus; quia, aut hoc facit præcisè causa voluptatis, sine aliqua causa necessitatis, vel rationabili; & tunc dicit simpliciter etiam esse mortale, quia non est uxor ejus, nisi quoad actus naturales: Aliter agendo abutitur Sacramento conjugii; sicut qui perverteret usum, & ritum alterius Sacramenti scienter, esset transgressor præcepti, non solùm in essentialibus, sed etiam in accidentalibus. Aut hoc fit ex causa rationabili: putà propter periculum suffocationis partus, propter quod timet modo debito ad uxorem accedere; sed ex alia parte accedit quàm debita, servato tamen vasculo muliebri, nec scienter semen ad extra effundat, non erit mortale. Idem si hoc faciat ex alia infirmitate. Guil. etiam in Gloss. Raymundi dicit, quòd cùm hoc fit propter periculum suffocationis, vel ægritudinem, vel aliam indispositionem corporis, potest esse sine peccato: quantò autem magis receditur à naturalitate modi, tantò graviùs peccatur. Sed Albertus Magnus in quartum dicit, quòd nihil horum quæ facit vir cum uxore in actu conjugali, servato debito vase, est de se mortale; sed potest esse signum mortalis concupiscentiæ, quando ei non sufficit modus determinatus à natura, sed alium invenit, causa se delectandi, cùm non subest causa infirmitatis, vel alia rationa-

bilis: ex quibus dictus videtur sentire Albertus, quòd non impeditur generatio prolis per tales modos indebitos, servato debito vase; qui fuit maximus Philosophus. Et hanc rationem videntur assignare, qui dicunt alios modos esse mortales, scilicet impedimentum prolis excipiendo. Durè ergo in tali excessu reprehendendi sunt conjuges, & quòd abstineant, cùm non subest causa; inducendæ sunt ad hoc uxores, quòd viris, à quibus communiter ista procedunt, non consentiant in hujusmodi: si tamen timore verberum vel incontinentiæ virorum, eis assentiant, non possunt ex hoc argui de mortali, ex quo secundùm Albertum de se illud mortale non est. Nam de intentione viri exigentis, qualitercumque non habet ipsa judicare, ut per hoc possit ei debitum denegare: nec de facili est præcipitanda sententia de tali modo, quòd sit mortale in se.

S. Th. ubi supra.

Ejusdem sententiæ videtur esse Divus Thomas: *Usus contra naturam conjugis est*, inquit, *quando debitum vas prætermittit, vel debitum modum à natura institutum quantùm ad situm: & in primo semper est peccatum mortale, quia proles sequi non potest; unde totaliter intentio naturæ frustratur. Sed in secundo modo, non semper est peccatum mortale, ut quidam dicunt, sed potest esse signum mortalis concupiscentiæ; quandoque etiam sine peccato esse potest, quando dispositio corporis alium modum non patitur. Aliàs tantò est gravius, quantò magis à naturali modo receditur.*

Quæst. 15. Quando alteruter, vel uterque conjux est excommunicatus, potestne inter eos peti, & reddi debitum?

Resp. Excommunicatio, quæcumque sit, non tollit, aut minuit jus petendi, vel reddendi debitum, & conjux innocens nulla cen-

censura innodatur propter convictum, & cohabitationem cum altero conjuge, qui est excommunicatus; quia S. Gregorius VII. in Concilio Romæ habito: *Quoniam multos*, inquit, *peccatis nostris exigentibus, pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate, anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, opportunè temperamus. Apostolica itaque authoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus, videlicet uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, nec-non rusticos servientes, & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & eos qui ignoranter excommunicatis communicant.* Et Alexander III. explicans illud Gregorii Decretum, ait: *Quòd cùm quædam personæ in præmisso Capitulo denotatæ, illis, in quos lata fuerit excommunicationis sententia, ante prolationem ipsius, obsequio tenerentur familiariter adhærere, neque postmodùm ad contrarium teneantur, cùm adhuc debitum duret, beneficio Canonis id agente, priore non sunt obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenentur obsequium; & ita per consequens ad communionem tenentur, sine qua illud nequeunt exhibere.* Unde infertur, quòd non obstante excommunicatione unius ex conjugibus, alter, sive vir, sive mulier, potest & debet habitare, petere & reddere debitum, ut antea. Notandum tamen, quòd neuter conjux potest cum alio participare in crimine, ob quod excommunicatio in alterum lata est, quia sic incurreret eandem excommunicationem; ut videre est in Decretali superiùs allata, ubi postquã Innocentius III. uxorem & alias personas excepit ab incursu Censuræ ob communicationem, subjungit: *Quibus tamen in*

Can. Quoniá, 1. q. 3.

Cap. Inter alia, De sentent. excommunicationis.

Ib. in fine.

his, pro quibus sunt excommunicatione notatæ, ut in criminibus, communicare non debent, sed ab eis penitùs abstinere. Colligitur etiam ex cap. *Nuper, de Sententia excommunicationis*.

Quæst. 16. Quando quis contraxit Matrimonium cum impedimento simplicis voti continentiæ, potest-ne licitè debitum petere, aut reddere?

Resp. Si habens votum continentiæ perpetuæ, contrahit absque valida dispensatione, nunquam potest licitè petere debitum, licèt possit & debeat reddere: *Quia*, ut ait sanctus Thomas, *ex Matrimonii vinculo non obligatur ad petendum debitum; ideò non potest petere debitum sine peccato, quamvis possit sine peccato reddere debitum exigenti, postquam obligatus est ad hoc per carnalem copulam præcedentem*. Quod etiam asserit sanctus Bonaventura, his verbis: *Potest sine peccato solvere, quia facit id ad quod tenetur; numquam tamen potest sine peccato petere: & si uxor moriatur, tenetur omnino continere*. Unde si uterque conjux contraxisset post emissum votum simplex perpetuæ castitatis, neuter posset petere, licèt videatur, quòd uterque teneretur reddere.

S. Th. in 4. dist. 38. qu. 1. a. 3. quæstiuncula 2. ad 4.

S. Bonav. in 4. dist. 38. a. 2. q. 1. in fine.

Quæst. 17. Vovens castitatem post consummatum Matrimonium, potest-ne petere debitum, & reddere?

Resp. Conjux tali voto emisso, tenetur reddere, ut per se patet, sed non potest ampliùs petere; quia illud votum, non obstante Matrimonio, est licitum, & obligatorium, ut patet ex Concilio Lateranensi tertio, ubi Alexander III. sic loquitur: *Promisit quis, se non exigere debitum, quod in ejus potestate erat: & ideò quoad hoc votum tenuit; non reddere autem, non erat in ejus,*

Conc. Lateran. 3. in append. tit. de conjugat.

ejus, sed in mulieris potestate. Et idem de uxore asseritur à Celestino III. his verbis: *Licèt votum mulieris usquequaque non tenuerit, eatenùs tamen fuit obligatorium, quatenus se poterat obligare; promisit enim intrando Monasterium, se non exacturam carnis debitum, quod erat, in potestate ipsius; redire verò ad sæculum in ejus potestate non erat, sed in potestate mariti; & ideò quantùm ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desiit.*

Can. 2. Refer. in cap. Quidam, de Cōverſ. conjugat. Cap. Placet. De Converſ. conjugat.

Quæst. 18. Ille qui cum voto Religionis, aut Ordinis sacri, contraxit Matrimonium, potest-ne petere aut reddere debitum conjugale?

Resp. Qui cum tali voto contrahit, graviter peccat; sed post primam consummationem Matrimonii potest licitè reddere & petere debitum, ut ait Tostatus. Notandum tamen, quòd post mortem conjugis, obligatio profitendi in Religione, quæ, pendente Matrimonio, fuerat tantùm suspensa, reviviscit, ut colligitur ex sanctis Thomâ & Bonaventurâ, ubi suprà; & idem planè dicendum est de eo, qui contraxit Matrimonium post votum de non contrahendo: *Est dubium*, inquit sanctus Antoninus, *utrum qui sic vovet, post Matrimonium contractum possit debitum petere, quia si simpliciter vovisset castitatem, non posset; & aliud videtur vovere castitatem, aliud vovere non contrahere Matrimonium; quia secundus, scilicet vovens non contrahere, fornicando non frangit votum; primus è contrario, quia vovendo unum, vovet quod implicatur in illo.*

Tostatus Episc. Abulensis in c. 27. Levitici, q. 6.

S. Ant. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 1.

Quæst. 19. Si post Matrimonium quis voveat Religionem, vel sacros Ordines, potest-ne deinceps petere, & reddere debitum?

Resp. Debitum petere, & reddere, ante completum tempus purgatorium mulieris quæ peperit, seu tempore puerperii, non minùs illicitum videtur, quàm tempore fluxus menstrui; quia talis copula aliquo modo juri naturali adversatur: puerperii enim tempore, mulier minùs apta est ad concipiendam prolem; & si eam concipiat, nascetur in pessimo statu. Unde sanctus Gregorius Papa respondens interrogationibus sibi ab Augustino Anglorum Episcopo propositis: *Mulieres*, inquit, *nisi purgationis tempus priùs transierit, viris suis non debent admisceri; quippe cùm & sine partus causa, cùm in consuetis menstruis detinentur, viris suis misceri prohibeantur: ita ut morte lex sacra feriat, si quis vir ad menstruatam mulierem accedat.* Quem Canonem, ejus verba referens, Nicolaus primus amplexus est, dum circa dubia à Bulgaris proposita, quid agendum esset præscriberet: *Quot diebus*, ait summus Pontifex, *viro, postquam mulier filium genuerit, ab ea sit abstinendum, non adinventionibus nostris, sed verbis beatæ memoriæ Gregorii Romani Pontificis declaratur.* Deinde Canonem superiùs allatum refert. Inde concludere licet, petenti tempore puerperii, reddendum non esse debitum: *Prohibentur enim conjuges*, ut ait Glossa, *illis temporibus commisceri, quia ex tali coitu nascuntur morbosi, & leprosi.* De tempore autem ablactationis pueri, videtur dicendum, quòd tunc possit tantùm esse illicitum petere debitum, quando ex hoc timetur aliquod notabile damnum proli, quod raró videtur accidere, & illud damnum cessat omninò in iis fœminis quæ pueros aliis lactandos tradunt: in quo tamen sæpiùs inest aliqua culpa, saltem quan-

S. Greg. ad interrog. Aug. c. 10. Refert. in Can. Ad ejus, dist. 5.

Glossa in Can. Ad ejus, dist. 5. verb. Ablactet.

quando facilè possent illos proprio lacte nutrire. Unde audiant, quid idem sanctus Gregorius dicat: *Ad ejus verò concubitum vir suus accedere non debet, quousque qui gignitur, ablactetur. Prava autem in conjugatorum moribus consuetudo surrexit, ut mulieres filios quos gignunt, nutrire contemnant, eosque aliis mulieribus ad nutriendum tradant; quod videlicet ex sola causa incontinentiæ videtur inventum, quia dum se continere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque quæ filios suos ex prava consuetudine aliis ad nutriendum tradunt, nisi purgationis tempus priùs transierit, viris suis non debent admisceri.* S Greg. ubi suprà.

Quæst. 13. Quandonam licet, aut non licet, ratione amentiæ, petere, vel reddere debitum?

Resp. Constat primò, quòd si amentia non sit perfecta, sed potiùs fatuitas quædam, & stoliditas, quæ usum totalem rationis & libertatis non aufert; sive alter conjux, sive uterque ea laboret, copula inter eos nedùm est licita, sed etiam est debita, petente alterutro. Et idem dicendum, si vir verè furiosus, habeat tamen dilucida intervalla, & tunc petat. Quòd si unus ex conjugibus sit omninò mentis impos, ita ut nulla habeat unquam intervalla, ex naturâ rei; alter qui est sui compos, potest petere, & reddere debitum, licèt fortè non teneatur, quia furiosus non petit humano, & rationabili modo: tamen si ex eo concubitu probabile adsit periculum fœtus, aut prolis nascituræ, tunc nullo modo licet, ut infertur ex dictis; & ita videtur, quòd regulariter illicita est copula conjugalis, ubi uxor est furiosa, & vir mentis compos, quia maximum subest periculum, ne mulier fœtui

noceat; quod periculum cessat in homine furioso.

Quæst. 14. Copula conjugalis fit-ne illicita ratione modi?

Resp. Cùm vix castis auribus tolerabilia sint, quæ de hac materia, præsertim circa debitum, scribuntur, illam omninò præterire cogitaveram; sed ne lectoribus necesse foret Casuistas evolvere, qui eam fusè admodùm, cum aliquo legentium periculo, pertractant, satius visum fuit, pauca ex Sanctorum verbis hìc attexere. *Tertius casus, in quo copula inter conjuges est peccatum mortale, est quantum ad modum*, inquit sanctus Antoninus, *cùm scilicet modus est contra naturam; sed dicit Thomas in quartum, quòd usus conjugii contra naturam, potest dici dupliciter: uno modo cùm prætermittitur debitum vas; & hoc semper est mortale secundùm omnes Doctores, eò quòd proles sequi non potest, & tota intentio naturæ frustratur. Vnde Augustinus* 32. quæst. 7. Can. *Adulterii, post aliquas species luxuriæ nominatas subdit: Omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit, ut si mulieris membro ad hoc non concesso vir uti voluerit: hæc ibi. Vnde nullo modo uxor debet viro in hujusmodi assentiri: non enim excusaretur à mortali peccato, quantumcumque cum animi displicentia hoc faceret; nec timor, vel sufferentia verberum, vel futura incontinentia viri eam excusaret, nisi ei violentia absoluta inferretur, à qua se non posset defendere; sed ex hoc in futurum licitè ei posset debitum denegare. Secundus modus contra naturam est, quando servato debito vase, prætermittitur modus à natura institutus quantùm ad situm. Modus enim à natura institutus quantùm ad situm, est ut mulier jaceat in dorso, & vir supergrediatur super ventrem ejus; & hoc mo-*

S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 20. §. 3.

S. Th. in 4. dist. 31. in fine.

do

do aptior fit conceptio. Quando ergo receditur ab illo modo situali, dicunt aliqui, quòd si servetur modus contrarius, ut quod vir nubit in fœminam, id est mulier supergreditur virum, quòd peccat mortaliter, ut Petrus Paludanus, Henricus, & alii. Assignat pro ratione, quia talis modus non convenit seminis infusioni quoad virum, nec seminis receptioni quoad mulierem; & sic videtur impediri prolis generatio intenta à natura. Si autem alio modo indebito, servato tamen debito vase utatur, distinguit Petrus Paludanus; quia, aut hoc facit præcisè causa voluptatis, sine aliqua causa necessitatis, vel rationabili; & tunc dicit simpliciter etiam esse mortale, quia non est uxor ejus, nisi quoad actus naturales: Aliter agendo abutitur Sacramento conjugii; sicut qui perverteret usum, & ritum alterius Sacramenti scienter, esset transgressor præcepti, non solùm in essentialibus, sed etiam in accidentalibus. Aut hoc fit ex causa rationabili: putà propter periculum suffocationis partus, propter quod timet modo debito ad uxorem accedere; sed ex alia parte accedit quàm debita, servato tamen vasculo muliebri, nec scienter semen ad extra effundat, non erit mortale. Idem si hoc faciat ex alia infirmitate. Guil. etiam in Gloss. Raymundi dicit, quòd cùm hoc fit propter periculum suffocationis, vel ægritudinem, vel aliam indispositionem corporis, potest esse sine peccato: quantò autem magis receditur à naturalitate modi, tantò gravius peccatur. Sed Albertus Magnus in quartum dicit, quòd nihil horum quæ facit vir cum uxore in actu conjugali, servato debito vase, est de se mortale; sed potest esse signum mortalis concupiscentiæ, quando ei non sufficit modus determinatus à natura, sed alium invenit, causa se delectandi, cùm non subest causa infirmitatis, vel alia rationa-

 bilis:

bilis: ex quibus dictus videtur sentire Albertus, quòd non impeditur generatio prolis per tales modos indebitos, servato debito vase; qui fuit maximus Philosophus. Et hanc rationem videntur assignare, qui dicunt alios modos esse mortales, scilicet impedimentum prolis excipiendo. Durè ergo in tali excessu reprehendendi sunt conjuges, & quòd abstineant, cùm non subest causa; inducendæ sunt ad hoc uxores, quòd viris, à quibus communiter ista procedunt, non consentiant in hujusmodi: si tamen timore verberum vel incontinentiæ virorum, eis assentiant, non possunt ex hoc argui de mortali, ex quo secundùm Albertum de se illud mortale non est. Nam de intentione viri exigentis, qualitercumque non habet ipsa judicare, ut per hoc possit ei debitum denegare: nec de facili est præcipitanda sententia de tali modo, quòd sit mortale in se.

Ejusdem sententiæ videtur esse Divus Thomas: *Usus contra naturam conjugis est,* inquit, *quando debitum vas prætermittit, vel debitum modum à natura institutum quantùm ad situm: & in primo semper est peccatum mortale, quia proles sequi non potest; unde totaliter intentio naturæ frustratur. Sed in secundo modo, non semper est peccatum mortale, ut quidam dicunt, sed potest esse signum mortalis concupiscentiæ; quandoque etiam sine peccato esse potest, quando dispositio corporis alium modum non patitur. Aliàs tantò est gravius, quantò magis à naturali modo receditur.*

S. Th. ubi supra.

Quæst. 15. Quando alteruter, vel uterque conjux est excommunicatus, potestne inter eos peti, & reddi debitum?

Resp. Excommunicatio, quæcumque sit, non tollit, aut minuit jus petendi, vel reddendi debitum, & conjux innocens nulla

cen-

censura innodatur propter convictum, & cohabitationem cum altero conjuge, qui est excommunicatus; quia S. Gregorius VII. in Concilio Romæ habito: *Quoniam multos*, inquit, *peccatis nostris exigentibus, pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate, anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, opportunè temperamus. Apostolica itaque authoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus, videlicet uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, nec-non rusticos servientes, & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & eos qui ignoranter excommunicatis communicant.* Et Alexander III. explicans illud Gregorii Decretum, ait: *Quòd cùm quædam personæ in præmisso Capitulo denotatæ, illis, in quos lata fuerit excommunicationis sententia, ante prolationem ipsius, obsequio tenerentur familiariter adhærere, neque postmodùm ad contrarium teneantur, cùm adhuc debitum duret, beneficio Canonis id agente, priore non sunt obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenentur obsequium; & ita per consequens ad communionem tenentur, sine qua illud nequeunt exhibere.* Unde infertur, quòd non obstante excommunicatione unius ex conjugibus, alter, sive vir, sive mulier, potest & debet habitare, petere & reddere debitum, ut antea. Notandum tamen, quòd neuter conjux potest cum alio participare in crimine, ob quod excommunicatio in alterum lata est, quia sic incurreret eandem excommunicationem; ut videre est in Decretali superiùs allata, ubi postquã Innocentius III. uxorem & alias personas excepit ab incursu Censuræ ob communicationem, subjungit: *Quibus tamen in*

Can. Quoniã, 1.q.3.

Cap. Inter alia, De sentent. excommunicationis.

Ib. in fine.

his, pro quibus sunt excommunicatione notatæ, ut in criminibus, communicare non debent, sed ab eis penitùs abstinere. Colligitur etiam ex cap. *Nuper, de Sententia excommunicationis.*

Quæst. 16. Quando quis contraxit Matrimonium cum impedimento simplicis voti continentiæ, potest-ne licitè debitum petere, aut reddere?

Resp. Si habens votum continentiæ perpetuæ, contrahit absque valida dispensatione, nunquam potest licitè petere debitum, licèt possit & debeat reddere: *Quia*, ut ait sanctus Thomas, *ex Matrimonii vinculo non obligatur ad petendum debitum; ideò non potest petere debitum sine peccato, quamvis possit sine peccato reddere debitum exigenti, postquam obligatus est ad hoc per carnalem copulam præcedentem.* Quod etiam asserit sanctus Bonaventura, his verbis: *Potest sine peccato solvere, quia facit id ad quod tenetur; numquam tamen potest sine peccato petere: & si uxor moriatur, tenetur omnino continere.* Unde si uterque conjux contraxisset post emissum votum simplex perpetuæ castitatis, neuter posset petere, licèt videatur, quòd uterque teneretur reddere.

S. Th. in 4. dist. 38. qu. 1. a. 3. quæstiuncula 2. ad 4.

S. Bonav. in 4. dist. 38. a. 2. q. 1. in fine.

Quæst. 17. Vovens castitatem post consummatum Matrimonium, potest-ne petere debitum, & reddere?

Resp. Conjux tali voto emisso, tenetur reddere, ut per se patet, sed non potest ampliùs petere; quia illud votum, non obstante Matrimonio, est licitum, & obligatorium, ut patet ex Concilio Lateranensi tertio, ubi Alexander III. sic loquitur: *Promisit quis, se non exigere debitum, quod in ejus potestate erat: & ideò quoad hoc votum tenuit; non reddere autem, non erat in ejus,*

Conc. Lateran. 3. in append. tit. de conjugat.

ejus, sed in mulieris potestate. Et idem de uxore asseritur à Celestino III. his verbis: *Licèt votum mulieris usquequaque non tenuerit, eatenùs tamen fuit obligatorium, quatenus se poterat obligare; promisit enim intrando Monasterium, se non exacturam carnis debitum, quod erat, in potestate ipsius; redire verò ad sæculum in ejus potestate non erat, sed in potestate mariti; & ideò quantùm ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desiit.*

Can. 2. Refer. in cap. Quidam, de Cõverſ. conjugat. Cap. Placet, De Converſ. conjugat.

Quæst. 18. Ille qui cum voto Religionis, aut Ordinis sacri, contraxit Matrimonium, potest-ne petere aut reddere debitum conjugale?

Resp. Qui cum tali voto contrahit, graviter peccat; sed post primam consummationem Matrimonii potest licitè reddere & petere debitum, ut ait Tostatus. Notandum tamen, quòd post mortem conjugis, obligatio profitendi in Religione, quæ, pendente Matrimonio, fuerat tantùm suspensa, reviviscit, ut colligitur ex sanctis Thomâ & Bonaventurâ, ubi suprà; & idem planè dicendum est de eo, qui contraxit Matrimonium post votum de non contrahendo: *Est dubium*, inquit sanctus Antoninus, *utrum qui sic vovet, post Matrimonium contractum possit debitum petere, quia si simpliciter vovisset castitatem, non posset; & aliud videtur vovere castitatem, aliud vovere non contrahere Matrimonium; quia secundus, scilicet vovens non contrahere, fornicando non frangit votum; primus è contrario, quia vovendo unum, vovet quod implicatur in illo.*

Tostatus Episc. Abulensis in c. 27. Levitici, q. 6.

S. Ant. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 1.

Quæst. 19. Si post Matrimonium quis voveat Religionem, vel sacros Ordines, potest-ne deinceps petere, & reddere debitum?

Resp. Si conjux post Matrimonium tantùm ratum, vovet religionem, tenetur votum adimplere ante consummationem; si verò consummet, peccat quidem mortaliter prima vice: at deinceps potest petere, & reddere debitum conjugale, ut constat ex rationibus superiùs allatis. Quòd si post Matrimonium ratum quis voveat se suscepturum sacros Ordines, non tenetur, imò non potest eos suscipere, nisi profiteatur Religionem; quia Ordines sacri non solvunt Matrimonium ratum, ut constat ex cap. *Antiquæ, de voto, in Extravagantibus Ioannis XXII.* Et ita non impeditur ex hoc, quominùs possit reddere, & petere debitum; sed mortua conjuge, aut soluto per divortium perpetuum Matrimonio, aut etiam consentiente conjuge, tenetur votum adimplere. Quòd si unus ex conjugibus post consummatum Matrimonium, voveat Religionem, aut Ordines sacros, non propterea impeditur à petendo aut reddendo debitum; quia non tenetur ad castitatem, donec revera statum religionis aut Ordinis assumpserit, ut diximus suprà. Sed tenebitur, cùm primùm poterit, votum adimplere: Ut v. g. si conjux moriatur, vel velit etiam ingredi Religionem.

Quæst. 20. Quando unus ex conjugibus, post consummatum Matrimonium, vovit continentiam de licentia alterius, potestne deinceps petere aut reddere debitum conjugale?

Resp. Si votum perpetuæ castitatis emissum fuerit ab uno conjuge cum permissione absoluta alterius conjugis, qua illum censeatur liberasse ab obligatione reddendi debitum; tunc constat, quòd neque qui vovit, neque qui permisit, possunt ampliùs

sine

ſine diſpenſatione petere, aut etiam reddere debitum; quia qui vovit, non poteſt petere ſine gravi peccato; faceret enim contrà votum: neque qui permiſit, poteſt tunc reddere, quia cooperaretur ſcienter alterius peccato. Ille etiam qui permiſit, non poteſt petere, quia permittendo renuntiavit juri ſuo. *Continentiæ vota*, ut habetur in Canone, *nec mulier ſine conſenſu viri, nec vir ſine conſenſu mulieris Deo reddere poteſt. Si autem conſenſu alterius eorum, ab altero permiſſa fuerit, & ſi poſtmodum in irritum deducere voluerit qui permiſit, non tamen valet; quia in debito conjugii æquè mulier habet poteſtatem viri, ſicut & vir mulieris: atque ideò, ſi quilibet eorum alterum à ſuo jure abſolverit, ad præteritam ſervitutem ipſum revocare non poterit.* Can. Manifeſtum, 33.q.5.

Quæſt. 21. Si vir & fœmina mutuo conſenſu voverint, vel fecerint pactum reciprocum de non petendo; poſſunt-ne deinde à voto, aut pacto recedere?

Reſp. Si poſt ratum Matrimonium, ambo de communi conſenſu emittant votum profitendi in Religione ante conſummationem, neuter eorum poteſt petere, vel reddere, ut patet ex dictis ſupra; ſi tamen conſumment, graviter peccant eâ vice, ſed poſtea poſſunt licitè petere, & tenentur reddere ex rationibus allatis num. 18. Quòd ſi uterque poſt conſummationem, communi conſenſu voveat religionem, licèt maximè conveniat, ut deinceps abſtineant à copula conjugali, etiam antequam votum reverà adimpleverint profitendo in Religione; tamen ſi nullum votum ſimplex continentiæ tunc emiſerint, & unus ex illis petat debitũ, ante profeſſionẽ, videtur, quòd alter teneatur reddere. Quia per ſolum votum profitendi in Religione, nul-

nullam aliam incurrerunt obligationem, quàm suscipiendi Religionem, non autem ex tunc continendi: & ideò quousque religionem profiteantur, possunt petere, nec eximuntur ab obligatione reddendi debitum: sed ut talia vitentur, quæ parùm conveniunt post votum religionis emissum, & periculosa sunt, satius est, quòd in hoc casu statim conjuges votum continentiæ de communi consensu emittant. Sed si conjuges post consummatum Matrimonium, vel ante, voveant de communi consensu continentiam perpetuam, nullus eorum potest deinceps petere, aut reddere. Unde Sanctus Augustinus Ecditiæ scribens: *Quod Deo*, inquit, *pari consensu ambo voveratis, perseveranter usque in finem reddere ambo debuistis; à quo proposito si lapsus est ille, tu saltem instantissimè persevera: quod te non exhortarer, nisi quia tibi ad hoc ipse consenserat.* Demùm si conjuges communi consensu faciant pactum de non petendo, nec reddendo, durante pacto, neuter eorum tenetur reddere, quia in hoc casu uterque renuntiavit juri suo. Sed si communi consensu rescindant pactum, redeunt ad primæva jura, perinde ac si nullum pactum initum fuisset, quia, ut ait S. Joannes Chrysostomus, *Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur.* Si verò tale pactum initum fuerit cum juramento, cùm ad illud concurrat invocatio Dei acceptantis, seu firmantis tale pactum, tunc præter mutuum consensum, necessaria est relaxatio facta à Deo, ex ratione regulæ modò allatæ; & ita oportet, ut fiat declaratio ab eo qui tenet locum Dei, seu à Prælato, quòd virtute talis juramenti, ex aliqua causâ, ampliùs non obligentur ad observationem pacti; neque enim aliter relaxari de-

S. August. ep. 199. ad Ecditiam. refert in Can. Quod Deo, 33. q. 5.

S. Chrys. refertur in cap. Omnis, de reg. juris apud Gregor.

debent aut possunt juramenta, quæ intuitu religionis & pietatis fiunt.

Quæst. 22. *Petitio, vel redditio debiti, fit-ne illicita ob affinitatem supervenientem?*

Resp. Maritus, qui copulam consummatam habet cum consanguineâ uxoris, non potest ampliùs debitum petere, ut constat ex cap. 1. *De eo qui cognovit*, &c. ubi sic habetur: *Si quis cum filiastra sua scienter fornicatus fuerit, nec à matre debitum petere potest; & si petat, uxor non tenetur reddere.* Tamen talis conjux incestuosus tenetur reddere debitum, altero petente; quia, ut ait Innocentius III. *Affinitas, quæ post contractum legitimè Matrimonium, inter virum & uxorem iniquè contrahitur, ei non debet officere, quæ hujusmodi iniquitatis particeps non existit, cùm suo jure non debeat sine sua culpa privari.* Et de tali incestuoso sic loquitur Celestinus III. *Legitimæ uxori cohabitans, & necessaria subministrans, non cognoscat eam, quamdiu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus, & tunc ad ipsam non sine gravi cordis dolore accedat.* Notandum autem, quòd si v. g. mulier committat incestum, & ex eo contrahat affinitatem, consentiente, vel aliquo modo cooperante marito, tunc ille non potest ampliùs exigere debitum à conjuge quæ facta est affinis, & illa non debet reddere: nam, ut ait S. Bonaventura, *Conjux factus affinis ex incestu, amittit jus petendi debitum, non tamen reddendi; quia non potuit peccatum ejus præjudicare uxori, nisi fuerit conscia sceleris.* Et Canones modò allati ideò tantùm decernunt, conjugem delinquentem teneri ad reddendum debitum innocenti uxori, quia uxor hujusmodi iniquitatis particeps non existit, & non debet sine culpâ suo jure privari; igitur quando est particeps iniquitatis istius, pri-

Cap. 1. De eo qui cognovit cõsanguineâ uxoris suę, vel spõsæ.

Cap. Discretionem eod. tit.

Cap Trãsmissę, eod. titulo.
Cap. Tuæ fraternitatis, & cap. Jordanæ, eod. tit.

S. Bonav. in 4. dist. 34. part. 3. q. 2.

privatur hoc jure. Et ratio est, quia affinitas ex delicto est causa, cur prohibeatur petitio delinquenti. Sed in hoc ultimo casu est affinitas ex delicto in utroque conjuge; ergo uterque ex effectu hujus affinitatis privatur jure petendi, & consequenter reddendi debitum: quod à fortiori dicendum est, si uterque conjux invicem incestum commiserit cum consanguineis alterius; quia cùm uterque ex hoc privetur suo jure, non possunt deinceps petere aut reddere invicem debitum: & sicut hæc affinitas inducitur ipso facto, licèt copula sit occulta, nec probari possit in judicio; ita illud impedimentum petendi, & reddendi debitum contrahitur ipso facto; & ut ait Glossa, *Statim ipso facto perditum est jus exigendi, licèt per sententiam Ecclesiæ non sit ablatum jus: & cùm non habeat alter jus petendi, nec reliquus dare tenetur*, modò certus sit de facto quo contracta est affinitas: & sicut hoc impedimentum affinitatis supervenientis propter copulam incestuosam, contrahitur, sive habita fuerit illa copula ante consummationem Matrimonii, sive post consummationem, ut patet ex cap. *Discretionem*: ita etiam impedit petitionem debiti, sive accidat ante consummationem, sive post consummationem.

Glossa in Can. Nosse, 30. q. 1.

Quæst. 23. *Si maritus v.g. habeat copulam cum muliere affini uxoris suæ, vel cum propria consanguinea, perdit-ne ex hoc crimine jus petendi debitum?*

Resp. In his duobus casibus constat, nullam oriri affinitatem, quæ impediat petitionem debiti, quia textus Canonici suprà relati loquuntur tantùm de eo qui habuit copulam cum consanguineis uxoris; non verò cum affinibus ejusdem uxoris; & licèt ex affinitate aliqua fortè possit

oriri

oriri affinitas, ista tamen non dirimit Matrimonium; neque etiam cùm maritus cum propriâ consanguineâ habet copulam, talis incestus producit aliquod impedimentum affinitatis: & ita cùm in Jure Canonico nullibi prohibeatur petitio aut redditio in his casibus, concludendum est, non prohiberi.

Quæst. 24. *Sunt-ne aliqui casus, in quibus uxor v.g. non prohibeatur à petitione debiti, etiamsi habuerit copulam cum consanguineo mariti?*

Resp. Quotiescumque talis copula habita fuit sine peccato, non privat jure petendi debitum; & ita si per vim absolutam, vel per ignorantiam facti invincibilem accidit, non obstat, quominùs possit peti, & reddi debitum; quia injustum est quemquam culpæ immunem suo privari jure. Sed si ignorantia facti sit vincibilis & culpabilis, tunc non excusat, ut ratio suadet, & colligitur ex doctrinâ sanctorum Thomæ & Bonaventuræ; & ita si uxor copulam habeat cum consanguineo mariti, dubitans aliquantulum, utrùm sit consanguineus, non excusatur à privatione juris petendi debitum. Incurrit quoque eandem pœnam, etiamsi ignoret eam fuisse statutam à sacris Canonibus; quia ut dicitur in regulis Juris Canonici, *Ignorantia facti, non juris excusat.* Si verò copula incestuosa habita fuerit per metum cadentem in constantem virum, cùm semper in ea adsit culpa mortalis, *Quia debemus*, ut ait Sanctus Augustinus, *potiùs quælibet mala tolerare, quàm malo consentire*; incurritur ex ea privatio juris petendi debitum, cùm ille qui eam habuit, effectus sit particeps iniquitatis, & reus criminis incestus.

S. Th. in 4. dist. 34. S. Bonav. in 4. dist. 34.

Cap. Ignorantia, 13. de reg. jur. in 6.

S. Aug. de Civit. Dei, lib. 1. c. 1. refertur in Canon. Ita ne, 32. q. 5.

Quæst. 25. *Ad quem gradum se extendit hac affinitas ex copula incestuosa post Matrimonium, quæ privat jure petendi debitum conjugale?*

Resp. Dicendum est, quòd post Decretum Concilii Tridentini, affinitas per tale delictum contracta, non impedit petitionem debiti, nisi usque ad secundum gradum inclusivè; nam propter eam solùm rationem statutum est hoc impedimentum affinitatis circa petitionem debiti, quia affinibus erat vetitum contrahere & copulari carnaliter; sed nunc non prohibentur contrahere ultra secundum gradum. Et ita concludendum est, hanc affinitatem non impedire petitionem debiti, nisi quando copula habita fuit cum consanguineâ conjugis in primo, vel secundo gradu: & illud fuisse decisum à summo Pontifice, refert Farinacius in Declarationibus super sess. 24. Concilii Tridentini, cap. 4. de Matrimon. his verbis: *S. D. N. Gregorius XIII. ex sententia Congregationis, dixit, per hoc Decretum sublatum censeri impedimentum quoque supervenientis affinitatis post contractum Matrimonium: quia si impedimentum dirimens sublatum est, quod majus est; ergo & illud quod solùm impedit, ut is per quem contracta est affinitas, sine peccato possit exigere debitum, quod minus est.* Videri possunt, quæ diximus in cap. 6. de impedimentis Matrimonii.

Concil. Trid. sess. 24. de ref. Matrim. cap. 4.

Quæst. 26. *Superveniens cognatio spiritualis potest-ne reddere illicitam petitionem, vel redditionem debiti?*

Resp. Cognatio spiritualis oritur inter conjuges, quando unus ex eis est minister vel patrinus in Ministerio Baptismi, vel Confirmationis filii communis, vel filii alterutrius ex conjugibus: & olim quidem sepa-

separabantur omninò conjuges propter similem cognationem supervenientem, ut patet ex Can. *Pervenit*, & Canon. *Si quis*, ubi sic habetur: *Si quis filiastrum, vel filiastram suam ante Episcopum tenuerit ad Confirmationem, separetur ab uxore sua, & nunquam aliam accipiat*. Sed posterioribus summorum Pontificum Constitutionibus statutum fuit, quòd ille tantùm conjux, qui cum aliqua culpa talem cognationem spiritualem per Baptismum aut Confirmationem contraxisset, jure petendi debitum conjugale privaretur; sed tamen teneretur alteri petenti reddere. Unde primò talem pœnam non incurrit, qui filium baptizavit, vel etiam suscepit de sacro fonte in casu necessitatis. Nam Joannes Papa VIII. proposito hoc casu, *Quòd quis filium suum in extremo vitæ positum, necdum Baptismatis unda lotum, absentia scilicet Sacerdotum, necessitate cogente, baptizasset, eumque ipse propriis manibus retinendo suscepisset*, &c. Sic respondet: *Si supradictus genitor filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam perpetua morte morientem dimitteret, sacri unda Baptismatis lavit, ut eum de potestate authoris mortis & tenebrarum eriperet, bene fecisse laudatur, & idcircò suæ uxori jam legitimè sociatæ impunè, quandiu vixerit, judicamus manere conjunctum*. Et Alexander III. consultus, *si vir vel mulier scienter, vel ignoranter filium suum de sacro fonte susceperit, an propter hoc separari debeant? Nobis videtur*, inquit, *quòd sive ex ignorantia, sive ex malitia id fecerint, non sunt ad invicem separandi, nec alter alteri debitum debet subtrahere, nisi ad continentiam servandam possint induci: quia si ex ignorantia id factum est, eos ignorantia excusare videtur: si ex malitia, eis sua fraus non debet*

Can. Pervenit, 30. q.1.

Canon. Si quis, 30. q.1.

Canon. Ad limina. 30. q.1.

Cap. Si vir, De cognatione spiritali.

debet patrocinari, vel dolus. Unde ſic diſſerit S. Thomas: *Aut ſpiritualis cognatio inducitur cauſa neceſſitatis, ſicut cùm pater baptizat puerum in articulo mortis; & tunc non impedit actum Matrimonii ex neutra parte: aut inducitur extra caſum neceſſitatis, ex ignorantia tamen; & tunc ſi ille ex cujus actu inducitur, diligentiam adhibuit, eſt eadem ratio ſicut & de primo: aut ex induſtria extra caſum neceſſitatis, & tunc ille ex cujus actu inducitur, amittit jus petendi debitum; ſed tamen debet reddere, quia ex culpa ejus non debet aliquod incommodum alius reportare.*

S. Thom. in 4. ſent. diſt. 42. q. 1. art. 1. in corp.

Eodem planè modo loquitur ſanctus Bonaventura: *Quantùm ad jus ſolvendi debitum, diſtinguendum; quia hoc aut factum eſt ex neceſſitate, ut putà quando parvulus eſt in periculo mortis, & non eſt qui baptizet eum; aut ex ignorantia, aut ex induſtria. In primo caſu ſimpliciter non amittit jus petendi nec ſolvendi: in ſecundo caſu ſimiliter, ſi fuit diligentia, non amittit: in tertio caſu amittit jus petendi qui hoc facit; tamen quia non debet peccatum ſuum alteri imputare, tenetur reddere.*

S. Bonav. in 4. ſent. diſt. 42. p. 1. q. 2. n. 8.

Quæſt. 27. *Quando poſt contractum Matrimonium, incidit dubium, vel etiam notitiam impedimenti dirimentis, quod erat inter conjuges; quo pacto poſſunt in his caſibus reddere, aut petere debitum?*

Reſp. Varii caſus in hac quæſtione includuntur, & ideò dicendum primò, quòd ſi uterque conjux malâ fide, ſeu cum dubio impedimenti dirimentis, quod erat inter eos, contraxit, neuter, durante tali dubio, poteſt petere vel etiam reddere debitum; quia nemo ſine peccato poteſt exponere ſe periculo fornicationis. Et cùm ille qui petit, in hoc caſu ſemper illicitè, & rem illicitam petat, alter nõ debet reddere.

Secun-

ındò si alter tantùm cum malâ fide, seu io non levi contraxit; non potest pete- sed tenetur, durante dubio, reddere ocenti, qui bonâ fide contraxit, & nul- nodo dubitat de validitate Matrimonii. de Lucius III. consultus in casu dubii impedimento ligaminis, sic scribit: *aliquis, vel aliqua de morte prioris con- gis adhuc sibi existimat dubitandum, ei i sibi nupsit, debitum non deneget postu- nti, quod à se tamen noverit nullatenùs igendum. Quòd si post hoc de prioris njugis vita constiterit, relictis adulterinis mplexibus, ad priorem conjugem rever- atur.*

Cap. Dominus, de secundis nuptiis.

Sed innocentius III. varias in hac mate- iâ difficultates dilucidè solvit: *Credimus distinguendum*, inquit, *utrùm alter conjugum pro certo sciat impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valet carnale commercium exercere, quamvis illud apud Ecclesiam probare non possit, an non sciat certò, sed credat. In primo casu debet potiùs excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quàm per carnale commercium peccatùm operari mortale. In secundo distinguimus utrum habeat conscientiam hujusmodi ex credulitate levi & temeraria, an ex probabili & discreta: & quidem ad sui Pastoris consilium (conscientia levis & temerariæ credulitatis explosa) licitè potest non solùm reddere, sed exigere debitum conjugale. Verùm cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili & discreta, quamvis non evidenti & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet, ne in alterutro vel contra legem conjugii, vel contra judicium conscientiæ committat offensam.* Tertiò, si unus ex conjugibus dicat alteri, esse inter eos impedimentum dirimens, vel aliàs

Cap. Inquisitioni, de sent. excomm.

Ma-

Matrimonium ex defectu consensus, aut alio, esse nullum, alter non tenetur ei credere in propriâ causâ; & donec in veram dubitationem inducatur, potest petere debitum; quia possessio bonæ fidei stat pro eo, etiamsi lis moveatur ab alio coram Judice super nullitate Matrimonii. *Quæris*, inquit Clemens III. *quando Matrimonium accusari contingit, an statim sit carnale commercium suspendendum? ad quod breviter respondemus, quòd conjugum alteruter accusatus, ante probatam accusationem, jure quod habet in altero, privari non possit.* Tenetur tamen conjux innocens omnem adhibere diligentiam, ut sit certus de veritate aut falsitate talis impedimenti, ne se periculo fornicationis committat; & si in dubium leve inducatur, potest eo rejecto, petere & reddere debitum; sed si illud dubium evadat probabile & discretum, ut ait Innocentius III. ubi suprà, tunc non potest eo manente petere; sed si alter conjux nihil dubitans petat, tenetur reddere, donec certus sit de veritate impedimenti dirimentis; quâ certitudine semel admissâ, nullo pacto potest reddere, etiamsi compellatur per excommunicationem, ut videmus in Decretali modò relatâ. *Si oriatur*, inquit Sanctus Thomas, *dubitatio aliqua de vita prioris viri, ex aliqua causa, quæ etiam certitudinem facere possit, non debet nec reddere, nec exigere debitum: si autem causa illa facit probabilem dubitationem, debet reddere, sed non exigere; si autem sit levis suspicio, potest utrumque licitè facere; quia debet illam causam potiùs abjicere, quàm secundùm hoc conscientiam formare.* Iisdem ferè verbis mentem suam aperit Doctor Seraphicus, dum ait: *Si mulier incipiat post contractum Matrimonium dubitare*

Cap. Laudabilem, ut lite pédente nihil innovetur.

S.Th. in 4. sent. dist. 38. in fine in expositione litteræ.

S. Bonav. in 4. sent. dist. 38. in

de morte prioris viri: aut est dubitatio : & hæc secundùm consilium Prælati po- à corde removeri, & poterit debitum ere, & reddere. Si verò probabiliter itat, debitum debet reddere, sed non ere. Si verò certificatur de vita primi , nec petere debet, nec reddere, sed sta- secundum virum deserere. Liceat hìc iter advertere, summos Pontifices Lu- im, & Innocentium, simulque Docto- n Angelicum, & Seraphicum apertè re- is modò verbis Probabilistarum opinio- s explodere, dum scrupulum quidem, u levem suspicionem rejiciendam esse as- runt; sed vera dubitatione manente, quæ rationibus æqualiter utrinque probabi- bus consurgit, volunt nos teneri agere ıxta id quod tutius est, dum dicunt debe- e conjugem dubitantem reddere debitum, ed non posse petere; nam petendo expo- ıeretur quis periculo fornicationis, quod vitat non petendo: non reddendo etiam exponeretur periculo agendi contra legem conjugii, & contra justitiam, quod vitat reddendo. Nec dicas exponi, etiam redden- do, periculo fornicationis; quia licèt illud verum sit, tamen inter duo mala minus est eligendum, juxta doctrinam Canonum: & in hoc casu ex unâ parte adest dubium de fornicatione; ex altera autem est certa injustitia, & dubium de violatione conju- gii: cùm igitur injustitia sit majus crimen quàm fornicatio, quia in injustitiâ offendi- tur Deus & proximus, & in fornicatione solus offenditur Deus; adde quòd in hoc casu injustitia est certa in non reddente, quia injustè spoliaret alium suâ possessione, ratione dubii; & in reddente fornicatio est tantùm in dubio: ut ergo minus malum eligatur, debet reddi; & ita manente tali

appa-

exposit. litteræ sub fin.

Cap. Duo mala, dist. 13.

Duo mala licèt sint omninò cautissimè præcavenda: tamen si periculi necessitas ex his unũ perpetrare cõpulerit, id debemus resolvere, quod minori nexu nos citur obligare.

Can. Nervi, ib. ex S. Greg Pap.

Est quod ad destruẽdas Beemoth versutias subtiliter fiat, & dum mẽs inter minora & maxima peccata constringitur, si omninò nullus sine peccato evadendi aditus patet, minora semper eligantur.

Can. Non solùm, 12. q. 4.

In omni quod agimus hæc est moderatio solertiùs observanda, ut si in talem fortè lapsũ versuti hostis inciderimus insidiis, ex quo sine aliquo peccati cõtagio surgere nõ possimus: illũ potiùs evadendi aditum petamus, in quo minus periculi nos perpessuros esse credimus. Cap. Ad audientiã, de homic.

In dubiis semitam debemus eligere tutiorem. Cap. Significasti, 18. de homic. Cap. Juvenis, de Sponsal. & matrim.

In his quæ dubia sũt, quod certiùs existimamus tenere debemus.

apparentia rationum, seu motivorum, ut intellectus neutri parti possit firmiter adhærere, sed dubitet semper, utrum sit impedimentum, nec ne, debemus agere in praxi secundùm id quod tutius est, id est, quod magis removet à peccato, juxta constantem doctrinam sacrorum Canonum & summorum Pontificum. Nec possunt probabilitatum amatores, judicii directi & reflexi inani distinctione effugere & amoliri authoritatum illarum vim; cùm scilicet nulla sit potior ratio, cur in his casibus judicium illud reflexum (quo quis judicat actum suum in praxi licere, quamvis ex judicio directo de illius bonitate dubitetur, propter rationes oppositas æqualis ponderis) petentes in dubio, vel non reddentes debitum, conjuges excusare non valeat: nam secundùm Probabilistas, in casu illius dubii posset conjux petere, quia debet sequi opinionem probabilem sibi faventem, & per judicium reflexum ita discurrere: Quicumque agit juxta opinionem probabilem, benè agit; sed est opinio probabilis, quòd validum sit Matrimonium, & ita quòd possim eo uti; ergo benè ago eo utendo, & petendo debitum. Eadem ratiocinatione posset etiam idem conjux alteri petenti non reddere, quia est probabile, quòd Matrimonium invalidum sit; & ita sequendo opinionem probabilem posset eum licitè repellere. Sed explosâ probabilitate, summi Pontifices Lucius, & Alexander, simulque illustres Ecclesiæ Doctores, & magna Theologiæ Scholasticæ lumina Sanctus Thomas, & Sanctus Bonaventura asseruerunt, illum qui in dubio est, id est, qui inter duas opiniones æquè probabiles versatur, quarum una quid licere, altera non licere asserit,

tene-

i agere juxta tutiorem opinionem, magis à peccato removet; & juxta principium, casus supra dictos resolnt. Quo posito, statuendum necesse iunquam licere sequi opinionem miprobabilem, & minùs tutam, in conu probabilioris, & tutioris; quandodem in concursu æquè probabilis, mitutam sequi non licet, ut patet ex Detalibus suprà relatis, & sanctis Doctous.

Cap. Illud. de Clerico excommunic. administrante. In dubiis, via est eligenda tutior.

Quæst. 28. *Quot sunt casus, in quibus unus conjugibus potest negare debitum conjugale :cri petenti?*

Resp. De his casibus passim locutus m hoc capite; ideò summariè & brevir hìc tantùm referam, & indicabo vaos casus excusantes à redditione debi. : quorum primus est, quando reddi on potest sine notabili sanitatis detrinento, vel infectionis periculo, ratione eprae, aut similis morbi contagiosi. Noandum tamen, quòd fœminæ non excusantur à reddendo debito, ob incommoda, & molestias quas gravidæ experiuntur, neque etiam ob periculum quod eis imminet ex partu, nisi ob aliquam infirmitatem aut dispositionem corporis, asserent Medici, ex partu futuro, extraordinarium & præsens vitæ aut sanitatis periculum mulierem subituram; quia aliàs nubendo, pœnis à Deo Evæ & aliis mulieribus impositis se spontè subjecerunt. Secundò, cùm ex concubitu adesset periculum fœtui, qui in utero est. Tertiò, quando is qui petit, adulterium commisit. Quartò, quando unus ex conjugibus de religionis ingressu per duos menses ante consummationem cogitat. Quintò, quando est impotens ad habendum copulam. Sextò

excusatur ratione fluxûs ordinarii sanguinis menstrui. Septimò, ratione temporis puerperii, seu purgationum mulieris quæ peperit. Octavò, ratione loci sacri, aut publici, aut in conspectu alterius. Nonò, ratione dementiæ, aut ebrietatis petentis; præsertim quando adesset periculum proli nascituræ, vel fœtui. Decimò, ratione modi quo petens vult copulam habere. Undecimò, ratione voti emissi de consensu petentis, seu etiam pacti initi, eo durante. Duodecimò, ratione affinitatis contractæ à petente, per incestum. Decimotertiò, ratione cognationis spiritualis contractæ à petente. Decimoquartò tandem, certa notitia nullitatis Matrimonii excusat conjugem à reddendo debito conjugi petenti. Hos omnes casus fusiùs suprà explicavimus.

Quæst. 29. *Conjux qui adulterium occultè commisit, privatur-ne ipso facto jure petendi debitum, ita ut non possit exigere sine culpa?*

Resp. Videtur, distinctionem esse faciendam in hac quæstione inter petitionem, & exactionem debiti conjugalis; quia exactio quamdam coactionem involvit, non autem petitio: petimus enim etiam non debita, & gratis concedenda. Hoc posito, videri potest, quòd adulter conjux, sive vir, sive fœmina, potest petere sine peccato, non tanquam debitum, sed tanquam ex benevolentiâ concedendum; quia non absolutè ex adulterio privatus est usu conjugii, ut privaretur ex incestu inducente impedimentum affinitatis: sed dicendum, juxta sanctorum Raymundi & Antonini mentem, non posse conjugem adulterum exigere debitum conjugale,

gale, tanquam debitum; quia ampliùs non debetur, & conjux innocens coram Deo, & re ipsâ est absolutus ab obligatione reddendi tali adultero, quantumvis occulto; licèt per accidens, quamdiu adulterium perpetratum ignorat conjux innocens, ex conscientiâ erronea teneatur reddere: *Adulterans*, inquit sanctus Antoninus, *quia peccando in legem Matrimonii, actu conjugali indignum se reddit, non debet exigere, nisi purgata culpa, aliàs peccat: reddere tamen tenetur exactus, secundùm Raymundum.* S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 9.

Quæst. 30. *Tactus, aspectus, & delectationes morosæ, sunt-ne licita inter conjuges?*

Resp. Breviter. Tactus, oscula, amplexus, & similia inter conjuges, si sine ordine ad copulam, sed ad solam voluptatem cum periculo pollutionis, vel etiam sine illo periculo habeantur, sunt illicita, ut colligitur ex sancto Antonino; sed si talia ordinentur ad copulam, licita fiunt, & induunt rationem copulæ, ad quam naturaliter ordinantur; *Sextus casus*, inquit sanctus Antoninus, *in quo conjuges peccant mortaliter, est quando conjux voluptatem prævenit, & provocat diversis modis, ut manibus, vel cogitationibus: vel utendo calidis, & incentivis, ut possit pluries convenire. Hoc tamen non simpliciter intelligendum est, sed quando in talibus præparatoriis propter se delectatur: sicut si confricationibus impudicis membra attrectando, sequatur pollutio extra vas debitum, non est dubium quòd est mortale; quia omnis pollutio extraordinaria est peccatum mortale, quando vigilando procuratur. Idem videtur, si diu insistat in hujusmodi, non intendendo veni-* S. Ant. 3. p. tit. 1. c. 21. §. 6.

re ad actum conjugalem : ſed finem in his ponere . Sed ſi quis cauſa generandæ prolis , vel vitandæ fornicationis in ſe , vel in ſocio , aut debitum reddendi , cùm aliàs ſit impotens , ſe provocet eſu , vel potu calefactivorum , aut oſculis , & amplexibus , quibus etiam animalia ſe provocant , ut columbæ , & urſi : vel aliquibus aliis tactibus , in quibus non quærit propter ſe delectari , ſed ſolùm ad actum illum præparari , non videtur peccatum : quia licet juvare naturam corporis ad obediendum rectæ rationi . Item ſi hoc facit , ut ſit potens cognoſcere propter delectationem , quam tamen nollet cum alia experiri : tunc graviùs peccat præveniendo delectationem , non tamen mortaliter , quia non quærit in hac provocatione delectari , ſed in actu conjugali : unde videtur idem ſpecie quod de fine . Ut autem oſculi gravitas ponderetur ; ſive inter non conjugatos , ſive inter conjugatos , quando non in ſignum urbanitatis & benevolentiæ, neque in ordine ad copulam habetur , propoſitionem ab Alexandro VII. inter alias damnatam hìc juvat apponere . 40. Propoſitio damnata : *Eſt probabilis opinio , quæ dicit eſſe tantùm veniale oſculum habitum ad delectationem carnalem & ſenſibilem , quæ ex oſculo oritur , ſecluſo periculo conſenſus ulterioris , & pollutionis* . Delectationes autem moroſæ inter conjuges habitæ , ex cogitatione voluntaria concubitûs inter illos exerciti , vel exercendi , quando actu non referuntur ad illam copulam ſtatim habendam , illicitæ ſunt , & ſæpiùs mortalem culpam involvunt , quia delectatio venerea , quæ non tendit , & refertur ad copulam , eſt ipſis conjugibus

bus illicita: ſicut non conjugato nequaquam licet delectationem moroſam habere de copula cum uxore, quando erit conjugatus, neque viduæ de copulâ habitâ cum marito, neque ſponſis de futuro de copulâ habendâ poſt Matrimonium. Sed de materia adeò periculoſa hæc dixiſſe ſufficiat.

SANCTISS. D. N. D.

INNOCENTII

DIVINA PROVIDENTIA

PAPÆ XII.

Constitutio, qua plura declarantur, ac præscribuntur pro tollendis abusibus & fraudibus circa Ordinationes alienorum subditorum.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SPeculatores Domus Israel, quæ est sancta Dei Ecclesia, per ineffabilem Divinæ Bonitatis abundantiam constituti, eò potissimùm ab ipsis Pontificatus Nostri primordiis Pastoralis Vigilantiæ nostræ studia convertenda esse duximus, ut, qui in sortem Domini vocantur, sacrisque addicuntur ministeriis; quippè quos irreprehensibiles esse convenit, ut præesse valeant corrigendis, ac in quos tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur; tales sint, qui dignè possint Dominica Sacramenta tractare, ac ædificent cunctos tam Fidei scientiâ, quàm operum disciplinâ.

Sanè

Sanè hoc inito consilio non alios, quantùm fieri potest, quàm qui in sanctitate, & justitia per ordinatissimos Ecclesiasticæ Militiæ gradus statis intervallis ambulaverint, ac piè & fideliter in Ministeriis antea-ctis se gesserint, ad Sacerdotium assumi, sacrasque ordinationes, juxta priscum Ecclesiæ morem, præscriptis à jure temporibus orationi, & jejunio consecratis, haberi cupientes, severiorem quandam in concedendis indultis suscipiendis sacros Ordines extra tempora hujusmodi & interstitiis ad id designatis minimè servatis, ultro Nobis proposuimus adhibendam rationem; quâ videlicet servatâ, ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam disciplinæ, Sacerdotalis honor non probatis minimè tribuatur; nec unquam heri sacrilegi, hodie Sacerdotes, heri prophani, hodie sacrorum Antistites, veteres vitio, virtute rudes, & recentes, discipuli simul, ac Magistri pietatis creentur; sed ii tantùm, juxta constitutas à Majoribus Leges, ab humili gradu fidelis populi ad sacrarum administrationum sublimitatem promoveantur, qui post mutatum habitum sæcularem diuturnâ conversatione inter Clericos fuerint comprobati, ac multo tempore didiscerint, quæ postmodùm alios docere tenentur.

Cæterùm per ea ipsa indulta, quæ super præmissis parciùs quidem, ac ex certis tantùm, & magis rationabilibus causis concedere decrevimus, contrariâ quavis illorum interpretatione penitùs improbatâ, salutarem illam quam sacri Generalis Tridentini Concilii Decreta de non ordinandis ad patrimonii titulum nisi illis, quos Episcopi pro necessitate vel commoditate

ſuarum Eccleſiarum aſſumendos judicaverint; præſcribunt, diſciplinam nequaquam relaxatam intelligi; quin imò ne unquam ad indulta hujuſmodi exequenda Epiſcopos ipſos arctare, ſed illorum executionem arbitrio ſemper eorumdem Epiſcoporum, quorum conſcientias hac in re ſtrictiſſimè oneratas voluimus, prorſus relinquere declaravimus: ſperantes in Domino, eos, qui juxta Apoſtoli monitum, nemini citò manus imponendas eſſe probè norunt, ſibi, & univerſo gregi attendentes, in quo eos poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei, reverenda ipſis ſpiritibus Angelicis Miniſteria, ab hominibus ſine conſideratione apprehendi nunquam permiſſuros, nec temerè recipi paſſuros, quæ vita probata duntaxat accipere promeretur.

Omnes inſuper & ſingulos, cujuſcumque tandem gradus, ordinis & dignitatis fuerint, quibus ex hujus ſanctæ Sedis gratia ſacros Ordines præfatos extra eadem tempora conferendi, vel aliis, ut illos ſic conferre valeant, indulgendi poteſtas fieri conſuevit, cùm divinos Ordines largiri diſtricti ſemper eſſe judicii oporteat, ſeriò monitos voluimus, ut præſcriptos ſibi deſuper in ſuis quique facultatibus terminos religiosè cuſtodiant, nec eos, cujuſvis conſuetudinis, aut exempli prætextu, ullatenùs tranſgrediantur.

Verùm quò impenſiùs Apoſtolicæ gubernationis curam & cogitationes in hæc intendimus, eò majori cum animi noſtri dolore, ex quamplurium Venerabilium Fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum in diverſis Regionibus exiſtentium delatis ad Nos querelis accepimus, graviora quotidiè malignari inimi-

cum

cum in Sancto, sacrilegâ scilicet illorum impudentiâ in dies crescente, qui propriæ salutis immemores, Clericales Ordines sibi forsan à propriis Præsulibus denegatos, seu quos, aliquibus Canonicis sibi obstantibus impedimentis, denegari meritò verentur, ab alienis Episcopis, non quæ Jesu-Christi, sed eas, quæ ad ipsos non pertinent Oves, in animarum suarum perniciem quærentibus, nec tot Canonicas damnationes contra usurpantes alienæ plebis hominem latas perhorrescentibus, absque suorum Prælatorum commeatu, hoc est dimissoriis commendatitiisve eorum litteris destituti, quin imò eis insciis & sæpè etiam invitis, sub minùs legitimis Beneficii Ecclesiastici, Originis, domicilii, seu etiam familiaritatis, ac continuæ Ordinantium Episcoporum commensalitatis quæsitis titulis, in sacrarum legum fraudem, & contemptum illegitimè suscipiunt; atque ita non intrantes per ostium, & nihilominùs Tabernaculum Domini cum macula inhabitare non dubitantes, Sacrificium in sacrilegium convertunt, judicium absque misericordia sibi consciscunt, Deoque minimè placentes, & tamen placare velle præsumentes, non modò eum non placant, sed magis irritant, dum videntur in cordibus suis dicere, Non requiret.

Hinc est, quòd nos ex commissæ nobis divinitùs Apostolicæ servitutis munere, abusus, fraudes, ac scandala hujusmodi penitùs, & omninò è medio tollere, ac irreligiosam contra facientium audaciam, quantùm Nobis ex alto conceditur, compescere, & reprimere volentes, necnon felicis record. Urbani VIII. contra malè ordinantes, & malè ordinatos, quæ incipit:

Secretis, aliorumque Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, ac etiam conciliaribus hac in re editis Constitutionibus, & Ordinationibus inhærentes, illasque quoad ea, quæ præsentibus non adversantur, quatenùs opus sit, innovantes; de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, ejusdem Concilii Tridentini Interpretum, qui quæcumque antehac super præmissis ab ipsorum Cardinalium Congregatione in particularibus casibus edita Decreta, declarationes, seu responsa, ad earumdem præsentium limites reducenda esse censuerunt, consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ad omnipotentis Dei gloriam, Ecclesiæ utilitatem, veteris disciplinæ instaurationem, totiusque Christiani Populi ædificationem.

Hâc generali nostrâ, & perpetuò valiturâ Constitutione, decernimus & declaramus, nulli Episcopo, seu cujusvis loci Ordinario, tametsi Cardinalatus honore fulgeat, licere exterum quempiam, ac sibi ratione originis seu domicilii, juxtà modum inferiùs declarandum, legitimè contracti non subditum, ad Clericalem tonsuram promovere, cujusvis Beneficii Ecclesiastici ei statim ac tonsura hujusmodi insignitus fuerit conferendi, seu ad quod is à Patronis jam præsentatus, seu nominatus fuerit, prætextu; etiamsi Beneficium prædictum de novo ea expressè adjecta Lege fundatum fuisse constiterit, ut quis immediatè post Clericalem characterem susceptum ad illud instituatur: Præterea Clericum, qui legitimè jam à proprio Episcopo ad eandem Clericalem tonsuram,

ram, seu etiam ad Minores Ordines promotus fuerit, non posse ab alio Episcopo ratione, ac titulo cujuscumque Beneficii in illius Diœcesi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri, nisi ante eorumdem susceptionem Testimoniales litteras proprii Episcopi tam Originis quàm Domicilii super suis natalibus, ætate, moribus, & vita sibi concedi obtinuerit, easque Episcopo ordinanti in actis illius curiæ conservandas exhibuerit.

Licèt verò Clericus ratione cujusvis Beneficii in aliena Diœcesi obtenti, subjici dicatur Jurisdictioni illius Episcopi, in cujus Diœcesi Beneficium hujusmodi situm est, eam tamen de cætero hac in re inconcussè servari volumus regulam, ut nemo ejusmodi subjectionem ad effectum suscipiendi Ordines acquirere censeatur, nisi Beneficium prædictum ejus sit reditus, ut ad congruam vitæ sustentationem, sive juxta taxam Synodalem, sive eâ deficiente, juxta morem Regionis, pro promovendis ad sacros Ordines, detractis oneribus, per se sufficiat, illudque ab Ordinando pacificè possideatur, sublatâ quacumque facultate supplendi quod deficeret fructibus ejusdem Beneficii, cum adjectione Patrimonii etiam pinguis, quod ipse Ordinandus in eadem, seu alia quavis Diœcesi obtineret; ac Episcopus sic Ordinans, tam de prædictis Testimonialibus litteris, quàm de reditu Beneficii hujusmodi, expressam in consueta collatorum Ordinum attestatione mentionem facere debebit.

Cæterùm subditus ratione Originis is tantùm sit, ac esse intelligatur, qui naturaliter ortus est in ea Diœcesi, in qua ad Ordines promoveri desiderat, dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti,

occasione nimirùm Itineris, Officii, Legationis, Mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu permanentiæ ejus Patris in illo loco, quo casu nullatenùs ejusmodi fortuita nativitas, sed vera tantùm, & naturalis Patris origo erit attendenda.

Quòd si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti, sicut præmittitur, natus est, moram traxerit, ut potuerit ibidem Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci litteras Testimoniales, ut supra, obtinere, illasque Episcopo ordinanti per eum in collatorum Ordinum Testimonio similiter recensendas præsentare teneatur.

At si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiù, ac eo animo permanserit, ut inibi verè domicilium de jure contraxerit, tunc non origo Patris, sed Domicilium per Patrem legitimè, ut præfertur, contractum, quo ordinatione ejusdem filii attendi debeat.

Subditus autem ratione Domicilii ad effectum suscipiendi Ordines, is dumtaxat censeatur, qui, licèt alibi natus fuerit illud tamen adeò stabiliter constituerit in aliquo loco, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac bonorum suorum partem cum instructis ædibus in locum ejusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuò ibidem permanendi animum demonstraverit; & nihilominùs ulteriùs utroque casu se verè, & realiter animum hujusmodi habere jurejurando affirmet. Si quis tamen à propriæ originis loco in ea ætate discesserit, qua potuerit alicui

Cano-

Canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii suæ originis Testimoniales litteras, ut supra, afferre debebit, ac de illis expressa similiter mentio in susceptorum Ordinum litteris facienda erit.

Ad hæc nullus Episcopus alienæ Diœcesis subditum familiarem suum ad aliquos sacros, seu minores Ordines, vel etiam primam tonsuram promovere, seu ordinare præsumat absque ejus proprii, Originis scilicet seu Domicilii, Prælati Testimonialibus litteris, ut supra, & nisi ad præscriptum Concilii Tridentini præfati, sessione 23. cap. 9. de Reform. familiarem prædictum per integrum & completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit, Beneficium insuper quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superiùs præfinitum, sufficiat, quacumque fraude cessante, statim, hoc est, saltem intra terminum unius mensis à die factæ Ordinationis, re ipsa illi conferat, ac in Ordinationis hujusmodi Testimonio expressam itidem familiaritatis ac litterarum prædictarum mentionem facere teneatur.

Porrò, ut quicumque fraudibus aditus omninò præcludatur, volumus, & Apostolica authoritate statuimus, atque decernimus, ut Episcopus quilibet suos ratione Originis, sive Domicilii subditos Clericos quoscumque ab alienis Episcopis quavis authoritate etiam cum suis commendatitiis litteris promotos, nedum ad formam Concilii Tridentini supradictâ sess. 14. cap. 3. de Refor. quoad scientiam examinare valeat, verùm etiam Ordinum eis collatorum Testimoniales litteras, gratis tamen, recognoscere, ac diligenter perquirere, an quoad illos præsentis Constitutionis forma & dis-

& dispositio adimpleta fuerit, assignato sic promotis termino competenti ei magis bene viso ad docendum de eiusmodi adimplemento, ita ut quos eo termino elapso id minimè præstitisse compererit, à susceptorum Ordinum exercitio, si ita & quandiù ei expedire videbitur, suspendere, illisque ne in altari, aut in aliquo Ordine ministrent, interdicere possit.

Ita verò præmissa omnia, & singula perpetuò ac inviolabiliter observari, atque adimpleri volumus, ut si quid in iisdem præmissis, seu eorum aliquo secùs fiat, Ordinans quidem à collatione Ordinum per annum, Ordinatus verò à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit, aliisque insuper gravioribus pœnis pro modo culpæ, nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis uterque subjaceat.

Decernentes pariter, easdem præsentes litteras semper firmas, validas & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissimè & inviolabiliter observari. Sicque & non aliter per quoscumque judices Ordinarios & Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, ac Sedis præfatæ nuncios, aliosve quoslibet, quacumque præeminentia, & potestate fungentes & functuros, sublatâ eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & authoritate, ubique judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis authoritate

ritate

ritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus præmiſſis Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, necnon quibuſvis etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, aut quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, Privilegiis quoque, indultis & litteris Apoſtolicis ſub quibuſcumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque & aliis Decretis, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus in genere, vel in ſpecie, ſeu aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, confirmatis, & innovatis; Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut alia aliqua exquiſita forma ad hoc ſervanda foret; illorum omnium, & ſingulorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum exprimerentur & inſererentur, nihil penitùs omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, eiſdem præſentibus pro expreſſis, & inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Volumus autem, ut præſentes litteræ in valvis Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, publicentur, & affi-

affigantur, sicque publicatæ, & affixæ, omnes & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si unicuique eorum nominatim & personaliter intimatæ fuissent: Quòdque earumdem præsentium transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsùs fides, tam in judicio, quàm extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum Decretorum, Declarationis, Voluntatis, Statuti, & Derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto, pridie nonas Novembris Pontificatus nostri anno quarto.

B. Card. Prodatarius.

J. F. Card. Albanus.

Visa de Curia. J. Sacripantes.

D. Ciampinus.

Locus ✠ Plumbi.

Re-

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno à Nativitate Domini Nostri Iesu-Christi millesimo sexcentesimo-nonagesimo-quarto, Indictione secunda, die sexta mensis Novembris, Pontificatus autem sanctissimi in Christo Patris, & Domini Innocentii Divina Providentia Papæ XII. anno quarto, supradictæ litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Ecclesiæ sancti Ioannis Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Vrbis, per me Thomam Orlandum, ejusdem sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursorem.

Franciscus-Antonius Simoncellus.
Mag. Curs.

DECRETA

Congregationis à Sanctissimo Domino nostro specialiter deputatæ super moderatione Indultorum suscipiendi Ordines extra tempora à Iure statuta.

SAnctissimus Dominus noster INNOCENTIUS Papa XII. pro pastorali suo in commissum sibi gregem Dominicum zelo, ac tuendæ disciplinæ Ecclesiasticæ studio, prospicere volens, ne indulta suscipiendi extra tempora à Jure statuta Ordines, nimis facilè concedantur, Congregationi particulari Eminentissimorum D. D. Cardinalium Carpinei, Casanatis, Marescotti, Colloredi, Panciatici, & Al-

Albani; nec non Illustrissimorum D. D. Sperelli, Ciampini, Sacripantis, meique Secretarii infrascripti specialiter deputatæ, expendendas commisit causas, ex quibus præfata indulta tribui solent, ut Sanctitati suæ referri posset, quæ ratio deinceps ineunda, modusque adhibendus videretur in concessione similium indultorum.

Quæ quidem Congregatio in ædibus præfati Eminentissimi Carpinei, die 10. Novemb. atque iterum 7. Decembris anni currentis habita, re maturè discussâ, censuit, indulta hujusmodi, si Sanctissimo placuerit, concedi posse ex causis infrascriptis, videlicet.

Ut quis beneficio, vi cujus arctatur ad Presbyteralem Ordinem suscipiendum, vel alteri etiam perpetuo beneficio quod obtinet, vel Capellaniæ ad vitam sibi concessæ, per se ipsum inservire possit. Ob penuriam Sacerdotum in illis partibus, vel in monasterio pro Regularibus. Ob solatium patris vel matris, dummodò quinquaginta ætatis annos excedant, & orator, saltem per triennium in Clericali habitu honestè & laudabiliter vixerit. Item concedi posse censuit eadem indulta Referendario utriusque signaturæ, familiaribus Summi Pontificis, Canonicis Cathedralis, vel etiam Collegiatæ Ecclesiæ, eorumque coadjutoribus, Magistris, seu etiam Baccalaureis in sacra Theologiâ, Doctoribus utriusque, vel saltem canonici juris, seu licentiatis, dummodò singulos præfatos gradus in publica & approbata Universitate obtinuerint: Iis etiam qui saltem per triennium sedulam Theologiæ studiis operam navaverint; ac tandem 26. ætatis annum excedentibus, si per triennium in Clericali

cali habitu honestè & laudabiliter vixerint.

E contra censuit, non expedire, ut eadem indulta concedantur, ex eo quòd quis Diaconus, Subdiaconus, litterarum Apostolicarum scriptor sit, seu magister in artibus, nobilis, aut præsens in Curia, vel quòd philosophiæ cursum absolverit, aut alicui Ecclesiæ adscriptus fuerit, ad cujus servitii titulum, ex Apostolico indulto, Clerici ordinari possunt: aut onus Missarum, non tamen ex beneficio ecclesiastico proveniens, habere se doceat.

Insuper censuit, indulta hujusmodi deneganda esse iis qui aliquâ dispensatione indigent impedimenti ex eorum delicto provenientis; & Sede Episcopali vacante infra annum à die vacationis, minimè danda iis, qui beneficii ecclesiastici recepti, seu recipiendi occasione, arctati non fuerint.

Item nunquam concedenda pro festivis diebus continuis, sed semper pro interpolatis aliquo temporis spacio, arbitrio Episcopi definiendo.

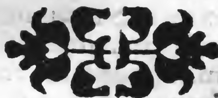
Denique censuit, Episcopos omnes, ac etiam Apostolicos Nuncios & Legatos, litteris in forma brevis circularibus admonendos, decrevisse Sanctitatem suam, indulta prædicta non ita passim, sed ex certis tantùm legitimisque causis concedere; nec Episcopos ad eorum executionem adstringere, sed illam semper ipsorum arbitrio, oneratâ eorundem conscientiâ relinquere. Item per eadem indulta licentiam non tribui promovendi quempiam ad patrimonii titulum, nisi ad normam Concilii Tridentini; eos verò omnes qui ab Apostolica Sede faculta-

tes

tes obtinent conferendi Ordines extra tempora, vel aliis respectivè tribuendi licentiam ut conferant, maximè cavere debere, ne præscriptos sibi in iisdem facultatibus limites, cujusvis consuetudinis aut exempli prætextu, transgrediantur.

Hæc autem omnia & singula supradicta Decreta, auditâ ex me integrâ ipsorum relatione, Sanctissimus Dominus noster laudavit & approbavit, ac tam in Datariâ, & Secretariâ brevium, quàm à cæteris omnibus Ministris & Officialibus Curiæ, ad quos pertinet, perpetuò & inviolabiliter servari mandavit, sublatâ omnibus quacumque facultate, prædicta indulta aliter, quàm ad formam eorundem Decretorum, in posterum expediendi. Hac die 14. Decembris 1693.

Carolus Augustinus Fabronus Secretarius.

IN-

INSTRUCTIO PAROCHORUM & Confessariorum pro Casibus, quorum absolutio, seu dispensatio à sacra Pœnitentiaria Apostolica impetratur.

CUm sæpè sit experientiâ compertum, plurimos utriusque sexus Christi fideles, & præcipuè in longinquis degentes, censurarum vinculis, votorum obligationibus, matrimoniorum impedimentis, necnon irregularitatum, & casuum quoquomodo reservatorum ligaminibus adstrictos, ad sanctam Sedem; ejusque Sacram Pœnitentiariam spectantibus irretitos in illis lachrymosè persistere, & continuis conscientię agitationibus laboriosè perdurare, cujus mali causas ex similibus provenire innotuit.

Primò eò quòd Parochi, vel alii ad quos hujusmodi Pœnitentes recurrere contingit, in Pagis, aut locis ruralibus degunt, & viam, modumque recurrendi ad præfatam Sacram Pœnitentiariam ignorant, nec aliquem hìc Romæ agnoscunt, ad quem supplicationes dirigant, unde Pœnitentes perplexos dimittunt; quibus, cùm ad Ordinarium accedendi (fœminis præsertim) verecundia, aut timor aditum intercludat, consilium ulteriùs requirere nescientes, remedium desperant, & in prædictis vinculis, obligationibus, impedimentis, inhabilitatibus, & casibus reservatis, cum periculo damnationis insordescunt.

Se-

Secundò evenit, quòd Pœnitentes egeni recognitionem pro sollicitatione, & labore agentium, Romæ commorantium, exolvere non valentes, inconsolati, ac conscientiæ motibus concussi, in periculoso statu manere coguntur, & fortè (quod pejus est) sibi persuadent, Sacræ Pœnitentiariæ Tribunal aliquid lucri pro litteris prædictis recipere, cùm re vera Sacræ Pœnitentiariæ Ministri, nec aliquid quamvis minimum, nec etiam spontè oblatum unquam recipiant, & gratis omnia exhibentes, singulos ad se recurrentes, serenâ fronte complectantur.

Tertiò accidit etiam nonnunquam per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ juxta exposita obtentæ, irritæ evadant, eò quia casus, & circumstantias necessarias reticeant; unde fit, quòd litterarum executores, casu posteà Pœnitentium examinato, rem aliter se habere, quàm expressum fuerat, comperiant, & gratias subreptitias, aut obreptitias esse inveniant; quare Pœnitentes confusi remanent, & spe novæ dispensationis se carere putantes, in prædictis vinculis, obligationibus, &c. miserabiliter remanent.

Quare gratum Deo, & utile fidelibus futurum esse speratur, si iste modus recurrendi ad ipsam Sacram Pœnitentiariam proponatur.

Confessores itaque, cùm Pœnitentes vinculis præfatis irretitos ad se accedere contigerit, casuum qualitates, & præfatorum casuum circumstantias considerent, causasque dispensationum, aut commutationum exprimant, & caveant, ne quod occultum est, publicum faciant, præsertim impedimenta occulta Matrimoniorum; nam publica, vel ad publicum reda-

ĉta,

cta, non pertinent ad Sacram Pœnitentiariam.

Et sic præfati Confessores, seu Pœnitentes, poterunt casus præfatos cum dictis circumstantiis, & causis exponere, sive Latino, sivè quocumque alio idiomate propriæ regionis; nam Sacra Pœnitentiaria suos ex quacumque regione Pœnitentiarios subordinatos habet; & exprimant insuper in fine expositionis casus, nomen, cognomen, cui sit à Sacra Pœnitentiaria rescribendum, etiam si ipsum nomen, & cognomen sit fictitium. Itemque modum, per quem responsio secura dirigi possit, significando scilicet, vulgari nomine, oppidum, seu civitatem, & regionem, cum data mensis, & anni in hunc modum.

Intùs incipiant Epistolam, seu supplicationem sic.

Eminentissime, & Reverendissime Domine.

N. Mulier emisit votum simplex castitatis, manet in periculo incontinentiæ, nisi nubat: supplicat sibi votum commutari, ad effectum contrahendi Matrimonium.

Terminent Epistolam, seu supplicationem sic.

Dignetur Eminentia vestra rescribere ad N. N. & exprimant nomen, & cognomen, cui est rescribendum: Ad Civitatem N. exprimendo nomen Civitatis. Per Oppidum N. exprimendo vulgari nomine, nomen Oppidi. Et dirigere Breve, seu gratiam simplici Confessario Magistro in Theologia, sive Decretorum Doctori, sive Parocho, cui Pœnitens aperuit

suam

suam conscientiam, ne ipse Pœnitens, & præsertim fœminæ cogantur circumire pro executione gratiæ Sacræ Pœnitentiariæ.

Dirigant Epistolam, seu supplicationem scribendo extra, seu à foris in hunc modum.

Eminentissimo, & Reverendissimo Domino, Domino Cardinali Majori Pœnitentiario.

Romam.

Et, si tardaverit responsio, Confessarii rescribant, ne fortè sit deperdita, & nunquam desperent Pœnitentes.

Monentur insuper Parochi, sive Confessarii, ad quos præsentes litteræ pervenerint, illarum notitiam, quibus poterunt, pro animarum salute communicare.

Cum autem plures Confessarii, ad quos litteræ Sacræ Pœnitentiariæ ut plurimùm diriguntur, vix eas legere valeant, tum ob characteres Gothicos, seu Bullaticos, qui in dictis litteris adhibentur, seu etiam ob varias abbreviationes verborum, seu breviaturas, quarum usum non habent plerique Confessarii: utile visum fuit, talium abbreviationum catalogum ordine alphabetico hìc attexere.

Bre-

Breviaturarum communium, in litteris Sacræ Pœnitentiariæ apponi ſolitarum, explicatio.

Archiep̄us	Archiepiſcopus
Aꝉr	Aliter
Aꝉs	Alias
Abſolũõ	Abſolutio
Apꝉica	Apoſtolica
Ap̄pbatis	Approbatis
Autt̃e	Authoritate
Carđilis	Cardinalis
Cañicè	Canonicè
Ceñ	Cenſuris
Circump̄eoni	Circumſpectioni
Xp̄us	Chriſtus
Confeõne	Confeſſione
Confeõri	Confeſſori
Coiõne	Communione
Conſcĩæ	Conſcientiæ
Conſtituõnibus	Conſtitutionibus
Diſcr̃eoni	Diſcretioni
Diſpenſão	Diſpenſatio
Dñus	Dominus
Ecclꝉæ	Eccleſiæ
Effũs	Effectus
Exĩt	Exiſtit
Ecclꝉis	Eccleſiaſticis
Ep̄us	Epiſcopus
Excõe	Excommunicatione
Fr̃	Frater
Frũm	Fratrum
Gñli	Generali

Humõi	Hujuſmodi
Humilr	Humiliter
Infraptum	Infraſcriptum
Irregulte	Irregularitate
Igr	Igitur
Intrõpta	Introſcripta
Lĩa	Licentia
Ltima	Legitima
Lræ	Litteræ
Lite	Licitè
Mrimonium	Matrimonium
Magro	Magiſtro
Miraone	Miſeratione
Mir	Miſericorditer
Nulltus	Nullatenus
Ordio	Ordinario
Ordinaoni	Ordinationi
PP	Papa
Pr	Pater
Pontus	Pontificatus
Ptus	Præfatus, ſeu Prædictus
Ptur	Præfertur, ſeu Prædicitur
Pntium	Præſentium
Pbter	Presbyter
Pbricida	Presbytericida
Pœñia	Pœnitentia
Pœñiaria	Pœnitentiaria
Põe	Poſſe
Pror	Procurator
Qtñus	Quatenus
Qmlbt	Quomodolibet
Qd	Quod
Rerari	Regulari
Relione	Religione

Ro-

Rom̃a	Romana
Sñtæ, vel Sт̃æ	Sanctæ
Sal̃uri	Salutari
Señtia	Sententia
Speal̃r	Specialiter
Suppl̃ionibus	Supplicationibus
Sp̃ualibus	Spiritualibus
Tñ	Tamen
Tm̃	Tantum
Thĩa, vel Theol̃ia	Theologia
Tl̃i	Tituli
Veñebli	Venerabili
Vr̃æ	Vestræ

DECRETUM,

De Apochryphis Indulgentiis.

DElatæ ſæpiùs fuere ad Sacram Congregationem, Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitam, indulgentiæ quedam confictæ, & omninò falſæ, quæ per diverſas Orbis Chriſtiani partes circumferuntur; aliæ verò examinandæ, quæ adhibito ſtudio inventæ ſunt vel apocryphæ, vel à Romanis Pontificibus revocatæ, vel nullæ, quòd datum eis tempus præteriiſſet: quarum quidem plurimæ, cùm non facilem cognitionem habeant Chriſti fideles, harum rerum minùs peritos fallunt, qui ſpe indulgentiæ, remiſſioniſque peccatorum ſuorum conſequendæ fruſtrantur. Quamobrem eadem Sacræ Congregatio vehementer cupiens huic malo magis

in dies ſerpenti occurrere, animarum profectui, & Indulgentiarum dignitati conſulere, plures illarum ſingulari diligentiâ colligi, & in Indicem referri curavit.

Tales in primis ſunt illæ, uti aſſerunt, conceſſæ à Joanne II. & Sixto IV. recitantibus Orationem charitatis Jeſu-Chriſti Domini Noſtri, Precor te, Piiſſime Domine, &c. ab Urbano II. Eccleſiæ S. Mariæ, ut vulgò dici ſolet, Campagnolæ, & S. Victoriæ, ab Eugenio III. Revelationi de plaga in humero Jeſu-Chriſti factæ S. Bernardo, ab Innocentio III. Archiconfraternitati, & Ordini Redemptionis, à Bonifacio IX. viſitantibus Capellam S. Nicolai de Tolentino in ejus die Feſto, à Joanne XXII. oſculantibus menſuram plantæ pedis Beatæ Mariæ Virginis, ab Alexandro VI. Imagini B. Mariæ, vulgò dictæ, Laghetti, à Leone X. geſtantibus funiculum S. Franciſci, primùm in Urbe impreſſæ, deinde Mediolani anno 1665. (ſuas tamen habent, & veras Confratres Archiconfraternitatis Cordigerorum S. Franciſci) recitantibus Salutationem Angelicam ad pulſum horologii, & Imagini Conceptionis Mariæ Virginis Immaculatæ in circulo depictæ, cujus pedibus Luna ſubjecta eſt, à Pio IV. vel Pio V. Principi Senarum, à Clemente VIII. dicentibus Orationem, O magnum Myſterium, &c. & Eccleſiæ S. Mariæ, quam vocant, Montis Serrati, Avenione impreſſæ, tum aliæ pro animabus Chriſti fidelium defunctorum, impreſſæ Matriti 20. Julii 1606. à Paulo V. cantantibus Hymnum, Te Matrem Dei laudamus, te Mariam Virginem confitemur, &c. vel ſi die Sabbati intererint, dum idem

cani-

canitur, & Coronis, Rosariis, Imaginibus, & Numismatibus, quæ medallias appellant, ab eo benedictis, Federico Cardinali Borromæo supplicante, anno 1611. dum Ecclesia Romæ in honorem S. Caroli ædificaretur, & ab eodem Paulo, & Gregorio XV. dicentibus, Sia lodato il santissimo Sagramento, laus sanctissimo Sacramento, ab Urbano VIII. in honorem ejusdem Sacramenti, precibus Cardinalis Magalotti, & Sacerdotibus, celebrata Missa, dicentibus, Ave Filia Dei Patris, Ave Mater Dei Filii, &c. à Clemente X. recitantibus manè, meridie, ac vespere consuetam Antiphonam, Angelus Domini, &c. & in fine, Deo gratias, & Mariæ, ac demùm aliæ à nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, ut ajunt, Coronis Mysteriorum Passionis Domini Nostri Jesu-Christi, prece magni Ducis Etruriæ.

Talis indulgentia Sodalitatis S. Nicolai, qua repetitâ quinquies oratione Dominica, & Salutatione Angelica, unam liberari animam quolibet die à Purgatorii pœnis affirmant. Tales aliæ Perusii Confraternitatis sanctorum Sebastiani, & Rochi, & Romæ Societatis S. Bernardi ad Columnam Trajani; Tales demùm aliæ Cruce signatorum sancti Eustorgii Mediolani, Arimini, & Bononiæ.

Ejus generis sunt & illæ concessæ, ut ajunt, Capellæ Rosarii in Ecclesia S. Antonii de Rovigo, seu Rodigii, vel Ecclesiæ sanctissimæ Trintitatis Bergomi, aut S. Petri Montis Todoni, die Festo Inventionis sanctissimæ Crucis; vel gestantibus funiculum S. Francisci de Paula, vel celebrantibus Missas S. Augustini, aut alias quinque in honorem quinque Festivita-

tum B. Virginis, vel recitantibus Officium S. Francifcæ Romanæ, aut Antiphonam, O Paſſio magna, &c. in memoriam Paſſionis Jeſu, aut Roſarium S. Annæ (quod Congregatio Sacrorum Rituum non probat) aut orationem, quæ impreſſa cum imagine S. Annæ circumferri ſolet, Ave gratia plena, &c. (quæ oratio prohibetur) aut Officium Conceptionis B. Virginis Immaculatæ, quod aſſerunt à Paulo V. probatum fuiſſe, aut orationem, Deus qui nobis in S. Syndone, &c. (excipitur indulgentia centum dierum anno 1671. conceſſa precibus Duciſſæ Sabaudiæ ad annos 25. cunctis in illius ditione degentibus) aut aliam, Ave Filia Dei, &c. poſt Communionem recitandam, vel aliquo conſpicuo ſigno venerantibus ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti nomen; Indulgentiæ rurſus octoginta millium annorum veteri de Tabula exſcriptæ, quam in Baſilica Lateranenſi aſſervari affirmant, pro dicentibus orationem illam verè piam, Deus qui pro redemptione Mundi, &c. tum quæ impreſſæ fuerunt Papiæ anno 1670. ſub hoc titulo, Sommario dell'Indulgenze conceſſe dalla Santità di Noſtro Signore Papa Leone X. all'Immagine della Concezzione della Glorioſa Vergine Maria, vel Piſauri ſub nomine B. Joannæ, anno 1608. evulgatæ, vel Barlettæ, ſeu Baruli, à recitantibus quaſdam non ſanè malas orationes, lucrandæ, vel Parmæ à viſitantibus per Quadrageſimæ dies Eccleſias tertii Ordinis ſancti Franciſci, vel Piſtorii, & Vaſtallæ à recitantibus orationem, Ave ſanctiſſima Maria, Mater Dei, Regina cœli, &c. & aliæ in peculiari impreſſo libro deſcriptæ, quibus frui dicunt devotos Seraphicos, & Benefactores.

His

His annumerandæ sunt, quæ Crucibus Caravacensibus tributæ dicuntur, vel Coronæ, sive Stellario Conceptionis Virginis Immaculatæ, quod ex duodecim globulis precariis constat, vel Granis, Crucibus, & Coronis Aloysiæ ab Ascensione Hispanæ Monialis Ordinis S. Claræ, vel mensuræ altitudinis Jesu-Christi Domini Nostri, vel Imagini, aut mensuræ vulneris lateri ejus inflicti; vel orationi, ut ajunt, in sepulchro Domini nostri repertæ; & Indulgentiæ, ut ajunt, innixæ revelationi factæ sanctæ Birgittæ, Mectildi, & Elisabeth, vel B. Joannæ de Cruce, & concessæ, ut asserunt, granis, quæ aliquod ex tribus granis tetigerint extantibus penès Romanum Pontificem, Hispaniarum Regem, & Ministrum Generalem Fratrum Minorum Observantiæ sancti Francisci.

Omnes verò, & singulas jam dictas Indulgentias sacra Congregatio partim esse confictas, & planè falsas declarat, partim apocryphas, vel ex alio capite nullas, quæ nemini suffragari possunt; easque in futurum ullo in loco ut veras publicari, & lucrandas Christi fidelibus proponi vetat; foliaque, & libros, ubi sic proponuntur, seu asseruntur, omninò præcipit aboleri, nisi prædictæ Indulgentiæ fuerint diligenter expunctæ; nec ideò tamen vult, alias quas hoc Decretum non continet, pro veris, & legitimis, tacitèque probatis haberi.

Ac demùm omnes Indulgentias concessas ante Decretum Clementis VIII. latum die 9. Januarii 1597. Coronis, Rosariis, Granis, seu calculis, Crucibus, & Imaginibus sacris, vel ante Breve Pauli V. quod incipit, *Romanus Pontifex*, *&c.* edi-

tum 23. Maji anno 1606. personis Regularibus quarumcumque Religionum, & Ordinum, etiam Mendicantium, vel ante Constitutionem 115. Clementis VIII. cujus initium, *Quæcumque*, &c. & 68. Pauli V. incipientem, *Quæ salubriter*, &c. habitas per aggregationem, vel aliam communicationem ab Archiconfraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate etiam Jesu, Capitulo, vel cœtu quocumque, vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliisque personis, vel persona, etiamsi earum, vel ejus mentio specialis, & individua facienda esset, nisi fuerint deinde Romani Pontificis authoritate innovatæ, aut confirmatæ, nullius esse roboris, & momenti pariter declarat.

Porrò Summaria Indulgentiarum pro Congregationibus Doctrinæ Christianæ, Confraternitatibus sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis Captivorum, Nominis Dei, Rosarii, B. Mariæ de Mercede, & Redemptionis Captivorum, B. Mariæ de Monte Carmelo, cincturæ S. Augustini, & S. Monicæ, nisi ab eadem Congregatione recognita, non permittuntur.

Indulgentias verò Stationum Urbis, quæ à Romanis Pontificibus singulari quodam Beneficio vel communicatæ sunt, vel communicabuntur interdum, aliquibus locis, Ordinibus, aut personis, diebus tantùm Stationum in Missali Romano descriptis suffragari posse declarat: semel autem dumtaxat in die plenariam Indulgentiam in certos dies Ecclesiam visitantibus concessam, vel aliud pium opus peragentibus, lucrifieri.

De quibus relatione facta per Secretarium ad Sanctissimum, cunctâ Sanctitas

Sua

Sua probavit, & inviolatè servari jussit.

Datum Romæ die 7. Martii 1678.

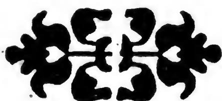
Aloysius Card. Homodeus.

Loco ✠ Sigilli.

Michael Angelus Riccius Secretarius.

Die 12. mensis Martii 1678. supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valvas Curiæ, & in acie Campi Floræ, ac aliis locis solitis, & consuetis Vrbis, per me Rochum de Stephanis, Sanctissimi Domini Nostri Papæ Curs.

Laurentius Signus Magister Curs.

ta, & in quibus proinde quotidie, etiam in Festis ritus duplicis, celebrandæ fuissent Missæ Defunctorum ex obligatione, declaraverat per celebrationem Missarum de Festo currenti satisfieri injunctis obligationibus, & Indulgentias per ejusdem Privilegia Apostolica concessas animabus fidelium Defunctorum in Purgatorio existentibus suffragari, perinde ac si celebratæ fuissent Missæ Defunctorum ad formam dictorum Privilegiorum: rec. mem. Clemens Papa IX. pariter Prædecessor noster aliam subinde ortam dubitationem, utrum scilicet dictarum Alexandri Prædecessoris literarum dispositio quoad Altaria pariter quidem Privilegiata, sed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ Missæ non ex obligatione, sed ex sola Fidelium devotione celebrarentur, locum haberet, similiter tollere desiderans, declarationem à memorato Alexandro Prædecessore, sicut præmittitur, editam, ad Altaria, ut præfertur, non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantùm hebdomadæ diebus tunc, & in futurum quandocumque Privilegiata, authoritate Apostolica extendit, & proinde ut Missæ, quæ ibidem de Festo currenti, in quo Missæ Defunctorum celebrari non possent, sive ex obligatione, sive ex sola fidelium devotione celebrandæ essent, suf-

fragentur, ita ut animæ Christi fidelium, pro quibus celebrarentur, Indulgentias per Privilegia hujusmodi concessas consequerentur in omnibus, & per omnia, perinde ac si Missæ Defunctorum ad formam eorumdem Privilegiorum celebratæ fuissent, eadem auctoritate concessit, & indulsit, & aliàs prout in ipsius Clementis Prædecessoris litteris, etiam in forma Brevis die 23. Septembris *1669.* desuper expeditis; quarum, & præfatarum Alexandri Prædecessoris litterarum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & insertis haberi volumus, uberiùs continetur. Cùm autem postmodum, sicut accepimus, novum circa præmissa excitatum fuerit dubium, videlicet, an supradictæ Alexandri, & Clementis Prædecessorum declarationes, sibi pariter locum vindicarent etiam in diebus Dominicis, & infrà Octavas Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi, aliisque anni diebus, quibus licèt à Festo duplici non impediantur, adhuc tamen Missæ Defunctorum juxta ritum, & morem Ecclesiæ celebrari nequeunt, quatenùs nimirum Missæ, quas iisdem diebus celebrare licet, servata cæteroqui dictorum Privilegiorum forma, ad præfata Altaria Privilegiata celebrarentur: Nosque dubium hujusmodi Congregationi Ven. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus Præpositorum examinandum commiserimus, ac eadem

Car-

Cardinalium Congregatio præmaturè discussa, nuper per suum Decretum die 3. Aprilis proximè præteriti editum, præfatas Alexandri, & Clementis Prædecessorum declarationes intelligendas esse pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas Missæ Defunctorum celebrari non possunt, responderit. Hinc est, quòd Nos ex commissæ Nobis cœlitùs dispensationis munere fidelium Defunctorum animarum in Purgatorio existentium suffragiis per ampliùs consulere cupientes, Decretum hujusmodi à memorata Cardinalium Congregatione editum, ut præfertur, Apostolica authoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus: Salva tamen semper in præmissis auctoritate supradictæ Congregationis Cardinalium. Decernentes, easdem præsentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, ac obtinere, ac illis, & ad quos spectat, & pro tempore spectabit in omnibus, & per omnia plenissimè suffragari, & ab eis respectivè inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Non obstantibus,

DECRETUM.

CUm à Sacra Congregatione Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſita, Cameracenſis Archiepiſcopus quæſiviſſet, quæ vis, & ſententia Clauſulæ, (quæ hodie Brevibus Indulgentiarum apponi ſolet) Volumus autem, ut ſi aliàs Chriſti fidelibus dictam Eccleſiam qualibet anni die viſitantibus aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum, duratura, conceſſa fuerit, præſentes litteræ nullæ ſint; Sacra Congregatio, re diligentiùs examinatâ, Clauſulam ſic explicandam cenſuit, ſi videbitur Sanctiſſimo Domino Noſtro: Eâ minimè contineri Altaria Privilegiata pro Defunctis, neque Indulgentias, aut certo perſonarum generi conceſſas, ut Confraternitati, Regularibus, & Capitulo, aut certum pium opus in ipſa Eccleſia peragentibus, ut Litanias, aliaſve hujuſmodi preces recitantibus, ac iis, qui Chriſtianâ doctrinâ erudiuntur, vel alios erudiunt, & qui ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti expoſitioni cum oratione Quadraginta horarum interſunt; neque Stationum Urbis, & ſeptem Altarium Indulgentias inſtar ſeptem Altarium Baſilicæ Vaticanæ conceſſas, neque demùm quæ pro unica vice conceduntur. Cæterùm, ſi alia Indulgentia, ſive plenaria, ſive non plenaria, in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice, generatim Chriſti fidelibus Eccleſiam, vel aliquod ejus Altare, ſeu Capellam, viſitantibus, eodem anni die, vel diverſo, conceſſa fuerit, de

qua

qua non fiat in litteris Apostolicis mentio, has litteras ob adjectam clausulam esse prorsùs irritas, ac nullas. Datum die 23. Junii 1676.

De his autem factâ relatione ad Sanctissimum Dominum Nostrum, die 18. Martii 1677. sententiam Congregationis approbavit.

C. Card. Maximus.

Loco ✠ Sigilli.

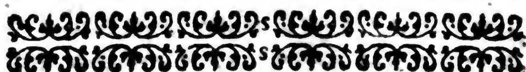
Michael Angelus Riccius Secret.

Die, mense, & anno, supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valvas Curiæ, & in acie Campi Floræ, ut moris est, ac in aliis locis solitis, & consuetis Vrbis, per me Franciscum Antonium Simoncellum, sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursorem.

Pro D. Mag. Curs. Joannes Antonius Scajola Apost. Curs.

IN-

INSTRUCTIO

Pro examine illorum Testium, qui inducuntur pro contrahendis Matrimoniis, ex Decreto Sacræ Congregationis S. Officii, sub die 21. Augusti 1670.

IN primis Testis moneatur de gravitate juramenti, in hoc præsertim negotio pertimescendi, in quo Divina simul, & humana Majestas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & gravitatem, & quòd imminet pœna triremium, & fustigationis deponenti falsum.

2. Interrogetur de Nomine, Cognomine, Patria, ætate, exercitio, & habitatione.

3. An sit Civis, vel exterus; & quatenùs sit exterus, quanto tempore est in loco, in quo Testis ipse deponit.

4. An ad examen accesserit spontè, vel requisitus; si dixerit accessisse spontè à nemine requisitum, dimittatur, quia præsumitur mendax; si verò dixerit accessisse requisitum, interrogetur, à quo, vel à quibus, ubi, quando, quomodo, coram quibus, & quoties fuerit requïsitus; & an sciat adesse aliquod impedimentum inter contrahere volentes.

5. Interrogetur, an sibi pro hoc Testimonio ferendo fuerit aliquid datum, promissum, remissum, vel oblatum à contrahere volentibus, vel ab alio, ipsorum nomine.

6. In-

6. Interrogetur, an cognoscat ipsos contrahere volentes, & à quanto tempore, in quo loco, qua occasione, & cujus qualitatis, vel conditionis existant.

Si responderit negativè, Testis dimittatur; si verò affirmativè,

7. Interrogetur, an contrahere volentes, sint Cives, vel exteri; si responderit esse exteros, supersedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras Ordinarii ipsorum contrahere volentium doceatur de eorum libero statu, de eo tempore, quo permanserunt in sua Civitate, vel Dioecesi. Ad probandum verò eorumdem contrahere volentium statum liberum pro reliquo temporis spatio, scilicet usque ad tempus, quo volunt contrahere, admittantur Testes idonei, qui legitimè, & concludenter deponant statum liberum contrahere volentium, & reddant sufficientem rationem causæ eorum scientiæ, absque eo, quòd teneantur deferre attestationes Ordinariorum locorum, in quibus contrahere volentes moram traxerunt.

Si verò responderit, contrahere volentes esse Cives;

8. Interrogetur, sub qua Parochia hactenùs contrahere volentes habitarint, vel habitent de præsenti.

9. Item, an ipse Testis sciat, aliquem ex prædictis contrahere volentibus, quandoque habuisse uxorem, vel maritum, aut professionem fecisse in aliqua Religione approbata, vel suscepisse aliquem ex Ordinibus Sacris, Subdiaconatum scilicet, Diaconatum, vel Presbyteratum, vel habere aliud impedimentum, ex quo non possit contrahi Matrimonium:

Si

Si verò Testis responderit, non habuisse uxorem, vel maritum, neque aliud impedimentum, ut suprà;

10. Interrogetur de causa scientiæ, & an sit possibile, quòd aliquis ex illis habuerit uxorem, vel maritum, vel aliud impedimentum, &c. quod ipse Testis nesciat.

Si responderit affirmativè, supersedeatur, nisi ex illis Testibus probetur concludenter, non habuisse uxorem, vel maritum, neque ullum aliud impedimentum, &c.

Si verò responderit negativè;

11. Interrogetur de causa scientiæ, ex qua deinde judex colligere poterit, an Testi sit danda fides.

Si responderit, contrahere volentes habuisse uxorem, vel maritum, sed esse mortuos;

12. Interrogetur de loco, & tempore, quo sunt mortui, & quomodò ipse Testis sciat fuisse conjuges, & nunc esse mortuos. Et si responderit, mortuos fuisse in aliquo Hospitali, vel vidisse sepeliri in certa Ecclesia, vel occasione Militiæ fuisse sepultos à Militibus, non detur licentia contrahendi, nisi priùs recepto Testimonio authentico à Rectore Hospitalis, in quo prædicti decesserunt, vel à Rectore Ecclesiæ, in qua humata fuerunt eorum cadavera, vel si fieri potest, à Duce illius Cohortis, in qua descriptus erat Miles: si tamen hujusmodi Testimonia haberi non possunt, Sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quæ de jure communi possunt admitti, dummodò sint legitimæ, & sufficientes.

13. Interrogetur, an post mortem dicti

Con-

Conjugis defuncti, aliquis ex prædictis transierit ad secunda vota.

Si responderit negativè;

14. Interrogetur, an esse possit, quòd aliquis ex illis transierit ad secunda vota, absque eo, quòd ipse Testis sciat. Si responderit affirmativè, supersedeatur à licentia, donec producantur Testes, per quos negativa coarctetur concludenter. Si verò negativè;

15. Interrogetur de causa scientiæ, qua perpensa, Judex poterit judicare, an sit concedenda licentia, nec ne.

Si contrahentes sunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorum, esse liberos, & in aliis servata forma Concilii Tridentini in *Cap.* Multi, *sess.* 24.

Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, nisi sint munita sigillo, & legalitate Episcopi Ordinarii, & recognita saltem per Testes, qui habeant notam manum, & sigillum; & attentè consideretur, quòd fides, seu Testimonia benè, & concludenter identificent personas, de quibus agitur.

Pro Testibus in hac materia recipiantur magis consanguinei, quia præsumuntur meliùs informati; & Cives magis, quàm exteri; nec admittantur homines vagi, & Milites, nisi data causa, & maturo consilio; & Notarius exactè describat personam Testis; quem si cognoscit, utatur clausula, *Mihi benè cognitus*: Sin minùs, examen non recipiat, nisi cum persona Testis aliqua alia compareat cognita Notario, & quæ attestetur de nomine, & cognomine ipsius Testis, necnon de idoneitate ejusdem ad Testimonium feren-

rendum ; & hujuſmodi examinibus debent intereſſe in Urbe ultrà Notarium Officiales ſpecialiter deputandi ab Eminentiſſimo Vicario, & extrà Urbem vel Vicarius Epiſcopi, vel aliqua alia perſona inſignis, & idonea, ſpecialiter ab Epiſcopo deputanda ; aliàs puniatur Notarius arbitrio Sacræ Congregationis, & Ordinarius non permittat fieri publicationes.

Ordinarii præcipiant omnibus, & ſingulis Parochis in eorum Diœceſibus exiſtentibus, ut pro Matrimoniis cum exteris contrahendis, non faciant publicationes in eorum Eccleſiis, niſi certiorato Ordinario, à quo, vel ejus Generali Vicario, priùs teneantur authenticam reportare, quòd pro tali Matrimonio fuerunt examinati Teſtes in eorum Tribunali, qui probant ſtatum liberum contrahere volentium.

Contravenientes autem ſeverè puniantur.

Cum plures Epiſcopi in ſuis Synodis inſeruerint brevem notitiam impedimentorum matrimonii vulgari linguâ exaratam, quam etiam quolibet anno à Parochis publicari juſſerunt: eandem in Synodo Ceſenatenſi Eminentiſſimi Cardinalis Denoſt repertam, hìc referre non inutile duxi,

Tavola degl'impedimenti del Matrimonio, da publicarsi da i Parochi.

GL'Impedimenti del Matrimonio, che impediscono il contraerlo, & annullano il contratto, sono compresi ne' versi seguenti

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas;
Affinis, raptor, si clandestinus, & impos;
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Error

Il primo è l'errore circa la sostanza della persona; cioè se io intendo di far parentela con Berta, e lo fò con Antonia: overo intendo di far parentado con la primogenita, e me ne vien data un'altra; in tutti questi casi, e simili, il matrimonio è nullo. Mà se l'errore fosse circa la qualità della persona, come a dire, che credeva fosse bella e ricca, mà il fatto non stà così, il matrimonio è valido.

Conditio

Il secondo è la conditione, cioè servile; come a dire, se una s'apparenta con una schiava, che credeva esser libera, essendo egli libero: il matrimonio non tiene; il medesimo è, se la donna libera piglia.

glia un ſchiavo; il che ſe ſapeſſe, non lo ſarebbe.

Votum

Il terzo impedimento è il voto ſolenne, fatto per profeſſione eſpreſſa ò tacita, in una Religione approvata, ò nel pigliar gli Ordini ſacri.

Cognatio

Il quarto impedimento è la parentela, la quale è in trè modi: cioè naturale, ſpirituale, e legale: la naturale toglie e impediſce il Matrimonio inſino al quarto grado incluſivè, e facendo il matrimonio con tale impedimento, ſono ſcommunicati, ſe l'ignoranza non li ſcuſa. La parentela ſpirituale ſi piglia dalli Sacramenti del Batteſimo e della Confirmatione; e queſta impediſce & annulla il matrimonio ſolamente trà colui che battezza ò creſima, e colui che è battezzato ò creſimato: e ſimilmente trà quello che battezza, ò creſima, ò tiene, e trà il padre e la madre del battezzato ò creſimato. La parentela legale, è una propinquità che naſce dall'adottione, e queſta hà trè gradi: il primo è degl'aſcendenti e diſcendenti; cioè dell'adottante e dell' adottato, e diſcendenti dall'adottato; e queſto impedimento non ſi toglie per diſcioglimento dell'adottione, ne per l'emancipazione.

Il ſecondo è quaſi traſverſale, cioè frà l'adottato, e li figlivoli naturali dell'adottante, durante l'adottione, e ſtando il figlivolo naturale nella poteſtà del Padre, e non altrimente.

Il terzo grado, è una certa affinità legale, cioè

cioè trà la moglie dell'adottato, e l'adottante: e trà l'adottato, e la moglie dell'adottante; la quale dura perpetuamente, come la prima: e ciascheduna di queste parentele impedisce, & annulla il matrimonio.

Crimen.

Il quinto impedimento è il delitto: e questo è di due sorti; il primo è se uno amazza il marito con intentione di contraere matrimonio con la moglie di lui; il quale homicidio fatto con consenso d'ambe le parti, impedisce & annulla per sempre: come impedisce & annulla ancora il matrimonio, se uno solo delli consorti machina la morte dell'altro, purche v'intervenga l'adulterio. L'altro impedimento è l'adulterare scientemente con la moglie d'altri, e contraere con essa matrimonio, vivente l'altro consorte: overo promettere di contraere; il che impedisce & annulla, ancorche il primo matrimonio non fosse ancora consumato.

Cultus disparitas.

Il sesto impedimento è la diversità della Religione; perchè trà il battezzato, e quello che non hà il battesimo, non può esser matrimonio; non potendo riceversi sacramento alcuno senza il battesimo. Mà puo esser matrimonio con li battezzati, benche fossero heretici, scommunicati, & apostati; essendo il matrimonio valido, benche si faccia male a contraere con essi.

Vis

Il settimo impedimento è la forza, overo violenza; quando alcuno è forzato, ò violentato a contrahere matrimonio, volendo la Santa Chiesa, e la raggion naturale, che li matrimonii siano liberi.

Ordo

L'ottavo impedimento è l'ordine sacro; e se alcuno, avendo l'Ordine sacro, contrahesse, non tiene, mà resta scommunicato.

Ligamen

Il nono impedimento è, quando la persona hà moglie, ò marito; perche non puo contrahere altro matrimonio.

Honestas

Il decimo impedimento è la giustizia della publica honestà, la quale hà principio dalli sponsalizii; cioè quando si promette di doversi in futuro pigliar per marito, ò per moglie; e questo impedimento consiste in una prohibitione canonica, la quale annullà (se i sponsalitii sono validi) il matrimonio, che uno de detti promettenti contrahesse con qualche parente nel primo grado dell'altro; mà quella publica onestà che viene dal matrimonio rato, annulla anche sin al quarto grado.

Affinis

L'undecimo impedimento è l'affinità, la quale non è altro che una approssimatione di persona, che nasce dalla copula carnale; e se la copula sarà lecita, come quella del matrimonio, impedisce fino al quarto grado inclusivè; se sarà illecita, insino al secondo inclusivè.

Raptor

Il duodecimo impedimento è, quando alcuno rubbasse una donna, e mentre stà in sua potestà, contrahesse con quella de facto il matrimonio; detto matrimonio è nullo; mà se prima la ponesse, separata da se in luogo sicuro e libero, e quella lo volesse per suo marito, il matrimonio sarebbe valido.

Clandestinus

Il decimotertio impedimento è, quando si celebrasse il matrimonio senza la presenza del proprio Paroco, e di due testimonii.

Impos

Il decimo quarto impedimento è l'impotenza di consumare il matrimonio, ò che proceda da cagion naturale, ò da accidentale, purche sia perpetua.

In oltre il diffetto dell'età di quattordici anni compiti nell'huomo, e di dodici parimente nella donna, impedisce & annulla il matrimonio; se la malizia, ò prudenza da giudicarsi dall'Ordinario, non supplisse a detto diffetto.

Cum

Cum causæ matrimoniales summi momenti sint, & sæpiùs in illis tractandis incidant dubia, quorum certa resolutio difficilè haberi potest; utile putavi hìc inserere dubia & resolutiones, quæ in Synodo Bononiensi anni 1698. registrata reperi.

Dubia aliquot circa exterorum matrimonia, cum Responsionibus S. Congregationis. Ordines ultimo loco ab Urbe emanati, circa matrimonia cum exteris contrahenda, inter alia disponunt, quò d Ordinarii præcipiant omnibus & singulis Parochis in eorum Diœcesibus existentibus, ut pro matrimoniis cum exteris contrahendis, non faciant publicationes in eorum Ecclesiis, nisi certiorato Ordinario, à quo, vel ejus generali Vicario, prius teneantur fidem authenticam reportare, quòd pro tali matrimonio fuerint examinati testes in eorum tribunali, qui probent statum liberum contrahere volentium.

1. Quæritur, an illi ex Diœcesibus circumvicinis, & ipsi teneantur tales probationes facere? an verò sufficiat fides denunciationum in eorum Diœcesibus factarum cum legalitate Ordinarii, & probatio eorum status post discessum ab ipsâ Diœcesi?

R. Hujusmodi habentur pro exteris, & consequenter tenentur probationes facere.

2. Item, an contrahere volentes, in confinibus eorum Diœcesis habitantes, & ob vicinitatem ab eorum rectoribus cogniti, teneantur easdem facere probationes? an verò sufficiant publicationes ab ipsis Rectoribus faciendæ?

R. Etiam isti tenentur facere probationes.

3. An easdem teneantur facere probatio-

tio-

tiones ii, qui ante ætatem nubilem à propria Diœcesi discedentes, ad aliam se contulerunt, & in eâ postmodum semper habitaverunt?

R. Non tenentur, quia non fuerunt extra Diœcesim tempore habili ad contrahendum.

4. An in Civitate, in quâ milites Hispani, Teutonici, Alemani, & aliarum longinquarum regionum residere solent, idem cum ipsis servandum? vel sufficiat probationes in ipsa Civitate recipere de eorum statu, à testibus ipsarum regionum de negocio edoctis?

R. Tenentur facere probationes, juxta formam Instructionis; quia isti faciliùs committunt polygamiam.

5. An factâ per Parochum monitione Ordinario contrahere volentis, fides status ejusdem sit ab eodem Parocho, vel à contrahere volente reportanda?

R. Tenetur fidem reportare, & Parocho consignare, is qui vult matrimonium contrahere; sed est in libertate Parochi hujusmodi onus in se assumere.

6. An eædem probationes sint servandæ in casu necessitatis, & ab existentibus in articulo mortis, sic contrahere volentibus?

R. Non sunt servandæ in articulo mortis, intra quem scilicet probabiliter non adsit tempus sufficiens faciendi diligentias; cum hoc etiam, quòd si infirmus fortè convaluerit, debeant fieri diligentiæ, juxta Instructionem, antequam simul conveniant.

7. An requiratur attestatio proprii Ordinarii pro exteris, qui per decem annos & ultrà, domicilium acquisierunt in loco ubi sunt matrimonium contracturi; si eo-

rum

rum status liber probetur per testes fide dignos tam originis quàm domicilii?

R. Requiritur.

8. An requiratur dicta attestatio pro illis exteris, qui unicam vel plures duxerunt, & è contra; si mortuæ fuerint in loco, ubi iterùm matrimonium contrahere desiderant, ac amplius post mortem à dicto loco non discesserunt?

R. Requiritur pariter.

Cardinalis Paulus Æmilius Rondininus, inseruit in fine Synodi Assisiensis an. 1636. Litteras circulares S. Congregationis Sancti Officii, quæ valdè utiles in praxi esse possunt.

Litteræ Circulares S. Congregationis Sanctæ Inquisitionis, super Matrimoniis contrahendis.

Illustrissimo e Reverendissimo Signor come fratello.

E Così frequente il delitto di poligamia nel Sant'Officio, ancorche severamente venghi castigato, che hà dato occasione a questi Eminentissimi miei Signori d'applicarvi qualche rimedio; perche si è visto per esperienza, che buona caggione di questo eccesso è la facilità, con la quale si esaminano & ammettono i testimonii dagli Ordinarii, non conosciuti, senza farli specificar bene le circostanze necessarie, e coartare la libertà di quelli che vogliono contrarre: hà la Santità di Nostro Signore espressamente ordinato, che si mandi a V. S. & a tutti gli Ordinarii, l'inclusa Istruttione, per esaminare simili testimonii sopra gl'interrogatorii contenu-

ti in essa; auvertendola, che sodisfaccino in modo nelle risposte, che evacuino bene tutte quelle cose, che se li dimandano; e perche ciò possa seguir con maggior esattezza; si ordina, che si debbano esaminare avanti V. S. ò suo Vicario, da quali saranno interrogati; prohibendo onninamente il farsi tali esami dalli soli Notari. Doverà in oltre avanti di esaminar il testimonio, doppo datoli il giuramento, ammonirlo di dire la verità; avertendolo, che se deporrà il falso, sarà egli castigato di pena di galera, come il medesimo poligamo. Et acciò li Vicarii e Notari siano più auvertiti & oculati, e non allettati da interesse alcuno, espressamente si proibisce a gl'uni & a gl'altri, sotto pena della privatione dell'officio, & altre arbitrarie, etiã afflittive del corpo, il pigliare per simili esàmi mercede di sorte alcuna; mà doveranno esaminare gratis, etiam quoad scripturam.

Auvertendola, per ordine preciso di Sua Beatitudine, che se non saranno osservate le cose sudette per l'auvenire, e per ciò seguirà il detto delitto di poligamia, farà questa S. Congregatione grave risentimento contro li Vescovi, Vicarii, e Notari, che haveranno trasgredito, come contro di quelli che saranno stati causa d'un tanto eccesso. Farà finalmente V.S. notare la presente lettera in cotesto Archivio, acciò resti a perpetua memoria registrata per informatione de suoi Successori. Pregandole per fine dal Signore Iddio prosperità & ogni contento. Di Roma li 13. Luglio 1630.

Di V.S. come fratello
Il Cardinal Sant'Onofrio.

I N-

INNOCENTIUS

EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI,

Ad perpetuam rei memoriam.

COelestis Pastor Christus Dominus, ut jacentem in tenebris mundum, variisque gentium erroribus involutum, à potestate diaboli, sub qua miserè post lapsum primi Parentis tenebatur, suâ ineffabili miseratione liberaret, carnem sumere, & in ligno Crucis Chirographo Redemptionis nostræ affixo, in testimonium suæ in nos charitatis, sese Hostiam viventem Deo pro nobis offerre dignatus est: mox rediturus in cœlum Ecclesiam Catholicam Sponsam suam tamquam novam civitatem sanctam Hierusalem descendentem de cœlo, non habentem rugam, neque maculam, unam sanctamque in terris relinquens armis potentiæ suæ contra portas inferi circumvallatam, Petro Apostolorum Principi, & Successoribus ejus regendam tradidit, ut doctrinam ab ipsius ore haustam, sartam tectamque custodirent; ne oves pretioso suo sanguine redemptæ, pravarum opinionum pabulo in antiquos errores reciderent; quod præcipuè beato Petro mandasse sacræ litteræ docent: cui enim Apostolorum nisi Petro dixit, Pasce oves meas, & rursus, Ego

rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos? Quare nobis, qui non nostris meritis, sed inscrutabili Dei omnipotentis consilio, in ejusdem Petri Cathedra pari potestate sedemus, semper fixum in animo fuit, ut Populus Christianus eam sectaretur fidem, quæ à Christo Domino per Apostolos suos perpetua, & nunquam interrupta traditione prædicata fuit, quamque ipse usque ad sæculi consummationem permansuram esse promisit.

Cùm igitur ad Apostolatum nostrum relatum fuisset, quemdam *Michaelem de Molinos*, prava dogmata tum verbo, cùm scripto docuisse, & in praxim deduxisse, quæ prætextu Orationis quietis contra doctrinam, & usum à sanctis Patribus ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis receptum, Fideles à vera Religione, & à Christianæ pietatis puritate in maximos errores, & turpissima quæque inducebant. Nos, cui cordis semper fuit, ut fidelium animæ nobis ex alto commissæ purgatis pravarum opinionum erroribus ad optatum salutis portum tutò pervenire possint, legitimis præcedentibus indiciis, prædictum *Michaelem de Molinos*, carceribus mancipari mandavimus; deindè coram Nobis, & Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana Generalibus Inquisitoribus Apostolica auctoritate specialiter deputatis, auditis pluribus in Sacra Theologia Magistris, eorumque suffragiis tum voce, tum scripto susceptis, maturèque perpensis, implorata etiam Sancti Spiritus assistentia, cum prædictorum Fratrum nostrorum unanimi voto, ad damnationem in-

infraſcriptarum Propoſitionum ejuſdem *Michaelis de Molinos*, à quo fuerunt pro ſuis recognitæ, & de quibus Propoſitionibus tamquam à ſe dictatis, ſcriptis, communicatis, & creditis, ipſe convictus, & reſpectivè confeſſus fuerat, ut latiùs in proceſſu, & Decreto de mandato noſtro lato die 28. Auguſti præſentis anni 1687. devenire ut infra decrevimus.

PROPOSITIONES.

1. OPortet hominem ſuas potentias nihilare. Et hæc eſt via interna.

2. Velle operari activè, eſt Deum offendere, qui vult eſſe ipſe ſolus Agens; & ideò opus eſt, ſe ipſum in Deo totum, & totaliter derelinquere, & poſtea permanere velut corpus exanime.

3. Vota de aliquo faciendo ſunt perfectionis impeditiva.

4. Activitas naturalis eſt gratiæ inimica, impeditque Dei operationes, & veram perfectionem, quia Deus operari vult in nobis ſine nobis.

5. Nihil operando anima ſe annihilat, & ad ſuum principium redit, & ad ſuam originem, quæ eſt eſſentia Dei, in qua transformata remanet, ac divinizata, & Deus tunc in ſeipſo remanet; quia tunc non ſunt ampliùs duæ res unitæ, ſed una tantùm: & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & anima ſe ipſam annihilat in eſſe operativo.

6. Via interna eſt illa, in qua non cognoſcitur nec lumen, nec amor, nec reſi-

gnatio, & non oportet Deum cognoscere; & hoc modo rectè proceditur.

7. Non debet anima cogitare, nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiso, nec de Inferno, nec de Morte, nec de æternitate.

8. Non debet velle scire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate resignata maneat, necne; nec opus est, ut velit cognoscere suum statum, nec proprium nihil; sed debet ut corpus exanime manere.

9. Non debet anima reminisci nec sui, nec Dei, nec cujuscumque rei, & in via interna omnis reflexio est nociva, etiam reflexio ad suas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10. Si propriis defectibus alios scandalizet, non est necessarium reflectere, dummodò non adsit voluntas scandalizandi; & ad proprios defectus non posse reflectere, gratia Dei est.

11. Ad dubia, quæ occurrunt, an rectè procedatur, necne, non opus est reflectere.

12. Qui suum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiso; nec debet desiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ Sanctitatis, nec propriæ salutis, cujus spem purgare debet.

13. Resignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relinquenda est cogitatio, & cura de omni re nostra; & relinquere, ut faciat in nobis sine nobis suam divinam voluntatem.

14. Qui divinæ voluntati resignatus est, non convenit, ut à Deo rem aliquam petat; quia petere est imperfectio, cùm sit actus

actus propriæ voluntatis, & electionis, & est velle, quòd divina voluntas nostræ conformetur, & non quòd nostra divinæ. Et illud Euangelii: *Petite, & accipietis*, non est dictum à Christo pro animabus Internis, quæ nolunt habere voluntatem. Imò hujusmodi animæ eò perveniunt, ut non possint à Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debent à Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debent; quia utrumque est actus propriæ voluntatis.

16. Non convenit Indulgentias quærere pro pœna propriis peccatis debita; quia melius est divinæ justitiæ satisfacere, quàm Divinam misericordiam quærere; quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & istud ab amore nostri interessato: nec est res Deo grata, nec meritoria, quia est velle Crucem fugere.

17. Tradito Deo libero arbitrio, & eidem relicta cura, & cognitione animæ nostræ, non est ampliùs habenda ratio tentationum, nec eis alia resistentia fieri debet, nisi negativa, nulla adhibita industria; & si natura commovetur, oportet sinere, ut commoveatur, quia est natura.

18. Qui in oratione utitur imaginibus, figuris, speciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum in spiritu, & veritate.

19. Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20. Asserere, quòd in oratione opus est sibi per discursum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia est. Deus numquam loquitur: ejus locutio, est opera-

tio; & ſemper in anima operatur, quando hæc ſuis diſcurſibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit.

21. In oratione opus eſt manere in fide obſcura, & univerſali, cum quiete, & oblivione cujuſcumque cogitationis particularis, ac diſtinctæ attributorum Dei, ac Trinitatis, & ſic in Dei præſentia manere ad illum adorandum, & amandum, eique inſerviendum, ſed abſque productione actuum, quia Deus in his ſibi non complacet.

22. Cognitio hæc per fidem non eſt actus à Creatura productus, ſed eſt cognitio à Deo Creaturæ tradita, quam Creatura ſe habere non cognoſcit, nec poſtea cognoſcit illam ſe habuiſſe; & idem dicitur de Amore.

23. Myſtici cum ſancto Bernardo in Scala Clauſtralium, diſtinguunt quatuor gradus, Lectionem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infuſam. Qui ſemper in primo ſiſtit, nunquam ad ſecundum pertranſit. Qui ſemper in ſecundo perſiſtit, nunquam ad tertium pervenit, qui eſt noſtra contemplatio acquiſita, in qua per totam vitam perſiſtendum eſt, dummodò Deus animam non trahat, abſque eo, quòd ipſa id expectet, ad contemplationem infuſam: & hac ceſſante, anima regredi debet ad tertium gradum, & in ipſo permanere, abſque eo, quòd ampliùs redeat ad ſecundum, aut primum.

24. Qualeſcumque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, Sanctos, Fidem, & Sacramenta, ſi voluntariè non nutriantur, nec voluntariè expellantur, ſed cum indifferentia,

tia, & resignatione tolerentur, non impediunt Orationem Fidei; imò eam perfectiorem efficiunt; quia anima tunc magis Divinæ voluntati resignata remanet.

25. Etiamsi superveniat somnus, & dormiatur, nihilominùs fit oratio, & contemplatio actualis; quia oratio & resignatio, resignatio & oratio idem sunt; & dum resignatio perdurat, perdurat & oratio.

26. Tres illæ viæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, sunt absurdum maximum, quod dictum fuerit in Mystica; cùm non sit nisi unica via, scilicet via interna.

27. Qui desiderat, & amplectitur devotionem sensibilem, non desiderat, nec quærit Deum, sed se ipsum; & malè agit, cùm eam desiderat, & eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis sacris, quàm in diebus solemnibus.

28. Tædium rerum spiritualium, bonum est; siquidem per illud purgatur amor proprius.

29. Dum anima interna fastidit discursus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in se ipsa sentiens fervorem, bonum signum est.

30. Totum sensibile, quod experimur in vita spirituali, est abominabile, spurcum, & immundum.

31. Nullus Meditativus veras virtutes exercet internas, quæ non debent à sensibus cognosci. Opus est amittere virtutes.

32. Nec ante, nec post Communionem alia requiritur præparatio, aut gratiarum actio (pro istis animabus internis) quàm permanentia in solita resignatione passiva, quia modo perfectiore supplet omnes

actus virtutum, qui fieri possunt, & fiunt in via ordinaria. Et si hac occasione insurgunt motus humiliationis, petitionis, aut gratiarum actionis, reprimendi sunt, quoties non dignoscatur, eos esse ex impulsu speciali Dei; aliàs sunt impulsus naturæ, nondum mortuæ.

33. Malè agit anima, quæ procedit per hanc viam internam, si in diebus solemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in se devotum aliquem sensum, quoniam animæ internæ omnes dies sunt æquales, omnes Festivi. Et idem dicitur de locis sacris, quia hujusmodi animabus omnia loca æqualia sunt.

34. Verbis, & linguâ gratias agere Deo non est pro animabus internis, quæ in silentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis: & quò magis Deo se resignant, experiuntur se non posse orationem Dominicam, seu Pater noster, recitare.

35. Non convenit animabus hujus viæ internæ, quòd faciant operationes, etiam virtuosas, ex propria electione, & activitate, aliàs non essent mortuæ: nec debent elicere actus amoris erga B. Virginem, Sanctos, aut Humanitatem Christi; quia cùm ista objecta sensibilia sint, talis est amor erga illa.

36. Nulla Creatura, nec beata Virgo, nec Sancti sedere debent in nostro corde, quia solus Deus vult illud occupare, & possidere.

37. In occasione tentationum, etiam furiosarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppositarum; sed debet in supradicto amore, & resignatione permanere.

38. Crux voluntaria mortificationum pon-

pondus grave est, & infructuosum, ideòque dimittenda.

39. Sanctiora opera, & Pœnitentiæ, quas peregerunt Sancti, non sufficiunt ad removendam ab anima vel unicam adhæsionem.

40. Beata Virgo nullum unquam opus extèrius peregit, & tamen fuit Sanctis omnibus sanctior. Igitur ad sanctitatem perveniri potest absque opere exteriori.

41. Deus permittit, & vult, ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quòd in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, dæmon violentiam inferat eorum corporibus, easque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia, & sine mentis offuscatione, movendo physicè illorum manus, & alia membra contra earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per se peccaminosos, in quo casu non sunt peccata; quia his non adest consensus.

42. Potest dari casus, quòd hujusmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum personarum, scilicet maris, & fœminæ, & ex parte utriusque sequatur actus.

43. Deus præteritis sæculis Sanctos efficiebat Tyrannorum ministerio: nunc verò eos efficit Sanctos ministerio dæmonum, qui causando in eis prædictas violentias, facit, ut illi seipsos magis despiciant, atque annihilent, & se Deo resignent.

44. Job blasphemavit, & tamen non peccavit labiis suis, quia fuit ex dæmonis violentia.

45. Sanctus Paulus hujusmodi dæmonis violentias in suo corpore passus est, unde

scripsit: *Non quod volo bonum, hoc ago; sed quod nolo malum, hoc facio.*

46. Hujusmodi violentiæ sunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad eam ad veram transformationem, & unionem perducendam, nec alia superest via. Et hæc est via facilior, & tutior.

47. Cùm hujusmodi violentiæ occurrunt, sinere oportet, ut satanas operetur, nullam adhibendo industriam, nullumque proprium conatum; sed permanere debet homo in suo nihilo, & etiamsi sequantur pollutiones, & actus obscœni propriis manibus, & etiam pejora, non est opus seipsum inquietare; sed foras emittendi sunt scrupuli, dubia, & timores; quia anima fit magis illuminata, magis roborata, magisque candida, & acquiritur sancta libertas. Et præ omnibus non opus est hæc confiteri, & sanctissimè fit non confitendo, quia hoc pacto superatur dæmon, & acquiritur thesaurus pacis.

48. Satanas qui hujusmodi violentias infert, suadet deinde, gravia esse delicta, ut anima se inquietet, ne in via interna ulteriùs progrediatur; unde ad ejus vires enervandas, melius est ea non confiteri, quia non sunt peccata, nec etiam venialia.

49. Job ex violentia dæmonis se propriis manibus polluebat, eodem tempore, quo *mundas habebat ad Deum preces* (sic interpretando locum ex cap. 16. Job.)

50. David, Hieremias, & multi ex sanctis Prophetis hujusmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.

51. In

51. In sacra Scriptura multa sunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminosos. Uti illud de Samsone, qui per violentiam se ipsum occidit cum Philistæis, conjugium iniit cum alienigena, & cum Dalila meretrice fornicatus est; quæ aliàs erant prohibita, & peccata fuissent. De Juditha, quæ Holopherni mentita fuit. De Elisæo, qui pueris maledixit. De Elia, qui combussit Duces cum turmis Regis Achab. An verò fuerit violentia immediatè à Deo peracta, vel dæmonum ministerio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

52. Cùm hujusmodi violentiæ, etiam impuræ, absque mentis offuscatione accidunt, tunc anima Deo potest uniri, & de facto semper magis unitur.

53. Ad cognoscendum in praxi, an aliqua operatio in aliis personis fuerit violentia, regula quam de hoc habeo, nedum sunt protestationes animarum illarum, quæ protestantur se dictis violentiis non consensisse, aut jurare non posse, quòd non his consenserint; & videre, quòd sint animæ, quæ proficiunt in via interna: sed regulam sumere à lumine quodam actuali, cognitione humana, ac Theologica superiore, quod me certò cognoscere facit cum interna certitudine, quòd talis operatio est violentia, & certus sum, quòd hoc lumen à Deo procedit, quia ad me pervenit conjunctum cum certitudine, quòd à Deo proveniat, & mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium, eo modo quo interdum contingit, quòd Deus aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit, quòd ipse sit qui revelat; & anima in contrarium non potest dubitare.

54. Spi-

54. Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis se delusos invenient, & confusos, & cum omnibus passionibus in alio mundo purgandis.

55. Per hanc viam internam pervenitur, etsi multa cum sufferentia, ad purgandas, & extinguendas omnes passiones, ita quòd nihil ampliùs sentitur, nihil, nihil; nec ulla sentitur inquietudo, sicut corpus mortuum, nec anima se ampliùs commoveri sinit.

56. Duæ leges, & duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tamdiu perdurant, quamdiu perdurat amor proprius: unde quando hic purgatus est, & mortuus, ut fit per viam internam, non adsunt ampliùs illæ duæ leges, & duæ cupiditates, nec ulteriùs lapsus aliquis incurritur, nec aliquid sentitur ampliùs, nequidem veniale peccatum.

57. Per contemplationem acquisitam pervenitur ad statum non faciendi ampliùs peccata, nec mortalia, nec venialia.

58. Ad hujusmodi statum pervenitur non reflectendo ampliùs ad proprias operationes; quia defectus ex reflexione oriuntur.

59. Via interna sejuncta est à Confessione, à Confessariis, & à Casibus conscientiæ, à Theologia, & Philosophia.

60. Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eò etiam perveniunt, ut sint mortuæ, Deus Confessionem aliquando efficit impossibilem, & supplet ipse tantâ gratiâ præservante, quantam in Sacramento reciperent; & ideò hujusmodi animabus non est bonum in tali casu ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, quia id est illis impossibile.

61. Ani-

61. Anima cùm ad mortem Myſticam pervenit, non poteſt ampliùs aliud velle, quàm quod Deus vult, quia non habet ampliùs voluntatem, & Deus illi eam abſtulit.

62. Per viam internam pervenitur ad continuum ſtatum immobilem in pace imperturbabili.

63. Per viam internam pervenitur etiam ad mortem ſenſuum; quin imò ſignum, quòd quis in ſtatu nihilitatis maneat, id eſt, mortis myſticæ, eſt ſi ſenſus exteriores non repræſentent ampliùs res ſenſibiles, ac ſi non eſſent: quia non perveniunt ad faciendum, quòd intellectus ſe ad eas applicet.

64. Theologus minorem diſpoſitionem habet, quàm homo rudis, ad ſtatum contemplationis. Primò, quia non habet fidem adeò puram. Secundò, quia non eſt adeò humilis. Tertiò, quia non adeò curat propriam ſalutem. Quartò, quia caput refertum habet phantaſmatibus, ſpeciebus, opinionibus, & ſpeculationibus, & non poteſt in illum ingredi verum lumen.

65. Præpoſitis obediendum eſt in exteriore; & latitudo voti obedientiæ Religioſorum tantummodò ad exterius pertingit. In interiore verò aliter res ſe habet, quò ſolus Deus, & Director intrant.

66. Riſu digna eſt nova quædam doctrina in Eccleſia Dei, quòd anima quoad internum gubernari debeat ab Epiſcopo: quòd ſi Epiſcopus non ſit capax, anima ipſum cum ſuo directore adeat. Novam dico doctrinam, quia nec ſacra Scriptura, nec Concilia, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Authores eam umquam tradiderunt, nec tradere poſſunt; quia

Ec-

Ecclesia non judicat de occultis, & anima jus habet eligendi quemcumque sibi bene visum.

67. Dicere, quòd internum manifestandum est exteriori Tribunali Præpositorum, & quòd peccatum sit id non facere, est manifesta deceptio; quia Ecclesia non judicat de occultis; & propriis animabus præjudicant his deceptionibus, & simulationibus.

68. In mundo non est facultas, nec Jurisdictio ad præcipiendum, ut manifestentur Epistolæ Directoris quoad internum animæ; & ideo opus est animadvertere, quòd hoc est insultus satanæ, &c.

QUas quidem Propositiones tanquam Hæreticas, suspectas, erroneas, scandalosas, blasphemas, piarum aurium offensivas, temerarias, Christianæ disciplinæ relaxativas, & eversivas, & seditiosas, respectivè, ac quæcumque super iis verbo, scripto, vel typis emissa, pariter cum voto eorumdem Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & Inquisitorum Generalium, damnavimus, circumscripsimus, & abolevimus: deque eisdem, & similibus omnibus, & singulis posthac quoquo modo loquendi, scribendi, disputandi, easque credendi, tenendi, docendi, aut in praxim reducendi facultatem quibuscumque interdiximus, & contrafacientes omnibus Dignitatibus, Gradibus, Honoribus, Beneficiis, & Officiis ipso facto perpetuò privavimus, & inhabiles ad quæcumque decrevimus, vinculoque etiam anathematis eo ipso innodavimus, à quo nisi à Nobis, & à Romanis Pontificibus Successoribus nostris valeant absolvi. Præterea eodem nostro Decreto prohibuimus, & damnavimus

mus omnes libros, omniaque opera, quocumque loco, & idiomate, impressa, necnon omnia manuscripta ejusdem *Michaelis de Molinos*, vetuimusque, ne quis cujuscumque gradus, conditionis, vel status, etiam speciali nota dignus; audeat sub quovis prætextu, quo libet pariter idiomate, sive sub eisdem verbis, sive sub æqualibus, aut æquipollentibus, sive absque nomine, seu ficto, aut alieno nomine ea imprimere, vel imprimi facere, neque impressa, seu manuscripta legere, vel apud se retinere; sed Ordinariis locorum, aut Hæreticæ pravitatis Inquisitoribus statim tradere, & consignare teneantur sub eidem pœnis superiùs inflictis: qui Ordinarii, & Inquisitores statim ea igni comburant, vel comburi faciant. Tandem, ut prædictus *Michael de Molinos*, ob hæreses, errores, & turpia facta prædicta debitis pœnis in aliorum exemplum, & ipsius emendationem plecteretur, lecto in eadem nostra Congregatione toto processu, & auditis dilectis filiis Consultoribus nostris sanctæ Inquisitionis Officii, in Sacra Theologia, & in jure Pontificio Magistris, cum eorumdem Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium unanimi voto, dictum *Michaelem de Molinos*, tanquam reum convictum, & confessum respectivè, & uti Hæreticum formalem, licèt Pœnitentem, in pœnam arcti & perpetui carceris, & ad peragendas alias Pœnitentias salutares, prævia tamen abjuratione de formali per ipsum emittenda, servato juris Ordine damnavimus: mandantes, ut die, & hora præfigendis, in Ecclesia Sanctæ Mariæ supra Minervam hujus Almæ Urbis, præsentibus omnibus Venarabilibus Fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus, &

Ro-

Romanæ Curiæ nostræ Prælatis, universoque populo ad id etiam per concessionem Indulgentiarum convocando, ex alto tenor processûs, stante in suggesto eodem *Michaele de Molinos*, unà cùm sententia inde sequuta legeretur; & postquam idem *de Molinos* habitu Pœnitentiæ indutus, prædictos errores, & hæreses publicè abjurasset, facultatem dedimus dilecto filio nostro sancti Officii Commissario, ut eum à Censuris, quibus innodatus erat, in forma Ecclesiæ consueta absolveret; quæ omnia in executionem dictæ nostræ Ordinationis die 3. Septembris labentis anni solemniter adimpleta sunt.

Et licèt supra narratum Decretum de mandato Nostro latum, ad majorem fidelium cautelam typis editum, publicis locis affixum, & divulgatum fuerit, nihilominùs ne hujus Apostolicæ damnationis memoria futuris temporibus deleri possit, utque populus Christianus Catholicâ veritate instructior per viam salutis incedere valeat, Prædecessorum nostrorum summorum Pontificum vestigiis inhærentes, hac nostra perpetua valitura Constitutione supradictum Decretum denuò approbamus, confirmamus, & debitæ executioni tradi mandamus, iterum supradictas Propositiones diffinitivè damnantes, & reprobantes, librosque, & manuscripta ejusdem *Michaelis de Molinos* prohibentes, & interdicentes, sub eisdem pœnis, & Censuris contra transgressores latis, & inflictis.

Decernentes insuper, præsentes litteras semper, & perpetuò validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere: sicque per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, quavis auctoritate fungentes, & fun-

functuros, ubique judicari, & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti munitis, eadem fides prorsùs adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, damnationis, reprobationis, punitionis, Decreti, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo octuageſimo ſeptimo, duodecimo Kalend. Decembris Pontificatus noſtri anno duodecimo.

F. Datarius.

J. F. Albanus:

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

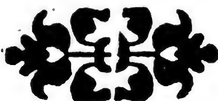
Viſa de Curia. S. de Pilaſtris.

D. Ciampinus.

Locus ✠ Plumbi.

Anno

Anno à Nativitate Domini Nostri Iesu-Christi millesimo sexcentesimo-octuagesimo-octavo, Indictione undecima, die verò 19. Februar. Pontificatus autem sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Innocentii Divina Providentia Papæ XI. anno ejus duodecimo, præsentes litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Ecclesiæ sancti Ioannis Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ, & in aliis locis solitis, & consuetis Vrbis, per me Franciscum Perinum, sanctissimi Domini Nostri Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

EDIT-

EDITTO

Della Vita & honestà de'Chierici, confermato nel Sinodo Diocesano.

Giacomo, per la Dio Misericordia, del Titolo de Santi Pietro e Marcellino, della S. R. C. Prete Cardinale Cantelmo, Arcivescovo di Napoli.

DOvendo Noi, per eseguire le parti del nostro pastoral officio, provedere al conveniente decoro & esemplarità de costumi delle persone ecclesiastiche di questa Città e Diocesi, come di quelli, da quali dipende lo splendore di Santa Chiesa, e per il lor'esempio, la santificatione de popoli, a che son tenuti per l'obligo chiericale; per tanto inerendo alle sante e lodevoli costitutioni de Sommi Pontefici, a Sagri Canoni, & alle disposizioni de nostri Predecessori, col tenore del presente nostro Editto, ordiniamo e comandiamo.

I. Che tutte le persone Ecclesiastiche a Noi soggette di questa Città e Diocesi di Napoli, & anche straniere abitanti in essa di qualsivoglia stato, grado, e conditione si siano, ancora del Capitolo della nostra Chiesa Catedrale, debbano andar vestite con vesti chiericali lunghe e talari, foderate di color onesto, con le cinte, senza portar calzette di colore indecente ad Ecle-

clesiastici, ò fettuccie, ò bottoni d'oro, e di gemme a polzi, ne manichetti con merletti, ed alla maniera de secolari; mà vadano modesti come conviene a Chierici, sotto le pene imposte da' Sagri Canoni e Costituzioni de Sinodi Provinciali e Diocesani de nostri Predecessori, e della perdita della veste che portaranno contro la forma della nostra presente proibizione, & altre a nostro arbitrio.

2. Ordiniamo e comandiamo, ch'ogni Ecclesiastico vada con la chierica e tonsura conveniente all'ordine ecclesiastico, nel quale è costituito, e non porti cappelliere, volgarmente chiamate perruchini, ò capelli lunghi disdicevoli alla Chieresia, come viene stabilito nel Concilio Provinciale; sotto pena di carcere, & altre a nostro arbitrio.

3. Proibiamo, che nessuna persona ecclesiastica di qualsivoglia stato e conditione ardisca portare, ò farsi portare da altri, armi di qualsivoglia sorte, si difensive, come offensive, e molto meno archibugietti, siansi lunghi ò corti, stilletti, coltelli lunghi, detti a fronde d'oliva, ò alla genovese, pugnali, e simili, e tutt'armi proibite, ancorche andassero per viaggio, sotto pena di cinque anni di relegazione per i nobili, e di cinqu'anni di galea rispetto agli altri; nelle quali siano compresi li minori di 25. anni, maggiori però di 18. ed i minori di detta età restino sotto le pene riservate a nostro arbitrio.

4. E perche nelli Casali della nostra Diocesi, per la lontananza de nostri Ministri, si rende difficile, se non quasi impossibile, ritrovare, e catturare in fragranti i transgressori de sopradetti nostri ordini, vogliamo per la puntuale osservanza d'essi

che

che simili contravenzioni si possano per l'auvenire provare per testimonii degni di fede, e maggiori d'ogni eccezzione, sotto pena, in quanto a Sacerdoti e Chierici, che non portaranno vesti chiericali talari, collaro decente, cinta, e chierica come sopra, di sei mesi di carcere, & altre a nostro arbitrio; e quanto a quelli che presumeranno di portar armi, tanto lunghe come corte, e tanto di ferro come di fuoco, sotto pena d'un'anno di carcere, & altre similmente a nostro arbitrio, anche per la prima volta che saranno denunciati; rimamanendo però ferme, se saranno ritrovati in fragranti, le pene sopra imposte per le medesime contraventioni.

5. Che l'armi predette, tanto di fuoco quanto di qualsivoglia altra sorte, non possa veruno Ecclesiastico tenersele in casa, sotto le pene della perdita di quelle, & altre a nostro arbitrio, benche fossero di qualsivoglia minor età; e che non possa portare magli ferrati fuori di Città, sotto pena di trè mesi di carcere.

6. Che niun Ecclesiastico possa tener givochi di qualsivoglia sorte nelle proprie case, come in altre, ò giardini, ne in altri luoghi, ne tenere, ne far tenere affitti di quelli, ne participazione alcuna in essi, ne possa giocare a dadi, ò carte, ò assistere a givochi publici, ne meno a veder giocare, sotto pena di sei mesi di carcere, & altre a nostro arbitrio, e sia lecito a nostri ministri di pigliar dadi, carte, ò denari, che se gli ritroveranno innanzi, quali s'intendano da essi guadagnati.

7. Che niun Ecclesiastico vada con barca per mare, ò per terra, a piedi, ò in carozza, con donne scandalose, ò sospette, ò andar facendo musiche, ò serenate, ò

so-

sonando, cantando, ne di giorno, ne di notte, ancorche non vi fossero donne, sotto pena a Sacerdoti, & altri d'ordine sagro, ò beneficiati, di sei mesi di carcere, & agl'altri di trè mesi.

8. Che niun Ecclesiastico dimori, ò vada in casa de meretrici, ò donne sospette, ne tenga quelle in casa, ne con esse habbia communicazione, sotto pena per la prima volta a Sacerdoti & altri d'ordine sagro, ò beneficiati, d'un anno di carcere, & agli altri di sei mesi: quali pene si duplicaranno, se s'incorrerà più volte.

9. Che niun Ecclesiastico vada mascherato in tempo di carnevale, ò d'altro tempo, ne di giorno ne di notte, ne a veder comedie publiche, ne reciti in esse, sotto pena a Sacerdoti & altri d'ordine sagro, ò beneficiati, di sei mesi d'esilio, & agli altri di trè mesi, ed altre a nostro arbitrio.

10. Che niun Ecclesiastico, tanto in tempo d'estate, come in altro tempo, ardisca di nuotare in publico ed esposto alla vista de secolari, overo nella spiaggia di Posilippo, essendo indecentissimo allo stato chiericale; sotto pena di trè mesi di carcere, & altre a nostro arbitrio, tanto a Chierici, quanto à Sacerdoti.

11. Proibiamo a Sacerdoti, & altri d'ordine sagro, ò beneficiati, d'attendere a negozii forensi di qualsivoglia sorte ne Regii tribunali, eccetto proprii, ò delle loro Chiese, ò di persone miserabili, servata la forma del Sacro Concilio di Trento, sotto le pene riservate a nostro arbitrio: nè possa nelli sudetti casi alcun Chierico, ò Sacerdote, sotto l'istesse pene, andare ne Regii tribunali, se prima non haverà da Noi, ò dal nostro Vicario generale

la licenza in scriptis, che, secondo il solito, si concederà gratis.

12. Che niuno ardisca di portare l'habito chiericale, passata l'età di sette anni, in questa Città e Diocesi, se non sarà almeno tonsurato, senza licenza del nostro Vicario generale, da concedersi come sopra, sotto pena della perdita dell'habito, overo sottana, rivocando ogn'altra licenza per l'addietro conceduta; e li Chierici in minoribus, che han lasciato l'habito chiericale, non ardiscano ripigliarlo senza nostra licenza, da concedersi come sopra, sotto pena di carcere, ò d'altro a nostro arbitrio.

13. Havendo il Sig. Card. Caracciolo di buona memoria ordinato, in esecutione de Decreti del Sag. Conc. di Trento, che tutti i Chierici d'ordini minori e maggiori, frà gli altri requisiti da presentare per esser promossi, uno de principali fusse l'attestato d'essersi frequentemente esercitati ne loro ordini respectivè, e d'haver similmente frequentato i Santissimi Sacram. e perche ci dispiace sentire, che non puntualmente s'eseguiscono; per tanto, à fine d'esserne maggiormẽte accertati, vogliamo, che vengano ogni Domenica mattina i medesimi Chierici d'Ordini minori e maggiori di questa Città e Borghi, da i Preti della Missione al Borgo delle Vergini, ad esercitarsi ivi nelle sagre funzioni, nelle quali saranno instruiti, e ne riceveranno la santissima Communione, e dal Superiore di detti Missionarii ne doveranno riportare l'attestato, tanto dell' esercizio delle sagre funzioni, quanto d'havere ivi frequentemente riceuvta la santissima Communione, senza quali non saranno mai ammessi agli Ordini che rispettivamente chiederanno.

14. Che ciascun Chierico, ò Sacerdote,

in tutte le funzioni Ecclesiastiche che occorreranno, oltre le vesti communi talari convenienti, conforme s'è detto di sopra, porti la cotta, e beretta da Prete, sotto pena a nostro arbitrio; rinovando anche in ciò l'altre pene imposte contro quelli, che ne i funerali contravengono, secondo gli ordini de' nostri Predecessori ne loro Editti e Sinodi Diocesani.

15. Considerando, quanto sia giovevole alla salute dell'anime l'istruirsi ne' documenti della santa fede, al qual effetto fù creata da nostri Predecessori una deputazione d'Ecclesiastici: avertiamo così i Chierici, che vorranno essere promossi agl'ordini, come i Sacerdoti, i quali non sono approvati, e vorranno esser approvati ad udire le confessioni, che non saranno ammesi, se frà gli altri requisiti, non portaranno fede autentica d'essersi esercitati in insegnare la Dottrina christiana, secondo gli sarà prescritto dalli nostri Deputati, come ordinò la Santità di Nostro Signore, mentre era Arcivescovo di questa Città, con Editto de 10. Febraro dell'anno trascorso; e per maggiormente abilitarsi in questo apostolico ministero, vogliamo, che siano tenuti d'andare frequentemente in una delle Congregazioni d'Ecclesiastici di questa Città a loro arbitrio, ò almeno il Sabbato doppo pranzo di venire nella nostra Cattedrale, dove li provederemo d'Instruttori.

16. Perche molti, ò essendo poco degni de sagri ministeri, ò per isfuggire quella maggior coltura, che possono ricevere dal proprio Pastore, ricorrono con finti e mēdicati pretesti da Vescovi alieni, o per esser tōsurati, ò per esser promossi ad altri Ordini, contro la disposizione de Sagri Canoni, del Sagro Conc. e Costituzioni apostoliche hab-

habbiamo perciò Noi stimato di paternamente ammonirli à nõ incorrere consimile reato, perche procederemo cõ ogni rigore all'esecuzione delle pene imposte da medesimi Sagri Canoni, e Costituzioni Apostoliche, e specialmente alla sospensione dall'esercizio degli Ordini, anche con l'esempio de nostri Predecessori.

17. Essendoci pervenuto a notizia, che molti Ecclesiastici forastieri poco disciplinati, e meno istrutti nelle sacre cerimonie della Messa, e molte volte inquisiti nelle loro patrie, capitano a celebrare in questa Città; e dovendo Noi invigilare, che questo sacrosanto Sacrificio si celebri con la maggior devozione e venerazione possibile; ordiniamo, che non siano ammessi in alcuna Chiesa a celebrare, senza la licenza del nostro Vicario generale, la quale non si darà, se prima non haverranno esibite le lettere dimissoriali de loro Ordinarii, e quelle nõ saranno riconosciute, e ritrovate nella forma dovuta, da due Signori Deputati da Noi à tal effetto; e se li medesimi Sacerdoti non saranno anche ritrovati bene instrutti nelle sacre cerimonie dalli Preti della casa della Missione sita nel Borgo delle Vergini, secondo lo stile introdotto da nostri Predecessori; andando per altro con abito e forma decente ad Ecclesiastico. E quelli Sagrestani, e qualsivoglia altre persone Ecclesiastiche, che li ammetteranno a celebrare senza la sudetta licenza, incorreranno nelle pene contenute ne Sinodi di questa Città e suo Conc. Prov. all'esecutione delle quali procederemo, anche in virtù de Decreti della Sagra Congregazione specialmẽte emanati per questa nostra Diocesi, cõprẽsivi di qualsivoglia persone anche privilegiate & esẽti.

18. Similmente niun Sagrestano, ò altra

persona ecclesiastica, sotto pena a nostro arbitrio, ardisca di ammettere Sacerdoti a celebrare, ò con sottane corte, ò altre vesti d'aggiustacore, giamberghe, e consimili, indecenti ad Ecclesiastici, ne con perruche, chiome, e capelli lunghi; mà solo con sottane lunghe e talari; e niun Sacerdote ardisca di celebrare con anello in deti, sotto la pena della perdita di esso: & insieme ordiniamo, che al servizio delle Chiese nõ ammettano, senza nostra licenza, ò del nostro Vicario generale, da concedersi gratis, persone quali non siano initiate almeno di prima tonsura, e quelli medesimamente cõ habito decente come sopra, e che non si tengano scanni, ò altre cose simili per sedere, ne far conversazione nelle porte delle Chiese, sotto pena a nostro arbitrio, & altre comminate ne Sinodi & Editti altre volte emanati da nostri Predecessori.

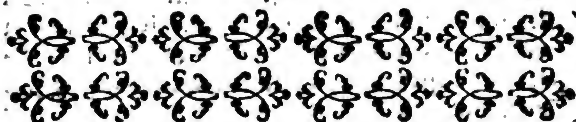
Dichiarando, che in tutti li predetti capi riserviamo l'arbitrio di poter accrescere, ò sminuire le pene stabilite, secondo la qualità de fatti. Et acciòche niuno possa allegare causa d'ignoranza, Ordiniamo, che il presente Editto sia publicato & affisso nella nostra Chiesa catedrale, e nelle Chiese parochiali di questa Città e Diocesi, e stia perpetuamente affisso nelle Sagrestie delle medesime in luogo patente; qual publicatione & affissione vogliamo che habbia effetto, come se fosse a ciascheduno intimato personalmente. Dato in Napoli, dal nostro Palazzo Arcivescovale, questo dì 21. Gennaro 1692.

Giacomo Card. Cantelmo, Arcivescovo.

FINIS.

I N-

INDEX

RERUM PRÆCIPUARUM in hoc Quinto tomo contentarum ordine Alphabetico.

A

Bre-

C

D

De-

De-

De-

Post

Quan-

E

Epi-

For-

H

I

Igno-

R 2 quæ-

In-

L

Ma-

Ma-

Di-

Vir

Card.

Mu-

Or-

Spi-

statim

Dia-

Di-

Dia-

Di-

P

sen-

Inter

Sy-

in

Ton-

V

Vitæ

F I N I S.

Errata pro Tomo Quinto.

Pag. 5. lin. 13. biparitus.	lege: bipartitus.
Pag. 39. lin. ult. Francisco.	lege: Vincentio.
Pag. 40. lin. 26. ad eum.	lege: adeunt.
Pag. 43. lin. 14. domi recessu.	lege: domo recessus.
Pag. 61. lin. 9. Ecclesiæ statu.	lege: Ecclesiastico statu.
Pag. 62. lin. 22. eodem rigore tunc.	lege: etiam nunc.
Pag. 83. lin. 22. terris.	lege: terram.
Pag. 91. lin. 5. quam.	lege: quem.
Pag. 105. lin. 23. orantes.	lege: onerantes.
Pag. 122. lin. 38. addicant.	lege: addiscant.
Pag. 180. lin. 11. fecerint.	lege: si fecerint.
Pag. 183. lin. 23. durante.	lege: durare.
Pag. 248. lin. 32. pertinent.	lege: pertinet.
Pag. 268. lin. 2. purgatorium.	lege: purgationum.
Pag. 284. lin. 27. notitiam.	lege: notitia.
Pag. 295. lin. 11. suscipiendis.	lege: suscipiendi.
Pag. 300. lin. 23. quo.	lege: pro.

